GRANNARNA

TECKNINGAR UR VARDAGSLIVET

AV

FREDRIKA BREMER

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG
1927

Förord till den elektroniska utgåvan

Digitaliserades under 2005 m.h.a. en digitalkamera, Minolta Z3 av Joakim Ragnvaldsson.

FÖRRA AVDELNINGEN

Fransiska W. till Maria M. FÖRSTA BREVET.

Rosenvik d. 1 juni 18 ...

Här är jag nu, kära Maria, i mitt eget hus och hem, vid mitt eget skrivbord, med min egen björn. Och vem är björn? frågar du väl. Vem skulle han vara, om ej min egen man? Jag kallar honom *björn*, emedan — det vill ej falla sig annorlunda. Jag sitter nära fönstret. Solen går ned. Två svanor simma i sjön. Tre kor — *mina* kor — stå på gröna stranden. Vad de äro trevliga! Nu kommer pigan med pall och stäva. Den härliga mjölken på landet! Men vad är ej gott på landet! Luft och människor, mat och känslor, jord och himmel, allt är friskt och upplivande där. Nu måste jag föra dig in i mitt bo, nej! jag måste börja längre bort, upp på backen, varifrån jag för första gången såg dalen, där Rosenvik ligger. Backen är några mil in i Småland. Ser du en dammig vagn på höjden? I den sitta björn och hans fru. Frun koxar nyfiken ut, ty framför henne ligger i aftonlugnet en dal så skön. Där nere stå lundar gröna och omsluta klara sjöar, sädesfält gå i silkesvågor kring gråa berg, och vita gårdar skymta vänligt fram mellan träden. Runtomkring från de skogbeväxta höjderna stiga rökpelare rakt upp mot den klara aftonhimmeln. Det ser ut som vulkaner, men är blott fredliga svedjor. Lika mycket; det är vackert, och jag är förtjust, lutar mig

fram, tänker något om en lycklig naturfamilj, om paradiset, om Adam och Eva, då hastigt björn lägger sina stora tassar omkring mig och kramar mig så, att jag är nära att uppge andan, under det han kysser mig och ber mig "trivas här"! Jag blev litet illa vid, men då jag såg andemeningen i denna omfamning måste jag bli nöjd. Här i dalen var då mitt blivande hem; här levde min nya släkt; här låg Rosenvik; här skulle jag leva med min björn. Vi kommo utför backen, och vagnen rullade raskt fram på den jämna vägen. Björn nämnde för mig gårdarna, som vi sågo när och fjärran. Jag hörde som i drömmen, men blev plötsligt väckt ur mina tankar, då björn sade med en viss accent: *här* bor *ma chère mère*! och vagnen körde in på en gård och stannade framför ett stort och vackert

stenhus. "Vad, skola vi stiga ur här?" — "Ja, min vän!" Det var mig en ingalunda kär surpris. Jag hade först velat fara till mitt eget hem och där något bereda mig på mötet med min mans styvmor, för vilken jag var litet rädd efter de berättelser, jag hört om denna fru, och den respekt, som jag visste att björn hade för henne. Detta besök syntes mig ganska mal à propos, men björn har sina egna idéer, och jag såg på honom, att det nu ej var värt att spjärna emot.

Det var söndag, och då vagnen stannade, hörde jag ljudet av en fiol. "Aha!" sade björn, "så mycket bättre!" hoppade tungt ur vagnen och lyfte mig ur. Askar och paketer var ej att tänka på. Björn tog min hand, förde mig uppför trappan in i den präktiga förstugan och drog mig fram mot dörren, där man hörde musik och dans.

Se så tänkte jag, nu skall jag väl även dansa i den här kostymen. Jag ville gå in någonstädes, där jag kunde få se mig i en spegel. Omöjligt! Björn förde mig vid armen och försäkrade mig, att jag såg "allrakärasten ut", och bad mig spegla mig i hans ögon. Jag måste vara så ohövlig att säga honom, att de voro "alltför små". Han försäkrade, att de voro desto klarare och öppnade dörren till balsalen. I en slags munter förtvivlan sade jag till honom: "Nå, efter du för mig på bal, så skall du även dansa med mig, din björn!" — "Gärna, för tusan!" skrek björn, och med detsamma voro vi inne i salen.

Min förskräckelse minskades snart, när jag i det stora rummet blott såg en mängd snyggt klädda pigor och drängar, som svängde lustigt om med varann. De voro så upptagna av dansen, att de knappast märkte oss. Björn förde mig upp till övra ändan av salen, och där såg jag sittande på ett högt säte ett mycket stort fruntimmer, vid pass femtio år, som med en viss allvarsfull iver spelte på en stor fiol och stampade takten med kraft. Hon hade på huvudet en besynnerlig och hög mössa av sammet, som jag vill kalla *kask*, efter det ordet rann mig i hågen, då jag sig den, och jag vet ej något bättre. Hon såg bra, men besynnerlig ut. Det var generalskan Mansfelt, det var min mans styvmor, det var *ma chère mère!* Hon kastade snart sina stora mörkbruna ögon på oss, slutade genast att spela, lade bort fiol och stråke och steg upp med en stolt hållning, men glad och öppen min. Björn förde mig fram. Jag darrade litet, neg djupt och kysste ma chère mères hand. Hon kysste mig på pannan och såg på mig en stund så skarpt, att jag måste nedslå ögonen, varefter hon ånyo kysste mig mycket hjärtligt på mun och panna och omfamnade mig nästan lika duktigt som björn. Nu kom ordningen till björn; han kysste vördnadsfullt ma chère mères hand, hon räckte honom sin kind och de sågo mycket vänliga ut. "Varen välkomna, mina kära vänner!" sade ma chère mère med hög manlig röst, "det var beskedligt att ni kom till mig, innan ni for till ert eget. Det tackar jag er för. Jag skulle väl tagit bättre emot er, om jag varit prevenerad, men i alla fall vet jag, att 'välkommen är bästa rätt'. Jag hoppas, mina vänner, att ni stanna kvar till kvällen?"

Björn ursäktade oss, sade att vi önskade snart komma hem, att jag var trött av resan, men att vi ville dock ej fara förbi Carlfors utan att betyga vår vördnad för ma chère mère.

"D'ä bra, d'ä bra!" sade ma chère mère nöjd, "vi skola snart talas vid där inne, men först måste jag säga ett par ord till folket här. Hör på, go vänner!" Och ma chère mère knackade med stråken på fiolens rygg, till dess allmän tystnad uppstod i salen. "Mina barn", fortfor hon högtidligt, "jag har att säga er — för böveln vill du vara tyst där borta? Jag har att säga er, att min kära son Lars Anders Werner nu hemfört som sin hustru denna Fransiska Burén, som ni här se vid hans sida. Giftermål beslutas i himmelen, mina barn, och vi vilja be himmelen välsigna sitt verk i detta äkta par. Vi skola allesammans i afton dricka en skål för dess välgång. Se så, nu kunnen I dansa, barn! Olof, kom hit, du, tag fiolen och spela så gott du kan!"

Under det att ett sorl av jubel och lyckönskan gick genom församlingen, tog ma chère mère mig i handen och förde mig jämte björn i ett annat rum. Här befallde hon in punsch och glas. Emellertid stödde hon båda armbågarna mot bordet, satte knytnävarna under hakan och såg på mig stint, med en blick snarare dyster än vänlig. Björn, som såg att ma chère mères utkik brydde mig, började tala om gröda och lantsysslor. Ma chère mère suckade ett par gånger så djupt att det liknade ett stånkande, varefter hon tycktes göra våld på sig, svarade på björns frågor, och när punschen kom in, drack hon oss till, i det hon med allvar i blick och ton sade: "Son och sonhustru, er skål!" Sedan blev hon vänligare och sade med en skämtsam ton, som mycket klädde henne: "Lars

Anders, jag tror ej att man kan säga, att du köpt grisen i säcken. Din hustru ser alls icke bortkommen ut, och har ett par ögon att köpa fisk med. Liten är hon, bra liten,

det är sant, men 'liten och käck stoppar ofta den store i säck'."

Jag skrattade, ma chère mère även; jag började finna mig i hennes sort och sätt. Vi sprakade en stund muntert, och jag berättade några små resäventyr, som mycket roade ma chère chère. Om en stund stego vi upp för att ta avsked, och ma chère mère sade med ett mycket gott leende: "Jag vill ej uppehålla er i afton, så kärt det är mig att se er. Jag kan väl tänka mig att hemmet drar. Bliv hos er i morgon om ni vill, men kom i övermorgon och ät middag med mig. För övrigt vet ni väl, att ni äro välkomna när som helst. Fyll nu era glas och kom och drick folket till. Sorg må man behålla för sig, men glädje skall man njuta tillsammans."

Vi gingo ut i danssalen med fyllda glas och ma chère mère till härold. Man väntade oss med fyllda glas, och ma chère mère talte för folket så här: "Man bör väl ej ropa hej, innan man kommer över bäcken, men när man satt ut i äktenskapets farkost med gudsfruktan och klokhet, så gäller ordspråket: väl begynt är hälften hunnet; och därpå, minna vänner, vilja vi dricka en skål för det äkta par, som I här sen framför er, och önska, att detsamma och deras efterkommande må 'sitta i vår Herres kålgård alltid'! Skål!"

"Skål! Skål!" genljöd från alla håll. Björn och jag tömde våra glas och vi gingo omkring och skakade händer med en mängd folk, till dess jag var alldeles yr i huvudet. Sen detta var över och vi resfärdiga, kom ma chère mère efter oss i trappan med ett paket eller knyte i handen och sade vänligt: "Tag med er den här kalvsteken, barn, för frukosten i morgon. Sen får ni göda och äta era egna kalvar. Men kom ihåg, sonhustru, att jag skall ha min handduk igen. Nej, hon skall ej bära den, kära vän, hon har nog att göra med sin påse (pirat) och med sin kappa. Lars Anders skall bära kalvsteken." Och

liksom Lars Anders ännu varit liten gosse, pålade hon honom knytet och visade honom huru han skulle bära det, och björn — gjorde som hon sade. Hennes sista ord voro: "Kom ihåg att jag skall ha igen min handduk!" Jag såg litet förvänd på björn; han log och lyfte mig upp i vagnen. Inom mig var jag nu till freds att så impromptu ha gjort ma chères mères bekantskap. Jag kände, att om det skett på ett mera förberett och högtidligt sätt, skulle hennes hållning och blick verkat förtryckande på mig.

Rätt glad var jag åt kalvsteken, ty jag visste ej i vad tillstånd skafferifinanserna voro på Rosenvik. Rätt glad var jag även att få komma hem, att få se en pigas ansikte och en bäddad säng, ty vi hade rest tio mil denna dag och jag var ganska trött. Jag smålurade under den fjärdingsväg, som vi hade från Carlsfors till Rosenvik. Det var så skumt när vi kommo fram kl. 11 om aftonen, att jag ej kunde se hur mitt Eden såg ut. Huset syntes något grått och något smått i jämförelse med det varifrån vi nu kommo. Men det gjorde ingenting; björn var så hjärtligt god och jag så hjärtligt sömnig. På en gång blev jag ganska vaken, ty det gick mig som det går i fesagor. Jag trädde in i ett vackert och väl upplyst rum och såg i dess mitt ett uppdukat tebord, skimrande av silver och porslin, och vid bordet stod den allra täckaste lilla piga, klädd i den vackra högtidsdräkt, som är bondflickorna egen på denna ort. Jag gjorde ett utrop av förtjusning och all sömn for utur mig. Inom en kvarts timme satt jag i ordning som värdinna vid tebordet, beundrande den vackra drällen, tekannan, kopparna, teskedarna, på vilka jag läste initialbokstäverna till björns och mitt namn, och serverade te åt min björn, som syntes hjärtinnerligt förnöjd.

Och vart morgon och afton den första dagen.

När jag om morgonen upplät mina ögon, såg jag att

min Adam redan var klart vaken och riktade sin blick med ett visst andäktigt uttryck mot fönstret, där en stråle av solen gjorde sitt inträde genom ett hål i den blårandiga rullgardinen. En katt hördes jama.

"Min älskade gemål!" började jag högtidligt, "jag tackar dig för den sköna musik, som du beställt till mitt välkomnande. Jag förmodar att du även förordnat om en tropp vitklädda, unga bygdens flickor, som skola strö granris för mina fötter. Jag skall snart vara färdig att emottaga dem."

"Jag har tillställt något bättre än det gammalmodiga upptåget", sade björn muntert. "I samråd med en stor artist

har jag anordnat ett panorama, som skall visa dig hur det ser ut i — öde Arabien! Du behöver blott dra upp denna gardin."

Du kan föreställa dig att jag snart var vid fönstret, och med hemlig förskräckelse drog jag upp gardinen. Ack, Maria! Där låg framför mig i morgonglans en spegelklar sjö, gröna ängar och lundar lågo däromkring och mitt i sjön var en liten holme med en hög ek på, och solen sken klart över allt detta, allt var så lugnt, så paradisiskt skönt! Jag blev så betagen av denna syn, att jag i början ej kunde få fram ett ord. Jag blott knäppte ihop mina händer och tårar fyllde mina ögon.

"Bliv lycklig här!" viskade björn och slöt mig till sitt hjärta.

"Jag *är* lycklig... för lycklig!" sade jag djupt rörd och tacksam.

"Ser du holmen — lilla Svanö? Dit skall jag ofta ro dig i sommar. Vi skola ta vår kvällsvard med oss och förtära den där."

"Varför icke frukost?" utropade jag plötsligen inspirerad. "Varför icke i dag — på den här sköna morgonstunden — dricka vårt kaffe där! Jag skall strax..."

"Nej, icke på morgonen", sade björn leende åt min iver. "Jag måste till staden och se om mina sjuka."

"Ack, att ej folket skall kunna hålla sig friskt!" utropade jag förtretad.

"Och vad skulle jag då ta mig för?" sade björn med komisk förskräckelse.

"Fara med mig till Svanö!"

"Jag kommer igen till middagen kl. 3, och i afton kunna vi... det fördömda hålet där oppe! Jag kunde ej tro att gardinerna skulle vara så trasi..."

"Hålet skall vara där, så länge jag är här", ropade jag ivrigt. "Aldrig skall jag glömma, att jag genom detta första gången såg solen på Rosenvik. Men säg mig, vad är det för ett gammalt fäste, som skymtar fram så grått på denna sidan, längst bort över sjön, där skogen är så svart?"

"Det är Ramm. En stor herrgård."

"Och vem bor där?"

"Ingen nu. För femton år sedan tillhörde den ma chère mère. Men hon vantrivdes där, flyttade till Carlsfors och sålde Ramm. Godset köptes av bönder, som väl odla jorden, men låta det sköna huset och parken förfalla. Nu säges det, att de för sommaren äro hyrda av en utlänning, som vill jaga här i trakten. Och ett skönt tillfälle har han därtill inom själva parken, som är över en mil i omkrets, och där rådjuren länge fått föröka sig i ostörd ro. Vi skola se oss om där någon gång. Men nu, min lilla hustru, måste jag ha frukost och sen säga dig farväl på några timmar.

Sedan kaffet var drucket och björn på trillan, började jag orientera mig i min lilla värld. Men om hus och uthus senare; jag måste först tala om herrn i huset, ty du, Maria, känner ju ej min egen björn! Jag har ditt brev i framför mig, ditt kära brev, som jag fick några dagar efter mitt bröllop. Tack, söta, älskade Maria, för alla

ömma ord, alla visa råd! De äro väl gömda, där de aldrig bli glömda.

Och nu till dina frågor, dem jag vill söka att rätt ordentligt svara på. Först till björn. Här har du hans porträtt. Medelmåttigt lång, men tillräckligt — ej obehagligt — tjock och bred. Vacker ljuslockig peruk, gjord av vår Herres egen hand. Stort ansikte couleur de rose, ljusa ögonhår och små ljusgrå ögon, som ha en viss genomträngande blick under duktiga buskar av grågula ögonbryn. Näsan bra, ehuru något tjock, gapet stort, försett med goda tänder, binna — o ve! — av tobaksrökning, stora tassar, men väl skapade och vårdade, stora fötter, gången lik björnens; men med allt detta får du intet begrepp om björns utseende, om du ej ser i hans ansikte ett uttryck, gott, öppet, fryntligt, som genast ingiver glatt förtroende. Det talar, när munnen tiger, vilket är den senares vana. Pannan är klar, huvudets ställning sådan man tänker sig den hos en astronom, rösten är grov

bas och tar sig ej illa ut i sång. Där har du björns yttre. Det inre, bästa Maria, det har jag ännu själv att studera på. Sedan två månader fästmö, sen fjorton dagar fru, hade jag ej hunnit komma särdeles på djupet med en man, som för det mesta är tyst och som jag ej känt över ett halvt år. Men jag hoppas och tror allt gott.

Du frågar "om jag har kärlek, verklig kärlek till honom", och sätter, halvt på allvar, halvt på skämt, fram så underliga tecken för att låta mig pröva detta. "Om jag känner en odräglig tomhet när han är borta? Om jag som fru L. blir blek och betagen när han kommer in i ett sällskap, där jag är förut? Om han har någon brist, någon ovana, som hos en annan skulle plåga mig, men som hos honom behagar mig?" Nej, Maria, allt detta känner och tycker jag icke.

Kärlek, Maria ... ser du — nog tyckte jag om honom, fann honom hygglig, eljest hade jag ej gift mig med

honom, men kärlek ... hm!... Först och främst är han mycket äldre än jag. Han är nära 50 år och jag är ännu tre år under 30. Sedan — har han länge varit ungkarl, han har sina vanor och ovanor, och dessa senare finner jag alls icke vackra. Men de skola ej störa vår husliga sällhet, det har jag satt mig före. Somliga av dem skall jag vänja honom ifrån. T. ex. 1

1:o. Har han en vana att småspotta överallt omkring sig, såväl på vackra mattor, som på gråa golv. Det skall han vänja sig ifrån, men han skall få spottlådor i alla rummen. 1

2:o. Han röker mycket tobak. Det skall jag vänja mig vid, ty jag vet hur nödvändig och kär pipan är för den, som länge haft den till sällskap genom livet. Men vi skola göra ett kontrakt, så lydande: "Jag skall gärna se den tända pipan, likväl — *sällan* i förmaket och *aldrig* i sängkammaren." Björn kan ju fritt pusta ut röken i sitt eget rum och i salen.

3:o. Björn har en underlig vana att, under det han tiger, göra de förfärligaste grimaser, ibland till egna tankar, ibland till andras ord. Med detta skola vi träffa en kompromiss. Ibland skall jag få säga åt honom: "Björn, grina ej så avskyvärt!" Men oftast skall jag låta honom grina i fred, ty det vore honom plågsamt och troligen omöjligt att arbeta emot detta minspel, som en gång kommit såväl i gång. Det utgöra dessutom ett slags språk, ofta rätt uttrycksfullt, och ser snarare lustigt än ledsamt ut.

4:o. Han har en liten snickarvurm, och sitter gärna om aftnarna och täljer och limmar och skräpar ned golv, bord och stolar. Det skall jag av allt hjärta vänja mig vid och blott låta sorgfälligt sopa alla mornar. Det år trevligt, tycker jag, att en herre, har något litet handarbete, och sen björn hela dagen strävat sig trött i sitt läkarekall, är detta honom en muntrande förströelse. Medan han täljer,skall jag läsa högt för honom romaner, vilket särdeles roar honom.

5:o. Han har en viss vana vid grova ord. Det skall jag så sakta och smått vänja honom av med, men vad jag framför allt är fast besluten att vänja honom vid är — att känna sig lycklig, att finna nöje och trevnad i sitt hem. Ty, ser du, Maria, jag var fattig, måste förtjäna mitt bröd i mitt anletes svett — musikundervisning är ej ett lätt arbete — jag var ej ung mer, jag hade ej skönhet eller talanger — utom den smulan musik — och han, av en ansedd släkt, i en förmånlig levnadsställning, han, så allmänt aktad för karaktär, kunskap och duglighet, han valde mig ändå framför andra rikare, vackrare, bättre än jag. Han skötte mig under min svåra frossa med så mycken godhet, och när min mor ville erkänna hans möda med det sista av våra hopsparade pengar, nekade han dem och begärde — min hand. Sedan var han så god mot de mina, gav mina bröder skänker och lät välmåga komma i mitt fattiga hem. Skulle jag ej vara tacksam, ej hålla av honom, ej söka att göra honom lycklig efter min bästa kraft och förmåga? Ack, jo! Det vill jag, det skall jag, med dygd och med odygd, i lek och i allvar, i godo och ondo vill jag göra honom lycklig, och en röst inom mig säger, att jag skall lyckas.

Tisdags morgon den 3 juni.

Vi arma människor! Vad äro våra goda föresatser, när vi ej ha makt över oss själva? I förrgår satt jag och primade mig över huru lycklig jag skulle göra min man; i går... för att straffa mig, vill jag berätta allt för dig. Jag återvänder till i förrgår afton, då jag var så nöjd med mig själv. Björn var då borta på ett sjukbesök i grannskapet,

och jag skrev, han kom igen, jag skrev ej mer, jag talte allvar och tok för honom, vi gjorde upp åtskilliga små husliga anordningar, och i allvar och tok uppsattes

och under skrevs kontraktet angående tobaksrökningen. Så långt bra. Och så slutade den dagen.

Den andra dagen, d. v. s. i går, skulle vi vara till middagen hos ma chére mére. Jag hade litet ont i huvudet, och hur jag satte mössan och hur jag lade lockarna, så passade de ej, och jag såg gammal och förfallen ut, tyckte jag. Jag tror att björn tyckte detsamma, ehuru han sig på mig utan att säga något. Det gjorde mig litet! modfälld. Ty jag fruktade att ej kunna behaga ma chére mére, och jag visste väl huru mycket björn önskade det. Vädret var ruskigt, jag hade en gruvlig lust att bli hemma. Men då jag gjorde en liten invit härtill, gjorde björn en så förskräcklig grimas, att jag genast avstod från försöket. Jag hade dessutom mera olust än ont. Vi foro i trillan under paraply i duggregn. 1

Ma chére mére tog vänligt emot oss, men tycktes ej vara vid gott lynne. Det var främmande till middagen: några gamla herrar och fruar, som jag ej kände och som föreföllo mig särdeles tunga. Middagen var präktig, men jag orkade ej äta. 1

På eftermiddagen, strax efter kaffet, gick björn med herrarna ner i biljardsalen. Jag blev allena med ma chére mére, de gamla fruarna, som sprakade mest mellan sig, och en viss lagman Hök, en lång och gammal vän av ma chére mére, som satt bredvid henne och snusade. | Ma chére mére teg, lade pallens och såg allvarsam ut Jag sade då och då ett ord, men blev allt tystare, ty mitt huvud värkte, regnet slog mot fönstren, och sanningen att såga, var jag missmodig över björn, som jag tyckte väl hade kunnat under den långa eftermiddagen litet se till sin lilla hustru och ej helt och hållet överlämna sig åt sina gamla otäcka ungkarlsvanor, spela biljard, röka och dricka. A

I denna mulna sinnesstämning led det fram på eiter- i middagen. Vid tetiden bad ma chére mére mig göra litet

musik. Jag satte mig till fortepianot, preludierade och började sjunga det lilla vackra stycket Ungdomen. Men hettan, huvudvärken och missmodet hade gjort mig alldeles ostämd. Jag sjöng först darrande, sen falskt, och kom slutligen av mig i det stycket, som jag hade sjungit väl hundra gånger. Det var dödstyst i rummet, och jag var nästan färdig att gråta, men så sjåpig ville jag dock vid min ålder icke synas. Jag gjorde ett par slutackord och lämnade pianot med en ursäkt och ett par ord om min huvudvärk.

Nu blev ma chére mere innerligt god mot mig, satte mig bredvid sig i soffan, lät giva mig en stor pokal starkt te och behandlade mig som man behandlar ett sjukt barn. Jag hade nu verkligen kommit på tvären, ty även detta samt den goda lagman Höks artighet misshagade mig. Jag tyckte att det var en fullbordan på den ömkliga roll jag spelat hela dagen, och tänkte att ma chére mere inom sig skulle tycka, att Lars Anders gjort ett dåligt val, som fört hem en hustru, på en gång gammal och barnslig, sjåpig och sjuklig. Jag var rätt olycklig. Äntligen kom björn och vi fingo fara hem. Vädret hade blivit vackert, och teet hade gjort mitt huvud gott, men det onda hade satt sig i min själ. Jag var ledsen på mig själv, på björn, på hela världen. Och björn satt tyst under hela vägen och gruvade sig ej det ringaste över min huvudvärk. Sen han frågat: "huru är det?" och jag svarat: "bättre!" talte vi ej ett ord.

Sen vi kommit hem, hade jag litet att se om i köket, och då jag åter gick in i förmaket, satt björn planterad i soffan och blåste ut tobaksröken i långa virvlar, under det han läste avisorna. Han hade just icke valt den för* manligaste stunden för sitt kontraktsbrott. Jag gjorde alarm häröver, väl i en munter ton, men i botten var jag ej god. Det låg i mig en slags ond lusta att låta björn umgälla, det jag haft en så ledsam dag. Björn ropademuntert "pardon", men ville likväl sitta kvar med sin pipa. Det ville jag ej, jag tyckte att den gamle ungkarlen hade fått fritt nog grassera denna eftermiddag. Björn bad "blott för denna gång" om pipfred i förmaket, men jag ville ej veta av någon underhandling, utan hotade att, om ej pipan genast lades bort, gå och sätta mig ute i salen hela aftonen. Björn hade i begynnelsen bett skämtande att få vara i ro, nu blev han allvarsammare, han bad mig innerligt, hjärtligt, bad mig "för hans skull"! Jag såg att han ville pröva mig, såg att han verkligen av hjärtat

önskade att jag denna gång skulle giva efter, och jag — otäcka kräk! — gjorde det ej; jag förblev bestämt, ehuru allt med munter ton, vid min föresats och tog slutligen mitt arbete för att gå.

Då lade björn bort sin pipa. Om han ändå hade varit ond och snäsig, ja, om han *ej* hade lagt bort pipan, utan marscherat ut med den, stolt som en nabob, och slagit hårt igen dörren efter sig och ej återkommit på hela aftonen, ja, då hade det kunnat vara någon uppkomst för mig, någon tröst, något "betalt och kvitterat", och jag hade kunnat låta vara och fara hela den fatala historien. Men han gjorde intet av allt detta. Han lade bort pipan och satt tyst kvar, och jag började strax få samvetskval. Han gjorde inga grimaser heller utan såg i sina tidningar med en viss allvarsam, stilla min, som gick mig till hjärtat. Jag bad honom läsa högt; han gjorde det, men där var något i hans röst, som jag ej rätt stod ut med att höra. I en slags kvävande förbittring mot mig själv blev jag ännu mera tyrannisk emot honom. Jag ryckte tidningsbladet ifrån honom — det skulle vara lek, förstår du — och sade, att jag ville läsa själv. Han såg på mig och låt mig råda. Jag började nu med en kapabel och munter ton att läsa om någon debatt i engelska underhuset. Men länge stod jag ej ut härmed, jag brast i tårar, smög mig till björn, tog honom om halsen och bad honom förlåta

mitt elaka lynne och min orimlighet. Utan att svara, höll han mig blott stilla och tryckt till sig, så ömt, så förlåtande. Jag såg ett par tårar rinna helt sakta nedför hans kinder. Så har jag aldrig älskat björn som i denna stund, i denna stund kände jag för honom verklig kärlek.

Jag ville begynna en liten förklaring, men björn tystade min mun. Nu bad jag honom, "om han höll av mig", ånyo tända sin pipa och röka den ut, just här vid min sida. Han ville ej, men jag bad så länge och innerligt, bad därom som ett tecken, att jag var förlåten, att han slutligen gjorde som jag bad. Jag höll min näsa så mycket i röken som möjligt. Den var nu för mig försoningens offerdoft. En gång höll jag på att pusta, men jag förvandlade det i en suck och sade: "Ack min egen björn, hustrun hade ej varit så stygg, om du ej hade glömt henne hela eftermiddagen. Hon tappade tålamodet vid att längta efter dig." Björn tog pipan ur munnen, såg på mig gott, men halvt förebrående, och sade: "Jag hade ej glömt dig, Fanny, men jag var vid en smärtfull dödsbädd i närmaste bondgård. Det hindrade mig att vara hos dig!" Jag satte händerna för ansiktet och blygdes in i själen.

Älskade, goda björn! Hellre än att förorsaka dig en ledsam stund, må du röka alla dagar i förmaket, i sängkammaren, ja, i sängen, om du så vill! Dock ber jag till Gud att du ej måtte få denna lusta.

Fredag den 6 juni.

Det blir bra med ma chére mére och mig, gudskelov! Huru olika kan ej den ena dagen vara den andra! I tisdags så tungt, i går så roligt. Jag föreslog björn i går eftermiddag att vi skulle hälsa på ma chére mére. Han var mycket nöjd därmed. Det var stök i huset. Alla männ niskor voro i gång, ma chére mére var som fjädern och hjulet i rörelsen. Hon höll på att ställa i ordning rummen för sina båda rätta styvsöner — björn är blott en halv sådan — och deras unga fruar, som väntas inom kort

och skola bo i huset, det ena paret för några veckor, det andra för alltid.

Ma chére mére tog mycket vänligt emot oss, försedde björn med Virginiatobak och tidningar, och utnämnde mig till sin hjälpreda för eftermiddagen. Jag sade några bon-mots, som behagade ma chére mére. Hon klappade mig, nöp mig i öronen, skrattade och svarade roligt. Det är något högst eget och mycket friskt i hennes lynne och sätt att vara. Utan tvivel har hon ett gott förstånd och mycken naturlig kvickhet. Sitt husfolk behandlade hon på en gång som slavar och som barn. Emellertid tycktes alla vara henne mycket tillgivna och lydde på minsta vink. En enda gång höllo ma chére mére och jag på att komma litet osams. Det var i anledning av de unga fruarnas toalettbord, som jag ville ha litet mindre tarvliga. Ma chére mére blev därvid ond, började svära över våra tiders "fördömda lyx", över "unga fruars pretentioner", och förklarade, "att toalettborden skulle stå just som hon ställt dem, med samma dukar och samma speglar, de voro goda nog" m. m. Som jag teg till allt detta, blev allt snart

gott igen, och jag är ej viss på om icke toatettdukarna bli ombytta, ty ma chére mére gick snart därpå i sina linklädskåp. På dessa anordningar i rummen följde åtskilliga grövre hushållssysslor, om vilka ma chére mére bjöd mig att vara med, "ty det kan göra henne gott, lilla vän, att se hur det går till i ett ordentligt hus. Det flyger inga stekta sparvar i halsen, man måste se till att det finns något i källaren, om man vill se något på bordet"! o. s. v.

Jag följde ma chére mére i källaren, dit hon gick med ett stort stycke rödkrita i handen och gjorde åtskilliga för mig något kabbalistiska streck och tecken på sill-fjärdingar och strömmingstunnor. Men ma chére mére förklarade allt och lät mig titta i var vrå av de underjordiska och väl försedda valven. Sedan gingo vi upp på

vinden. Här var jag med om att revidera brödlårar, utösa anatemer över råttor och att väga åtskilliga mjölsäckar; slutligen måste jag låta väga mig själv, och ma chére mére skrattade ordentligt ut mig, när det befanns att jag ej vägde fullt fem pund, samt försäkrade mig, att en kvinna under Karl XI :s tid skulle blivit bränd som häxa, om hon befunnits väga under fem pund. Jag tog allt detta ganska filosofiskt, men sparade däremot ej att utgjuta min beundran över ma chére méres hushållning och ordning. Denna beundran kom av hjärtat. I sanning, ett sådant hus, fullkomligt utrustat och ordnat, från det största till det minsta, där allt är på sin vissa plats och under sina nummer, en sådan liten värld är värd att betrakta och beundra, ävensom husmodern, vilken är den levande promemorian över allt detta och känner sina saker likasåväl, som någon general känner sina stridskrafter.

Sedan stök och sysslor voro slut, satte vi oss att vila i en soffa, och ma chére mére talade så: "Det är blott då och då, min kära Fransiska, som jag håller en sådan här räfst i mitt hus. Det sätter folket i respekt och saker i ordning. Drar man upp klockan i rättan tid, så går den sen av sig själv, och man behöver ej själv gå omkring ticktack, som en pendel. Kom ihåg det, min kära Fransiska. Somliga fruar göra sig till och skola vara så beställsamma med nyckelknippan, och springa i köket och i skafferiet — allt slarv, Fransiska, allt hams och tafatthet. Det är bättre att en fru sköter sitt hus med huvudet än med händerna: det trivs en man bäst vid, och gör han det ej, så är han ett dumhuvud och husfrun må då i Herrans namn slamra med nyckelknippan i hans öron.

Somliga fruar äro jämt sina tjänstehjon i hack och hai. Det duger ej. Tjänstefolket måste också ha sin frihet och sin ro. "Man skall icke binda munnen till på oxen, som tröskar." Låt ditt folk få ansvara för vad de göra. Det är för dem bra, ävenså för matmodern. Håll dtm

fast vid hjärtat eller vid hedern, och giv dem rikligt vad dem tillkommer. Arbetaren är sin lön värd. Men tre à fyra gånger om året, och på obestämda tider, kom över dem som yttersta domen och rannsaka alla vrår och njurar, bullra som en åska och slå ner här och där i rättan tid — det rensar huset för många veckor: 'om ej åskan vore, så finge man ingen frid för småtroll'."

Detta var ma chére méres hushållslära. Sedan förde hon samtalet på björn och sade: "Ja, hon kan väl säga, min kära Fransiska, att hon fått en man, som är karl hela dagen, men 'han är också bra envis på sitt vis' och hon får väl sin dust med honom, såväl som jag haft den. Nå, nå, vi få väl se hur hon tar sig fram. Liten är hon, men jag ser att hon kan svänga sig, och det kan jag säga henne, att hur hon må svänga med sin man, så får hon aldrig fram annat än en hedersman, och därför vill jag giva henne detta enda råd: sväng sig aldrig med en osanning emot honom, vore den aldrig så liten, för att komma ur en svårighet, vore den aldrig så stor. Osanningen förer alltid i en ännu större, ty den jagar förtroendet ur huset." I

Jag yttrade livligt till ma chére mére vad jag tänkte i detta avseende, och nöjda med varandra gingo vi ut i vardags förmaket, där björn satt och gäspade över sina avisor. M:lle Tuttén — som av ma chére mére kallas "adjutant Tuttén" — ställde i ordning tebordet. Ma chére mére bad mig sjunga (hon hade således alldeles glömt mitt sista mästerprov), och jag sjöng — jag kände själv att det gick bra. Ma chére mére skrattade hjärtligt åt flera små lustiga visor, och jag såg björns ögon glo helt förnöjligt åt oss över ett tidningsblad. Efter teet gjorde vi med

Tuttén ma chére méres bostonparti, som var ett det muntraste jag varit med om. Ma chére mére och björn voro särdeles muntra med varandra och gjorde sig lustiga över mig, som begick dumheter i spelet. Men

det var bättre för mig, än om jag spelat som mästare, och vi skrattade och skreko som barn.

När vi efter kvällsvarden togo avsked, klappade mig ma chére mére duktigt på axeln, kysste mig och tackade mig för "en rolig dag". Då björn och jag kommo ut på trappan, var vädret så vackert, att vi beslöto göro en del av vägen till fots, och trillan blev skickad förut till en viss station. Promenaden var munter, och efter åtskilliga små spratt lyckades det mig äntligen att få björn ner i ett dike. Jag måste skratta däråt ännu, när jag tänker därpå. Han var så lik en verklig björn, där han låg på fyra fötter. (Emellan oss sagt, är jag ej viss på att han ej lät sig falla omkull.) Goda björn!

Men jag vill ej evigt tala med dig om björn och hans hona. Du måste även veta något om bostad och släkt. Denna sista är något krånglig att taga reda på. Försök du, goda Maria, att begripa vad jag vill försöka att reda.

General Mansfelt var i första giftet förmäld med en änka, som tillförde honom två styvsöner. Den äldste var min björn, den andre — Adolf Werner — är död för några år sedan. Med denna fru fick generalen två egna söner, de nu levande Jean-Jacques och Peter Mansfelt. Dessa voro ännu barn, då deras mor dog. Ett år därefter gifte sig generalen med den rika och stolta fröken Barbara B., vår nu levande ma chére mére. Björn, som då var tretton år gammal, var föga nöjd att få en tjuguårig styvmor. Denna skickade sig emellertid exemplariskt och blev en förträfflig, ehuru sträng mor för de fyra styvsönerna, vilkas kärlek och vördnad hon snart tillvann sig, oaktat en viss knapphet och sparsamhet, som hon höll dem vid. Denna hade dock ett skäl i generalens slöseri, vilket hade bragt hans affärer i största oordning, och blott genom paktum lyckades det ma chére mére att freda sin egen förmögenhet. Av den bestridde hon kostnaden för söner-

nas uppfostran och sparade aldrig något härvid. Sönerna höllos i sträng respekt inom föräldrahemmet.

General Mansfelt var en vacker karl och tapper krigare, men för övrigt rustande, våldsam och lättsinnig; han frågade föga efter sina barn och förspillde sin förmögenhet. Ma chére méres äktenskap med honom var föga lyckligt. När han dog hade sönerna intet efter honom. Ma chére mére gjorde nu, utan allt pjunk, en ganska ädelmodig handling. Utan att göra någon åtskillnad på sin mans söner och styvsöner utf aste hon sig att till vardera av dem, sen de kommit till myndiga år, betala en viss betydlig årlig ränta, under det hon själv övertog förvaltningen av sina stora, men skuldbelagda gods. Björn, som då redan hade gjort sin väg och genom skicklighet och flit förvärvat sig en hederlig post, avslog, ehuru vördnadsfullt, den tillbjudna gåvan, ty han ville icke gärna bero av någon, och allra minst av ma chére mére, vars despotiska lynne ej fördrog sig väl med hans självständighetslust. Detta samt några duktiga tag som björn och ma chére mére vid åtskilliga tillfällen haft med varandra, hava verkat, att han är på en oberoende och mycket god fot med henne, då de andra sönerna måste mer eller mindre kuscha för hennes vilja. Björn och hon äro liksom litet rädda för varandra, men ha synbart den allra största ömsesidiga aktning. Hon har likväl förklarat, att hon aldrig vill se honom som doktor hos sig; hon ger fanken alla medikamenter och doktorer, vill aldrig ha att göra med sådant, och stöder sig på ordspråket: "Det blir ingen god läkare, förrän han fyllt en kyrkogård'

Efter jag börjat skriva ma chére méres historia, så vill jag även teckna hennes porträtt. Ser du en mycket stor fru, av en stark, men vacker växt, vars former ännu behålla ungdomens kraft och rundning, mycket rak, något stel, nästan med en generals min och hållning. Ansiktet vore skönt, om ej dragen vore så starka och hyn så grå,

även är hakan för stor och framskjutande. Kring munnen, som är försedd med stora och vita tänder, är ofta ett mycket gott och hyggligt leende, men vid mindre vänliga känslor stiger den nedre läppen upp, lägger sig över den övre och bildar då ett drag av sträng beslutsamhet, som — ej behagar hos en kvinna. Men ma chére mére är

någonting apart. Håret är alldeles grått och sticker stundom fram under kasken, vilken, som jag nu fått veta, är av ma chére mére kristnad till slurka. Inga lockar. Slurkan tronar ensam över den stränga, höga, ofta moln-höljda pannan. I hela klädseln ingen grannlåt, ingen prydlighet, men mycken snygghet, någonting särdeles passande och bekvämt.

Händerna äro stora, skönt formade, vita, men grova, och nyttjas, som det säges, icke alltid i fredliga värv. Hon går med stora steg, ofta i stövlar, slänger med armarna, kan dock när som helst ha något högst artigt och belevat. Man beskyller ma chére mére för snålhet, för att lägga sig i andras affärer, för att icke bry sig om konvenansen; man har många historier om henne. Icke dess mindre har man i hela trakten en duktig respekt för henne, och hennes ord gälla som kungsord. Mig påminner hon om Götz von Berlichingen. Men det förekommer mig ibland, som om ömmare känslor kunde bo inom denna stränga yta, och då — tycker jag, att jag skulle kunna hålla av henne. Hittills har hon ensam skött sina gods (och därunder förträffligt ordnat sina affärer), men nu önskar hon, att Jean-Jacques skall hjälpa henne därmed. Denne har studerat lanthushållning utomlands, har nyligen gift sig och skall med sin unga fru sätta bo på Carlsfors. Björn runkar på huvudet åt kompaniskapet: "ma chére mére et Jean-Jacques".

Omöjligt kan man tala om ma chére mére, utan att även tala om hennes piga, Elsa. Dessa två leva tillsammans sedan fyrtio år och tyckas icke kunna leva utan28

varandra. Elsa är för machere rnére på en gång en slav och en tyrann. Hon är så snål, att hon knappt unnar sin fru att nyttja sina egna kläder, och smågrälar för var ren näsduk, som hon måste ta fram. Men sin like i ordning, snygghet och trohet har hon ej, och det gör, att ma chére mére har en viss respekt för henne, och i mången tviste-| fråga är det Elsas vilja som rår. Därjämte arbetar hon för ma chére mére natt och dag, om så fordras. Utan sinj fru är Elsa intet. En gång fick hon tillstånd att hälsa på sin släkt och vara borta i åtta dagar. Innan två voro till ändalupna, var Elsa tillbaka hos sin fru, "emedan hon vantrivdes borta". Det säges, att hon samma afton fick örfilar av ma chére mére för någon försumlighet vid hennes toalett. Men Elsa tog och teg, och avlägsnade sig aldrig mer efter detta försök. Elsa är torr och stel, hennes former äro idel kanter. Man säger, att hon vet mer om ma chére mére, än någon annan dödlig, men Elsa är tyst som en mumie. Hon förtjänar att balsameras. 1

Mitt älskade hem, mitt lilla Rosenvik, måste du nuj ha en liten teckning av. Rosenvik är en farm under Carlsfors. Rosenvik ligger en god halv mil från W., där björn är den förnämste och mest älskade läkaren. Han har arrenderat det lilla stället av ma chére mére, emedan han, ävensom jag, mycket älskar landet. Vi ha .således Rosen-j vik mera för nöje än för nytta. Huset är litet, men trevligt inrett. Vi ha fyra rum och kök på botten. Björn har j möblerat dem mycket hyggligt. I synnerhet är förmaket j med sin blå kattunsmöbel och vita muslinsgardiner ett allra käraste sött rum. Ovanpå äro tvenne hyggliga gästrum. 3

En innerlig glädje gör mig den lilla piga, som björn

skaffat mig här, och som skall vara min egen piga. Det

är en ung bondflicka med ett utseende så glatt, öfikidds<|

fullt och även vackert, att det gör gott att se på henne. M

Min första angelägenhet blir nu att ordna mitt hus, såatt trevnad och lugn kunna bo där inne. Jag vill söka vara en klok lagstiftare i min lilla — men ej ringa värld. Och vet du vilken lag jag framför allt tänker stifta och handhava med sträng noggrannhet? En lag för djurens be-handling. Denna skall innehålla följande:

Alla djur vid gården skola vårdas med största omsorg samt bemötas vänligt och ömt. De skola leva lyckligt.

Slaktandet skall så tillgå, att djuret så litet som möjligt plågas därav.

Intet djur får pinas i köket, ingen fisk rensas levande eller sprattla i grytan, ingen fågel flaxa halvdöd hängande på en spik. Ett knivstyng skall genast ge dem döden och frälsa dem från tortyren.

Dessa och några mer utförda föreskrifter kommer min lag att innehålla. Huru mycken onödig grymhet utövas icke alla dagar, endast därför att man icke tänker på vad man gör!

Här kommer björn, som bereder mig på att vi snart skola göra besök hos grannarna — vi ha en mängd därav — och påstår, att det finnes folk, som längtar att se mig, mycket gott och förståndigt folk, påstår han. Bered dig således, Maria, att snart göra nya bekantskaper. Jag kunde få lust att skriva en roman däröver. Farväl! Tänk vänligt på din romaneska och tillgivna

Fransiska.

* ANDRA BREVET.

Rosenvik den 9 juni.

Det var klart och friskt väder i går morse. Jag satte mig bredvid björn i trillan, när han, som vanligt, klockan 8 på morgonen, for in till staden. Vid Carlsfors lämnade han mig och lovade avhämta mig på återvägen hem, "ifall han ej glömde det". "Glömma det? Avskyvärda björn!" Med detta respass for han av. Jag gick den långa och vackra allén fram, som går upp till huvudb yggningen. På gården stod en hög, underlig figur. Den hade vid, grå kappa, en grön kaskett och slog omkring sig med något liknande ett trollspö, under det den ropade med stark röst: "Kör fram — hör ni — kör fram med himla-vagnen!" Jag såg ovillkorligt uppåt himlen, och tanken på profeten Elias' vagn for in i mig, men for lika fort ut, när jag i den ropande uti grå kappan igenkände ma chére mére. Då jag kom nära, hörde jag henne häftigt banna stalldrängen för det havren var slut, och hon beledsagade sina moraler med kraftiga slag av piskan — i luften likväl.

När hon fick se mig, förändrades plötsligt hennes ansikte ; hon fattade livligt min hand, tryckte den och sade vänligt: "Nå, se god dag, min kära Fransiska! Hon kommer just i grevens tid. Jag har tagit på mig min Januarius i dag (visande på kappan), ty jag tyckte att det var kallt. Snart komma mina grå fram med himlavagnen. Vi skola taga oss en rutsch tillsammans." I detsamma körde fyra

hästar i en töm upp på gården, dragande ett märkvärdigt ekipage, försett med en himmel, vilande på fyra höga stolpar. Det var himlavagnen. Ma chére mére lät mig stiga uti, kiev själv efter och tog tömmarna i sin hand. En betjänt stod bakpå. Ma chére mére gav en förfärlig klatsch och vi foro av. Jag var rädd i början, ty det gick i sträckande fart och himlavagnen gick ingenting mindre än himmelskt. En gång krånglade hästarna. Ma chére mere reste sig upp i vagnen och lät dem känna piskan till dess de åter blevo lydiga. Med ett förnöjt: "Ta mig böveln, skall icke jag lära dem!" satte hon sig ned igen. När hon såg mig helt blek, skrattade hon, men körde därefter saktare och sprakade därunder rätt roligt och hade mig att berätta om mina hushållsangelägenheter på Rosenvik. Sedan jag hunnit övertyga mig om att ma chére mére var en förträfflig kusk, blev jag lugn och trevlig till mods och lämnade mig åt det nöje, jag ovillkorligt känner, när jag är med henne.

Under vår färd höllo vi på att köra omkull lagman Hök, som kom guppandes i désobligeant, och vars kusk blev så förbluffad vid åsynen av himlavagnen, att han bortblandade höger och vänster och väjde precis åt samma sida som denna. Det höll på att gå överända med des-obligeanten. "Hur böveln kör ni, lagman?" skrek ma chére mére med dundrande röst, under det hennes kraftiga hand återhöll hästarna och genom en hastig vändning åt sidan förhindrade all olyckshändelse. Snart stodo himlavagnen och désobligeanten helt förtroligt sida vid sida, och ma chére mére, åter vid gott lynne, sade skrattande och skämtande till lagman Hök, som helt bestört koxade fram ur sina gardiner: "Kära lagman! Ni smittar er kusk med edra poetiska fantasier, så att han konfunderar väglagarna !" — Lagman Hök och poetiska fantasier! tänkte jag, det rimmar sig omöjligt!

"När en himlavagn kommer", sade lagman Hök, mer

poetiskt än jag kunde tro honom om, "vern kan då komma ihåg jordens vägstatuter?" Så skämtade ma chére mére! och lagman Hök en stund, varefter himlavagnen och désobligeanten åter togo var sin kurs.

När vi kommo hem, var ma chére mére vid ganska muntert lynne, och vi råkade i ett ivrigt samtal om män,) fruar och äktenskap. Ma chére méres lära för fruar var i sanning ingen koketterilära. Den kunde innefattas i dessa ord: "Gör så, att din man och alla män ha aktning för dig, så får du frid i ditt hus och heder i ditt liv." (Aktning, anseende är för ma chére mére livets högsta goda.)| Väl voro förhållningsreglerna i allmänhet något för stränga. De påminde mig om en visa, som jag ofta hörde i min barndom av en jungfru Regina, och varav dessa! ord ha stannat kvar i mina öron: 1

Kommer en ung herre och bjuder er armen, 1

så nig och svara:

Nej, tackar ödmjukast, jag gångar nog själv. 1

Och kommer en ung herre och bjuder er att valsa, 1

så nig och svara:

Nej, tackar ödmjukast, jag valsar nog själv. 1

Ma chére méres goda råd roade mig obeskrivligt. Olyckligtvis hade hon bjudit till middagen tvenne gamla I och fattiga fröknar, som till en del levde av hennes gåvor. De kommo, medan ma chére mére och jag sprakade som livligast. Den ena av dem hade tvenne rader rynkade remsor till garnering på sin klänning. Ma chére mére mörknade genast i anletet vid denna syn, och knappast hade olycksfröken hälsat och satt sig, förrän ma chére mére tilltalade henne ganska beskt för de två garneringarna. "En garnering", sade ma chére mére, "var redan onödigt, men två var oförlåtligt." Den stackars fröken fick en förfärlig skrupens. Förgäves sökte hon ursäkta sig, att den"tbc

övra remsan var påsatt för att dölja en skarv. "Jag skall säga henne, min kära", skrek ma chére mére, "att när man ej är för god att ta allmosor, så är man ej för god att visa sina skarvar; jaha, det skall jag säga henne,.jag; fattigdom är ingen skam — 'var och en är icke född med silversked i munnen' men — flärd i fattigdom är 'fan i båten'. Se så, lipa inte för det. Bannor äro inga kvarnstenar — 'bannor bita inte till bens'. Sprätta hon ifrån sina två garneringar och jag vill se till att hon skall få en klänning utan skarvar." Den gamla fröken såg fullkomligt tröstad ut; ma chére mére blev fullkomligt god igen, och när jag — hörande trillan rulla — steg upp för att ta avsked, sade hon mycket vänligt: "Jaså, nu går hon, Fransiska! Jag kan väl tänka, att det ej nu är värt att bjuda henne och hennes man till middagen? Nå, nå, far då i Guds namn, men kom snart igen, ty, ser hon, min smula, hon föll mig strax på läppen och hon kan icke komma för ofta. Se så, se så, gå nu! Jag kan ej med, när folk står länge och tar avsked. Adjö, adjö!"

Den ii.

I eftermiddag skola vi begynna våra besök hos grannarna. Jag skall kläda mig väl. Jag har en liten halmhatt med syrener i som är rätt söt — och akta på med vilken belåtenhet Björn skall presentera — min hustru, min hustru. Det är med en helt egen och förnöjd ton som han säger, min hustru. Men nu får min hustru inte prata längre, hon måste vid middagsbordet passa på sin man.

Fredagen den 12.

Du är för söt i den där hatten! utropare björn i går när han fick se sin hustru visitklädd. Ma chére mére måste nödvändigt se dig i den. Vi måste titta in på Carlsfors innan vi resa vidare.

Se nu den lilla hustrun med den lilla hatten smågup-

pande i den lilla trillan och kastande oroliga, nästan bed-jande blickar upp mot himmeln, som blickar rätt mörk

över den lilla hatten. Emellertid kommo vi till Carlsfors utan att ha fått en droppe regn. Vi funno besök i salongen,! mina ögon fäste sig snart vid ett litet fruntimmer (säkert mindre än jag) ännu ung, och vars väsen tillkännagav en utomordentlig livlighet Björn och hon räckte varandra mycket vänligt handen, och hennes kvicka, skarpa ögon fästades genast på mig, genomträngande men vänligt och I nästan bekant. Hon frågade hur länge jag varit på orten, om jag inte fann folket här horribelt arrierade i jämförelse med stockholmarna. Sedan jag muntert svarat härpå sade hon i det hon beständigt och forskande så.g på mig: "Ni är mycket lik er mor. En rar fru, jag hai sett henne ofta förr och jag känner er även ganska väl| fru Werner, fastän jag aldrig sett er lekamligen förr." Jag såg frågande på henne och hade på läpparna orden: vem har jag årån etc? men hon förekom mig och frågade, om jag ren sett flera av mina grannar ? 4

Jag sade att jag just nu var stadd på visiter. "Nå", sade hon, "då har ni åtskilliga kuriösa figurer j att lära känna, åtskilliga av vattensopps, andra av pepparrots natur. Det vore synd, att ni ej skulle ha en liten försmak av vad ni går till mötes. När ni kommer till v. P ... s, det nya adelsfolket på Holma, så tala om bildning och konst — nämn i förbigående de förnäma bekantskaper ni har — n. b. om ni vill stå väl hos dem. Har det någonsin hänt er, att efter en samvaro av några timmar med somliga människor, känna er liksom vattlagd eller, att 3ag sa må säga, utmustad?" fi

"O, ja!" sade jag skrattande.

"Känn efter hur ni mår, när ni kommer ifrån v. P ... s. Tala icke om konst hos major Stålmarks på Adamsro j — n. b. om ni vill stå väl hos dem. Natur, frihet, enkelhet äro lösen där. Min goda vän majorskan vill icke tala

om annat än tjänstefolk och hushåll; majoren är idel sunt förnuft och frisk kraft. Det skall bli roligt en gång få höra, om ni finner er mycket upplivad därav. Det finnes krafträtter, som icke stärka. Men se er väl om, att icke de små adamiterna spela er något rätt oparadisiskt puts. De stora, förmodar jag, hålla sig i stallet.

Jag råder er, som en god vän", fortfor hon, "att icke fara förbi gamla fröken Hellevi Husgavel, som sitter i sitt Fågelbo nära staden, ty hon skulle ej taga detta väl. Med sin kantiga figur och sin vassa tunga påminner hon på en gång om en hackspik och en pepparkaka — men kanske ni känner henne ren?"

"Nej, men jag har hört sägas, att hon skall vara något elak och löjlig."

"Elak? Löjlig?" återtog min granne tvekande, "hm!... Gud vet om det ej är för mycket sagt. Elak ? Hon säger så tämligen ut sin mening om folk, men hon gör det öppet och gör dock aldrig någon för när. Löjlig? Nå, ja, ja, det kan vara sant. Hon har sina skröpligheter liksom — och kanske mer än många andra. Men liknelsen skall ni i alla fall finna träffande."

"Jag ville väl veta", sade jag, road av hennes infall, som i hennes mun voro mindre elaka än de torde synas på papperet, "jag ville väl veta, vad ni säger om min man och mig, och vad ni liknar oss vid ?"

"Vem kan se den goda doktor Werner utan att tänka på plumpudding? Och ni, min goda fru, är en söt brinnande sås till den, utan vilken den ej skulle vara hälften så smaklig; men — vad jag ville tillägga om era blivande bekanta är, att ni ej sett något rätt vördnadsvärt, förran ni sett de gamla Dahls, och att ni ej får ett klart begrepp om älskvärdhet, förrän ni lärt känna deras dotterdotter Serena, Dahlens blomma, som hon i dubbel bemärkelse kallas."

"Serena?" återtog jag "Det var ett underligt namn."

"Det skall ni ej tycka, när ni får se henne. Vår Herre tyckes ha kristnat henne själv. Men nu måste jag lämna er och fara. Och säger ni efter detta samtal att jag är galen eller elak, så vill jag säga er, att jag ej bryr mig därom. Jag tycker i alla fall om er och hoppas få återse er snart."

Härvid tryckte hon mycket vänligt min hand, steg upp och tog ett lätt och hastigt avsked av alla. När hon gick ut,

märkte jag att hon var litet sned, vilket hon ej heller tycktes göra sig någon möda att dölja.

"Vem är hon ? Vem är hon ?" frågade jag sen hon lämnat rummet.

"Kors, Fransiska", sade ma chére mére, "känner hon icke fröken Hellevi Husgavel? Nå, då har jag gjort en sottis, att icke presentera er för varandra."

Jag stod liksom träffad av åskan. "Fröken Hellevi Husgavel!" utropade jag äntligen, "men fröken Husgavel skall ju vara gammal!"

"Det är hennes egna historier", sade ma chére mére. "Hon har sina upptåg, och är lika angelägen om att göra sig gammal, som andra äro att göra sig unga. Hon säger sig vara fyrtio år, men är visst icke fem och trettio. Jag estimerar icke stort hennes Fågelbo, ty jag förstår mig icke på alla de snäckorna och maskarna och svamparna, som hon samlar dit, men hon själv är en kvick och esti-mabel människa, som jag tycker rätt bra om."

Men vad skall hon tycka om mig? tänkte jag, under det jag, flat över min oförsiktighet, återvände med björn till trillan. Min hatt hade gjort föga uppseende, och jag hade gjort en dumhet. Begynnelsen av vår färd var icke lysande.

Men lustigt rullade trillan av mot Adamsro, major Stålmarks boställe. Ett stycke från gården kom en ung flicka, omkring fjorton år, ridande barbacka på en ölän-ning; hennes hår var rödaktigt; det, ävensom hela kläd-

seln, var i stor oordning. "God dag, fröken Malla!" ropade björn till den lilla amazonen, "äro pappa och mamma hemma ?" — "Ja bevars!" skrek hon tillbaka, "jag rider Putte vall!" Hon red, vi foro. "Gud bevare mig", ropade jag, "skall detta vara en fröken?" — "Ja!" svarade björn lakoniskt. Vi kommo upp på gården. Där var ett väldigt larm. Tre unga herrar i jaktdräkter rasade med visst ett halvt tjog hundar. Vid åsynen av björn och hans hona vände sig det skällande kompaniet mot vårt menlösa ekipage, men lockades, till all lycka för mitt och Pålles hjältemod, bort av de unga herrarna, och den muntra, men oharmoniska kören drog sig längre bort. Detta ställe borde heta Adams-oro, tänkte jag.

Under det jag gick genom förstugan, fick jag något mellan fötterna och höll på att falla omkull. Jag förnam, att det var ett vedträd, såg mig om och upptäckte i ett horn av förstugan två små, illparigt grinande figurer, som gjorde sig färdiga att ånyo bombardera de fredliga gästerna. Jag hotade dem med vedträdet och hade en obeskrivlig lust att låta de små vildarna göra närmare bekantskap därmed. Men björn, som ren var inne i tamburen, ropade mig, och jag måste gå in, skyndade mig undan något, Gud vet vad, som med stort buller kom mig i hälarna. Jag var förtretad, men måste ändå skratta. Björn blev ond när han hörde vad som hänt mig, öppnade åter dörren till förstugan, knöt handen åt adamiterna och lovade dem — "klystir", tror jag, om de ej lämnade folk i fred. Efter att vi hämtat oss, björn brummat och jag skrattat ut, gingo vi in i rummen och träffade i ett hyggligt förmak två personer av det utseende, som gärna medföljer en viss rang och en viss förmögenhet. Jag ville kalla detta utseende reputerligt Det var majoren och majorskan. Majoren, en äldre och ännu vacker karl, hade ett gott och artigt väsen. Majorskan var en ganska tjock fru, ännu ung, ej vacker, men vars utseende hade något38

särdeles öppet och rättframt. Björn presenterade "min hustru", och "min hustru" blev nästan lika vänskapligt emottagen som min björn. Herrarna gingo av och an på golvet och sprakade. Majorskan och jag skulle göra he-j kantskap i soffan.

Teet kom in och med detsamma de unga herrarna, tre raska, livliga, unga män, men som sågo alltför lantliga ut. De voro styvsöner till majorskan. De unga herrarna talte om jakt, harar, hästar och hundar; sedan föll samtalet på den nye invånaren på Ramm. Det sades att han var en amerikanare, "och", tillade en av sönerna, "man säger, att han skall vara mycket rik och har haft öden som en riktig romanhjälte".

"Jo visst!" sade majorskan med en knyck på nacken. "Jag är viss på, att han är just som annat folk. Men du, kära

Robert, är alltid så överdriven."

Robert rodnade som om han sagt något opassande. I detsamma kommo Adamiterna in, farande som ett par bromsar, och slogo ned på tebordet, där de sökte riva till sig allt som var ätbart. Majorskan sökte freda sig med moraler, men de små odjuren brydde sig föga därom och blevo ej stilla förrän man tillfredsställt deras fordringar. Jag ville att björn skulle ha sett detta, men han var i ett\ annat rum med herrarna. "Man bör icke kväsa barn", sade majorskan till mig, "utan lämna dem sin frihet. Det gör att de bli naturliga sedan och icke tillgjorda och konstiga, som så många andra. Har ni sett v. P... ska flickorna? Kors, vad jag tycker de äro narraktiga, där de sitta i vita handskar och nypa med munnarna och tycka sig vara så präktiga och förnäma!"

Dörren till förmaket knuffades här upp och in trädde en figur, som man ej kunde förebrå att se tillgjord ut, man kunde snarare kalla henne ogjord. Hållning, hår och kläder, allt tycktes vara bildat av blåsväder. Majorskan ropade: "Kom hit, Mally V och presenterade för mig sinGRANNARNA «<.

dotter (styvdotter). Mally gjorde en trumpen och bond-aktig nigning och vände sig som de yngre syskonen till tebordet, där de snart alla tre började tvista, och jag hörde de ljuva uttrycken: "Fy, skäms du inte! Vill du låta bli att ta av mina skorpor? Du svinnos! Du otäcka obeskedliga! Jag skall berätta för mamma!" och nu uppstod ett stort rop: "Mamma, mamma, mamma!" Men mamma brydde sig ej därom; herrarna kommo in, och medan adamiterna åto och grälade och vi sågo dager att med liv och lemmar komma ut ur huset, togo björn och jag avsked. Majorskan och jag gåvo varandra rätt vänskapligt handen och lyckönskade oss ömsesidigt till grannskapet. Men tyst föresatte jag mig att icke så snart igen utsätta mig för faran att bli ihjälslagen av vedträd. Majoren ledde mig till vagnen — trillan, skulle jag säga. Han var mycket artig och tycktes just vara nöjd med mig. Jag hade i det hela haft roligt på detta besök.

Björn tog min hand och tryckte den. Vi sutto tysta, men lyckliga, och trillan rullade muntert fram på den jämna vägen. Vi foro hemåt.

"Vilken dyster trakt!" sade jag om en stund. "Den liknar ej vår dal. Var äro vi ?"

"Vi äro nära Ramm!" sade björn. "Jag har med flit tagit vägen häröver för att du skulle se stället, där jag tillbragt min ungdom. Jag är glad att någon kommer att bo här. Det är ledsamt att se ställen stå öde, där människor kunde leva och njuta livet."

"Vem kan rätt njuta livet här, björn? Allt är ju här så svart och dystert! Denna långa allé är mörk som ett gravvalv. Och där, vid dess slut... är det huset? Huj Det ser ut som en urgammal borg, där spöken grassera.'1

"Och likväl har här varit mycken glädje, mycken lycka, men — det är sant — mycken sorg också..." "Har någon olycka skett här?"

"Ja — en olycka. — Hur det har växt igen!"40

"Såsom ärret växer över slutna sår", citerade jag. "Sant!" sade björn, "sant, Gud vare lov! Jag har ej varit här på

många år och känner knappt igen mig. Och huset — hur det har svartnat!" 1

"Jag försäkrar dig att det spökar här! Jag såg en liten grå gubbe titta ut genom ett fönster." é

'Törhända är den nye invånaren redan kommen/1 "Är han ej muntrare än stället så..." Trillan stannade och vi stego ur. Med en viss känsla av vördnad och fruktan såg jag upp till det präktiga och dystra huset, som med dess stora trevånings höga fasad med svart torn och två med fasaden sammanbyggda stora flyglar liknade en uggla, som ruvar på rov. Den stora porten var öppen, och av en därifrån utgående hantverkare fingo vi veta, att man som bäst höll på att ställa i ordning där för den nye invånaren, som väntades inom kort. Vi gingo in i huset, och jag blev överraskad av rummens storlek och av utsikten på byggningens andra sida. I vänstra flygeln ser man Helga sjö, ja, sjön går nära intill foten av muren, som här vilar på en låg klippa, bekransad av albuskar. Vågorna slå mot klippan med ljuvlig musik. I ett av de vackraste rummen åt denna sida överraskade mig åsynen av ett stort och praktfullt orgelverk, som nyligen tycktes vara här iordningsatt. I "Herr Romilly älskar mycket musik", sade föreståndaren för arbetet, som med mycken artighet följde oss genom rummen. "Vad är han för landsman?" frågade björn. "Portugisare", blev svaret, "han har varit av Don Miguels parti, har senare ärvt en farbror i Västindien och vill, säger man, njuta av sin stora förmögenhet i vårt land, som nu är det enda lugna och säkra i hela världen" — Är lyckan god, tänkte jag, så få vi själva Don Miguel till granne på Ramm.

Jag kunde ej hålla mig från att försöka orgeln, som hade en gudomlig, ehuru nästan för stark ton. Men den

liksom förtrollade mig, och jag skulle suttit där ännu, om icke björn påmint mig att aftonen led.

Just som vi kommo ut på trappan, flög en skock kajor med stort skri ur tornet över våra huvuden inåt skogen.

"Och här har varit så glatt, så vackert!" suckade björn. "Det var ett hem för ungdom, lekar och liv." Han suckade åter.

"Men varför blev det sig så olikt?" frågade jag. "Varför övergav ma chére mére en boning, så mycket präktigare än Carlsfors och som du säger förr var glad och hade muntrare gäster än kajor?"

"Emedan... emedan.. . hon hade en stor sorg här. Tala ej om Ramm med henne, Fanny, säg henne icke att vi varit här. En annan gång vill jag säga dig, varför jag ber dig därom. Ser du parken! Hela denna vackra skog, av nära en mils omkrets, är, eller rättare var, en park. Nu äro väl gångarna igenväxta. Vi skola någon gång se oss om här."

Jag ämnade fortfara med vidare frågor, men en stor regndroppe slog mig på näsan, så kom en annan och en tredje, och det blev en fullständig regnskur. Vi letade efter paraplyn; den var glömd, och nu foro näsdukar och schalar upp för att betäcka min hatt, ack, fåfängt! Min florsståt och kalashatt var — när vi kommo hem — alldeles ruinerad! Form, färg, fraicheur, gas och blommor, allt var dränkt och vanställt. Men den enda sura min, som dess missöde framkallade, kom från — björn!

Så slutades första visitdagen.

Den andra.

Jag hade just icke hjärtat fjäderlätt, när jag gick uppför trappan till Fågelbo. Orden "elak och löjlig" lågo tungt på mitt samvete, men på översta trappsteget flög fröken Husgavel emot mig och tog mig skrattande i fam-

nen, och jag gav henne hjärtligt igen sitt famntag och tänkte: fröken Husgavel är ^en kvick människa! Och ju mer jag orienterade mig i Fågelbo, desto vissare blev jag därom.

Det lilla nätta huset var ett fullkomligt litet museum. Förträffliga gravyrer av stora mästares tavlor prydde väggarna, vackra gips- och bronsbyster voro med smak uppställda; i ett rum fröjdade man sig av ett bibliotek, i ett annat voro samlingar av snäckor, mineralier och en mängd kuriösa naturalster, utbredda under glas. Allt var friskt och ordnat; vart man såg, mötte man föremål, scm livade tanke och känsla, och den lilla livliga Husgavel, som småhoppande förde oss omkring och gjorde oss förträffligt reda på allt, var icke det minst intressanta i

samlingen.

Den livliga fröken, förde oss ner i trädgården, där vi gingo in i blommande vinkast och doftande persikohus samt sågo en mängd vackra och sällsynta växter, dem fröken Hellevi sköter och kallar sina barn. I en liten täck paviljong förtärde vi en utsökt kollation. Under det vi höllo på härmed, kommo flera besök från staden, bland vilka lagman Hök, som av fröken Husgavel mottogs med särdeles hjärtlighet. Samtalet blev allmänt och vände sig snart kring den blivande grannen på Ramm. De mest olika rykten och gissningar uttalades om honom. Alla nationer fingo äga honom ömsevis, och hans resa hit tillskrevs de mest olika avsikter. Man stannade vid förmodan, att han var en spion, men vad han skulle spionera ut, kunde ingen säga; man började gissa på en hop lustiga saker, och fröken Husgavel sade: "Vet ni vad, mitt herrskap? Jag slår vad, att vår beryktade granne helt enkelt är en beskedlig karl, som haft ledsamt i sitt fädernesland och nu söker distrahera sig i Sverge med att skjuta några harar och rådjur.

Samtalet fortfor länge på detta kapitel och var rätt

muntert. Fröken Husgavel är en av de tämligen sällsynta personer, som verkligen uppliva ett samtal och locka folk attjäga. goda saker. Jag blev helt förundrad att höra björn så kvick; han och fröken Husgavel gnabbades helt behändigt och pikade varann som två gamla goda vänner. När vi skulle fara, lät fröken Hellevi trillan köra till trädgårdsporten och följde oss själv dit.

Under det trillan med oss sakta rullade fram i den lugna, vackra sommarkvällen, sökte jag reda för mig de intryck jag haft av Fågelbo och dess ägarinna.

W Tredje visitdagen.

I En mager dag i ett rikt hus. Huset vill vara magnifikt och är blott grant. Herrn vill vara grand seigneur, men — skryter av sina ljuskronor och franska tapeter. Frun vill vara av den bästa ton och ha den mest intressanta konversation, varutav utgår en underlig röra. Döttrarna vilja vara bildade, talangfulla, degagerade och ha en slags jargon, av vilken utgår en stor tomhet. Sonen vill vara viktig och är en liten blond herre med mindre väl bränt hår. Hela familjen är en samling av misslyckade anspråk.

Ett stort arv, ett adelsdiplom (n. b. herr v. P. säger, att han blott upptagit sitt tyska adelskap i det svenska), en resa till Paris ha fört familjen v. P. högt upp i världen — enligt dess egen tanke. För två år sen slog den ned på Briteberg, vistades där om sommaren, inredde ett präktigt hus, ville vara i orten som örnen bland småfåglar, men måste till sin förvåning se, att ma chére mére såg ned på dem.

Fru v. P. var emellertid en rätt artig fru, men ett visst drag av nedlåtande vänlighet mot mig tog bort för mig behaget av hennes artighet. Några unga herrar voro på besök och pratade och skrattade mycket med fröknarna Emelie och Adéle, som sutto i högst eleganta toaletter,

med fransyska handskar, och rörde på sina huvuden, som de suttit på ståltråd. Fru v. P. frågade mig genast efter generalskan Mansfelt samt examinerade min släktskap med henne, vilken slog så ut, att jag icke blev släkt med ma chére mére. Jag hade icke tänkt på det förut, och det gjorde mig nästan ont att inse det. Sen började vi tala om Stockholm och bekanta personer där, och se! alla fru v. P ...s bekanta och intima vänner, de voro grevar och grevinnor. I synnerhet fick jag ofta höra talas om greve L...s. Greve L...s hade nyligen varit på BritebergJ v. P...s voro bjudna att tillbringa en del av sommaren hos greve L ...s på H...näs. V. P ...s hade med greve L...s förra sommaren gjort parti till Uddevalla, bott tillsammans på Gustavsberg. Grevinnan L. var en ofantligt charmant människa, som fru v. P. höll av som en syster. Flickorna L. voro söta och bildade flickor tout a fait comme il faut.

"Amalia L... s syster, grevinnan W., sade en gång.., känner fru Werner grevinnan W.?" "Ne... jo ... litet."

"Nå, är hon icke för söt? Amalia säger själv: 'ma soeur vaut mieux que moi!' Det fägnar mig, att fru Werner känner ett så distingerat fruntimmer. Ack, säg mig några fler av fru Werners konnässanser i Stockholm. Törhända det råkar sig så, att de även äro mina/'

Jag bekänner min svaghet för dig, Maria, jag letade i mitt huvud efter grevar och grevinnor. Jag tror jag var biten av fru v. P. och smittad av hennes förnämhetssjuka. Plötsligt fick jag se björn som ur sina ögonvrår glodde på mig med en högst illistig grimas: den drev förnämhetssjukan utur mig. Och för att med ens göra mig alldeles ledig och klar, nämnde jag muntert som mina bekanta i Stockholm excellensen O . ..s.

Fru v. P. studsade lite: "Jaså," sade hon långsamt, "nå, jag har också varit där, ett par gånger."GRANNARNA

!§§•> jag var där två a tre gånger i veckan", sade jag leende.

'Såå. Ett högst distingerat hus. Törhända är grevinnan O. min bästa fru Werners intima vän?"

"Nej, jag såg henne högst sällan. Jag gav nämligen musiklexioner åt hennes döttrar."

"Jaså ... jassa ... jassa ..." sade fru v. P. synbart bragt ur koncepterna, och bytande talämne sade hon: "Mina söta flickor, vilja ni inte spela och sjunga lite för oss. Adéle, min söta, sjung det där lilla stycket som greve B. skickade dig. Känner fru Werner greve B.?"

"Nej* ft 4 fp ri å

"Han kommer till oss i sommar... en högst distingerad ung man."

"Känner ers nåd grosshandlare Dahls?" frågade jag nu å min sida, trött att alltid vara den svarande.

"Nej ... något litet... vi ha så olika kretsar. Beskedligt, rätt beskedligt folk tror jag. Jag har sett dem tillfälligtvis i sällskap. Grosshandlar... vad heta de nu igen?... Dall... Dahléns ... äro föga med i den högre societén här på orten."

"Emedan de äro så gamla förmodar jag. Jag har mycket hört talas om deras dotterdotter, fröken Serena. Hon lär vara mycket älskvärd."

"Flickan är hygglig nog, men stackars lilla ofärdiga, sjukliga kräk, hon lever icke länge. Hela det huset är skröpligt."

"Lilla ofärdiga, sjukliga kräk!" upprepade jag inom mig själv förvånad, "vad i all världen..."

Men jag hann ej längre förvåna mig häröver, ty någon av herrarna nämnde "den nya grannen på Ramm" (snart blir jag trött vid att höra om den nya grannen), och fru v. P., som syntes vara i en slags fruktan att konversationen skulle avstanna, slog sig på ämnet och bearbetade det sålunda:"Ack, det lär vara en intressant man, en verklig 'heros de roman P Han heter Romanus eller Romulus och är italienare av furstlig släkt. Han har mördat sin första hustru, sedan enleverat en vacker engelska och rest med henne till Amerika. Där duellerade han med hennes bror och dödade honom, och hans älskarinna dog av sorg däröver. Nu reser han kring världen för att skingra sin sorg och för att göra gott. Hans välgörenhet skall vara lika stor som hans förmögenhet." Jag gapade — och £lyddq!

På hemvägen mötte vi forvagnar med saker för den nya grannens räkning. Om denne man, efter allt vad som talats om honom, är blott en helt vanlig människa, så — — blir jag stött!

Din Fransiska.

*

TREDJE BREVET.

Rosenvik d. 16 juni.

Jag kommer från — en bättre värld, jag har varit i himmelriket! Vill du veta hur där såg ut? Det var en patriark och hans maka. Hjärtat kunde få frid blott man såg på det vördnadsvärda, åldriga paret. Lugn var deras panna, glad visshet på deras läppar, och i deras blickar läste man kärlek och frid. Kring dem var en skara av änglar, somliga blomstrande jungfrur, somliga barn. En av dem, som fullkomligt motsvarade den föreställning jag gjort mig om en seraf, fäste i synnerhet min uppmärksamhet, ej emedan alla omgåvo henne, ej emedan hon var skön — ty hon var icke skön — men därför att hon såg så ren och älskande ut och därför att hon syntes vara till för alla. På hennes vita och lätt välvda panna var en glans av oskuld, som rörde mig och väckte aning om en himmelsk syn. Blicken i det sköna, blå ögat var klar och from och hade den blygsamma, stilla frimodighet, som så behagar oss hos barnen. Håret var ljusbrunt, av makalös glans och skönhet, hyn vit och genomskinlig. Jag har ej sett en kropp, som mera liknade en skön själ, och ej förnummit ett sätt att vara, som så påminde om musik. Jag fick veta att den hulda flickan hette Serena, och att barnen hade samlats för att fira hennes födelsedag. Alla slöto sig till Serena, alla behövde henne, alla ville höra och höras av henne.

Aven hos Dahls talades om den väntade gästen på Ramm, men det talades ej med fåvitska gissningar, det

ordades om något gott och ädelt som han skulle ha gjort på jorden.

Ehuru roligt och vackert det var i himmelriket, måste vi tänka på att återvända till vårt lilla jordiska hem, och efter att ha superat med änglarna, foro vi vår väg i trillan. Men de vördiga patriarkerna och den vackra Serena bådo oss så hjärtligt och allvarligt att snart återkomma och tillbringa en hel dag hos dem, att vi måste ge dem våra händer därpå. Jag tillstår, att jag ej begärde bättre. Jag kunde på hemvägen ej tala om något annat än Serena, och somnade med hennes helgonbild i min själ.

Den 18 juni.

"Borta kan vara bra, men hemma är dock bäst." Jag har tänkt så hundra gånger under ett par sköna dagar, som jag levat stilla i mitt hem. Jag tämjer min björn och mina småkreatur. Det går bra. Sex höns, tre ankor och två kalkoner äro nu mina intima bekanta. Jag har i dag smekt och matat mina kor. De härliga djuren! Den största och vackraste har jag kristnat till Audumbla, till minne av den vackra nordiska myten, om vilken jag läst i Eddornas sinnébildslära.

Min björn är en egen figur. Under det jag vänjer honom av med små ovanor, får han — Gud vet hur — ett allt större övertag på mig. Visst är, att han är bra god och förnuftig. I går afton kom han in i förmaket med pipan i mun, men stannade i dörren och gjorde en skälmaktig frågande grimas, under det han såg på mig. Jag sprang och tog honom och hans pipa i famnen och drog dem in i rummet. Jag var så lycklig över att hans pipa ej hatade förmaket. Men... alltför mycken vänskap ...!

Den 20.

Svägerskorna äro komna. I går morse, just som björn och jag voro ovettiga på varann, kom en biljett från ma

chére mére, däri hon bjöd mig och björn till sig för aftonen.

Jag fann lagman Hök hos ma chére mére. Han kommer regelmässigt en gång i veckan och spisar middag hos ma chére mére, har då med sig från staden — där han bor — tidningar och rättegångshandlingar — ty ma chére mére har en sträng rättskänsla och flera processer. De tala då mycket om hennes affärer, som han har mer om hjärtat än sina egna. Detta tal börjar vid kaffet — ty under måltiden är ma chére mére helt och hållet en angenäm värdinna för alla sina gäster — och räcker till kl. 6 e. m. Då säger ma chére mére: "Nu lagman, skola vi spatsera." De stiga då båda upp och börja spatsera bredvid varandra upp och ned i den stora salen. Denna stund anses såsom vilostund. De spatserande tala härunder ej ett ord, men ma chére mére går med händerna på ryggen och säger oupphörligt, men ljudlöst och genom blotta tungans rörelse: "Trallall-la, trallala, trallall, trallala, trallala, träl!"

Denna promenad, som kallas tralln, räcker omkring en halv timme, varefter ma chére mére säger: "Nu lagman, skola vi sätta oss!" Och nu sätta de sig och börja åter samtala — men ej mer om affärer, utan om den gamla goda tiden, om då levande utmärkta personer, berätta anekdoter och dricka te. Så ha de spatserat, trallat och samtalat i över tjugu år. Ibland har lagman Hök underliga distraktioner. Han går t. ex. och ställer sig i en dörr eller vid en vägg och står där fördjupad i tankar och går ej ur fläcken på långa stunder ; ibland vid bordet, när han skall slå i åt sig vin eller vatten, märker han ej när glaset blir fullt, utan slår ideligen på, och det rinner på duken. Ma chére mére är föga nöjd med detta, som du väl kan tro, men säger aldrig ett ovänligt ord däröver åt lagman Hök, utan skämtar med honom över hans "poetiska distraktioner". Emellertid, när hon

ser hans långa hand gripa efter en karaffin eller butelj, skyndar hon sig merendels att förekomma honom.

Men jag låter min penna flyga som en yr höna från ett till ett annat. Jag var vid aftonen av "svågerskapets" ankomst. Ma chére mére hade ställt sig och huset på ståt. Slurkan satt hög och stolt över hennes allvarliga panna, och med generals min och hållning marscherade hon vid lagmans Höks sida genom de stora rummen. De voro sysselsatta med "tralln". Alla dörrar voro öppna, betjäning i livréer vimlade i trapporna. Allt såg ganska högtidligt ut.

När tralln var avslutad satte sig ma chére mére i fonden av den stora salongen, i sin stora länstol av röd damast, befallde mig att sitta nära henne, och ordnade därefter i halvcirkel omkring sig björn, lagman Hök och Tuttén.

Jag såg att ma chére mére ville ha en stor scen och önskade imponera på de unga fruarna.

För att komma fram till henne skulle de gå över hela den långa salongen. Jag försäkrar dig, att mitt hjärta slog av deltagande för dem, och hjärtligen prisade jag inom mig björns klokhet att låta mig helt impromptu göra bekantskap med ma chére mére och därigenom förhindra att hon fick sätta min sinnesstyrka på prov genom en högtidlig presentation — som är mig en avsky och en stötesten.

Ma chére méres starka nerver tyckas förhindra att hon kan göra sig begrepp om sådana känslor, och livligt och roligt berättade hon, under det vi sutto på våra poster, sin första presentation på hovet, huru hon länge dessförinnan övat sig i nigningar för fem uppställda stolar, och huru dessa nigningar sen utfördes inför krönta huvuden. Ma chére mére beskrev hela denna scen och huvudpersonerna där med så mycken liv och kraft, att jag glömde var jag nu satt och varför. Men en vagn hördes rulla. Ma chére mére tystnade; jag blev varm och steg upp,

björn ävenså. Ma chére mére lade förbjudande en tung hand på min arm och sade till mig och björn: "Sitten stilla! gumman skall vara den första, som välkomnar dem i sitt hus, och gumman vill vänta här." Hon såg högtidlig ut, och jag satte mig åter med klappande hjärta. Björn såg oviss ut, men när tumult och röster hördes i förstugan, sade han: "Det är Jean-Jacques t" och satte sig även. Nu hördes steg, och en betjänt anmälde med hög röst: "Baron Jean-Jacques och hans friherrinna 1"

En sidenklänning frasade, och in kom — åtföljd av en herre — ett fruntimmer, ungefär av min ålder, men längre än jag. Hon såg högst comme il faut ut, gick hastigt och med en viss sedlig säkerhet över golvet och fram till ma chére mére, som steg upp, rätade majestätiskt upp sig, gick tre steg mot den inkommande och såg högst imponerande ut. Svägerskan neg mycket djupt och kysste ma chére méres hand, såsom jag hade gjort. Ma chére mére kysste även henne, men blott på pannan, och omfamnade henne, i det hon bad den unga frun vara "välkommen och trivas i detta hus". Sedan hälsade hon på Jean-Jacques på samma vis som hon hälsat på björn. Härefter presenterades vi och de nya släktingarna för varandra. Jag satte mig bredvid svägerskan. Vi voro i början litet "agiterade", men lugnade oss snart, blevo du och började ett trevligt samtal, och mycket, rätt mycket tyckte jag om Jane-Marie. Hon är ej vacker, men har något distingerat i sitt utseende och är förträffligt växt. Hennes väsen och ord vittna om mycken mildhet och förstånd. Toaletten var även mycket passande och lagom: en brun sidenrock, däröver en stor guldkedja, med klocka (och en nyckel), en simpel, men modern mössa, ljusblå

band, vilket mycket väl passade hennes ljusa hår och hy. Jag tycker om ett fruntimmer, som förstår att kläda sig väl. Det är ett tecken till vett och smak.

'Men var är Peter?" hade björn skrikit väl sju gånger52

å rad, ännu innan de första hälsningarna voro över. Äntligen svarade Jean-Jacques: "Peter kommer först senare, om han alls kommer i afton. Det föll Ebba in att lägga sig att sova på E.f där vi åto middag, och hon ville ej låta väcka sig på något villkor. Peter lockade och pockade förgäves. Slutligen måste min hustru och jag lämna dem, på det ej ma chére mére skulle vänta oss förgäves denna afton. Ebba, tycker jag, kunde gärna sova i vagnen, ty hon tål ej att se landet, utan sitter jämt med sina dubbla florshuvor nedsläppta." Ma chére mére rynkade lätt på ögonbrynen, men djupt drog björn ned sina. Jag såg på Jane-Marie, hon log och höjde litet på axlarna. Nästan i samma ögonblick hördes en vagn rulla och stanna. "Därj är han !'* ropade björn, for upp som en bomb och rusade ut genom dörren, den älskade brodern till mötes, innan ma chére mére kunde hejda honom. Hon ristade på huvudet och såg bister ut, men jag höll av min björn, för det han så höll av sin bror. Se nu svägerskan n: r 2.

En liten, späd figur svävar fram, självsvåldigt, men

behagligt. Ögonen äro halvslutna, den lilla halmhatten

hänger på armen, den lilla mössan med rosenband sitter

på ena örat och låter på andra sidan, liksom o förvarandes, j

några lockar mörkbrunt hår slippa fram. Hennes man

följer henne med ögonen, under det han i dörren ånyo

fångas i björns omfamning. Ma chére mére stiger upp,

majestätisk som första gången, och går tre steg emot den

lilla sylfiden, men till allas vår obeskrivliga förvåning

svävar denna förbi henne utan att se upp, och slänger

sig vårdslöst i länstolen, som ma chére mére nyss lämnat,

i det hon utropar: "Ack, jag är så trott, så trött, så varm,

så jag kan dö! Uh!" Den lilla sidenkapotten flög upp

och visade en fin vit linongklänning, som å sin sida lat

Se ett par de sötaste små fötter och smalben.

Du skulle ha sett ma chére mére. Hon stod som traf fadGRANNARNA

av åskan, men Peter skyndade sig fram, tog Ebbas hand, sökte få upp henne ur stolen, i det han viskade: "Ebba! för Guds skull, för min skull, tänk på! Ebba, det är ma chére mére!"

"Kors!" sade Ebba, liksom vaknande ur en dröm, och hon såg med ett par sköna, bruna ögon upp till ma chére mére, ungefär som man ser upp till ett kyrktorn. Ma chére mére å sin sida närmade sig till henne med en min, som tycktes säga: "Vad är du för ett litet underligt kryp?"

När ma chére mére kom helt nära Ebba, gjorde hon hastigt sin hand lös ur Peters, hoppade upp på stolen, kastade båda armarna om halsen på ma chére mére och kysste henne med ett barns behag och frihet. Det tycktes göra ett eget intryck på ma chére mére. Med sina båda stora händer tog hon om Ebbas fina liv, lyfte henne upp, satte henne som ett barn på sin arm, gick med henne fram under ljuskronan, som då skimrade i den nedgående solens strålar, och betraktade det av ljus omstrålade kerubshuvudet. Ebba skrattade, vi måste alla skratta, och då ljöd

även ma chére méres grova "ha, ha, ha!" över allas. Hon klappade och nöp det vackra, vanartiga barnets kinder, tills det rynkade de fina, mörka ögonbrynen, och sade otåligt den ena gången efter den andra: "Släpp mig!" Men ma chére mére, som törhända ville litet straffa henne, promenerade ännu en god stund omkring med henne, skämtande, som man skämtar med ett barn, men när tårarna började komma i Ebbas ögon, ruskade ma chére mére vänligt på henne, kysste hennes panna, satte henne ned på golvet och hälsade nu på Peter med dessa ord: "Kära min son, tukta din kvinna, eljest tuktar hon dig!"

^Ebba gjorde för mig en högst disgraciös hälsning, såg ej en gång på björn, utan kastade sig med fötterna upp i en soffa och såg med likgiltig min omkring i rummet och på oss. Ma chére mére lät allt detta passera, men såg

därpå med en viss amper min, som i min tanke ville säga: "Vi skola nog få ordning på dig, lilla näbba I

Emellertid är Ebba, från topp till tå, den allra täckaste lilla varelse jag någonsin sett. Hon liknar ett febarn mer än en människa, men hennes ansikte missprydes av en viss stursk och näsvis min, som i synnerhet spelar i de uppspända näsborrarna och i den lilla trotsiga munnen. Väl är hon mycket ung ännu, men hon synes mig ett barn, särdeles svårt att uppfostra. Så även tycktes björn tänka, och han ss,g med bekymrad min på henne och Peter. Peter är ögonskenligen gruvligt kär i sin lilla nyckfulla fru, som ej tyckes stort bry sig om honom. Och jag undrar ej på att ej han kan inge kärlek åt en så ung och barnslig varelse. Han är ful, har en mycket lång näsa, håret grågult, står i alla väderstreck. Han är tyst och sluten inom sig, men hans ögon äro vackra, ha en talande och själfull blick. Han satt hela aftonen liksom försänkt i sig, tryckte ibland björns hand och såg ofta på sin lilla fru, som hade somnat, liggande på soffan. Aftonen skulle ha blivit något trög, om ej Jean-Jacques varit. Han har nyligen rest utomlands och berättade oss åtskilligt rätt intressant, om industriella och mekaniska företag, om järnvägar, om vägen under Themsen m. m.

Jean-Jacques ser bra ut, har lätta utförsgåvor och tycktes vara full av liv och kunskaper. Ma chére mére var mycket road av Jean-Jacques berättelser, och vi alla åhörde dem med stort intresse; jag var helt ledsen att tillsägelsen om supén avbröt dem. Vi sågo efter Ebba, hon låg på soffan i den sötaste sömn och var obeskrivligt täck där hon låg som en rosenknopp mellan gröna blad. Jag sade något därom, när vi stodo omkring henne. Peter tackade mig med en vacker blick. Han böjde sig ned, kysste Ebbas kind för att väcka henne och sade: "Ebba, min ängel, vakna!" .

"Varför kan du ej låta mig vara? Du är odräglig-

var Ebbas ljuva svar, och hon skulle ha insomnat ånyo, om ej ma chére mére upphöjt sin kraftiga stämma, sägande: "Hör på, min söta, om hon ej prompt på momang-en kommer med oss till bordet, så gå vi ifrån henne och hon får bli utan mat. Hon må icke tro att någon tänker göra sig besvär för henne!"

Den lilla slog upp sina bruna ögon med en högst förvånad min, satte sig upp, och ma chére mére tog henne utan vidare vid handen och förde henne ut i matsalen. Ebba lät sig föras, men med en min av obeskrivligt elakt lynne. Ma chére mére var emellertid förvånande god emot henne, satte henne bredvid sig vid bordet och hade tusen små behagliga omsorger för henne. Det ligger i ma chére méres vänlighet något så oemotståndligt upplivande, att även Ebba upptinade därvid och öppnade sig som en ros för solens strålar. Den surmulna minen försvann och ersattes av en glad och god. Hon blev därvid oändligen vacker, och hennes lilla Amorshuvud syntes mig förtjusande. Hon åt, skrattade och pratade med ma chére mére, som var mycket sysselsatt med henne. Peter såg alldeles lycksalig ut. Jean-Jacques talade för Tuttén — som ej såg mindre lycksalig ut — om "äkta engelsk rostbeef och fransysk "omelette souflée". Björn satt tyst bredvid Peter och gjorde grimaser. Jag höll mig i en jämn konversation med Jane-Marie, vars förbindliga väsen och angenäma talesätt alltmer behagade mig. ^Vi samtalade ännu en liten stund efter supén, sedan förda ma chére mére de unga paren i deras rum.

Ma chére mére bad mig och björn äta middag "med släkten" i morgon. Jag var glad däråt, ty jag ville gärna se släkten på närmare håll. Det anar mig, att jag i Jane-Marie skall vinna en vän.

Återkommen hem, meddelade jag björn alla mina an-

i värkningar över svågrar och svägerskor. Men björn var

fördjupad i en enda betraktelse, och på allt vad jag sade,svarade han blott med en suck och orden: "Stackars Peter!" Litet otålig över det eviga "stackars Peter!" sade jag slutligen: "Nåväl då, Peter får väl göra som en viss björn; han får tämja sin hustru genom förstånd och godhet och sedan underkasta sig hennes tyranni."

Björn såg på mig vänligt, sade mig vackra saker, men slutade ånyo med: "Stackars Peter!"

För Ebba har han en viss fasa, kallar henne "ett troll" och vill ej en gång medge, att hon är vacker Mycket, ävensom jag, tyckte han om om Jane-Marie.

Och nu skall jag kläda mig till middagen. Jag skickar dig tusen kyssar och avsänder mitt brev.

*

FJÄRDE BREVET.

I Rosenvik d. 21 juni.

I Middagen gick väl för sig i går. Ma chére mére var glad och vänlig, Ebba artig nog och vacker som en dag. Jane-Marie var högst elegant och väl klädd. Jean-Jacques höll målron med sina intressanta berättelser.

Han talar väl mycket. Jag kände det i dag litet mattande, i synnerhet strax på maten. Till slut hörde jag blott liksom ett oupphörligt brus, ur vilket orden: järnväg, Manchester, tunnel, ångmaskin, pennymagasine gingo ut och träffade mitt öra. Ju mer Jean-Jacques beskrev, desto sömnigare blev jag, och slutligen övergav han den ovärdiga åhörarinnan; snart därpå väckte en besynnerlig händelse mig ur min sömnighet. Ma chére mére satt i soffan och hade lagt ut sina slitna patienskort till "la biocade de Copenhague". Bredvid henne satt lagman Hök och snusade. Jane-Marie moraliserade Ebba, vilket väl kunde behövas, men tycktes föga båta. En ung betjänt gick genom rummet med några kaffekoppar, och Jean-Jacques utropade: "Kors! han är lik Bruno I" I detsamma fick ma chére méres patiensbord en knuff, så att det föll omkull med "la biocade de Copenhague", men man kunde nu endast se på ma chére mére. Hon bleknade först, sedan gulnade hon. Näsan blev vass, läpparna blåa, och andedräkten hördes som en tung och stark väsning; hon steg upp Hk en brusande, förfärlig våg, sträckte hotande den knutna handen mot Jean-Jacques, ögonen stodo ur huvudet förvirrade och hemska, slurkan tycktes resa sig på58

hennes huvud. Jean-Jacques bleknade även och drog sig undan. Under det hon stod så, förvandlades min förskräckelse i hjärtångest, och jag var i begrepp att springa fram till henne, men björn höll mig häftigt tillbaka, och med sin arm om mitt liv satt han själv helt stilla och betraktade henne uppmärksamt. Ingen annan nalkades henne, och om en stund gav den förfärliga spänningen vika av sig själv. Den knutna handen föll ner, någon livsfärg återkom i ansiktet och i de blånade läpparna, ögonen blevo mildare. Hon andades några gånger djupt, men allt saktare, liksom suckande, och utan att säga ett ord eller se sig om på någon skred hon långsamt ut ur rummet och stängde hårt igen dörren efter sig. Det oaktat ville jag följa henne, men björn hindrade mig, och då han såg mig orolig och upprörd, tog han mig avsides och gav mig en förklaring över detta underliga och hemska uppträde ij dessa ord:

"Ma chére mére har haft en son, som hette Bruno, och han..." — "Är död?" avbröt jag frågande. "Ja!" — "Och därför verkar hans namn, hans minne så på henne?" sade jag frågande och förvånad. "Icke blott därför; han har gjort henne stor sorg, och allt, som påminner om honom, särdeles nämnandet av hans namn, skakar henne häftigt. Men man får ej låtsa om sådana utbrott; hon tål det ej, och de gå snarast över, när hon helt och hållet lämnas åt sig själv." — "Men vad har det då varit med hennes son?" — "Det är en lång historia, Fanny, jag vill såga dig den

en annan gång." — "En annan gång är en j skälm; jag hatar 'en annan gång'. Jag kan ej vänta längre än tills i afton, björn." — "Nåväl då, i afton! Nu få vi ej stå här och viska längre." — Vi återvände till de andra.

Lagman Hök satt i soffan vid patiensbordet, och jag såg att han sökte lägga "la biocade" ungefär i samma skick, som den befann sig i den stund bordet kastadesGRANNARNA 59

omkull, på det ma chére mére vid sin återkomst i rummet ej måtte av något erinras om det uppträde som förefallit. När det lyckats honom att få korten i ordning, snusade han och nös nio gånger å rad, vilket försatte Ebba i ett häftigt skratt. Hans omtanke för ma chére mére rörde mig. Sådant är älskvärt.

Medan lagman Hök lade i ordning patiensen, och Jane-Marie, Jean-Jacques och jag talte om musik, fick Ebba tillfälle att visa sina artigheter. Sedan hon dragit stickorna ur min strumpa, stjälpt ut lagman Höks snusdosa och bedrivit allahanda små ofog i rummen, smög hon sig bakom Peter och björn, som i någon viktig sak lagt sina huvuden tillsammans, och sydde ihop deras frackskört. De goda bröderna anade intet ont, och jag ej heller, när jag, seende det vackra vädret, föreslog en spatsergång. Man samtyckte, de båda bröderna stego upp, och ratsch! kratsch! ljöd det, under det rockskörten våldsamt sletos från varandra. Björn gjorde en förtvivlad kapriol och den allra förfärligaste grimas. Omöjligt kunde jag hålla mig ifrån att storskratta, och i en paroxysm av barnslig fröjd rullade sig Ebba i soffan. Jane-Marie sade något ganska beskt om "oförlåtlig näsvishet". Lagman Hök satt helt tyst och sökte samla upp sitt snus. För att komma från detta uppträde yrkade jag ånyo på spatsergången. Alla voro villiga, undantagandes Ebba. Vårdslöst liggande i soffan, förklarade hon, att hon aldrig skulle sätta sin fot utom dörren, så länge hon var på landet, att hon avskydde landet och dammet på vägarna, att det gröna gjorde ont i hennes ögon o. s. v. Fåfängt sökte vi övertala henne, fåfängt föreställde henne Jane-Marie hennes barnsliga oförstånd. Hon blev envist vid sin föresats, och Peter blev kvar hos henne. Och nu måste jag inom mig med björn sucka: "Stackars Peter!" Även lagman Hök satt stilla på sin pIats, förmodligen i avvaktan på sin väns återkomst.60

Vädret var vackert. Plötsligt fick jag se något, som gjorde att jag stannade och rörde vid björns arm för att göra honom uppmärksam. Vi stannade alla och sågo tysta åt vänster, där solen belyste en öppen och grönskande plats. Mellan ekarna där gick en man av kraftig, nästan atletisk gestalt, klädd i en mörk och ädel riddräkt. Han gick långsamt, med armarna i kors och huvudet nedböjt, såsom i djupt begrundande. Bredvid, eller rättare bakom honom, gick en skön, glänsande, svart häst, med betslet rikt besatt av vita snäckor. Tyglarna hängde lösa, och det vackra huvudet böjde sig än mot gräset, än höjde det sig smekande över sin herres axel, som tycktes vara van därvid och lämnade sin trogna följeslagare full frihet. Vi kunde blott se en skymt av mannens profil, ty han gick vänd ifrån oss, men det lät oss ana ett mörkt och dystert ansikte. Så gingo man och häst, i vänskaplig frid med varandra, allt djupare inåt skogen och försvunno slutligen för våra blickar. Men våra gissningar följde dem och stannade snart vid, att vi nu hade sett den mycket omtalade och hemlighetsfulla grannen på Ramm. Och han må nu heta Romulus eller Romanus, göra skäl eller ej för fru v. P... s roman, så är det visst, att hans uppträde för oss hade en verklig romantisk färg och hans utseende ävenså. Jag tillstår, att jag är ganska nyfiken att se något mera av honom; jag är viss på, att blott jag en gång får se honom en face, så skall jag genast kunna säga om han är en spion, eller blott en beskedlig karl, som har ledsamt.

När björn och jag sent om aftonen åter voro i vårt

lilla stilla hem, begärde jag av honom och fick förklaring

över de händelser, som stört ma chére méres lugn, och

här har du, ungefär i samma ord som björn gav mig den,

en underlig och hemsk historia.

"Ma chére mére hade med general Mansfelt en enda son; han kallades efter sin far Bruno. Hans födelse varGRANNARNA 61

nära att kosta modern Hvet, och den så dyrköpte blev henne kärare än livet självt. Mer än en gång såg man modern på knä vid sonens vagga, liksom tillbedjande honom. Hon gav själv barnet di; ingen annan än hon fick vårda honom, ja, knappast röra honom; hon omgav med oandlig kärlek den tidigt vilde och despotiske gossen, som dock å sin sida hängde vid hennes hals med häftig ömhet och ej tycktes kunna ha ro utom vid hennes bröst. Det oaktat blev förhållandet emellan mor och son ren från vaggan underligt och stundom fientligt. En dag lade hon det nio månader gamla barnet vid sitt bröst; gossen, hungrig eller ond, bet häftigt till med sina unga tänder. Retad av smärtan, gav modern honom ett slag. Barnet släppte genast bröstet och återtog det — aldrig. Man måste avvänja honom, ty hans mor tålte ej tanken, att en främmande amma skulle ge honom sin mjölk. Längre fram, en gång, då modern ville ge den åttaårige gossen en välförtjänt bestraffning, vände han sig som ett ungt lejon mot henne själv och — slog henne 1

Men emellan dylika vilda uppträden sågos även de, som visade en obegränsad hängivenhet. Hon kastade sig emellan honom och varje fara; han kysste spåren av hennes fötter. När de återsago varandra efter en kort skilsmässa, var det med utbrott av den häftigaste kärlek; nästa ögonblick kunde dock inveckla dem i strid. Detta förhållande tilltog med åren. Båda hade våldsamma och bestämda viljor. De tycktes varken kunna leva utan eller med varandra.

Det var omöjligt att se en skönare gosse, men ehuru modern i sitt hjärta dyrkade honom, var hennes känsla av rattvxsa så sträng, att hon aldrig gynnade honom framte* hans styvbröder.

vadnenSj01"0-^ a?a hålha inomhus> och alftför knappt

det SfÄlck Ja§ hade alltid böjelse för sparsamhS,

at maste Jag ofta anlita en oskyldig industri för

att förskaffa mig postpengar och medel till några små utgifter, dem ma chére mére ansåg överflödiga. Då blev jag i hemlighet snickare. Bruno var av naturen slösare och böjd att förstöra. För att tillfredsställa sin smak för läckerheter och nöjen tog han tidigt sin tillflykt till en mindre oskyldig industri. Han snattade vad han ej fick i godo, först från sina bröder, sedan från husfolket. Men ingen tordes straffa honom därför eller berätta förhållandet för hans mor. Begåvad med en herkulisk styrka, fick den kvicke och kraftige gossen snart ett stort övertag på sina bröder och blev fruktad av dem, såsom av alla inom huset.

Märkvärdigt var det välde, som, ifrån Brunos trettonde och till hans sextonde år, ett barn — en liten flicka — fick över honom. Det var samma Serena Löven, som du sist i staden blev så intagen av. Hon var då ett vackert, stilla, men sjukligt barn. Ma chere mére, som alltid haft stor aktning för fru Dahl, förmådde henne att tillbringa ett par månader var sommar under tre års tid på Ramm, för att där genom brunnsdrickning och den friska lantluften stärka den lilla Serenas hälsa. Den vilda Bruno fäste sig då vid det lilla änglalika barnet, och det var förunderligt att se, vilket tvång och vilka försakelser han underkastade sig för hennes skull, att se, huru han lämnade allt för att bära henne omkring i skogarna på Ramm, för att jollra med henne eller sitta och se på henne, när hon sov. Om helgdagarna, när Bruno hade frihet, brukade han ta en korg med några matvaror i handen, Serena på ännen och vandra tidigt om morgonen ur huset, och sällan återsåg man dem förrän på aftonen. Under detta liv stärktes Serenas hälsa, och Bruno blev mildare. En bön av Serenas barnröst, hennes tårar var för Bruno en verksammare drivfjäder, än hans mors och hans lärares befallningar.

Om man hade givit akt på denna Brunos fallenhet att motstå stränghet och ge vika för godhet samt behandlat

Fjionom därefter, så är jag övertygad om, att han blivit en I bra karl och en utmärkt man, som hade gjort sin familj heder. Men hans lärare — en man av sträv och oböjlig |$garaktär — och ännu mer hans mor tycktes ha föresatt | sig att blott med våld kuva hans vilda sinne.

Ma chére mére anade emellertid ej, på vilken farlig väg Bruno befann sig, och jag vet icke att jag i min livstid I

fruktat för något så mycket, som för att hon skulle upptäcka det — hon, så stolt, så ömtålig om hedern, så sträng i grundsatser och i hela sitt moraliska liv. Även Bruno hade stolthet och hederskänsla, han var obeskrivligt mån om moderns gillande, men hans häftiga passioner och oförmågan att styra dem drogo honom jämt in i brottsliga handlingar.

Dock kom nu en period, då jag hoppades, att Bruno var för alltid återvänd från sina förvillelser. Själv sade han mig att så var. Att han även nu hade hemliga och vida större utgifter än han bort ha, märkte jag likväl snart. Han anlitade mig mer än en gång och jag lämnade honom vad jag kunde, men en dag begärde han en så stor penningsumma, att jag förvånad och harmsen nekade honom den (kunde ej heller göra annat) och förebrådde honom hans slöseri. Bruno teg, men skar tänderna och lämnade mig. Detta var den sista dagen av vårt dåvarande vistande i hemmet. Dagen därpå skulle vi båda avresa, han till akademien, jag till S*. På förmiddagen red Bruno till staden för att taga avsked av de gamla Dahls och av sin lilla fästmö, som han kallade Serena. Först till aftonen väntades han tillbaka.

Strax efter middagen angav bokhållaren med stor bestörtning, att en betydlig penningsumma, som han om morgonen hade haft på kontoret, var borta, och att han i lSte misstänka en hustjuv, då ingen, utom en person, ycket bekant inom huset, kunde veta var han brukade ha pengar inlagda.64 FREDRIKA BREMER

Det var första gången — i ma chére méres vetskap — | som något sådant hänt inom hennes hus. Hon upptog saken med största häftighet och företog genast en hus-visitation. Åtföljd av bokhållaren och tvenne av sina äldsta och mest trogna tjänare, gick hon själv genom huset, rannsakade var vrå och visiterade sitt tjänstefolkj med allra största stränghet; de gamla tjänarna måste likaledes underkasta sig visitationen. Då överallt ingenting fanns, som gav minsta anledning till misstanke, kom ma chére mére på den tanken, att angivaren själv väl kunde vara tjuven, och den unge bokhållarens saker och även de kläder, han bar, visiterades med ännu större noggrannhet, än som skett med de övriga. Denna unga man var Brunos personliga ovän, och vare sig han verkligen misstänkte Bruno, eller blott ville ge luft åt den förbittring, som ma chére méres förehavande väckt hos honom, alltnog, han sade med bitter harm: "Ers nåd torde kunna finna närmare sig, vad hon söker." — "Vad menar ni ?" frågade ma chére mére med en fruktansvärd blick. "Jo", fortfor den uppretade, "att ers nåd kan finna hos sitt eget kött och blod vad ers nåd orättvisst misstänker hos oskyldiga människor !" — "Människa, du ljuger!" sade ma chére mére, blek av vrede, i det hon fattade och skakade hans arm. Ännu mera uppretad och nästan vild, sade denne: "Jag vill vara en ljugare, om icke en av ers nåds söner är en tjuv!" i é #* i

"Följ mig!" sade ma chére mére och med lågande blickar och med bleka kinder gick hon, åtföljd av bokhållaren och de båda tjänarna, upp på våra rum. Jag hade varit ute, var nyss hemkommen och nyss underrättad om vad som tilldrog sig i huset, då ma chére mére med sina följeslagare kom in till mig. Jag kan ej beskriva vilken känsla fattade mig i denna stund, en aning om det verkliga förhållandet for igenom mig, jag bleknade och ofrivilligt satte jag mig på Brunos reskoffert, som, jämteGRANNARNA 65

min, stod packad i mitt rum. Ma chére mére gav mig en då oförklarlig blick, gick förbi min koffert och undersökte mina bröders saker. Sedan kom hon tillbaka i rummet och tog upp min inpackade koffert. Den revs upp till botten. Ack! hon hade misstänkt mig — den stadgade mannen, förr än den vilda ynglingen — ty nu reste hon upp sitt huvud och i hennes starka, uttrycksfulla ansikte var målat ett; Gudskelov I Nu är jag lugn!

"Nu felas blott unga barons saker", sade vördnadsfullt en av de gamla tjänarna, "men hans koffert är låst, och dessutom är det ju onödigt..."

"Må så vara!" utropade ma chére mére, "men han måste dela lika lott med de andra. Kofferten skall brytas

upp." fy

"Men unga baron... är icke hemma", sade fruktande tjänaren, "vi kunna ej!..."

"Hans mor befaller det!" sade häftigt ma chere mére.

Det skedde. Med egen hand tog modern upp böcker och klädespersedlar som i stor oordning voro kastade dit.

Plötsligt ryckte hennes hand, liksom bränd av ett glödande järn; den hade träffat en bunt sedlar. Det var — den saknade penningsumman. Hon tog upp den, vände den i sin hand, såg på den, såsom kunde hon icke tro sina ögon — bleknade mera och mera; ett rop av outsäglig fasa och jämmer uppsteg slutligen ur hennes bröst och utan en suck sjönk hon liksom död till golvet.

Om aftonen, mot tiden då Bruno väntades tillbaka, kallades mina tre bröder och jag, de gamla tjänarna och bokhållaren in i ma chére méres rum. Det var blott svagt upplyst, och där, i det dystra, skumma rummet, satt i en stor länstol Brunos mor, på vars ansikte man kunde läsa den sorg, som hon bar i sitt hjärta. Men över sorg och skam och vrede rådde en sträng beslutsamhet, sådan jag ännu ej sett den i en människas uppsyn.

Det var en afton i slutet av september månad. Det blåste starkt och vinden låg på fönstren, som darrade och skallrade. Så hördes på borggården eldiga slag av hästhovar. Jag såg ma chére mére darra. Jag hade aldrig sett det förr. Jag hörde en hemsk skallring — det var icke av fönster — det var av tänder, som hackade samman. Mina bröder gräto. Då öppnades raskt dörren, och Bruno steg in. Jag ser honom, som om han i denna stund stode framför mig. Han var varm av ritten och stormen, full av hälsa och eld; jag hade ej sett honom mera skön. Så kom han. Men i dörren ren stannade han, studsade och kastade en förfärad blick på sin mor. Hon betäckte sitt ansikte med sina händer. Bruno bleknade, såg sig omkring på oss, såg så åter på sin mor. Nu träffade honom hennes ljungande blick, och nu höjde sig hans mors röst, hemsk, sträng, och hon anklagade honom för stöld; pekande på hans uppbrutna koffert, på den där funna penningsumman, på vittnena, och fordrade hans bekännelse.

Med obegripligt och trotsigt övermod erkände Bruno sig skyldig.

"Fall ned på dina knän och tag ditt straff!" sade den stränga domarinnan.

Men Bruno stod orörlig. Så reste han trotsigt upp huvudet, en lågande blick bröt fram ur hans ögon och svarade: "Jag vill ej! Är här fråga om syndabekännelse — så kunna andra än jag komma i fråga ... reta mig icke.•• eller,.."

Bruno stampade med vildhet, knöt handen och kastade trotsiga blickar omkring sig.

"Gripen honom! Hållen honom!" ropade ma chére mére utom sig av vrede.

Bokhållaren och min bror, som lade hand på Bruno, lågo snart nedkastade på golvet. Bruno sprang ett par steg tillbaka, fattade en käpp, som stod i ett horn, sväng de den över sitt huvud, lät den knalla, och med ursinnigt rasen

målat i sitt ansikte hotade han var och en, sora skulle våga nalkas honom.

Ingen vågade utom — hans mor. "Bliven stilla 1" sade hon till de andra, och med fasta steg och lugn hållning gick hon fram till sin son, lade handen på hans huvud, böjde det djupt ned och frågade med en röst, som lät blodet stelna i mina ådror, om han ville underkasta sig hennes vilja, eller mottaga — hennes förbannelse!

Mor och son sågo varandra i de trotsiga, flammande ögonen. Så stodo de länge, därpå följde från båda sidor förfärliga ord. Sedan blev det tyst. De förbannande läpparna stelnade, de trotsiga blickarna slocknade. Mor och son sjönko båda ned i djup vanmakt. Man bar dem till var sitt rum.

Båda återvunno sansning, men sågo varandra ej mer denna afton. Jag ville tala med Bruno, men han låtsade sova, och slutligen förfogade jag mig i mitt rum. Om natten, när allt var tyst och mörkt, hördes plötsligt i Brunos rum ett vilt, uthållande och genomträngande skri. Jag sprang upp och skyndade dit in. Brunos mor stod där allena, med utslaget hår och vilt, förstört utseende — Bruno var borta. Det öppnade fönstret tycktes visa, att han rymt

därigenom, ehuru ett hopp från denna höjd syntes nästan otroligt. Det var likväl så. Bruno hade denna natt rymt ur modershemmet och — vände aldrig åter. Aldrig hörde vi något mer ifrån honom. Förgäves voro alla efterspaningar. Bruno var borta, som om han varit borta ur de levandes antal. Sjutton år ha gått förbi sedan denna olyckliga stund, och vi ha ej rönt minsta spår av hans liv. Vi ha således tagit hans död för given.

I från denna stund talade ma chére mére ej mer på tre aJs ^-. -^on låste sig inne i sina rum, lät förmörka dem, talte ej ljuset eller människors åsyn; hon åt och drack foga, sov nästan intet, talte vid ingen, och ingen fick vara n^ra henne utom Elsa.68

Lagmän Hök tog emellertid, jämte prosten Rhen, vard om hennes affärer.' I dessa hedersmäns händer voro de säkra. En skicklig och på stället van inspektor förvaltade gårdarna under deras överinseende.

Det första bruk ma chére mére gjorde av sin återvunna självbehärskning, var att flytta från Ramm till Carlsfors. Kort därefter sålde hon den förra egendomen. Hon tycktes anse Bruno som död, nämnde aldrig hans namn och tålte ej något, som påminde om honom. De gamla tjänarna blevo avskedade med pensioner; hon förnyade nästan hela sitt hus. Elsa allena blev kvar. Åren gingo och småningom avtog den dystra svårmodigheten i ma chére méres lynne och sen några år har hon återtagit mycket av sitt förra levnadsfriska väsen. Men man måste blott noga undvika allt vad som vidrör såret i hennes hjärta. Det lakes väl aldrig fullkomligt här på jorden."

Så slutade björn, med en tår i sitt öga och en djup suck. Jag blev hemsk och sorgsen efter denna historia, men jag tillstår, att den gav ma chére mére ett förhöjt intresse i mina ögon. I

Den 22.

Jag skall nu avsända denna brewolym, men måste dessförinnan säga dig, att i slutet av nästa vecka få vi ett besök till Rosenvik, som litet förskräcker mig. Det är unga baron Stellan S., son till björns ungdomskamrat och vän, nu salig hovmarskalken S. Björn har varit förmyndare för sonen och håller av honom för faderns och även för hans egen skull. Den unga Stellan S. är kammarherre, rik, vacker och talangfull. Allt detta är visst icke förskräckligt, men åtskilligt, som jag hört om hans elegans, ton, toalett, gör mig riktigt förskräckt att i mitt ringa och tarvliga hem kunna riktigt mottaga en sådan fin herre. Jag ser ej huru han skall trivas här, och jag ville dock, att en vän till björn skulle finna sig väl i hans hus.GRANNARNA w

pj& kan dock gå — men hur skall det gå med min roman ? Men hur det än går, så förblir jag

Din Fransiska.

Brev från Bruno Mansfelt till Antonio de R.

Ramm, midsommarafton 18—.

Här är jag åter, här där jag blev född, där jag lekte och älskade som barn, som yngling. Emellan då och nu ligger ett hav, ett hav, fullt av... men lika mycket! Jag är åter här.

Jag har vandrat i skogen, på fälten, vid havsstranden; jag har uppsökt mången fläck, uppväckt månget minne. De stormiga syntes mig lugna, de brottsliga oskyldiga.

Nu är det afton och allt är lugnt omkring mig; även jag har ett ögonblicks lugn. Jag hör grässkärans enformiga sång, jag vet ingen skönare. Vid den sången somnade jag var sommarafton som barn, med ansiktet vänt mot aftonhimmeln, röd som nu.

Och när mina ögonlock slötos, kom någon till min säng. Jag visste väl vem som var mig nära; det var — min mor! O, huru spritter, skälver varje själens fiber vid detta dyrkade och förskräckliga namn!

Jag vet det alltför väl: jag blir aldrig lycklig; jag får aldrig frid — jag skall aldrig glömma... lika gott! Jag skall bära. Ensam vill jag bära vad jag ensam brutit. Mången ton kan livet locka ur mitt bröst — aldrig jämmerns. Jag

bjuder smärtan trots och världen. Dessutom sluta kan man ju alltid, när man blir trott vid det usla upptåget, som kallas livet

Jag vill blott ett, och utan att vinna det är allt annat ~ intet! Blir mig detta nekat, så lämnar jag ännu en gång mitt barndomshem och går ännu en gång ut i den

vida, vilda världen, och är — fördömd?— Varför blev Kains panna av himlen märkt att inom sig bära evig oro ? Han var förbannad av sin mor. Jag vet vad Kain kände. Jag även är förbannad av min mor och utan ro på jorden. Och nu — på denna panna, där hennes förbannelse vilar tung, begär jag, vill jag, att hon skall lägga sina händer och borttaga förbannelsen och nedlägga en välsignelse. Moder — min moder! Skall du vilja erkänna, skall du förlåta den brottsliga sonen ? Jag vågar ej svara därför — knappast hoppas. Hon borde det. Mycket var hennes skuld. Hårt och hårt, bittert mot bittert — det kunde ej gå väl. Men — vill hon blott nu vara huld, vill hon blott nu förlåta, så vill jag göra avbön — vid hennes fötter. • m

Du känner min musikvurm. Här tillfredsställer jag den. I ett av rummen har jag låtit uppsätta en orgel. Dess ton är god. Vid den sitter jag var afton, sen skymningen inbrutit, och spelar långt in på natten. Ju djupare tystnaden blir, ju dunklare skymningen, desto högre stiger orgelns storm. Den lugnar mig. Den upplyfter och vederkvicker min själ. I strömmar av toner dränker jag de vilda minnen, som bli levande i nattens famn. Musik är en härlig sak. Den är ett rus, den är en förtjusning, en värld att leva, att brottas, att vila i — ett hav av smärtfull vällust, ofattligt, gränslöst som evigheten.

Skall min mors öra en gång lyssna till mitt hjärtas sång, min själs Miserere till henne? Men innan hon hör mm röst, vill jag utsända budskap, som i vänliga melodier skola tala för henne om främlingen. Hon skall höra honom prisas och berömmas och sedan mindre fasa vid att i honom igenkänna sin son.

Men — vill hon ej — då skall du, Antonio, innan långt vid Rouge et Noir återse

Din vän.

*

Fransiska Werner till Maria M.

FEMTE BREVET.

Rosenvik d. 25 juni, om aftonen.

Hu! en stormig dag, en riktig "olycksdag". Likväl var dess början god. På morgonen hade jag lust till en lång spatsergång, tog min arbetskorg på armen och vandrade av till Carlsfors. Vädret var litet mulet, men lugnt och ljuvligt.

Anländ till Carls fors, fann jag ma chére mére i fullt arbete vid sin svarvstol. Hon syntes glad att se mig, och snart spann sig mellan oss ett livligt och skämtsamt samtal, under det hon fortfor med sitt arbete, och jag beundrade hennes konstfärdighet. Det gör mig ett riktigt nöje att känna, det ma chére mére och jag komma allt närmare varandra. Två eller tre gånger under vårt samtal tilltalade ma chére mére mig med ordet du, som i hennes mun har något särdeles allvarsfullt och behagligt. Kunna två personer här på orten tala tillsammans, utan att nämna den nya grannen på Ramm? Jag tror det är omöjligt. Även ma chére mére talte i dag om honom. Den underliga människan lär ha begynt sitt inträde på orten med en stor donation till inrättande av en skola, varav man här länge varit i behov. Ma chére mére talade som om även hon tänkte bidraga till inrättningen med både ekvirke och goda råd. Så gingo vi i solsken med varandra, men vid middagen sammandrogo sig moln.72

Jane-Marie var som vanligt oändligen behaglig och förekommande mot mig, men mot Ebba hade hon en förnäm

och påminnande guvernantston, som ej mera klädde henne, än den gjorde gott åt Ebba. Vad denna senare vidkommer, var hon vid ett ohyggligt lynne. Vårdslös i klädsel och hållning lutade hon sig tillbaka på stolen med den mest trumpna min, nekade att äta av rätterna, ville så åter ha, grinade åt dem, kastade bort kniv och gaffel, bullrade, snäste till höger och vänster och bar sig i hög grad oskickligt åt. Jane-Marie bannade och moraliserade, men förgäves. Ma chére mére sade ingenting, men jag såg på vissa blickar, att ett oväder ej var långt borta. En gång svarade Ebba ganska ohövligt på en fråga av ma chére mére och ett "nå, nå, min lilla vän!" kom med allvarlig varning till den lilla självsvåldiga. Jag var ängslig, såsom för allt oväder inomhus, och gjorde vad jag kunde för att avvända det, som nu hotade. Men Jane-Marie var besynnerlig. Det syntes som om hon snarare ville göra Ebbas fel märkbara än överskyla dem. Ebba började smågnola.

"Sjung icke, Ebba!" sade Jane-Marie, "utan hör på när ma chére mére talar!"

"Jag vet icke varför jag skulle göra det!" svarade Ebba med makalös näsvishet.

"Emedan det är din skyldighet!" dundrade på en gång ma chére mére, i det hon slog knytnäven i bordet, sa att glas och buteljer klingade, "och känner du den icke, sa skall jag, ta mig böveln, lära dig den!" H

Hon rätade upp sig, näsan blev vass och blek, andedräkten väste. Emellertid skulle nog denna storm ha gått över, om icke Ebbas oskicklighet överskridit alla gränser. Jag har märkt, att Jane-Marie i småsaker tycker om att vara före Ebba och mig, hon vill gärna gå först genom dor-a rårna, bli först bjuden vid bordet o. s. v. En gång körde iag henne säga till betjänterna: "Kom ihåg, att ni alltid

skall bjuda mig före friherrinnan Ebba/' Jag låter detta | gärna gå, ty Jane-Marie är både kunnigare och förnämare än Ebba och jag, men Ebba tar vart tillfälle i akt att sätta sig upp emot Jane-Maries antagna myndighet. En tallrik med mjölk, som olyckligtvis stacks fram emel-lan de båda svägerskorna, blev nu ämne för strid. Jane-Marie ville med förnäm min tillägna sig den, då Ebba med så mycken häftighet ryckte den till sig, att mjölken skvalpade över och flödade ned på Jane-Maries muslinsklänning. Nu var allt förlorat. Jane-Marie upphov ett nödrop, ma chére mére sköt på stolen, gick utan att säga ett ord fram till Ebba, tog henne i armen och förde henne ur matsalen. Jag var skamfiat över detta uppträde och önskade mig vara långt borta.

Vi stego alla upp. Jane-Marie gick för att byta om klänning och vi förenades sedan i förmaket, dit ma chére mére om en stund inträdde, hållande i handen Ebba, som var ganska röd om kinderna och med möda sväljde sina snyftningar. Ma chére mére förde henne fram till Jane-Marie och förestavade henne en bön om förlåtelse, som Ebba efterstavade, varefter de båda svägerskorna omfamnade varandra, men utan all hjärtlighet. Ebba sprang sedan in i ett annat rum, kastade sig i en soffa och grät sig där till sömns.

När jag tog avsked av Jane-Marie, drog hon sig undan den kyss, som jag så hjärtligt ville trycka på hennes lappar, och kramade knappt och kallt med fingerspetsarna min hand. Det gjorde mig ont, men i morgon hoppas jag, att allt är gott igen emellan Jane-Marie och mig.

Den 26 om aftonen.

ü*^' ^\ var *°ke gott *gen eme^an Jane-Marie och K>* Ma chére mére tog i går emot mig ännu hjärtligare an vanligt. Men Jane-Marie var knapp, tvungen, ovänlig; I)n talade eJ till mig, och svarade knappast, när jag talade

till henne. Det klämde ihop hjärtat på mig. Ebba även gjorde mig ont. Hon var blek, nedslagen — ehuru ej vid elakt lynne — och såg ut som om hon ej visste rätt att ta reda på sig själv och på livet. Hon såg mig ut att behöva en vän, och jag beslöt att efter förmåga bli det åt henne.

Jag passade på ett ögonblick, då vi voro ensamma, och sade till Ebba: "Har du lust att dricka spenvarm mjölk i min ladugård i morgon bittida? Jag har en ko, som heter Audumbla, som har den allra kostligaste mjölk, och som

dessutom är så tam, att hon tar bröd av din hand, om du vill mata henne. Har du lust ?"

"Ack... ja!" sade Ebba överraskad, i det hon spärrade upp sina vackra ögon, som hastigt blevo helt strålande.

"Nå, då kommer jag och hämtar dig i morgon bittida. Men... kan du vara uppe klockan sex ?" i

"Klockan fem, klockan fyra, om det behövs!" sade Ebba ivrigt. 5

"Men du orkar ej gå så långt. Det är över en fjärdingsväg härifrån och till Rosenvik. Nej — det blir för långt!" "Nej, nej! visst icke. Jag kan nog gå en mil, ja, mera. Jag är stark. Jag kan ju dansa en hel natt!" I

"Men vi måste först ha tillstånd av ma chére méret Ebba." o ^ g I

"Det förstås, det förstås;- jag springer genast för att tala med henne!" Och bort sprang Ebba. Avsky för landet, föresatsen att ej gå ut, allt var bortglömt för utsikten att dricka mjölk i ladugården och köra Pålle.

När jag en stund därefter gick in i ma chére méres kabinett, fann jag henne sittande med Ebba på sina knän, vilken med ett barns glättiga frihet pratade, under det hon gav slurkan allahanda bukter och fasoner. Ma chére mére åter skrattade och lät henne göra det. Det rådde emellan dem det allra bästa förhållande.

"Vad det skall bli roligt, roligt !" ropade Ebba, klappade i sina händer, under det hon hoppade ur rummet.

"Det är intet ont i henne", sade ma chére mére, "men hon är ett bortskämt barn och behöver tuktas. Hade det skett förr, så hade det ej varit behövligt nu. Om du får barn, Fransiska, så kom ihåg Syrachs ord: 'har du barn, så tukta dem*! Emellertid, Fransiska, är jag nöjd att du tar litet vård om den vackra bytingen Ebba. Vid hennes år falla kloka ord sällan förgäves. 'Det som göms i snö, kommer upp i tö'."

Den 27 om aftonen.

Klockan fem på morgonen i dag begav jag mig till Carls fors för att där avhämta Ebba. Vädret var så skönt, som jag någonsin kunnat önska det. Jag var framme klockan sex och fann Ebba redan klädd och väntande mig full av iver och otålighet. Vi begåvo oss på vägen. I början pratade Ebba, hoppade, skrattade, sjöng och njöt sitt liv som fåglarna, men när vi på halva vägen till Rosenvik kommo in i en stor, skön lövskog, blev hon plötsligen helt tyst. Jag kastade då och då en blick på Ebba. En viss mild blekhet var på hennes vackra, unga ansikte, en viss betagenhet stod att läsa där; stora tårar stodo i ögonen, som långsamt blickade omkring liksom sågo de med förvåning en obekant värld. Då började en fågel slå — underbara, tjusande toner — man skulle ha sagt, att de voro livade av en tänkande själ.

"O, vad är det ?" frågade Ebba häpen, i det hon stannade.

I "Det är en näktergal!" svarade jag, själv med en liten glädjerysning över de älskade, men sällan hörda tonerna. Ebba lyssnade länge. Det var som om hennes själs öra för första gången hade öppnat sig för livets höga visa.

"Min Gud!" viskade hon, "vad det är högtidligt, vad det är underligt, vad det är skönt!"

i Jag lämnade Ebba åt sina tankar, och tysta fortsatte vi vår vandring fram till Rosenvik. Först vid ankomsten till ladugården skingrades Ebbas stilla tankfullhet, och den skummande mjölken, som vi med glas togo ur stävan, syntes oss vara en riktig gudadryck. Det föll icke Ebba in att tro, det Audumblas mjölk kunde vara av vanlig natur, och jag sökte alls icke att övertyga henne därom.

Min samvaro med Ebba under den övriga dagen styrkte mig i min tro om henne. Många sköna anlag äro hos henne, som med vård och utveckling kunna göra henne till en god och älskvärd människa. Mycken barnslighet finnes väl hos Ebba, m^n det har jag goda skäl att förlåta hennes sjutton år, då jag vid sju och tjugu...

Vi slutade dagen med att blåsa såpbläddror ute i den fria, lugna luften, med samma iver och glädje, som om vi varit små barn. Sedan förde jag hem Ebba i trillan och lämnade henne ibland till hennes stora förtjusning

tömmarna.

Ma chére mére var denna afton mycket sysselsatt med den nya grannen på Ramm. Dels hade hon hört en mängd förmånliga rykten om honom9 dels hade han nu visat henne själv en stor artighet. Ma chére mére hade för någon tid sen i sällskap yttrat, att hon längtade efter hjortstek samt att hon önskade ha ett par rådjur för att sätta i sin park på Carlsfors och låta dem föröka sig där. (Ma chére mére var före sin olycka en stor älskarinna av jakt och har med egen hand nedlagt mer än i 'ä snabb fotat rådjur.) Nu hade den nya grannen på Ramn* sänt till henne en den kostligaste stek i en ung, fet ra-hjort, som han skjutit, samt ett par levande av dess* djur, som man lyckats att fånga i snaror. Presenten var åtföljd av den mest artiga skrivelse på fransyska fr» grannen, som innehöll: att han händelsevis fått veta ctf forna ägarinnans av Ramm önskan och ansåg sig högs lycklig att kunna tillfredsställa den, helst då han sjarGRANNARNA

inom kort torde bli ägare av godset och då han ingen högre önskan skulle känna än den, att äga ett vänskapligt förhållande med en vördad granne. Som underpant och bevis därpå bad han, att man skulle anse det översända, vilket först då skulle få värde i hans ögon. Brevet var undertecknat "Antonio de Romilly".

Ma chére mére var förtjust över skrivelsen på fransyska, över rådjuren och framför allt Över den nya grannens artighet.

"Se det kan man kalla 'savoir vivre'!" utropade hon, i det hon knäppte med fingrarna. "Ja, de där sydlän-ningarna ha ej sin make för sådant. Vi måste se den där karlen. Jag skall bjuda honom på min första stora middag — ja, även om han ej gör mig visit dessförinnan. En sådan här artighet är bättre än sju visiter. Nu måste jag genast svara på hans skrivelse, och det på franska. Fransiska skall sedan få se över mitt brev. Gudskelov, jag har grammatikaliskt lärt mig franska språket och har talat och skrivit det så gott som någon. Men i senare tider torde jag väl något litet ha legat av mig. Jag just fägnar mig att få öva upp min franska med den artiga monsieur de Romilly. Det skall bli rätt roligt att göra den mannens närmare bekantskap!"

Jag säger som ma chére mére: "det skall bli rätt roligt att få göra hans närmare bekantskap", ty en människa, som alla tala om och som ingen ser, som gör välgärningar och artigheter och som dock ingen känner, är onekligen en sällsynt och intressant person.

Den 30.

Ah! jag andas åter. Luften är äntligen fri emellan Jane-Marie och mig. Och sunnanvinden, som skingrade dimman, hette — smicker! I går afton var söndagsdans vid Carlsfors. Ma chére mére spelade fiol till dansen nästan hela aftonen. Ebba dansade av hjärtans grund, sååven jag. Jane-Marie, som med sin man hade varit ute på visiter, kom först sent tillbaka och var blott en åskå-darinna av dansen. Jag utgöt en ström av lovtal över hennes toalett, som verkligen var mycket smakfull, och äntligen skingrade sig det grå molnet, som hängt emellan oss.

Björn skall taga mitt brev med sig till staden, därför slutar jag det nu i hast. Jag undrar om någon skriver så långa brev som jag? Men därför är du min Maria och jag din

Fransiska.

*

SJÄTTE BREVET.

Rosenvik den 3 juli.

Som ett bi far ifrån blomma till blomma, så far jag från granne till granne och samlar honung till min kupa. I dag har skörden varit rik. Ej underligt, ty jag har i dag varit hos dalens blomma, hos den goda, den älskliga Serena.

Björn påminde mig i morse om, att vi lovat de gamla Dahls komma och tillbringa en dag hos dem. Björn föreslog mig nu att göra honom sällskap in till staden på morgonen; han ville då avlämna mig hos Dahls och själv inträffa där till middagen, sedan han skött sina patienter. Jag fasade i början för detta projekt och gjorde föreställningar mot att bli så där "avlämnad" likt en pillerburk eller annan doktorsvara, helt bittida på morgonen. Ej heller tyckte jag det vara det mest grannlaga i världen att så överfalla främmande folk och slå sig ned i deras hem för en hel dag, under det de törhända önskade den objudna gästen till Nova-Zembla. Emellertid var björn särdeles vältalig i sin lakonism och kastade ned alla mina motvärn. Även lockade mig hemligt minnet av Serena och intrycket av himmelriket. Jag klädde mig enkelt, men prydligt enligt björns smak, och bort rullade trillan med björn och hans hona.

När jag gick ensam uppför trapporna, tyckte jag mig ej ha mera vikt än en, som går i avsikt att låna pengar, men knappt kommen inom dörren, var jag färdig att tro

mig vara grädden till kaffet, eller en efterlängtad present, så firad och välkomnad och omfamnad blev jag, och kände i min tacksamma själ, att allt detta kom på björns räkning.

Jag kom just till kaffet, åt, drack, pratade och kände mig inom kort liksom barn i huset.

Och nu skall du ha en beskrivning på prosa över det hem, som jag en gång beskrivit i poesi. Den förhåller sig som vardag till helgdag, men — himmelriket är dock när. Jag talar nu icke blott av egen ingivelse, utan efter upplysningar, som jag fått av fröken Hellevi Husgavel och av ma chére mére.

Hemmet.

I över ett halvt århundrade ha de åldriga makarna bebott detta hus, dessa samma rum. De vigdes där, och där skola de nästa vinter fira sitt guldbröllop. Rummen äro oförändrade, möblerna desamma som för femtio år sen, och allt är dock snyggt, trevligt, vänligt, som vore det ett årsgammalt bo. Men det är enklare än våra tiders bon. Jag vet icke vilken anda av frid och välbehag kommer över mig i detta hem. Ack, där inom hava femtio år gått fram som en skön dag! Här ha dygdiga makar levat, älskat och verkat. Mången ren glädje har blomstrat här, och när sorgen kom, var den icke bitter. Gudsfruktan och kärlek ljusnade upp de mörkaste moln. Härifrån gingo ut mången ädel gärning, mången välgörande kraft. Här växte upp lyckliga barn, de sögo kraft av föräldrarnas exempel och gingo ut i världen och byggde bon som de och lyckades och blevo goda och lyckliga. Ofta ännu vände de om med kärlek och glädje till föräldrahemmet för att välsigna och välsignas. Ack, min Maria! Jag känner, att jag åter faller in i den poetiska tonen. Men

vad vill du? Det finnes bilder ur vardagslivet, som alltid — vanda dem hur man vill — stå i en poetisk glans. Dock vill jag söka hålla mig mera vid jorden. Således då, barnen — tre söner och fyra döttrar — komma nästan årligen en gång med ostar och ungar att hälsa på de älskade föräldrarna och sprida nytt liv i deras barndoms hem. Ännu är hemmet detsamma för dem, lika kärleksfullt, lika gott Det har endast blivit mera stilla, mera fridfullt, ty där är afton, och gravens skuggor börja stiga upp kring de vördade gamla. Och nu en blick på dem.

Gubben.

Ett långt liv av redlighet, flit och välgörande har liksom avtryckt sig på hans sköna panna, i hans öppna och välvilliga väsen. Hans gestalt är ännu fast, och hans gång vacklar ej. Den höga hjässan är kal, men nedanom den går en krans av silvervita lockar kring det vördiga huvudet. Ingen i staden ser detta huvud utan att i vänlig och vördnadsfull hälsning böja sitt. Hela orten, ävensom staden, älskar honom såsom sin välgörare och ärar honom som sin patriark. Han har skapat själv sin lycka, uppoffrat mycket för det allmänna bästa och, oaktat mången motgång och mången förlust, icke blivit modfälld. I själ och i ord är han ännu livlig och även skämtsam, men sen några år har hans syn blivit mycket svag, även kommer podagern tidtals och gör hans lynne kinkigt. Ack, livets prosa!...

Men kring soffan, där han fängslas av plågor, rör sig en ängel. Hans fötter lindas och vidröras av vita, mjuka händer; sjukrummet ljusnar och även gubbens blick för — Serena!

Vi komma ej ur poesien i det hem, där hon finnes.

Gumman. ^

Ett åldrigt ansikte, en lutad rygg; du ser en gammal gumma. Men du visar henne något skönt, du talar om något älskvärt, och hennes min, hennes leende strålar av den eviga ungdom, som bor odödlig i den kännande själen. Ovillkorligt måste du då utropa: 'Vilken skön gumma!" När du sitter bredvid henne och ser i de milda, fromma! ögonen, så tycker du, att du ville för henne öppna hela din själ och tro på hennes ord som på evangelium. Hon har genomlevat, hon har erfarit mycket, och ändå säger hon, att hon vill leva för att lära — ack, visst böra vi läraj av henne! Hennes ton och hennes väsen röja sann bildning och mycken människokännedom. Ensam har hon uppfostrat sina döttrar; ännu lever hon med tanke och gärning för barn och barnabarn, ännu bär hon hus och hem på sina axlar, men hon stödjer sig nu på Serena. Sedan sin yngsta dotters död har hon blivit litet tungsint. Det märkes ej på hennes ord, men hon suckar ofta. Liksom sin man är hon allmänt vördad och älskad, och alla komma överens i att säga, att en mera fullkomlig förening än den j emellan dessa makar icke är tänkbar. I

Vill du se i ett litet drag en miniatyrbild av det hela?

Var afton steker gubben själv två äpplen; var afton, sen de blivit färdiga, ger han det ena åt sin "vackra gumma", som han kallar sin hustru. Så ha de delat allt med varandra i femtio år.

_ Den goda gumman kallade mig genast "Fransiska" och "du" med en god, mormoderlig ton, som gjorde mig gott in i själen. Jag tycker om ma chére mére, men denna goda gumma kunde jag älska.

Och nu till den tredje personen, egentliga livet och skönheten i detta hem:

Serena.

Hennes mor hette Benjamine och var, likt bibelns Benjamin, sina föräldrars yngsta och mest älskade barn Knappt aderton år gammal gifte hon sig med en ung man som ägde och förtjänade hela hennes kärlek. Dottern, som efter två år blev dess frukt, kallades Serena. Modern välsignade sin dotter och dog; fadern följde henne inom få månader. De kunde ej vara länge skilda. Den lilla moder- och faderlösas vagga flyttades i morföräldrarnas hem. Serena blev deras tröst och snart även deras ljuvaste glädje. Men hennes barndom var lidande; en höftsjuka, som länge höll henne liksom fången och skilde henne vid barndomens lekar, blekte hennes kind och förde tidigt på hennes läppar det leende av stilla vemod, som ännu ibland dröjer där med hemlig tjusningskraft. Detta allt, förenat med hennes stilla tålighet, hela hennes väsens innerliga älsklighet, fäste allas intresse och allas hjärtan vid henne.

Så växte hon upp, blev färdig och blev — dalens blomma.

Men prosan i denna teckning! det jordiska draget hos denna änglabild! Ack, det måste fram även det: Serena är — låghalt! Ordet skrämmer mig. Jag är färdig att ropa "nej 1° till vad jag sagt. Och om du nu ser i Serena en haltande och linkande figur, så ropar jag av alla krafter: "nej, nej, nej, nej!" Det är icke så. Se en behaglig, fullkomligt skön gestalt, vars lilla böjning framåt, när den går, alls icke vanställer.

Hennes utseende för övrigt får du hämta av min förra teckning. Oskulden på hennes panna, den klara barnblicken, med stjärnan i blå himmel, tjusade mig som första gången, och jag fann henne nästan ännu vackrare i den enkla vardagsdräkten, än i helgdagsklänningen.

Och nu till mig — ty jag får ej heller glömma mig själv! — Fru Dahl bad mig sjunga. (Det är dock bra roligt att

ha en liten talang!) Jag lydde, lyckades och blev livligt tackad. Gubben Dahl utropade muntert: "Nu måste även Serena sjunga en bit!" 1

"O, morfar", sade hon rodnande, "huru skulle det låta efter vad vi nu hört V

"Mitt söta barn", sade leende gubben, "låt icke fru Werner tro, att du är fåfäng!"

"Nej", svarade glatt Serena, "och därför skall fru Werner få höra min lilla hesa röst!" 1

Hon satte sig genast till instrumentet och sjöng en liten skön, äkta sångbit av Lindblad. Hennes röst var ej hes, men svag och tydligen oövad, men hon sjöng dock med så mycken själ, med så mycken mening i ton och ord, att det innerligen gladde mig. g

Serena lämnade oss för att ordna i köket och fru Dahl och jag fortforo länge att tala om henne. Sedan suckade hon och sade: "Hon är dock nu mycket mindre vacker än frön varit. Sedan ett år tycker jag, att hon faller av och hostar ibland. Jag fruktar, att det instängda liv hon för med oss skadar henne. Doktor Werner har anbefallt henne lantluft och rörelse. i

Flera av våra bekanta ha varit goda och bett om att få Serena till deras lantgårdar, men hon vill icke lämna oss, och vi veta ej rätt hur vi skulle leva utan henne; min gubbe i synnerhet vill ej höra talas om att hon skall skiljas vid oss. Vi ha därför tänkt försöka att nästa sommar få hyra nära staden ett litet lantställe, där Serena kan vara med oss och likväl sköta sin hälsa. Emellertid skall hon som oftast göra en spatsertur till häst ut på landet, och min gubbe och jag skola följa henne i vagn. Vi tänka begynna med denna regim i nästa vecka, då Serena far en Uten god och säker ridhäst."

Jag tog fast i detta och frågade ivrigt, om det ej gick an att Serena tog sin spatserritt till Rosenvik och en eller annan gång dröjde kvar hos mig för dagen? Jag skulle då så väl vårda henne, vi skulle vara ute i fria luften, vi skulle dricka spenvarm mjölk, vi skulle sjunga tillsammans, sade jag, och Gud vet allt vad jag sade, ty det kom en vältalighets flod över mig.

I Den söta gumman tackade mig, såg halvt nöjd, halvt bekymrad ut, visste ej om det lät sig göra, suckade slutligen och sade: "Få se vad min gubbe säger, vi skola tala med honom."

Som jag i dag riktigt slagit mig på den prosaiska synpunkten, hade jag vid middagsbordet ett vaket öga på den del av hemmets anordning, utan vars fullständighet all livets poesi här i norden — åtminstone inom familjen — fördunstar som champagneskum. Men jag upptäckte här blott, att — jag skulle få rätt mycket att lära av Serena, både i rätter och anrättning m. m. Sedan några år förestår hon den inre hushållningen i sina gamla föräldrars hus och tyckes göra det förträffligt. Den söta flickan var en uppmärksam och behaglig värdinna för hela bordet, under det hon, sittande bredvid den halvblinda morfadern, ägnade honom en beständig omsorg.

Efter middagen började jag snart slå an på mitt projekt med Serena. Björn som nu var med oss slog med mycken kraft och förnuft in i samma sats, och — vi drevo den lyckligt igenom.

Jag var hjärtinnerligen nöjd, och lätt i hjärtat, syntes mig allt annat roligt. Eftermiddagen förflöt under angenäma samtal. Herr Dahl talade med livlighet om herr de Romillys stora donation och om alla de fördelar, som en skolinrättning av den art och omfång, som nu kunde tillvägabringas, skulle tillskynda orten. Den gamle, men ännu kraftige mannen var redan som direktör i full verksamhet för densamma. Han är vid sina sjuttio år ännu såse

varm för människovän som någonsin en tjuguårig entusiast. Att se sådant ger lust att leva länge.

Under vägen hem talade björn och jag nästan blott om Serena. Björn var vältaligare i det ämnet, än han brukar vara i något. "Det är ett högst aktningsvärt ungt fruntimmer", sade han bland annat, "det kan röra en och var att se huru hon helt och hållet uppoffrar sig för de gamla morföräldrarna och glömmer sig själv för deras skull. För två år sedan friade till henne en ung, ovanligt hygglig engelsman, som var dödligt kär i henne. Han fick avslag,

ehuru man tror, att Serena ej var likgiltig för honom. Han dolde ej sin förtvivlan, kastade sig i oordningar och tog ett år därefter ett olyckligt slut. Händelsen gjorde ett starkt intryck på Serena och sedan denna tid är hennes lynne mindre glatt, hennes kinder blekare. Men hennes lugn och hennes älskvärdhet ha dock ej övergivit henne."

Den 5 juli. §

Jag har sett honom, jag har sett honom! Skogsmannen, spionen, don Miguel, artigheten, välgörenheten, hemligheten, med ett ord, grannen på Ramm, herr de Romilly !

Hör nu på, min Maria!

I går eftermiddags blev jag angenämt överraskad av svågrars och svägerskors besök. Redan hade jag låtit dem göra alla möjliga upptäcktsresor i min lilla värld, redan började vi att bli muntra och hemmastadda och utkastade planen till aftonvard på Svanö, då helt plötsligt dörren öppnades och förmörkades i detsamma av en hög, stark och mörk figur. Vid första anblicken kände jag igen skogsmannen. Björn gick emot den inkommande med sin vanliga öppna vänlighet och bad honom vara välkommen. Den främmande sade sitt namn med en röst som föreföll

mig missljudande; björn presenterade honom för mig och man satte sig.

Det finnes ingen människa i världen mindre frågande än björn, och främlingar i synnerhet kunna få vara eviga hemligheter för honom. Icke så med Jean-Jacques; han frågar genast ut folk, ehuru på ett lätt sätt, som icke stöter den, som ej är desto mer finkänslig. Inom några minuter hade han frågat herr de Romilly, huru länge han varit i Sverge, huru länge han tänkte bli, huru han fann sig här? m. m. Man måste tillstå, att den främmande ej uppmuntrade hans frågiver, ty aldrig ännu hörde jag någon ge så korta, obestämda och kärva svar. Det oaktat blev jag liksom smittad av Jean-Jacques, och frågade även jag — talande som de andra på fransyska — om icke svenska språket föreföll hans öra hårt. Till min stora förundran svarade han på svenska — väl med utländsk accent, men med en helt förändrad och melodisk röst: "Tvärtom, det synes mig mycket välljudande, särdeles i ett fruntimmers mun." "Ni talar svenska!" sade jag överraskad. "För några år sedan", svarade han i samma milda ton, "tillbragte jag en vinter i Sverge och lärde mig då ert vackra språk."

Samtalet fortfor härefter på svenska, men herr de Romilly deltog blott litet däri, ehuru Jean-Jacques gjorde sitt bästa för att draga honom in, i det han vidrörde ämnen, som borde vara främlingen bekanta, i synnerhet berättade han honom åtskilligt om Portugal, dess handel och kolonier. Härifrån föll samtalet på människoraserna, ett ämne, som Jean-Jacques avhandlade med kännedom och intresse. Men det syntes mig, att han var orättvis mot vad han kallade den etiopiska rasen, som han satte i bredd med djuren, samt förklarade negrerna alldeles ur stånd av högte kultur. Peter bestred till en del detta påstående. Slavhandeln kom i fråga. Till min förvåning talte Jean-

Jacques för den och påstod, att negern endast som den bildade européens slav kunde få något slags värde och även njuta någon bestående lycka. 1

På björns grimaser såg jag, att detta tal behagade honom illa, och sen det var slut, sade han med eftertryck: "Jag vet icke om negern kan utveckla en hög intellektuell kraft, och jag vet ej om det är det viktigaste i fråga om människobildning — men jag vet, att han är en människa, och som sådan min broder...!"

"Broder!" utropade de Romiily med en ton, som lät mig spritta till, så underlig, hemsk och nästan hotande ljöd den.

"Ja, broder!" röt björn, som alltmer förivrade sig, "och den, som driver handel med hans frihet och hans liv, är ett odjur, är värre än en mördare!"

"En mördare!" upprepade åter främlingen med en krampaktig ryckning på ögonbrynen och med en röst så dyster, att ovillkorligt allas blickar fästade sig på honom. Hans ansiktes uttryck förändrade sig åter, och lugnt, men

allvarsamt sade han till björn: "Monsieur, je pense entiérement comme vous." Härefter teg han, satt stilla försänkt i sig och tycktes ej mera giva minsta akt pa samtalet, som Jean-Jacques nu med sin vanliga lätthet hade fört på andra ämnen.

Om en stund tog herr de Romilly avsked. Jag kände en lättnad, när han var borta, och likväl såg jag ovillkorligt efter honom, med ett begär att ännu se en skymt av denna dystert sköna bild. Jag kunde ej tänka på annat hela den aftonen. Det första intryck han ger, är det av mycken enkelhet och tillika mycken kraft. Han påminner om et skönt åskmoln. Han är mycket stor, av en stark kropps byggnad, snarare fet än mager. Ansiktet är starkt ocn manligt, färgen mycket mörk. Några ärr, liksom av sab j hugg, misspryda honom ej. Ögonen syntes mig skifta m svart och brandgult. Ibland se de icke upp på långa stun-

der, även när munnen talar; ibland åter fästa de sig med en blick, så skarp och genomträngande, att man ovillkorligt måste slå ned sina. Dessa underliga och hastiga skiftningar finnas även i hans rost, och jag undrar om de ej gå djupare. Något hos honom, som synes mig olycksbådande, emedan jag anmärkt samma egenhet hos ett par mycket passionsfulla människor, är på hans tinning en åder, som har fullkomligt skapnaden av en åskvigg, särdeles då den för ett Ögonblick sväller starkt. Hans väsen tyckte jag för övrigt om; det är fullkomligt enkelt, utan skymt av tvång eller anspråk av något slag, och likväl har han ingenting öppet, ingenting, som bjuder förtroende. Men om dessa underliga ögon skulle fästas på någon i kärlek, om denna röst skulle tala älskande — då tror jag, att de voro farliga, överhuvud har jag ej sett någon, som så liknar en hemlighet. Jag känner både stor lust och en viss fruktan för att komma bättre underfund med den.

Den 6 juli.

I morgon kommer baron Stellan S. Björn är litet befängd med anstalterna för hans emottagande. Knappast finnes det något, som är nog rart åt honom. Han skall skötas och fjäsas, som om han vore en liten behagsjuk grevinna. En så fin, bortskämd herre blir en ganska kinkig gäst att emottaga, särdeles på det rustika Rosenvik. "Ja, ja, björn! Han skall få dina turkiska tofflor. Den äkta porslinstvättkannan? Ja, ja, lilla du! Din guldgosse skall få allt det!" Jag ville, att den kammarherren sutte i Konstantinopel! Men björn är så glad. Han håller av människor, för hans skull vill jag även nu synas männi-# skoälskande.

Den 10 juli.

Baron Stellan är här. Nå, det går nu ganska bra med den kusinen. Han är artig, trevlig, visar sig nöjd med

allt och är oändligen lätt att leva med. Han spatserar med björn, talar politik och fysik med honom. Han läser för mig, eller språkar trevligt under det jag syr. Björn har bett mig vara hemma för kusin Stellans skull och laga så att han kan känna trevnad och nöje i vårt hus. Jag ville nästan kalla honom en motsats till herr de Romilly. Jag liknade denne vid en stor, men vild naturscen. Jag ville likna kusin Stellan vid en vacker, fullkomligt städad engelsk park. Han har flera talanger, ritar, sjungar väl, samtalar högst angenämt och har med allt detta — åtminstone på landet — en anspråkslöshet i ton och väsen, som man håller honom räkning för, särdeles när man besinnar hans ställning i livet och hans utsikter. Något för mycket tyckes toaletten sysselsätta honom. Men det är icke något ont däri. Det är så naturligt, när man är ung, rik och vacker. H

Den 12.

Han är likväl underlig, den värda kusin Stellan, och jag förstår ej rätt vad han i själva verket är. För det första ser jag, att han ej är riktigt kristen. I går afton talade han mycket om Mohameds religion; han kallade den den visaste, den yppersta av alla religioner. Han

erkände helt öppet, att han skulle av allt hjärta vilja vara född turk eller perser och framleva sina dagar i orientalisk maklighet, ha en seralj m. m. Jag blev ganska stött över detta tal. Det var alls icke uppbyggligt att höra. Samtalet blev avbrutet av kvällsvarden och återtogs ej sedan. Men innan björn fick gå till ro, måste han stå /nig till svars för sin guldgosses moral. Jag måste säga, att jag ej heller var riktigt nöjd med björns; åtminstone för tillfället. Han tog alltför mycket Stellan i försvar och försäkrade, att oaktat hans turkiska idéer, han dock var den hederligaste karl och skulle aldrig kunna göra något dåligt. Hans enda fel, sade björn, är något lätt-

sinne i avseende på fruntimmer, men detta är ett fel så allmänt för unga karlar, att man ej bör tillräkna honom det mycket strängt.

"Gott, björn,\ sade jag, "jag vill skriva mig det till minnes, och om han, medan du är borta, av ett litet lättsinne söker att vinna mitt hjärta, så vill jag tänka, att detta är blott en vanlig sak för unga karlar, och jag skall icke vara mycket sträng mot honom."

Björn såg härvid så förvånad, så förbluffad ut, att jag innerligen måste skratta och taga honom i famnen och ur villfarelsen. Björn blev slutligen alldeles av min tanke, att det vore mycket lyckligt, om Stellan kunde komma till sundare principer, stadga sig och bli väl gift. Hans mor och hela hans släkt önska högeligen, att han skall gifta sig, men kusin Stellan visar ej minsta håg härtill. Björn uppmuntrade mig mycket att tala med honom om äktenskapets sällhet. Jag skall verkligen ej underlåta det, ej heller att läsa litet katekes för honom. Han är ingen sultan än och får väl tåla att höra sanningen.

Den 13 om aftonen.

Min söta Maria, jag har visserligen flera egenskaper av en god präst, men ack! icke den att övertyga mina åhörare. Vill du nu, goda Maria, höra min predikan och dess utgång? Björn var på förmiddagen som vanligt hos sina patienter i staden, jag satt vid öppna fönstret och sydde. Då kom Stellan in, satte sig bredvid mig och började sönderplocka några vackra månadsrosor, som stodo i ett glas på bordet. För att inleda samtalet började jag — kanske ej så övermåttan kvickt — att vänligt förebrå honom att han förstörde blommorna. Han svarade, i det han fortfor med sitt arbete: "De skulle i alla fall snart vissna/' Jag förde samtalet in på äktenskapskapitlet. Jag lät det gå löst på Stellans älsklingsidéer och upphöjde üvets varaktiga och rena fröjder. Jag målade med varma

färger — som jag tog ur mitt hjärta — den sköna och oändliga sällhet, som utvecklar sig ur ett lyckligt äktenskap.

Kusin Stellan svarade mig i början blott undvikande, ibland med ett litet skämt, ibland med artigheter, såsom t. ex.: "Om alla fruar vore som Fransiska, så skulle jag genast omvända mig till äkta ståndet. Om alla äktenskap liknade detta 1" o. s. v.

Jag låtsade ej höra detta, utan i min iver att gifta bort honom tog jag fram den ena vackra och hyggliga flickan efter den andra, som jag kände till. Men Stellan fann fel på alla. Den ena hade för stora händer, den andra hade fula tänder, den tredje klädde sig illa, den fjärde hade broullierad hy, den femte hade en skärande stämma o. s. v. Jag blev slutligen stött över alla dessa svårigheter och frågade, om han trodde sig vara så överdrivet präktig själv?

"Nej, bevars!" svarade han med sin lilla behagliga skorrning. Men jag såg på honom, att han allt var ganska nöjd med sig. Och då jag ej kunde neka, att han var ovanligt vacker och behaglig, slog jag mig på att tala om den invärtes människan, förebrådde honom hans ytltg-het, sade huru yttre förmåner blott voro stoft och upphöjde själens skönhet, särdeles hos ett par av de unga fruntimmer, vilkas händer och tänder han klandrat. I sammanhang härmed sade jag de vackraste saker om familjelivet, som jag prisade och berömde fullt så ivrigt som salig mamsell Rönnkvist. Jag blev själv helt varm och rörd över mina teckningar, men Stellan kylde av mig med en tillgjord gäspning och en liten gnolning på "Gubben Noak"! Nu blev jag nästan ond och sade honom, att han var en hedning och en orangutang, att han icke vai värdig en ädel flickas hand, att han icke förtjänade att smaka den högsta och renaste sällhet på jorden.

Plötsligen blev Stellan helt allvarsam och sade : är då den sällhet, ni talar om, Fransiska, verkligen tiiGRANNARNA

98

Är den icke, lik fågeln Fenix, blott en skön dikt på jorden? Fransiska, ni, som tyckes vara så säker, så hemmastadd i den saken, nämn för mig bland de familjer, ni känner, en enda verkligen lycklig, verkligen enig och som välsignar de band, som sammanhålla den, icke blott i ett ögonblick av dess liv, men under alla skiften av dess livstid. Nämn mig en sådan familj, Fransiska!" Stellan såg starkt och allvarsamt på mig och jag började tänka efter och söka. Är det icke det mest fatala i världen, att ofta just det ord, den sak, som vi behöva, skall undfalla oss, och ju mer vi söka, desto bättre gömmer det sig ? Så gick det nu mig med den "lyckliga familjen". Jag tyckte, att jag skulle känna en mängd sådana, och nu fick jag ej reda på en enda. Jag sökte och sökte, jag sprang i hus och ur hus hos mina bekanta, jag blev ängslig och varm, ty jag fann ingenstädes allt vad jag sökte. Med en hemlig skadefröjd satt Stellan och såg på mig och väntade. För att frälsa mig och familjesällheten, tänkte jag nu reservera mig mot Stellans överdrivna fordringar och började så: "Den fullkomliga sällheten finnes ingenstädes på jorden ..." Stellan avbröt mig och sade:

"Ni har rätt, Fransiska, och allra minst finnes den inom familjelivet. Människan, efemären, kan på jorden njuta någon glädje, någon lycka, blott med det villkor, att hon där lever som efemär, att hon likt fjäriln gungar sig på trädens kvistar, suger blommornas saft och ej lik dessa sätter sig fast i jorden. Gör man det, så är man genast rov för maskar och mull; allt vad livet har tungt och osmakligt, dess tjocka, ledsamma prosa, kommer över oss. Psykes vingar falla av, fjäriln blir kålmask. Tro mig, Fransiska, jag har sett mer av familjelivet än ni, och alltför mycket för att kunna rosa det och själv önska att spela rollen av 'pére de famille'. Familjen är ett instrument, som nödvändigt förr eller senare blir ostämt; det ügger i själva strängarnas art och förhållande till var-94

FREDRIKA BREMER

ann. Jag vill visa er det i några familjer som jag känner. Jag kunde börja med min egen, ty även jag, Fransiskaj har haft föräldrar och syskon, även jag har hört äktenskapliga trätor, och själv har jag grälat, avundats och kivat med mitt eget kött och blod, men detta är nu förbi, ty vi ha blivit skilda till intressen och hem och därigenom blivit — goda bekanta. Jag vill tala om A—s. De bärgade sig bra nog, tror jag, tills deras barn växte upp. Dessa hade fått en svag uppfostran. De vände illa. Föräldrarna! sitta i sorg och fattigdom genom dem.

B—s höllo en annan stråt. De voro stränga och despotiska. De sitta allena. Barnen ha flytt ur hemmet och sky det mer än ett fängelse.

C—s gjorde det till deras viktigaste angelägenheter att väl uppfostra sina barn. Barnen blevo kunniga och talangfulla och — föraktade sina föräldrar, som voro okunniga emot dem. Tyst förgrämda gå de gamla som skuggor bredvid sina lysande barn.

Med D—s ser det bättre ut. De ha inga barn, de äro rika. De ge granna supéer nu såsom de gjort för trettio år sedan. Men om ni ser dem på nära håll, om ni känner tomheten, kölden i deras liv... hu! Maten på deras bord är det enda, som ännu värmer och förenar dem.

Hos E—s såg det länge rätt muntert ut. De voro glada, vänliga, gästfria. Deras döttrar kallades de tre gracerna.

Där voro fester och kurtisörer. Åren gingo. Gracerna åldrades i föräldrahemmet. De vissnade tillsammans. Världen glömde dem. De blevo allena med varandra och småträta fram deras fattiga liv. Om aftnarna sitta de vid ett runt bord, tända upp ljus och vänta visiter, tatn ingen kommer.

Jag vill icke tala om F—s. Mannen har en vilja, hustrun en annan, där är jämt oväder. Barnen bruka säga: 'När det ej blåser från norr, så blåser det fran söder, men alltid är det nordanvind.'

'Bara man förstår sig på att jämkat' sade den goda fru G., när hon jämkat ihop någon bräsch, som hennes häftiga man skjutit i hemmet. Det hushållet har jämkat sig fram och har småningom jämkat sig ur all trevnad, ur all ordning. Det jämkar ännu, det bär, det brister ej. Den familjen är i ett tillstånd av beständig andtäppa: 'kräves ej och lever icke'.

Min mor ville, att jag skulle söka mig en hustru i H ... ska huset. Jag gick dit en afton. Det såg rätt bra ut. Döttrarna vackra och välklädda. Allt parfymerat och trevligt. Jag gick dit åter på en förmiddag. Ett par strumpor — ej rena — lågo på en stol i salongen. En infam lukt av surt klister mötte mig där. Jag gick in i ett annat rum. Fröknarna flögo ur vävstolarna... huslighet är en förträfflig sak, men vävning derangerar förtvivlat toaletten, och lukten av surt klister är nu en gång min avsky. Surt klister och huslig sällhet rimmar sig aldrig i min känsla."

"Men detta är barnslighet", utropade jag. "Med en sådan äcklighet duger ni ej till att leva på jorden."

"Nå, jag medger", återtog han, "att detta låter småaktigt. Men jag bekänner, att jag nu en gång är av sådan natur. Huslighetens sura klister skrämmer mig att bli husfader.

Min vän J. var gift sen fyra år, och jag hade ej sett honom på den tiden. För en tid sen reste jag åt trakten, där han bodde, och följde då den inbjudning jag fått, att komma till hans 'idylliska hem'. I första rummet lågo två barbenta pigor och skurade. I det andra höll jag på att falla, i det jag snävade på ett snöre, varmed en vävstol var fastbunden vid kakelugns foten. Från det tredje hörde jag barnröster gallskrika. Jag väntade några minuter på att skriket skulle tystna, men tröttnade därvid och skyndade, halvdöd, med ett skutt över skurbaljorna, ur detta idylliska hem."

"Ni väljer också bra illa era besökstider i" sade jag förtretad. "Skall man ej skura i sitt hus? Och måste ej små barn skrika ibland? Skall man ej ha tålamod med små barn?"

"Jag tycker så, Fransiska. Men just emedan jag ej har detta vackra tålamod och ej finner dessa familjefröjder så avundsvärda, just därför passar jag alls icke för äkta ståndet. Men viktigare inkast än dessa har jag emot det husliga livet. Det finnes inom människorna något, som evigt stöter dem bort ifrån varandra. Ju mer individerna bringas i nära och jämn beröring, desto mer kännas dessa stötestenar, desto mer såra dessa hörn och taggar. Yttre omständigheter bidraga härtill; man tränger varann så lätt, man är varann i v'ågonf och de konsidera-tioner, som man har och måste ha för varandra, äro lika så många blytyngder för frihet och njutning. När alla hetas leva för varandra, lever egentligen ingen fullt och lyckligt för sig. Jag nekar ej, att hög och även varaktig sällhet kan finnas inom äktenskapet och familjelivet, men dessa familjeliv höra till de sällsynta undantagen, till de ekon, som ännu klinga från ett förlorat paradis. Och apropå om detta — vad säger ni om äpplet, som förekommer i Adams och Evas historia. Det har gått i arv, och de flesta familjer på jorden få ett äpple att bita i, som kom-mer tvedräkt och nöd åstad. Vill ni, Fransiska, veta, var den största brist, den största ledsnad, den största avund, den största bitterhet och det innerligaste inbördes hat har d sitt hemvist, vill ni veta var de mest tårfyllda ögon, ;| blekaste kinder, de mest glädjelösa, matta hjärtan finna g — jag vill visa er det allt inom äktenskapet, inom oe: g husliga kretsen, med ett ord i familjelivet V 1!

Jag kan ej säga hur det blev mig till mods under de£s | Stellans beskrivningar. Ja, ty jag måste erkänna i myc ja sanningen av hans målningar, och ehuru jag fann n« synpunkt ensidig, ehuru jag måste le åt soixiügB' drägt

t. ex. åt "det sura klistret", så gåvo mig andra verkliga hjärtstyng. Jag fasade vid tanken på huru mycken andlig fattigdom, huru mycket djupt elände dväljes i familjelivet. Men jag älskade dess idé, jag trodde på den, den var som sammanväxt med allt vad jag hade bäst inom mig. Nu tyckte jag den vara vanhelgad av Stellan, jag kände vrede, jag kände ångest och smärta, och tusen blandade känslor gjorde, att jag brast i tårar under det jag nästan skrek: "Men jag är lycklig, björn är lycklig, vi äro lyckliga!"

"Ja, nu! under smekmånaderna, under ett, två, ja, tre år kanske", sade den obarmhärtige Stellan, "men låt åren, låt barnen, låt bekymren komma... ni får till exempel tio flickor — vad skall ni göra med dem alla? Inga pengar, inga giftermål, en flicka halt, en skrofulos..."

"Tio flickor!" Jag förskräcktes; jag såg dem alla omkring mig, stora, långa, fordrande, att jag skulle ge dem sällhet såsom jag hade gett dem liv, jag såg en ofärdig, en skrofulos — jag sjönk ned under denna börda, som överväldigar mig, och under det jag grät, utan att kunna säga ett ord, steg Stellan upp, kastade bort min sista månadsros och gick ut, den avskyvärde! Jag önskade nästan att aldrig se honom mer.

Tio flickor! Jag kunde på en lång stund ej tänka något annat än de orden och gråta. Men småningom sökte jag att lugna mig och började allvarligt och som en kristen människa övertänka saken. Och småningom fick den ett helt förändrat utseende. Jag förskräcktes ej mera för mina tio flickor, jag blev helt bekant med dem. Jag skulle helt och hållet ägna mig åt dem, jag skulle göra dem till gudfruktiga och flitiga människor, de skulle bli glada och goda; de skulle hålla av varann och med gott mod ta sig ut i världen. Ju mer jag betraktade min familjetavla, desto vänligare blev den. Jag började ordentligt, innerligen älska mina tio flickor, och mest den halta och den skrofu-

lösa. Jag gjorde mig inga illusioner, men kände i £bH stärkta hjärta, att det verkligen skulle gå för sig, att jag med Guds och björns hjälp skulle göra mina tio flickor lyckliga, och jag tänkte huru jag på yttersta dagen skulle komma så rik och säga: "Fader, här är jag med barnen, som du mig givit haver!" Så tänkte, så kände jag ochl blev lugn och glad till sinnes. När björn kom för att kyssa mig, tog jag honom om halsen och sade i det jag både grät och skrattade: "Är det ej så, björn, du skall] hålla av mig och vara nöjd och vi skola vara lyckliga, även om vi få tio flickor ..." Han gjorde en förskräcklig grimas och såg ut som han redan haft sina tio flickor på halsen. Men när han skg mig så upprörd, blev han verkligen orolig, gav mig ett glas vatten och bad mig "tala svenska"! (Han tyckte förmodligen, att tio flickor hörde till hebreiskan.) Jag redde ut saken för honom på tydlig svenska, och nu skrattade han gott och försäkrade mig,| att vi skuile alltid bli lyckliga, att han skulle alltid älska mig och alla de barn jag skänkte honom.

"Det finnes", säger Stellan, "inom människorna något, som evigt stöter bort dem från varandra." Jag medger det; det finnes avund, anspråk, obillighet, tråkighet, tusen större och mindre stötestenar, som kunna förorsaka bittra känslor. Jag medger, att de kännas skarpast just där kretsen är mest sluten — inom familjelivet. Men vad? Finnes då icke även en kraft — mild och mäktig — vars j verksamhet är att jämna, förljuva allt, ja, att förvandla det onda i gott? Vern måste ej här minnas, vem har ej i sitt liv tusen gånger välsignat apostelns lära: "kärleken är tålig och mild, m. m."

Jag vill ta fram ett par av de familjescener, som Stellan målade ut. Jag låter de yttre omständigheterna stå kvar, men förer i familjernas inre syskonänglarna sanning och kärlek. Se, huru förändrad tavlan blir! Se t. ex. familjen med de talangfulla barnen och de mindre bildadeMH.r\oi&LK:

föräldrarna. Sann bildning, sann upplysning har förädlat barnen. Det faller dem icke in att missakta de goda och redbara föräldrarna, emedan de äro mångkunnigare an dessa. De veta, att det sanna människovärdet ligger i den sedliga godheten, i den rättskaffens vandein. De omgiva de gamla med vördnad och tacksamhet, och med sina talanger uppliva de deras hem och försköna deras dagar.

Och de tre gracerna sedan! I sanning en högst ledsam tavla. Jag måste gäspa, när jag tänker därpå, men icke är det familjebandet, utan flärden och fåfängan och den inre tomheten, som försatt dem i detta puppetillstånd.

När Stellan utvoterade sällheten ur familjerna, så ville jag väl veta var han sätter den. Jag skall fråga honom, vilken människa och vilken levnadsställning han själv anser för den lyckligaste. Törhända en ungkarls? Men denne måste då vara en egoist, som förnekar alla naturens band. Jag avundas ingen en sådan lycksalighet, men jag skall fråga Stellan, om han själv är lycklig.

Den 13.

Jag har frågat Stellan. Han ville först undvika att svara, skämtade och var kvick, men utan glättighet, och då jag allt allvarligare frågade och bad honom säga sanningen, blev även han allvarlig och sade: "Jag är ej lycklig, livet synes mig fattigt och jag känner ofta en nästan odräglig tomhet inom mig själv/'

"Ack, gudskelov!" utropade jag helt förtjust och rörd. Han såg på mig förundrad. "Ni är då ej", fortfor jag, "en ovärdig egoist, och det måste ni vara, om ni med ert sätt att tänka kunde vara lycklig."

Jag har en slags tillfredsställelse av att veta, det Stellan med sitt sätt att tänka och känna ej är lycklig. Och hade jag rätt tänkt efter, så hade jag icke ens behövt fråga honom därom. Stellan är med sina många goda gåvor dock en ennuyé. Han öppnar en bok, läser litet, gäspar,100

kastar bort den; han tar ett tidningsblad och gör ävenså. Han börjar en ritning och lämnar den ofullbordad. Han har ej rätt lust och intresse för något. Han är gärna ute i fria luften, älskar naturen, blommorna, men störes så lätt av det minsta. Än är det för kalit, än för varmt. Ibland blåser det, och blåst avskyr han. Besynnerligt ! Denne man, så kinkig och bekväm i vardagslag, är dock — efter vad jag hört av björn — i farans stund lika rådig som tilltagsen. Han har gott huvud, goda kunskaper, kunde törhända bli en utmärkt man, om han ville göra sig möda att studera allvarligt. Men förmodligen luktar han "surt klister" även i böckerna. Och däri har han väl rätt, på mer än ett sätt. I

Den 14.

Vi tillbragte gårdagseftermiddagen på Carlsfors. Stellan mottogs på ett besynnerligt salt av ma chére mére. I

"Jag har känt er far, min baron", sade hon, "han var en hederlig karl, men en 'bon vivant\ Jag har hört sägas, att sonen skall brås på fadern, och fast 'man bör ära det trädet, man har skugga av', så måste jag säga, att ni kunde följa ett bättre exempel. Nå, nå, er far omvände sig på senare tider, och jag hoppas, att sonen skall göra så med och i tid stadga sig genom ett gott gifte. Det skulle ni göra klokt uti, min baron, ty, som ordspråket säger: 'ung friat har ingen ångrat' och 'bättre en kaka med ro, än två med oro'." 1

Stellan såg ganska förvånad och något stött ut över denna oväntade merkurial. Ma chére mére tycktes paa det hela icke vara vid det fredsammaste lynne, och när vi skgo oss rätt om, funno vi hela huset invecklat i kamp. Jean-Jacques hade råkat ihop med ma chére mére angående några nya inrättningar, han ville göra på godsen, och gamla missbruk, som han ville avskaffa. StridenGRANNARNA 10^

emellan det gamla och det nya hade brutit lös på Carlsfors. Men ma chére mére höll hårt i styrelsens tömmar, och Jean-Jacques, nödsakad att ge efter, fann med ska? sin ställning på Carlsfors högst obehaglig. Detta allt klagade han för björn. Jane-Marie var i öppen fejd med Ebba och berättade för mig med bitterhet alla de oförrätter hon led, och som bestodo i en mängd så små saker att jag var snarare färdig att skratta än att gråta åt dem, ty det är i sanning både löjligt och ömkligt, att människor, som kunde leva sorgfritt, skola göra varandra livet surt genom en hop onödigt trassel, det de själva tillskapa. Jag sökte på ett grannlaga sätt göra Jane-Marie uppmärksam härpå, men det tog ej väl i lag. Jane-Marie blev stött över att man kunde anse såsom småsaker vad som förnärmade hennes värdighet, och hon gav mig en vink om att hon alltför väl förstod att själv bedöma vad som i sådana saker var av vikt eller ej.

Jag hade fast beslutat att ej låta det bli grått emellan Jane-Marie och mig, och kände dessutom nu ett så livligt behov av harmoni, att jag på Jane-Maries förnäma min och ton blott svarade: "Visserligen, bästa Jane-Marie, men din bildning, ditt förstånd sätta dig, tycker jag, nog högt över Ebba för att du kunde överse med hennes barnsliga oförstånd, utan att hon skulle missbruka din godhet."

"Du känner icke Ebba", sade Jane-Marie något blidkad, "hon är full av egenkärlek, anspråk och självsvåld. Hon skulle sätta sig på min näsa, om jag ej visavi henne satte mig på mina höga hästar."

Det var en tid då jag trodde, att alla människor hade en övervägande fond av billighet och sunt förnuft, då jag trodde, att de begärde ej bättre än att bli upplysta, att blott de fingo höra sanningen, så måste de erkänna den, och när de erkände den, skulle de rätta sina fel och i följd av allt det bli lyckliga, så fort de blevo upplysta.

På den tiden sade jag samungen åt mången, sparade aldrig goda råd och gjorde mig gärna till fredsmäklare i tvister — men jag fann högst sällan, att jag gjorde någon, och ännu mindre mig själv, tjänst därmed. Och sanningen att säga ha de atertjänster av detta slag, som några goda vänner visat mig, särdeles tjänat att övertyga mig om, att den alltför öppenhjartade metoden just icke ity fall var den bästa. I senare tider har jag blivit ytterst varsam med att säga folk sanningen, jag är ganska njugg på goda råd och har en riktig fruktan för att i någon tvist komma in som fredsmäklare, eller med andra ord att sitta emellan. När iag emellertid utan min förskyllan kommer i detta bedrövliga predikament, skjuter jag med en suck hjärtat in i bröstet på mig, söker göra mitt bästa och använder i mitt värv den erfarenhet, jag vunnit på mina misslyckade försök. I följd därav sade jag icke nu åt Jane-Marie :

"Min bästa Jane-Marie! Det är just du själv, som är högmodig och anspråksfull. Just dina fel framkalla Ebbas. Om du vore förnuftigare i ditt uppförande, så vore hon mindre självsvåldig i sitt." Jag uttalade ingen av dessa mitt hjärtas tankar, utan suckade blott och sade: "Stackars barn! Hon har visst fått en dålig uppfostran! De, som ha fått en bättre, måste ursäkta henne; en svag uppfostran är en verklig olycka!"

"Ja, en verklig olycka!" instämde Jane-Marie, mildrad, som jag tyckte, för Ebba. Men även med ma chére mére var Jane-Marie ganska missnöjd. Ma chére mére hade i går låtit spänna för himlavagnen och sagt åt Jane-Marie och Ebba: "En av er kan ju följa med mig." När vagnen var framkörd och ma chére mére redan uti, kommo på en gång både Jane-Marie och Ebba färdiga att följa med. Blott en av dem kunde få rum vid ma chére méres sida; båda hade lust på färden. När vid fotsteget en ganska het tvist uppstod emellan de båda svägerskorna,

gav ma chére mére plötsligen hästarna en smäll och for

allena av i himlavagnen, till de tvistandes stora häpnad

och förtrytelse.

Gående vid Ebbas sida i parken — Ebba har sedan

vår morgonpromenad blivit en älskarinna av landet — åhörde jag senare alla hennes klagomål mot Jane-Marie. Jane-Marie hade så odrägligt förnäma miner mot Ebba; Jane-Marie hade kallat henne "en tossa"! Jane-Marie ville alltid vara främst; Jane-Marie ville alltid gå först genom dörrarna, bli först bjuden vid bordet; Jane-Marie ville ha allting bättre och präktigare än Ebba, kallade Ebbas kläder och grannlåter vanliga, av simpel smak, fann alltid fel på Ebba och vad Ebba hade, då hon däremot upphöjde sina egna saker och kallade dem utsökta, "distingerade" och förträffliga. Den stackars Ebba var djupt grämd av allt detta. Även jag var grämd därav, men på annat sätt. Vi stodo nu vid brädden av en sorlande å, vars stränder voro rikt prydda av lövverk och blommor. Allt var innerligt vackert, friskt och lugnt omkring oss. Jag blev varm om hjärtat därvid och kände, att jag kunde tala med Ebba på annat vis än med Jane-Marie. Jag lade plötsligen mina armar omkring henne och sade: "Min söta Ebba, vill du vara lycklig?"

"Ja visst!" svarade Ebba, i det hon såg på mig förundrad.

"Ack, min lilla Ebba", fortfor jag innerligt, "fäst dig då aldrig vid sådana småsaker och låt dig ej störas av dem. Ser du hur härligt, hur vackert allt är omkring oss? — Du har ej njutit det, knappast märkt därpå, emedan Jane-Marie har 'förnäma miner' och dyrbarare saker än du. Min söta Ebba, är det ej ömkligt, att vi med sådant skola fördärva för oss det myckna goda och sköna, som livet har!"

1 Att upprepa allt vad jag i min iver sade häröver, bleve filtför långt; nog av, jag fann hos Ebba ett villigt öra,och jag målade ut för henne det dåraktiga i sådana strider och kvalet av den bitterhet, som de framalstra, så att Ebba både grät och skrattade däråt. Hon var söt, foglig och lovade "för min skull" hädanefter lämna i fred åt Jane-Marie alla de små företrädesrättigheter hon eftersträvade, i Emellertid hade björn å sin sida "suttit emellan" maj chére mére och Jean-Jacques. Han hade genom sitt inflytande bragt det därhän, att Jean-Jacques lovat framdeles mindre häftigt överhopa ma chére mére med reformerande åtgärder, samt förmått ma chére mére att "tänka på saken", som Jean-Jacques föreslagit. Vad gjorde kusin Stellan under allt detta? Han sysselsatte sig med dem, som voro lediga från striden, gjorde sig artig för alla fruntimren efter varandra, utom för mig — och lyckades att mycket väl behaga alla, även ma chére mére, som sade till mig: "Kors, han är rätt artig den där baron S. Han försvarar fuller sin tallrik. Han är just en städad ung man."

Jag blev litet förtjust av Ebba under aftonen, ty hon mer än höll sitt löfte, och i stället för att bestrida Jane-Marie hennes älskade privilegier, gick hon dem åtskilliga gånger till mötes. Jane-Marie skg i början ut som hon under detta uppförande förmodade någon krigslist, men när hon såg det vänliga allvaret hos Ebba, blev hon även helt förändrad emot henne och steg betydligt ned från sina "höga hästar". i

Vi tokiga människor! Huru vi plåga varandra och oss själva! Kunde dock ofta så lätt vända om tavlan från ofrid till frid, från oro till ro.

När björn och jag voro hemkomna,berättade vi för varandra ömsesidigt "våra mandater" och hur vi var på sitt håll "suttit emellan". Vi kände därvid med glädje, att aldrig någon i denna mening skulle behöva sitta emellan oss.

*

SJUNDE BREVET.

Rosenvik d. 16 juli.

I går började Serena och jag våra sångövningar. Kl. tio på förmiddagen dansade en liten vacker, brun häst, med en lätt och behaglig börda, fram till min port. En tung kalesch, antik som dess ägare, rullade i amasonens spår med patriarkerna. Jag var glad att hos mig få se det vördnadsvärda paret, lycklig att få emottaga och behålla Serena, som, livad av ritten och av morgonens skönhet, redan syntes andas ett friskare liv.

Jag hade i ordning en liten frukost, och mina ägg, mitt färska smör, min skummande choklad blevo ej litet prisade. Sedan de goda gamla frukosterat och tagit en översikt av Rosenvik, reste de, och jag behöll Serena för hela dagen. Jag bad och pockade på, att man ej skulle sända efter henne förrän kl. nio om aftonen, och det lovades mig. De goda morföräldrarna omfamnade ömt sin älskling, som under tusen behagliga omsorger följde dem åter till vagnen.

Sen hade vi en sångtimme. Serena har en svag men ren altröst. Det plågade mig att kalla Serena fröken. Hon är ett av dessa väsen, som jag känner ett ovillkorligt begär att tilltala med det behagliga ordet du. Jag bad att få säga det till henne och tillbjöd henne att kalla mig tant (detta är dock den ledsammaste titel jag vet), eftersom min högre ålder ändå fordrade litet respekt. Serena vägrade skrattande att vörda mig för min ålders skull och

bad mig — om intet annat än åren låg i vägen — att även få säga du till mig. Glad samtyckte jag och fann till

min förvåning, att blott fyra år skilde mig och Serena. Serena är tjugutre år gammal, ehuru hyns och gestaltens finhet ej vilja erkänna det.

Sedan vi avgjort denna angelägenhet togo vi våra arbeten, gingo ut och satte oss på en bänk i skuggan av syrenhäcken och lindarna. Kusin Stellan var, sedan tidigt om morgonen, på ett jaktparti med bröderna Stålmark. Jag var glad att få vara ensam med Serena. Jag var nyfiken att höra henne tala om Bruno och vände snart samtalet på honom. Vid hans namn suckade hon, och på min fråga, om hon trodde, att Bruno hade ett elakt hjärta, svarade hon livligt: "Nej, visst icke! Jag minnes såväl ännu hur Bruno bar mig omkring i skogarna på Ramm eller drog mig i min lilla vagn. Jag minnes hur jag tyckte om suset i skogen och huru jag var förtjust åt blommorna, som han plockade åt mig. Aldrig var han otålig eller ovänlig emot mig, och jag skall aldrig glömma huru han en gång i vredesmod var färdig att slå en av sina bröder, men hejdade sig, när jag ropade honom vid namn och begynte gråta. Varför var han så öm mot mig, om ej för det hans hjärta var i botten gott och älskande? Ack, man har visst icke behandlat honom klokt, man har ej gjort nog avseende på hans förmåga att hålla av. Han skulle då ej ha gjort sin mor sorg och flytt från sitt hem och sitt fädernesland."

"Minns du huru han såg ut?" frågade jag.

"Icke klart; jag tycker mig se liksom genom en dimma en skön, rödblommig gosse, med stora, vackra ögon. Men när jag söker fatta bilden tydligare, bleknar den bort." I

"Och vet du vad som vållade hans flykt ifrån hemmet?"

"Man har sagt mig, att det varit en oenighet med hans tnor och en hård behandling av henne. De lära ha haft

mycken likhet i lynnen och satte båda hårt mot hårt, våld mot våld. Bruno lär ha dött i sin landsflykt. Arma Bruno! Jag har mycket sörjt över hans öde. Han var så god mot mig!"

Serena suckade åter.

Till middagen hade vi björn, gott lynne, god aptit och — utan skryt — även god mat. På eftermiddagen kom kusin Stellan, i den belägenhet, som jag anser den vanligaste efter jaktpartier, nämligen vilthungrig och utan

villebråd. Sedan vi trevligt pratat bort en stund efter kaffet, beslöto vi att göra en färd till Svanö och där äta vår aftonvard. Stellan rodde. Serena och jag sjöngo "la biondina". Så kommo vi fram. Under den stora eken, på den friska gräsvallen av vit och röd väppling slogo vi oss ned, jag emellan min björn och min matkorg. Stellan bredvid Serena, och när jag såg dem sitta där i gröngräset så vackra och glada, under det de sökte femväpp-ling och bundo gräs, uppsteg hos mig den flyktiga — kanske syndiga — tanken på en möjlig förening mellan dem båda.

Då dallrade plötsligen luften, och ett brus såsom av en melodisk fjärran storm kom till våra öron. Vi tego alla och lyssnade.

"Det är orgeln från Ramm!" utropade jag. "Vinden för ljudet till oss. O, den som kunde höra det på närmare håll. Tyst, tyst! Nu kommer det igen!" I Vi lyssnade. Det melodiska, brusande ljudet kom åter och åter vid varje stigande vindpust från sidan av Ramm.

Och mig grep en längtan, ett kval, som blott de skola begripa, vilka dela min passion för musik och sammanhang. "Jag måste höra detta på närmare håll!" utropade jag, full av vilja. "Serena! vi två skola ro ut åt Ramm till och skaffa oss reda på denna musik. Ligg stilla, björn lilla, och rök din pipa i fred. Bliv kvar, kusin Stel-108

lan. Vi vilja vara allena, Serena och jag." Herrarna sågo alls icke roade ut, björn brummade, men låg stilla, Stellan följde oss knotande till båten, Serena och jag foro glada och ivriga åstad. Jag tyckte att jullen flöt av sig själv; likt osynliga krafter drogo oss de underbara tonerna framåt. Mitt hjärta klappade häftigt, och tårar trängde sig i mina ögon av en slags förtjusningsiver. Båten flöt allt närmare och närmare Ramms dystra murar och lade sig slutligen tyst som en smugglarebåt i skuggan av albuskar, tätt nedanför ett öppnat fönster. Här hörde vi, i toner, som ej tycktes komma av människohand, den älskade melodien "Näckens polska", inflätad i rika variationer, som i skönhet och kraft övergingo allt vad jag hittills hört eller gjort mig föreställning om. De voro tydligen barn av en mäktig ingivelse. Men på en gång tystnade tonerna. Ovillkorligt fattade jag årorna, och med ett par sakta slag förde jag båten åt sidan och från stranden, men lika ovillkorligt sågo Serena och jag upp mot det öppnade fönstret och sågo ned igen, ty den mörka Romilly stod där i egen dyster person, och hans blickar vilade på oss. Vi rodnade, togo båda till årorna och kommo, tror jag, inom kortare tid tillbaka, än vi hade använt på vår bortfart. Musiken hade alldeles upphört. Emellertid hade vi varit borta i nära två timmar. Kusin Stellan syntes ganska sömnig. Björn var ej riktigt god — och jag undrar ej därpå — men blev det snart fullkomligt, när jag hjärtligt bett honom om förlåtelse; jag känner ibland ett visst illfundigt nöje i att synda på nåden och sedan smeka till mig avlat av björn.

Vi åto vår kvällsvard i frid och munterhet, men Serena, som tänkte på sina gamla föräldrar och väntade sig | att bli hämtad, vände ofta sina ögon mot Rosen vik. Hennes vagn kom dit nästan i samma ögonblick, som vår båt landade vid bryggan, och Serena -skildes ifrån oss, sedanGRANNARNA

jag med henne avtalat, att nästa sångdag skulle bli om

fredag.

I morgon är stort gästabud hos ma chére mére. Hela grannskapet samlas på Carlsfors. Även herr Romilly är bjuden, ehuru han ej gjort besök där. Jag är mycket nyfiken att återse denna gåtlika person. Hans toner ha stämt mig väl för honom. Den, som kan framtrolla sådana melodier, måste ha djupa och starka känslor.

Den 18.

Jag blev bedragen i mitt hopp att få närmare betrakta den dystre grannen på Ramm. Han kom likväl till Carlsfors. Nästan hela sällskapet var redan samlat, och hans inträde gjorde ett visst intryck. Mig genomfor en obehaglig känsla, när jag såg den höga, svartklädda gestalten, som med ett nästan hotande uttryck sammandrog ögonbrynen i det han steg in. Ma chére mére, som var i stor toalett och såg verkligen mycket bra ut, gick majestätiskt emot

honom och höll ett både artigt och ståtligt tal på franska, som den främmande likväl ej tycktes begripa mer än om hon talat på lapska. Han stod orörlig, med nedslagna ögon, och sen hon slutat, sade han med låg röst ett par ord, som jag ej hörde, bugade sig djupt och avlägsnade sig hastigt. Jag tror, att ma chére mére nu blev föga uppbyggd av den utländska artigheten, som hon förut så mycket prisat, och liksom smittad av de Romilly, rynkade även hon ögonbrynen i det hon återtog sin plats. Ett ögonblick därefter uppstod en besynnerlig rörelse i ena ändan av rummet. Herrarna skockade sig tätt ihop, och när gruppen öppnade sig, sågs de Romilly, dödsblek och nästan sanslös understödd av tvenne personer, försöka att lämna rummet. Björn följde dem ut, och ma chére mére satte allt vad huset ägde till den sjukes tjänst. Om en stund tog hon mig med sig och gick själv in till honom.

Herr de Romilly satt i ett hörn av soffan och tycktes ha återhämtat sig, men betäckte ansiktet med sin näsduk. På ma chére méres vänliga frågor svarade han med dov röst, klagade över en häftig migrän och sade, att han såg sig nödsakad att resa hem, emedan hans huvudvärk gjorde honom helt och hållet oduglig för sällskap. Ma chére mére sade vad en artig värdinna säger vid ett sådant tillfälle, främlingen böjde endast huvudet i stum tacksägelse och vi lämnade honom, sedan ma chére mére anbefallt honom i björns vård. Snart därpå hörde vi honom avresa.

Den 19.

O, den orimliga, otäcka, grymma, ohyggliga, avskyvärda — du skall få höra vem.

Kusin Stellan hade i går eftermiddag begivit sig till staden för att avlägga besök hos Dahls. Björn och jag hade lust att se oss om i parken på Ramm. Vi skaffade oss en roddare, och svalt och behagligt var det att fara fram över den lugna sjön. Björn blåste i långa virvlar röken ur sin pipa, jag sjöng små barkaroller; så tillryggalade vi oförmärkt nära en fjärdingsväg och flöto i land vid Ramms skuggiga strand. Vi lade i land tämligen långt ifrån huset, och arm i arm vandrade vi allt djupare in i parken. De höga, lummiga träden, skuggan, tystnaden, de minnen, som tycktes dröja bland dessa skuggor, ensligheten och bilden av den dystra enslingen på Ramm, som ovillkorligen stod fram likt ställets genius, allt bidrog att stämma oss högtidligt. Men under det vi långsamt gingo fram, hörde vi först dovt, sedan tydligare och tydligare, ett trampande och stampande, såsom av ystra hästar, vilka någon fåfängt strävar att bemästra. Jag har ingen passion för oregerliga hästar, men björn måtte ha det, ty han påskyndade våra steg åt sidan, där bullret hördes. Vi kommo fram mot en öppen plats och stannade liksom fast-

trollade, vid anblicken av det vilda, men vackra skådespelet. I Samma man och samma häst, som vi en gång sett vandra tillsammans i så idyllisk frid, sågo vi åter här, men i häftigaste strid. Mannen satt nu befallande på hästens rygg och ville tvinga den att sätta över en bred grav. Det vackra djuret bävade tillbaka, det kastade sig till höger, till vänster, det stegrade sig, det ville ej. Skummet flöt från dess svarta, glänsande kropp. Men lik en orubblig och despotisk vilja satt mannen fast, manande, straffande, tvingande. Med makalös konst satt ryttaren fast och böjde sig efter hästens rörelser, under det han bemästrade dem, och alltid och åter fördes den vägrande till samma ställe, med samma fordran, och alltid uppstod samma kamp. Så stridde de med varandra visst i en timmes tid. Då tycktes hästen tröttna, han blev stillare, men gjorde intet försök att efterkomma sin herres vilja; blod rann från hans av sporrarna sönderstuckna sidor. Mannen steg av och lät tyglarna hänga. Hästen stod stilla och såg på sin herre. Denne tog upp något ur bröstfickan och satte det för djurets panna. "Det är för tredje gången vi strida", sade han med dov röst, "farväl!" Det blixtrade för hästens panna, ett skott small av, och hästen störtade ned till sin herres fötter. Vi sågo det döende huvudet sträcka sig såsom till smekning mot dem, vi hörde ett djupt stönande, sedan var allt tyst och stilla.

Med en häftighet, som jag ännu aldrig sett hos björn, tryckte han min arm till sig, slog sig med den knutna handen för pannan, utropande lågt, i det han drog sig tillbaka: "Det är Bruno! Herre min Gud, ja, det är han!"

"Det är satan, satan själv", sade jag uppbragt. "O, björn, låt oss gå bort, långt bort från den ohyggliga människan. Jag vill aldrig se honom mer!"

"Det är Bruno!" upprepade björn, i det han förde mig

inåt skogen. "Var var jag hemma som ej förr ... Men nu var han sig riktigt lik... vild, oregerlig vid allt motstånd --------och detta drag över panna och mun! Bruno levande, Bruno här?!"

Sällan hade björn talat med så mycken iver. "Och vad skall det nu bli av?" frågade jag helt olycklig.

"Han måste försonas med sin mor — han måste bli bland oss."

"Låt oss fara härifrån, söta du, eljest skjuter han ned oss för det vi stå i hans väg. O, låt oss fara tillbaka till det lilla lugna Rosenvik!"

Vi gjorde så. Mig tycktes jag for på ett upprört hav, så störd, så orolig var jag.

Sedan vi kommit hem, talte vi hit och dit (det vill säga jag talte) om vad som skett, om vad som kunde göras, om vad som skulle ske. Björn gick med händerna på ryggen fram och tillbaka på golvet, under det han småspot-tade till höger och vänster, utan att jag tänkte på att hindra det, och under det han beständigt upprepade: "hm, hm!" Slutligen måste jag komma överens med honom, att vi nu ej hade något annat att göra än att hålla vår upptäckt hemlig och att avbida tiden. Björn sov ingen blund denna natt, jag ej heller, men mot morgonen slumrade jag in och drömde då, att Bruno stötte en dolk i sin mors bröst.

Den 20.

Nej! Jag kan ändå ej avsky honom. Bruno har ett hjärta, ehuru han är orimlig mot hästar. Han kom till oss i går afton, och när han kom, reste sig mitt hjärta upp emot honom som en vild häst, och jag kunde ej säga honom ett vänligt ord. Besöket begynte med ett nästan allmänt tigande, men jag såg på björn att brodershjärtat svällde i hans bröst och skulle ej hålla sig länge. Kusin Stellan hade kort förut börjat läsa upp för oss

ett stycke ur Juden, av Spindler, vilket han beundrade som ett mästerstycke i den ohyggliga genren, Brunos ankomst avbröt läsningen, och en stund därefter lade Stellan bort boken. Bruno blev det varse och bad att, om vi vore sysselsatta med läsning, få även han vara en av åhörarna.

Kusin Stellan gjorde i korthet reda för honom, varom stället i boken handlade, sade huru juden Zodick, redan stadd på brottsliga vägar, blir genom ett det grymmaste våld av några kristna riddare döpt till en religion, som han avskyr, sedan av desamma barbariskt hånad och förlöjligad; huru i denna belägenhet den rysligaste förtvivlan griper hans själ, han känner sig förkastad på jorden, och i himmelen, "alla paradisen äro tillslutna för honom".

Berättelsen säger vidare huru Zodick härdar sig i avgrundskänslor. Han förklarar alla människor fågelfria, och, drucken av en vild glädje vid de förfärliga bilder, som uppstiga i hans själ, tackar han ödet för den händelse, som ger honom kraft att släcka sin törst efter hämnd och vara hela människosläktets fiende.

"Detta är förfärligt!" sade jag, sen Stellan slutat.

Kusin Stellan ryckte på axlarna. "I alla fall", sade han, "är framställningen lyckad och effektfull."

"Och just emedan den är alldeles sann, alldeles naturlig!" sade Bruno med eftertryck. "Syndaren blir djävul, när — han icke mera har något hopp!"

"Och vem behöver vara utan det?" sade björn med den tillförsikt, som så skönt anstår det rena hjärtat. 'Vern kan icke, ja vem bör icke hoppas?"

Kan ni vältra ångerns eller smärtans börda från ett människobröst, så att det må upplåta sig för hoppet?" frågade Bruno med en ton av förebråelse, "kan ni hindra lidelserna att förkrossa, att förbittra ? Hoppas! Tag då bort ur världen straff tio gånger hårdare än synden för-

tjänte, tag bort ur själen ord, som, en gång sagda, evigt bränna där!"

Stellan blev här utvinkad av bröderna Stålmark, som i jaktkläder och med ett följe av hundar drogo över gården. 1 Bruno lutade pannan i sina händer, han syntes ha glömt oss och allt omkring sig. Åskviggen på hans tinning var spänd i skarpa vinklar. Om en stund såg han upp med lågande blickar och fortfor: "Och under sådana omständigheter skall människan bättra sig, bli god och hoppas!" (Han skrattade bittert.) "Ack, ni goda, lyckliga människor! Gån ut i världen, besöken fängelserna, galärerna — sen in i dessa hjärtan, mera smidda i bojor, än kropparna äro det, och talen sedan om bättring! Det f in-j nes furier i livet, i hjärtat — ålderdomens sagor om dem äro ej dikt — gån ut till de av furierna besatta och predi-ken — hoppet — om I haven mod därtill!"

"Ja, för tusan!" skrek björn, stampande i golvet liksom i vrede, ehuru han hade tårar i ögonen, "ja, om hoppet vill jag predika, och det både i fängelser, till lands och vatten."

Han förtar sig något, men han har rätt, tänkte jag, rörd och glad åt min björn.

"Ville ni även", sade Bruno långsamt, och hans kind bleknade under det han lutade sitt huvud mot handen, "ville ni även tala om hopp för den, som fått och förtjänat sin fars eller sin — mors förbannelse ?,; Hans röst blev matt vid dessa sista ord.

"Ja, i alla himlars namn!" utropade björn häftigt och lade plötsligen sin hand på Brunos arm och utropade: "Bruno! Min broder!"

Björn höll honom i sina armar, tryckte honom till sitt redliga bröst. Stormen smälte i kärlekstoner. Bruno var utom sig; blekhet och rodnad växlade i hans ansikte med tusen stridande känslor; slutligen övergingo de alla

i £n av översvallande ömhet; han tryckte brodern med häftighet till sitt bröst, kysste, omfamnade honom åter, under det han stammade: "Broder — broder... Lars Anders!... kan du ännu minnas mig ... vill du ännu kännas vid mig och älska mig som förr?"

"Tig!" röt björn, med gråten i halsen, "tig med dina dumma frågor. Koml Här är min hustru! Omfamna henne I"

Jag tillstår, att hästens vålnad hade alldeles farit ur mig; jag satt och grät vid brödernas omfamning, och när Bruno närmade sig till mig, räckte jag honom min kind. Han kysste även min hand och omfamnade åter björn. Det varma, älskande hjärtat lyste ur hans ögon och hela väsen. Jag höll av honom i denna stund. Vi hade knappt börjat lugna oss något, då oförmodat kusin Stellan hördes återkomma. "Hemlighet!" sade Bruno lågt och med eftertryck. Vi gjorde oss åter så likgiltiga och lugna som möjligt. Bruno förblev efter Stellans ankomst länge stum; slutligen sade han: "Jag har en av mitt folk farligt sjuk på Ramm. Får jag be doktor Werner om ett besök — helst ännu i afton, eller kanske i morgon?"

"Helst i afton", svarade björn, "och ju förr dess hellre, innan det blir mycket sent!"

De gjorde sig genast färdiga att avresa, och, i det björn tog avsked av mig, bad han mig sakta ej vara orolig, om han skulle dröja något sent inpå natten.

Jag blev kvar allena med kusin Stellan, som måste ha funnit mig det ledsammaste sällskap i världen, ty jag var långt ifrån honom med mina tankar, och, ehuru han talade mycket om Serena, förblev jag stum och förströdd. Björn kom ej hem förrän mot midnatten, och se här ungefär vad han berättade mig:

Av Brunos papper, ävensom av hans egna ord, synes det, att han en tid varit i portugisisk krigstjänst. Vid fredens avslutande tog han avsked, reste till Västindien, in-

gick i kompani med en plantageägare och gjorde sin lycka på handel Han blev rik, förde under många år, dels i plantagerna, dels på resor, ett mycket förstrött och verksamt liv, men längtan till sitt fädernesland, begäret att

försonas med sin mor grep honom allt häftigare och steg slutligen därhän, att livet blev för honom utan allt värde. Han beslöt då att försöka befria sig från den förbannelse, som furielikt förföljde honom. Han reste till Sverge under sitt antagna namn och kom till Ramm. Här sökte han underrättelser om sin mors sinnesstämning. Han fick veta hennes tillstånd efter hans flykt, huru hon sedan hade avlägsnat alla minnen av honom och även nu ej tålte en gång att höra hans namn — och hans själ intogs av hemsk misströstan. Bruno tycktes vara plågad av att tala i detta ämne och avbröt sig själv, sägande: "Lika mycket — ett försök skall ske; när — vet jag ej — låt oss tills vidare ej tala därom." — Lyckas honom vad han söker, vill han draga sin stora förmögenhet till Sverge, köpa in Ramm och bosätta sig där. Misslyckas han, så återreser han till Västindien och vill vara såsom död för familj och fädernesland.

Så står det. Hur skall det gå? Hoppas! hade björn sagt åt brodern, och likväl gör honom hans kännedom både av moderns och sonens karaktärer ganska orolig för sakens utgång. Likväl är björn i själen glad över Brunos återkomst och över att återfinna hans hjärta varmt som förr.

"Men sade du honom ingenting om hästen?" frågade jag. "Det gjorde jag verkligen", svarade björn, "ty jag sade honom när och på vad jag hade känt igen honom. Bruno rodnade och sade: 'Det var en olycklig stund. Jag hade föresatt mig att se en profetia om utgången av — mitt öde i detta språng över graven — och jag trille, att det skulle ske. När motståndet ej stod att besegra, blev jag förbittrad; men jag är ledsen över vad jag gjorde'." |"Han är då åtminstone en människa!" utropade jag, "ehuru icke en förnuftig."

Ack, min goda Maria, vad skall det här bli av? En vild, oförnuftig son, en oböjlig mor med även sin gnista vildhet i själen, och emellan de två sådana minnen! Hur skall det gå? Vad skall det bli av? Björn, som talar så mycket om att hoppas, ser själv alldeles icke ut som hoppet. Gud hjälpe oss alla!

* ÅTTONDE BREVET.

Rosenvik den 28 juli.

Jag hade varit så upptagen, så livad och lycklig under några dagar, att jag glömt pennan! Jag har ägt och äger ännu hos mig — Serena. Mina planer lyckades; jag tyranniserade björn, han tyranniserade patriarkerna och jag fick Serena, med tillåtelse att behålla henne en hel vecka och kanske mera.

Jag har njutit med henne av luft och blommor och sett henne dag för dag bli friskare och vackrare. Vi ha läst, arbetat, sjungit och sprakat tillsammans, och allt får med Serena ett nytt och högre behag.

Kusin Stellan är "aux petits soins" för Serena. Nå, nå, kusin Stellan!

Ett par aftnar ha vi tillbragt på Carlsfors. Ebba reste i lördags med sin man. Det kostade på mig. Jag har verkligen fäst mig vid henne under senaste tid. Det finnes hos henne så mycket naturligt gott, och med Peters allt klokare behandling av henne, skall det nog mer och mer utveckla sig. Hennes tårar vid vårt avsked visade mig, att jag ej heller var likgiltig för henne. Vi lovade att skriva till varandra.

Den 2 augusti.

Jag får behålla Serena i fjorton dagar till! De goda, gamla Dahls kommo hit i går och de själva övertalade den söta flickan att ge efter för björns *befallningar* och mina innerliga böner. Serena tycktes ha svårt att lämna

de gamla, men gav slutligen efter för allas böner, och jag får fjorton glädjedagar till!

Emellan Jane-Marie och mig är allt harmoni åter. Det roar mig alltid att tala med henne, och hennes musikaliska talang är verkligen ovanlig. Jag tycker även, att hon är mycket hyggligare, sedan Ebba rest. Det är med vissa människor som med vissa tyger. Var för sig kunna de vara bra, men komma de tillsammans, så sticka de ut varandra och förlora ömsesidigt till färgen. Verklig förtjänst har Jane-Marie, som hustru, och hon och Jean-Jacques äro förträffligt nöjda med varandra.

Hittills har jag givit dig bara solsken; nu kommer ett moln. Det heter Bruno. Bruno har ofta varit här om

aftnarna. Jag vet ej hur det kommer sig, men jag blir ängslig när han kommer; han är så dyster och sluten. Denna underliga människa övar dock ett hemligt inflytande på oss alla. Jag fruktar, att Serena känner detta djupare än jag ville, ehuru jag ej med visshet kan säga det. Bruno däremot synes mig tydligen intagen av henne. Serena är god och vänlig mot honom, men så är hon även mot Stellan, och mot vem överhuvud är hon det ej? Jag skulle dock ej tycka om någon av dessa män såsom man för Serena. Men hellre ändå Stellan än Bruno!

Den 5 augusti.

Aha, kusin Stellan, står det så till! Vad tycker du väl, bästa Maria, här har nu vår f. d. äktenskapsförpaktare suttit och tält i en timmes tid om sällheten av en väl avpassad förening, om det behag och den glädje, som kan finnas i familjelivet? — och sedan suckar och melankoliska miner och vinkar om, att även han skulle anse för högsta sällhet att med en verkligt älskvärd och bildad kvinna sätta bo i livet! Med en verkligt klok och älskvärd maka vore alla jordiska obehag att anse såsom strömoln, vilka flyktigt synas på en klar himmel och snart försvinna^120

Jag var fullkomligt av samma tanke och sade det slutligen även. "Ja", sade Stellan, "man inser först detta fullkomligt, när man finner en — person, som genom sitt sköna, harmoniska väsen ger behag åt alla sina omgivningar.

"Ja, så är det, kusin Stellan, och jag tillstår, att jag länge anat denna omvändelse i era åsikter. Denna person är förträfflig, men — hon är halt!"

"Den sköna och namnkunniga la Valliére var även låghalt!"

"Ah, det är sant och förändrar saken mycket" (för hovfolk), tillade jag i tankarna.

"Men hon synes mig ha ett större fel, ett fel, som jag avskyr hos en kvinna ..." £fl "Gudbevars! Och det är ?"

"Hon synes mig vara kall i hjärtat — hon har ett lugn i sitt väsen, som gränsar till likgiltighet för att behaga — det är ett stort fel hos ett fruntimmer."

"Ni förvånar mig, Stellan, jag har aldrig märkt något kallt hos Serena."

"Jag tror dock, att det finnes hos henne — men skulle vara glad att ha orätt, ty hon är visserligen en ganska hygglig flicka, men isnaturer kyla på längden." Kusin Stellan sade detta med en ledig och tämligen likgiltig ton, i det han gick ut. S

Ah, kusin Stellan, ni är fin, men "er räv biter inte min gås!" Jag ser rätt väl huru det är. Stellan vill, att jag skall vid första tillfälle söka utröna, om Serena är varm eller kall för min vackra kusin. Det skall jag göra, men en annan sak är om jag säger något om mina rön åt honom.

Den 6. 1

Nu vet jag vad klockan är slagen, och du skall då även få veta det, min Maria. O, Serena!

Jag var i går eftermiddag ensam med henne. Jag tänkte på Stellan och frågade utan omsvep vad hon tänkte om vår unga gast Något till min förvåning tyckte jag mig finna, att hon ganska litet hade tänkt på honom. Hon medgav, att han var vacker, behaglig och talangfull, men hon uttalade sitt bifall med en förtvivlad likgiltighet. Då begynte jag smått förtala honom. ,,Kärleken,,, tänkte jag, "har underliga kryphål, och ofta, när han ej kan lockas fram med socker, får man honom ut med salt." Men fåfängt saltade jag mina anmärkningar över Stellans lättja, lättsinne m. m.; jag kunde dock ej i Serenas svar skymta den minsta lilla udd av kärlekens pilkoger. Serena ursäktade honom som den kristliga kärleken själv, under det hon medgav hans fel.

En spottning, en skälvning gick genom den fina, varma handen, som jag höll i min. Det var som ett hjärtslag hade flugit genom Serenas ådror, och när jag såg på henne, voro hennes kinder begjutna av rodnad och hon andades

hastigare. Just som jag ämnade fråga vadan denna hastiga rörelse kom, fick jag en smärtsam upplysning. Jag hörde slag av snabba hästhovar, och Bruno steg strax därpå av vid porten. Serena måste ha på långt håll känt igen gången av hans häst.

"Är det så?" tänkte jag, och en långsam, ängslig rysning, liknande en olycklig aning, for igenom både min kropp och min själ. Jag tryckte fastare Serenas hand, jag kände behov att omfamna henne, att sluta henne innerligare till mig, men avhölls därifrån av Brunos bullrande inträde. Han kommer alltid som en åska. Men han skakade nu så hjärtligt min hand, kastade en så skön blick

på Serena, att det obehagliga intryck, jag erfarit, något förgick.

t Serena sydde nu ivrigt på sin båge, och Brunos ögon vilade på hennes fingrar och på blommorna, som föddes under dem, "Det är en skön dag!" sade jag ät Bruno.122 FREDRIKA BREMER

"Ja", svarade han med den melodiska rösten, "men nu först känner jag det!" Vi tego en lång stund, och jag blev nöjd då vår trio gjordes till kvartett genom björn och snart därpå till kvintett genom Stellan.

Men detta syntes ej behaga Bruno. Han steg upp, och efter att ha gått ett par slag på golvet, satte han sig vid fortepianot i andra ändan av rummet, och sakta, likt med möda återhållna känslor, tonade hans melodier i deras underbara, meningsfulla liv. Serena tycktes drömma.

Och var och en höll sällskap med egna tankar. De sammansmälte slutligen i Mozarts Don Juan, som av Stellan föreslogs, och Bruno, som anförde oss, ingöt i envar något av sin mäktiga ingivelse. Han verkligen förtjuste mig denna afton. Och jag tror, att alla voro lika förtjusta som jag. Vi gåvo oss knappast tid att äta en bit, utan höllo nästan oavbrutet på ända till klockan ii. Gudomliga konst. Härliga Mozart!

Vi hade genom honom alla blivit så goda vänner, att när Bruno gick, följde vi honom ett gott stycke på vägen. Luften var mild, och stjärnhimmeln stod i strålande glans i augustimidnattens djupa skymning. Ovillkorligt sågo vi upp i stilla beundran, och Stellan — som sen några dagar tyckes karma allting djupare — Stellan sade: "Under en sådan himmel måste människan för första gången ha anat odödligheten!" — "Odödligt liv?" invände Bruno, nej, denna stora tanke hämtar ni aldrig ur det känslolösa höga. Stjärnhimlen snarare nedtrycker än upplyfter oss. Men tonernas värld! — kan ni sänka er i den och ej ana, ej — åtminstone för ögonblicket — begripa livets storhet, dess harmoni och dess oändlighet? O! (och Brunos röst fick här sin djupa, melodiska ton) o! om någon stor mening är i detta universum, i det liv, som vi leva, så måste det vara den, som tonerna uttala. Hör fugan! Hör huru sfär sjunger till sfär, huru mening svarar på mening, huru allt är mångfaldigt och huru docken tanke bär denna mångfald i kraft och skönhet. Fugan är Skaparens 'varde'. Lyssna till en symtom av Beethoven, om ni vill finna en förklaring av livet! Lyssna till tonerna, huru de leva, lida, älska, slingra sig kring varandra, och bilda därunder alla tillvarelsens outsägliga melodier. Hör slutligen huru dissonanserna smälta samman i harmonier, huru stormar, oro, kval, fröjd, hat och kärlek fortskynda som jordens strömmar för att störta sig i oceanen, där allt upplöser sig, allt försonas i ett ackord, fullt av välljud, och allt får frid!"

Jag var skakad och hänförd av Brunos uttryck. Vi gingo nu sakta ned mot allén. Kusin Stellan talade till mig, och jag tror att jag i hast fick två par ögon och öron, ty jag både hörde och svarade honom, under det jag uppmärksamt iakttog, vad som föregick mellan Bruno och Serena, som gingo några steg framför oss. Bruno bröt en blomma, bjöd den åt Serena och sade med en låg röst, som hade något oändligen milt och även vekt: "Blommor och välgångsönskningar givas ju på en gång! Vill ni nu emottaga dem av mig? — Må ni alltid vara fridfull som nu! Må edra bittraste sorger likna denna natt — full av himmelska ljus! Må ni bliva så lycklig, som ni ar ren och god! Men (och här sänkte sig hans röst djupare) när ni själv bäres på händerna av goda änglar — bed för dem, som ej ha frid, som ej äro rena som ni — bed för dem och — bed för mig!" Dessa sista ord mera anade jag än hörde. Bruno böjde sig i detsamma över Serenas hand, och kusin Stellan började även, som jag tyckte, att få två par ögon och öron. Serena hade sitt ansikte vänt till Bruno, men jag kunde ej förnimma, om hon svarade något. Brunos häst blev framförd, han tog ett hastigt avsked av oss och försvann snart för våra blickar.

* NIONDE BREVET.

Rosenvik den 14 augusti.

Åtta dagar ha gått om sen jag sist skrev till dig, min Maria. För den roman, som nu spelas omkring mig, glömmer jag bort, att jag skulle skriva en. Men behovet att leva inför dig, Maria, för mig åter till pennan och berättelsen.

Kusin Stellan är rest. Han måtte ha blivit alltmera övertygad om att Serena hade "det fel, som han fann mest oförlåtligt hos ett fruntimmer"; fick stark gäsp-sjuka så ofta Bruno kom till Rosenvik, fick brev från Stockholm, angelägna affärer, som kallade honom dit, och — reste, åtföljd av mina uppriktiga välgångsönskningar. Det gör mig likväl ont, att hans omvändelse blivit hämmad just i dess begynnelse. 1

Men Serena och Bruno ha så mycket sysselsatt mig, att jag haft föga tankar för andra än dem. Bruno har gjort mitt hem till sitt. Björn ser det med glädje, och jag, ehuru orolig, kan ej vara likgiltig för denna underliga människa. Serena är liksom under en hemlig förtrollning, och — vad tycker du väl? — jag har ej ännu vågat med ett ord bryta den. Hon uppblomstrar till ett skönare liv; hennes röst har utvecklat de ljuvaste toner — men Bruno är även en helt annan mästare än jag — aldrig har hennes ansikte, hennes väsen ägt ett mer intagande liv. Och Bruno ? Han är tyst, men man ser, atthan är helt och hållet upptagen av henne; han följer dit hon går; han sätter sig nära henne. Ibland fäster han på henne en av dessa blickar, som ej förgäves gå ut av människans öga. Ack, den blicken i hans I Jag tycker ej om den. Ibland låter den mig bäva.

*

SENARE AVDELNINGEN

Fransiska Werner till Maria M.

TIONDE BREVET.

Rosenvik den 17 augusti.

I går var en underlig, rik, orolig och ändå ledsam dag. Vi tillbragte den på Ramm. Dit blevo vi för några dagar sedan bjudna, jämte flera av grannarna. Ma chére mére var även bjuden, men ursäktade sig därmed, att hon på flera år ej antagit någon bortbjudning och kunde ej nu göra ett undantag. Serena hade tillbragt föregående dagen hos sina morföräldrar och skulle följa med dem till Ramm, dit de ivrigt voro bjudna av Bruno, som i avseende på den nya skolan och åtskilligt annat satt sig i ett nära förhållande till gubben Dahl.

Bruno kom ut på trappan och tog emot oss med allvarsam vänlighet. Han har ibland något så hyggligt i sitt ansikte. Björn var rörd och blek när han skakade broderns hand. Ingen av oss sade något, och tigande förde mig Bruno upp i rummen, där lyxen i möbler förvånade mig. Men min kära Serena upptog snart hela min uppmärksamhet. Jag tyckte mig aldrig ha sett henne så vacker. Den ljusblå muslinsklänningen, tyllhalsduken, kastad över hennes snövita hals, klädde henne så väl, och hennes oskuldsfulla ansikte strålade av hälsa och glättig-.?*• "Jag och Rosenvik ha någon del i dessa rosor!" täckte jag helt självförnöjd. Patriarkerna sade mig även häröver de vänligaste ord.

Gästerna samlades. Lagman Hök och fröken Hellevi Husgavel kommo tillsammans i désobligeante. Just som vi skulle sätta oss till bordet, hördes på gården bullret av ännu en ankommande, och till min förvåning såg jag en trilla förspänd med en ölänning och körd av en ung flicka, som med sitt lilla ekipage gjorde en präktig sväng! kring gården, smällde med piskan och stannade mittför porten. "Ha ha ha! Det är Mally, min Ulla Mally!" skrattade majoren, som stod med mig i fönstret. Nu kom Mally in, håret ruskigt, magen ut, gången på en gång självsvåldig och tafatt. Fru v. P. kastade på henne och sedan på sina döttrar en blick, som tycktes säga:

"Gudskelov! mina döttrar ha fått uppfostran och bildning." Mina goda Brita Kajsa, ehuru älskare av det naturliga, rodnade vid sin dotters inträde och såg missnöjd ut. "Hur du ser ut!" sade hon i det hon gav några tuf sar åt hår och klänning. "Aj då! mamma gör mig ont", sade Mally grinande, i det hon ruskade på sig.

Bruno förde fru Dahl ut till bordet. De andra följde parvis efter. Middagen var präktig. Bruno skall fördärva ortens enkla seder med sådana exempel av lyx. Jag skall säga honom det, jag. Bruno var en angenäm värd. Hans uppmärksamhet för de gamla Dahls hade något vördnadsfullt och nästan sonligt, som klädde honom väl. Serena tycktes märka det med glädje. é

Ifrån middagsbordet förde oss Bruno ned i trädgården, där två stora tält voro uppsatta. Största omsorg tycktes vara tagen för att patriarkerna skulle finna sig väl. I det ena tältet voro två bekväma länstolar för dem, marken var belagd med dyrbara mattor. Utanför kastade en springbrunn upp sin friska, plaskande stråle. Orangeträd, fulla av blommor och frukter, stodo runtomkring på något avstånd, och var liten fläkt bar till oss deras balsamiska ångor. Jag var förtjust av hela denna anstalt, som dagens ovanliga hetta lät känna desto be-

hagligare. Jag försatte mig i min inbillning i en idealisk värld; jag tänkte mig ett nomadliv i en sådan natur, och herdinnor som Serena, och patriarker, och tält och orangelunder, och... Men just då kom fru v. P. stortande fram till mig, i det hon utropade: "Ack, vad allt detta är charmant, min lilla fru Werner! Just sådana här tält hade greve L. och vi på Gustavsberg. Den ena dagen voro de hos oss-; den andra dagen voro vi hos dem, tout familiérement. Det var ofantligt roligt! Det är för charmant! L ... s och vi umgingos föga med den övriga societeten. Vi hade nog av varandra. Ack, jag undrar hur vår gemensamma vän, den söta friherrinnan H. mår? En charmant människa! Hon och jag hade just roligt av att vara tillsammans. Naturligtvis; vi ha mycket sett varandra i stora världen och ha en hop gemensamma bekanta."

"Här är bra varmt !" sade jag. (I tältet var en behaglig svalka, men fru v. P... s tal gjorde mig kvalmig.) Jag steg upp, min följeslagerska med. Strax utanför tältet mötte vi Bruno. Fru v. P. kom över honom: "Ah, mon cher monsieur Romilly, c'est charmant, c'est charmant! Er park är gudomlig! Vilka teinter på dessa träd! vilka grupper! vilket perspektiv! Se, min bästa fru Werner, där genom brovalvet, vilken effekt! Nej, ni måste böja er litet mera ned, ännu litet mer, under den här gren... är det ej gudomligt? (jag höll på att bryta nacken av mig); vilken ensemble, vilken effekt!" Bruno bugade sig blott allvarsamt för fru v. P. och gick in i tältet. Jag tänkte: o! att denna onatur hos människan skall till och med kunna skämma bort njutningen av naturen för andra. Fru v. P ... s "teinter och effekter" hade fördärvat hela den vackra utsikten för mig. I denna stund fick jag höra gälla rop, och när jag skyndade åt sidan varifrån de kommo, såg jag adamitema, som hade rivit blommor och frukter av orangeträden, och

nu stretade mot det handgripliga hinder, som ett par unga herrar lade för deras rovlust.

"Där ha vi naturtillståndet!" tänkte jag med en suck. Brita Kajsa kom ut, utdelade luggar och knäppar till sina ungar, och man fick för denna gång fred samt ro att njuta kaffet och de läckerheter, som följde därmed. En stund därefter körde tvenne öppna vagnar fram. Bruno föreslog sällskapet att göra en tur i parken. Vagnarna voro för de äldre i sällskapet; de yngre skulle vandra till fots. Bruno bjöd sin arm åt Serena. De gamlaj Dahls, björn och jag stego upp i den ena vagnen. Majorskan, som med fru v. P. satt i den andra, ville även ha sina barn med, men adamiterna skreko och ville cj,| och blevo således anförtrodda till syster Mallys uppsikt under promenaden.

Vi foro; vädret var skönt, farten skulle ha varit angenäm för mig, om jag hade kunnat låta bli att tänka på Bruno och Serena. "Skall han säga henne något?" tänkte jag. "Vad skall han säga?" Patriarkerna höllo middagslur i den mjukt gungande vagnen. Björn satt tyst och fundersam. Så åkte vi vid pass halvannan timme.

När vi kommo tillbaka, sågo vi även fotvandrarna i åtskilliga grupper återvända. Då Serena, åtföljd av Bruno, inträdde i sällskapsrummet, kläckte det uti mig, ty jag såg genast, att något förefallit. Serena var blek och upprörd, Brunos ansikte och blickar åter voro fulla av strålande liv. Efter att ha hälsat på oss och underrättat sig

hos de gamla om farten varit dem behaglig, vagnen mjuk i gången o. s. v., satte han sig till orgeln och lät det väldiga instrumentet tona. Det var samma kraft, samma eld, samma djupa ingivelse, som förtrollade mig om aftonen på sjön, och nu grep den i mitt innersta, såsom då. Fröknarna v. P. gingo arm i arm i nästa rum, pratade och skrattade oupphörligt med några

herrar och voro synbart sysselsatta blott med sig själva. Fru v. P. hade kommit i ett "ofantligt" prat med Jane-Marie, och jag begriper ej hur Jane-Marie, som dock är musikalisk, kunde under denna musik sitta och prata om — Gud vet allt vad. Mera naturligt var det, att fröken Husgavel, som alls icke har smak för tonernas konst, uppehöll sig med lagman Hök vid betraktandet av några vackra tavlor. Bruno saknade i alla fall ej andäktiga åhörare. Bland dessa voro björn, patriarkerna och Serena, som nu satt emellan dem. Jag satt så, att jag kunde se Brunos ansikte. Det var i denna stund besynnerligt, starkt, fullt av djärvhet, lidande och kärlek. Vad som målades där, det utgöt han i fantasi, där alla känslor, alla krafter, alla lidanden och njutningar tycktes kämpa med varandra, och kampen steg till förtvivlan — då gjorde Bruno en naturlig och djärv övergång, och i toner, som påminde om orden: "Varde ljus!" föll Bruno in i den harliga arian ur Haydns skapelse, där såväl i ord som musik uttryckes huru elementerna ordna sig under Skaparens blick. Jag såg på Serena. En djup rörelse, men tillika en stilla förklaring, låg i hennes hulda ansikte. Ack, det är i sådana stunder, som vi förstå livets fullhet, som himmeln öppnar sig för vår själ; den stiger dit på tonernas vingar, omfamnar alla livets änglar, förstår all Guds kärlek, all skapelsens skönhet, och vill dö av sällhet.

Musiken upphörde. Brunos åhörare sutto tysta med tårar i ögonen, även fröken Adéle v. P. stod häpen och liksom fasttrollad i dörren. Då kom den olyckliga fru v. P. och överhopade Bruno med betraktelser över hans konst samt över äldre och nyare kompositörer. "Weber", sade hon, "är bisarr, Rossini fattig på melodier; Meyerbeer överträffar båda; han är, att jag så må säga: le prince de la musique.,, Annorlunda visade gamla fru Dahl sin tillfredsstäl-

lelse. Hon tryckte Brunos hand och sade hjärtligt: "Ni har gjort gumman ung på nytt! Jag har sen långa tider ej haft så roligt och tackar er av hela mitt hjärta!"

"Ni gör mig lycklig!" sade Bruno, kysste vördnadsfullt hennes hand och satte sig bredvid henne.

Nu hördes ett starkt buller ute i salen. Det härrörde från adamitema, som nu först kommo ur skogen, smutsiga, sönderrivna, men fulla av friska livsandar. De hade skrämt upp rådjur, dödat en orm och fångat en ekorrunge, som de nu hemförde i triumf. Brita Kajsa sökte nedtysta denna adamitiska fröjd, men lyckades någorlunda blott med Mally. De två yngre barnen sprungo skrikande och stojande omkring, klevo med sina smutsiga fötter på stolar och soffor — jag ville, att ma chére mére skulle sett detta — under det de roade sig att än lössläppa, än fasttaga den olyckliga ekorrungen. Deras föräldrar bekymrade sig slutligen ej mer om deras vilda väsen, men Serena och jag gåvo varandra ett ögonkast och blandade oss i saken. Resultatet därav blev, att jag befriade ekorrungen, under det Serena, halvt med allvar, halvt med munterhet, drog till sig barnen och lyckades att hålla dem stilla, under det hon klippte åt dem en mängd små pappersekipager och herrskap, och konsten visade även härvid sin förmåga att tämja den vilda naturen.

Den muntra fröken Hellevi, som gärna vill hålla folk i rörelse, föreslog att leka och satte en pantlek i gång, som snart blev rätt munter. En mängd panter insamlades, och vid deras igenlösning lyste fröken Hellevi genom sina glada och kvicka påhitt. Obeskrivligt roligt var det att björn måste dansa. Jag har aldrig skrattat så gott. Du skulle ha sett hans komiska gravitet och hans grimaser!

Emellertid hade det blivit sent, och de gamla Dahls, som ej ville stanna kvar till supén, togo avsked av sin

vard, som de med mycken hjärtlighet tackade för den angenäma dagen. De togo även med sig Serena, men lovade "riktigt avlämna henne på Rosenvik". Bruno följde dem till vagnen. Sedan de voro borta, tyckte jag, att

allt blev ledsamt och jag var glad när supén var över, och Bruno var det visst aven. Han var ej mer lik den person han varit under dagens förlopp, än november är lik maj. Ögonbrynen hade dragit sig djupt tillsammans, och Bruno tycktes ha möda att spela rollen av artig värd ända till slutet. Vad det var gott, när trillan åter rullade mot Rosenvik, och när jag fick i björns öra avbörda mig alla de berättelser, som jag nu uppskrivit här.

I klara månskenet kommo vi hem. Jag fann Serena i förmaket. Hon stod vid öppna fönstret, med huvudet vänt åt Ramm. Jag gick sakta till henne och lade min arm kring henne. Hon lutade sitt huvud mot mitt. Aftonvinden fläktade sval, men mild, och förde med sig melodiska toner. De kommo från Ramm. Jag kände en tår falla på mitt bröst, Serenas läppar vidrörde min kind, i det hon viskade: "Min goda, kära Fanny! Jag måste lämna dig. Jag har varit för länge från mitt hem. Låt mig i morgon fara tillbaka till mina gamla föräldrar."

"Serena, min ängel!" utropade jag förskräckt, "vad är å färde? Vad har förefallit? Varför?" ...

"Fråga ej!" bad Serena i det hon lade sin fina, feberheta hand på min, "fråga ej nu. En gång skall jag säga dig allt; nu kan jag ej. Låt mig fara i morgon tidigt med doktor Werner!"

"Och vad skola dina morföräldrar säga, när"... "Jag skall säga dem hur det är, jag skall ställa dem till freds. Var ej orolig, goda Fanny! De skola vara nöjda, de" ...

"De, ja! Därpå tvivlar jag visst icke!" avbröt jag vid ett gement lynne, "de, som få veta allt —\ men jag, som

mister dig och får veta intet-------- jag? Du har intet

förtroende för mig, Serena! Du håller icke av mig!" I Serena kastade sina armar om min hals och sade: "O, Fanny, du gör mig ont! Du vet,^att jag ej haft en vän, som jag hållit av så, som jag håller av dig! Vad jag nu döljer för dig, det säger jag ej heller åt någon annan — ännu. Men en dag skall jag ingen hemlighet mer ha för dem, som äro mig kära/'

Jag begynte barnsligt gråta, Serena med. Så fann oss björn, som bannade oss för det vi hade fönstret öppet. Sedan han stängt det med buller och bång, tog han min och Serenas hand och frågade med vänligt bekymrad blick vad som var å färde? É

"Ack, hon vill bort ifrån oss, björn! Serena vill fara hem i morgon bittida!"

Nu såg björn så konsternerad ut, att jag blev smått förskräckt och tänkte: "Nå, nå, det är väl ingen riksolycka heller, att han behöver få slag därav/'

Men björns ansikte förvandlades åter, och med sitt vanliga godsinta lugn sade han: "Nå, om hon far bort, så kommer hon väl igen!"

Den möjligheten hade jag i min ängslan nästan glömt, och halvt tröstad åter, utropade jag: "Ack ja, Serena! Du skall komma snart, snart igen! Är det icke så? Du blir ej borta länge l" ...

Men jag vill ej öda papperet med att beskriva tal och svar härom, och huru mycket (oaktat alla tröstegrunder jag erhöll) det kostade på mig att skiljas vid Serena, ty jag förstod nog, att hon för detta år ej mer skulle komma att bo hos mig. I dag morse kl. 7 reste hon, med en stor blombukett i handen, vid sidan av björn, som svor så smått över en stor korg med bär, som han hade fått mellan fötterna.

Det är tomt efter Serena. Jag söker glömma det genom skrivande, men kan ej. Det står ej att beskriva vilket

behag, vilken vår, en varelse sådan som hon sprider omkring sig. Nu skola vi skriva till varandra alla dar. Det är alltid något.

Till låsaren från ett främmande fruntimmer.

Käre och vettgirige läsare!

Begagnande en redan gjord ursäkt och i stor medömkan över den plåga, som du, min läsare, troligen delar med fru Werner, går jag nu, som, besynnerligt nog, råkar veta ett och annat mer än vår goda doktorinna — att mellan fyra ögon säga dig ett ord om hemligheten.

I parken vid Ramm åker f ;u Werner, såsom hon redan omtalat. Vi — läsaren och jag — följa i tysthet fotvandrarna på deras tåg. Vi märka därunder, att fröknarna v. P., oaktat deras sirliga förnämhet, nedlåta sig att skämta med bröderna Stålmark, på ett sätt, som röjer varken finhet eller grannlagenhet. Vi anmärka därvid, att förbildning och råhet ofta ta varandra i hand. Men vi dröja ej länge vid denna tavla utan behag och hållning. Vi se hellre till Bruno, som leder Serena med en vördnad och en omsorg, som för din blick, klarögde läsare, tydligen röjer vad hon är och vad hon känner. Dem följa adamiterna under skutt och skratt.

"Luta er mera på min arm!" ber Bruno med låg, melodisk röst. "Låt mig få stödja er, få tro, ett ögonblick åtminstone, att jag är något för er!"

De gingo tysta; stilla susade skogen omkring dem och böjde över dem sina lövrika kronor. Det var nu i Brunos själ — och han har ofta sagt, att just denna känsla gjorde honom så lycklig vid Serenas sida — en frid, som han blott sällan njöt.

På en gång uppsände adamiterna gälla fröjderop och sprungo inåt skogen. Syster Mally ropade dem tillbaka,

under det hon själv sprang efter. Ett rådjur lopp skyggt framför dem. Alla försvunno. Bruno var ensam med Serena. Serena stannade obeslutsam. De stodo nu vid en hög ek; kring dess stam var en frisk grässoffa och blommor voro satta runtomkring; stället tycktes vara vårdat med kärlek.

'Vill ni icke vila här ett ögonblick ?" frågade Bruno. "Vi kunna här invänta våra små vänner, som nog snart skola återkomma."

Serena biföll och satte sig. Bruno stod framför henne och följde uppmärksamt hennes blickar, som betraktade stället under det de röjde vaknande minnen.

"Jag tycker mig känna igen detta ställe, detta träd", sade hon slutligen. "Ja, ganska visst, det var här, som jag för många år sedan var i stor fara. Jag var då blott ett litet barn, jag tycker, att det var just under detta träd. En orm lindade sig kring min hals. Den hade troligen stungit eller kvävt mig, om icke en ung gosses mod och sinnesnärvaro hade frälst mig, ehuru han därvid kom själv i fara."

"Ni minns denna händelse?" sade Bruno djupt rörd — "han minns den också."

"Han? vad? vem? Huru vet ni?" ... frågade förvånad och hastigt Serena.

"Han är min vän. Han har ofta berättat mig om barnet, som han bar på sina armar i skogarna på Ramm."

"O, lever han ännu ?... Var är han ? Vad vet ni om honom?" ropade livligt upprörd Serena.

"Han lever. Kanske vore det bättre, att han icke levde. Hans liv har ej gjort glädje åt någon. Men hans oroliga hjärta får ej vila — förrän det funnit ett annat, ett bättre hjärta att sluta sig till. Han prövade tidigt olyckan, brottet även, han blev — förskjuten av sin mor — tumlade sedan länge om i världen och brottades med livet, människorna och sig själv. Han sökte — han visste icke vad —

han hade tidigt förlorat sig själv. Den som vilar vid en moders eller vid en makas bröst, den som håller en kär syster vid sin hand, han vet icke vad det är, han kan ej förstå den tomhet, det mörker, som i hela vida världen har ingen, ingen som älskar honom, som håller honom fast i kärlek, som ömt ropar: kom igen! Ingen som vill trycka den ångrande till sitt bröst och säga: jag förlåter! Den som så har lossnat... icke är det underligt, om han, skeppsbruten till hjärtat, driver omkring för vind och våg och förirras? ... Serena! icke skulle ni fördöma

honom?"

"Jag? Ack, jag ville gråta över honom!"

"Gråt över honom, Serena. Han välsignar dessa tårar, och han — är dem ej ovärdig. Bruno förirrade sig, men han sjönk ej. Ett osynligt band höll honom uppe. Var det ängeln, som hemligt viskade till honom om en ljusare och bättre värld? Jag vill tro det. Visst är, att han aldrig glömde henne. I hans skönaste minnen, i hans bästa känslor, i djupet av hans själ stod hon i oskuldsglans... o, Serena! Om han nu stod framför er och sade: Denna barndomsömhet har blivit kärlek, sann, evig kärlek; dessa minnen äro verklighet! Ni är mig kär, Serena, kär som försoningen med min mor, som hoppet på Guds nåd; kärare, tusen gånger kärare än livet!... Serena! Det är Bruno, er barndomsvän, som här tillber er! (Och i oändlig kärlek böjde Bruno sina knän inför den högt älskade.) Det är Bruno, som begär av er sin frid, sin sällhet, sitt liv! Serena, förskjuter ni mig?"

"O, min Gud!... Bruno!" utropade Serena i obeskrivlig sinnesrörelse och räckte honom sin hand.

Han fattade den häftigt mellan sina och frågade med en blick, en röst, som tycktes ha makt att våldföra hemligheter, som vila i själens djup: "Är det förbarmande ... är det kärlek, som räckes med denna hand ?" 1 "Det är ... icke förbarmande ... ack, stig upp!"

Röster hördes, steg nalkades.Bruno tryckte Serenas hand hårt till sitt bröst i det han reste sig upp och sade: "Göm min hemlighet! Stunden är ännu ej kommen"... han kunde icke säga mera. Fröken Hellevi Husgavel, i spetsen för en munter skara fotfolk, slöt sig till dem och lämnade dem ej mer.

Om aftonen när Bruno förde Serena till vagnen, höll han henne ett ögonblick tillbaka och viskade hörbart blott för henne: "Ett ord — ett ord! Icke förbarmande — det var då en skönare känsla? Serena! Ett ord! En blick !" ...

Men Serena sade ej ett ord, gav ej en blick till svar. Hon drog sin hand ur Brunos, och skygg som fågeln flyr till sitt näste, hastade hon upp till de åldriga två. Bruno såg mörk efter den bortrullande vagnen.

Och jag, min läsare, tar nu ett vänligt avsked av dig.

* ELFTE BREVET.

Rosenvik den 22 augusti.

I Molnet, som länge hängt över oss, har sänkt sig djupare. Åskväder blir det ganska visst. Gud låte det bli till välsignelse och ej till förstörelse!

Borta var Serena, och med henne mycken glädje, mycken trevnad borta. Ingen kände det djupare än Bruno. Han kom som vanligt om aftnarna, men var ej lik sig mera. Han kom, hälsade dystert, teg, gick av och an i oro, eller satte han sig nära stället där Serena brukade sitta och lutade huvudet i handen. Så satt han tyst långa stunder, och endast åskviggen, som svällde högt på hans tinning, vittnade om kampen i hans själ.

Björn fäste ofta på honom denna stilla, uppmärksamma läkareblick, som syntes pröva den inre stridens gång och avbida krisens stund. Jag var vänlig, ja systerligt vänlig mot Bruno, ty jag såg att han led, att han var olycklig. Han syntes ibland vilja yttra något; det föreföll mig, att han ville bedja om något, eller bekänna något, som låg honom tungt på hjärtat, men intet ord upplyste oss därom, och alla samtal, som vi började, slutade han genom korta svar eller genom sitt fullkomliga tigande. Jag måste dock säga, att intet elakt lynne — denna demon, med vilken små själar ofta tyrannisera sina närmaste — röjde sig i Brunos sätt och väsen. Man såg, att det var en djupare smärta, som gjorde honom döv och stum för vad som föregick omkring honom. Vi beslöto slutligen att

överlämna honom till sig själv och tillbringa våra aftnar som vanligt då vi äro allena, björn med sitt snickarverk, jag med att läsa högt för honom. Bruno kunde då höra på, om han ville.

I går afton kom han och var mildare än vanligt. Han tog björns och min hand, tryckte dem och sade: "Jag är ingen

rolig gäst för er, mina vänner, men haven fördrag med mig!"... Han vände sig bort, lämnade oss hastigt och satte sig till fortepianot, där han nu spelade ett livligt och bullrande stycke.

Teet kom in. Jag tillagade det och slog i åt björn en stor pokal — han har alltid en särskild tekopp med ohyggliga små blå amourer, som han mycket tycker om. När jag nu räckte honom den och han förnöjd kysste min hand, vet jag icke hur det kom sig — men sådant kommer sig ofta — att jag fann honom så hygglig, så god, så förträfflig, att jag satte bort tekopp och skorpkorg och tog om hans stora huvud och tryckte det i innerlig kärlek till mitt bröst. Björn lade sin ena arm kring mitt liv, men — o ve! — den andra räckte han ut efter skorpkorgen. Jag var nu så god på honom, att jag blott ömt skämtande förebrådde honom hans delade kärlek. Björn svarade mig i samma ton, då en suck, djup, smärt full, nästan liknande ett återhållet rop, lät oss båda spritta till; vi sågo upp, och våra blickar föllo på Bruno, som blek och med ett uttryck, som ej står att beskriva, betraktade oss. "O min Gud, min Gud!" sade han långsamt, i det han tryckte handen till sin panna, liksom i outsäglig smärta, och nu runno, nej, störtade tårar från hans ögon, med den våldsamhet, som på en gång förvånade och skakade mig. Björn steg upp, och av en gemensam rörelse nalkades vi Bruno. Nu hade stängslet för hans hjärta brustit; han räckte sina armar till oss och ropade med rösten på en gång kvävd av de våldsammaste känslor: "Min mor!... Försonen mig med min mor!"

Björn och jag gingo till honom, vi Öppnade våra armar för honom, vi omfattade honom. Bruno var nästan utom sig; han tryckte oss med vild häftighet till sitt bröst, och i avbrutna meningar, vilka liksom störtade fram ur hans upprörda själ, upprepade han sin bön att vi skulle försona honom med sin mor.

Våra tårar runno. Vi lovade att handla for honom, vi sade honom, att allt skulle bli gott. Bruno var i den våldsammaste sinnesskakning, och efter att en stund ha gått häftigt upp och ned i rummet, sade han till oss: "Jag måste lämna er nu. Förlåten detta uppträde! Låt mig veta vad I företagen, och — låten vad som ske skall ske snart! Väntan är helvetet."

Ögonblicket därpå satt Bruno till häst och försvann med blixtlik hastighet.

Där stodo nu björn och jag visavi varandra och sågo ut, som om yttersta domen vore för handen. Björn glömde att dricka sitt te. Jag har aldrig förr sett honom vara så orolig. Det nästan förvånade mig, ty jag tyckte att saken, om än litet svår att inleda, dock nödvändigt måste få en god utgång.

"Ja... du känner ej fullt ma chére mére!" sade björn, grinande och spottande — vilket senare nu blott händer vid utomordentliga tillfällen. — "I vissa idéer är hon liksom förstenad, och hennes sinnessjukdom sedan!... Jag svarar icke för att hennes sinnessjukdom ej kan återvända. Människor som hon och hennes son gå genom häftigheten av sina passioner ständigt på brädden av vansinnighetens avgrund. En stöt kan kasta dem dit."

"Gud bevare oss!" utropade jag.

I "I alla fall", återtog björn lugnare, "måste försöket till försoning ske. Bättre att mor och son dö i galenskap än i fiendskap. Men vi böra gå försiktigt till väga. Ma

chére mére måste kännas på pulsen. Hon är ingen lätt behandlad patient/'

Vi överlade nu hit och dit om huru vi skulle lägga an saken. Vi gjorde upp och förkastade en mängd planer. Äntligen stannade vi vid följande :

Det har nu någon tid varit brukligt på Carlsfors att ibland föreläsa romaner eller andra lätta och underhållande berättelser, när vi om aftnarna där varit samlade. Jag har vanligen varit läsarinnan, och ma chére mére, som icke frågat stort efter böcker, utom kokbok och bibel, har stundom tyckts lyssna med nöje. Björn och jag beslöto nu, att nästa afton, som vi tillbringa på Carlsfors, skall jag föreslå att läsa ett stycke och då ha i beredskap en historia, tjänlig att väcka en mors känslor och tjänlig att låta oss utforska ma chére méres sinnesstämning för sin son.

Visar denna sig gynnande, så kunde snart ett steg till tagas.

Under natten — man får ofta ljusa idéer i mörkret — blev det mig klart, vilken text jag skulle begagna, och när björn om morgonen var avrest, tog jag från min bokhylla — som björn försett på det hederligaste — Fryxells berättelser ur Svenska historien och började där läsa över och besinna berättelsen "om Erik Stenbock och Malin Sture". Ju mera jag besinnade den, desto nöjdare blev jag, och knappt hade jag slutat att läsa den igenom för andra gången, då ett bud kom ifrån ma chére mére, med bjudning från henne att tillbringa aftonen på Carlsfors, "om ej vi hade något bättre att göra". Jag tackade och sade, att vi skulle komma. Sedan denna stund har jag haft liksom feber och har sökt att skingra min inre oro genom att skriva ned detta. Redan i morse, innan björn for, skrev han några rader till Bruno för att låta honom veta vår plan. Svaret, som budet hade tillbaka, har jag brutit under björns frånvaro; det innehöll blott orden: "Gör som I viljen! Bruno/'

Den 23.

Vi voro på Carlsfors. Det hade blivit afton. Ljusen stodo på gröna bordet i förmaket. Vi sutto däromkring. Den viktiga, prövande stunden var kommen; det var hemskt inom mig, och alla de andra voro ovanligt tysta och tungsinta. Björn hade fått tag i en pennkniv och täljde — i brist på annat — på bordet. Ma chére mére slog honom på fingrarna och gav honom sedan en bunt skrivpennor att tillskära. Sedan satte hon sig att knyta på ett nät för fiskredskap, vilket är hennes vanliga aftonarbete, ty hennes ögon äro ej starka och tillåta ej ett finare. Till mig sade hon:

"Nå, lilla fru, läs nu upp sin historia. Men låt se att den blir munter. Man kan ha nog att sörja över här i världen, utan att gråta åt vad som står i böcker!"

"Jag kan ej lova att den blir munter", svarade jag, "men jag tror den vara av stort intresse, och den är dessutom historiskt sann."

"Det är alltid en merit", sade ma chére mére, "och man får väl rätta mun efter matsäcken."

Jag begynte läsa historien om den stränga fru Märta som vägrade ge sitt samtycke till dottern Malins giftermål med Erik Stenbock. När de unga i tio år med alla medel sökt beveka den oresonliga modern flydde Malin med sitt hjärtas kär över gränsen till Halland där en dansk präst vigde dem och de återvände samma dag till Torpa, där bröllopet firades. På samma gång tillställdes, att konung Johan, änkedrottningen, hertig Carl, prinsessorna, riksens råd och alla Stenbockarnas släktingar skrevo till fru Märta och bådo för herr Erik och hans fru. Men moderns sorg och harm uppretades åter genom underrättelsen om giftermålet, som skett utan hennes vetskap. Oaktat alla förböner ville hon ej veta av varken dotter eller måg.

Här stannade jag ett ögonblick för att pejla botten i ma chére méres hjärta. "Är väl", sade jag, "en sådan) hårdnackenhet möjlig? Huru kan man vara så oböjlig, så oförsonlig ?"

"Det är oförnuftigt!" sade Jean-Jacques. *

"Det är oförståndigt!" sade Jane-Marie.

"Det är onaturligt!" brummade björn med en ohygglig

grimas.

"Det är rätt/" utropade ma chére mére med dundrande röst. "Det är inte mer än rätt. Jag skulle ha gjort just så."

"O nej! Det skulle mor dock ej!" sade jag, i det jag såg bedjande på henne.

'Ta mig böveln, skulle jag icke det!" sade hon ännu häftigare och slog knytnäven i bordet, så att ljusen skälvde, "ja, det skulle jag, om än du själv, Fransiska, vore synderskan och jag din riktiga mor. Ja, jag skulle straffa dig så. Du skulle aldrig få komma inför mina ögon; nej, icke om än själva konungen fölle mig till fota och både för dig.

Svaga mödrar, slappa seder. Stränga mödrar, rena seder."

Mitt hjärta svällde inom mig och blott med möda kunde jag läsa efterföljande:

"Moderns vrede vilade emellertid tungt på dotterns

hjärta. Alltsedan flykten från Hörningsholm hade Malin

åldrig burit annat än svarta kläder. Hon hade av sin

man fått en mängd ädelstenar, men nyttjade dem aldrig.

Hon skrev ständigt de sorgligaste brev till sina närmaste,

bedjande för Guds skull om deras bemedling. Mågarnas

och sönernas ideliga böner och slutligen alla döttrarnas

knäfall bevekte äntligen fru Märta och hon gav tillåtelse

att de båda förskjutna skulle få återkomma." É

Här släppte ma chére mére sin not, lutade sig tillbaka i soffan, korsade armarna och böjde huvudet ned mot

bröstet, som mig tycktes i djup uppmärksamhet. Jag såg allt detta vid en hastig blick och fortfor:

"Det var nu ett och ett halvt år efter deras giftermål, nära tre år sedan deras flykt. De fingo dock icke strax komma upp på slottet, utan måste några veckor bo i badstugan. Äntligen, för syskonens förböner, vinterns annalkande och Malins sjuklighet, tilläts dem flytta upp i slottet. Malin leddes då upp till den stora salen, där fru Märta satt i högsätet och alla barnen stodo omkring. Då Malin visade sig i dörren, utbrast modern: "Ack, du olyckliga barn!" Då föll Malin på knä och kröp så fram till modern, bedjande under tårar om förlåtelse och böjande sitt huvud mot hennes knä."

Jag höll upp, ty min röst var osäker och tårarna nära. Mitt hjärta var i Malin. I denna stund sköt ma chére mére bordet ifrån sig, steg upp med ett blekt ansikte, och utan att kasta en blick på någon av oss gick hon med stora steg ur rummet och slog igen dörren efter sig.

Vi sutto allasammans stumma och slagna. Vi visste icke vad vi skulle tänka. Var ma chére mére ond eller vår hon rörd ? Anade hon någon avsikt eller... björn och jag sågo frågande på varandra. Jag var ond på mig själv och över den rörelse, som lät mig avbryta läsningen i ett så viktigt ögonblick. Ma chére mére hade därigenom fått besinningstid, och nu fick hon ej höra det bästa av historien, dess vackra slut. Jag längtade obeskrivligt efter hennes återkomst. Men en kvart förflöt och en annan och en till, och ma chére mére kom icke åter. Mycket bedrövad blev jag, när man tillsade om aftonmåltiden och med detsamma, att "generalskan ej skulle komma till bordet". Hon hade huvudvärk, hade gått till sängs och lät önska oss en god måltid och en rolig natt.

Vi beslöto, att björn dagen därefter skulle fara till Carlsfors, föregiva ett ärende till Jean-Jacques och då utforska närmare hur det stod till med ma chére mére.

I dag reste björn till Carlsfors, som vi hade överenskommit om. Ma chére mére var osynlig, höll sig inne i sina rum och lät genom Elsa tillsäga, att hon ej ville se någon. Vad skall det bli utav? Bruno kommer visst hit i afton. Ack, att vi kunde ha gladare underrättelser att giva honom! ^

Den 28 augusti.

Jag har ej skrivit till dig på några dagar. Jag har varit så orolig. Ingen förändring med ma chére mére sedan jag sist skrev. Jean-Jacques, som med Brunos samtycke är underrättad om allt, som rör honom, skickar oss bud alla dagar. Ma chére mére vill icke se någon, förblir inlåst i sina rum, och där inne är tyst som i graven. Elsa allena

går lik en skugga därifrån ut och åter in och besvarar alla frågor med att skaka på huvudet.

Serena kom hit i går på eftermiddagen med sina morföräldrar. De goda gamla kommo för att — som de sade — "tacka för henne". Jag tackade dem för henne. Gullgul var med och skulle även "tacka för sist", varöver vi skämtade glatt. Men den lille token var ej trogen som vanligt omkring sin härskarinna, utan flög orolig ut och in genom fönstret, slutligen tog han kosan över sjön åt Svanö till, och vi förlorade honom ur sikte. Vi väntade att han skulle återkomma, men han kom ej. Det blev sent, och Serena, orolig för sin lilla gunstling, begav sig själv till Svanö för att söka locka honom tillbaka. Men hon dröjde länge, alltför länge, vi blevo oroliga, jag mest av alla, ty jag vet ej vilken aning sade mig, att Bruno hade del i detta dröjsmål. Jag uthärdade ej att leva oviss därom, men viskade ett ord till björn, lämnade honom att sköta våra vördade gäster, sprang ned till stranden, tog en liten båt och for för att söka upp Serena. Jag kom till Svanö just i tid för att emottaga Serena halvdöd

mina armar och för att se Bruno stå där mera lik en saltstod än en levande människa. Utan att fråga någonting och utan att få veta någonting förde jag Serena hem.

Ett främmande fruntimmer till läsaren.

Det var afton då Serenas lätta Julle gled fram på det lugna vattnet. Det var då, som från det gråa Ramm ett öga, beväpnat med en stor kikare, riktades spänt och spejande mot det menlösa Rosenvik. Bruno ser den lilla jullen sätta ut från stranden, anar vem den bär, och en outsäglig längtan, ett mäktigt begär fyller hans bröst.

Och så begav det sig, att farande fram. på det lugna vattnet, i den sköna aftonen, mot den lilla ön, där godhet och frid nu hade sitt hemvist, kände Bruno en storm samlas i sin själ, och glödande känslor fara som ljungeldar därigenom. En hemlig vrede emot något, ett oändligt begär till något, en feber, ett kval sjuder i hans bröst. Där äro ord, som kunna förkrossa, flammor, som kunna

saliggöra-------lik vulkanens ande står han på stranden

av den stilla ön.

Serena stod vid eken och leende shg hon på Gullgul, som nyss vid hennes lockande röst hade flugit från kvist till kvist och ned på hennes hand. Men plötsligt flög den skrämd upp och bort ifrån henne, och Brunos höga, mörka gestalt stod framför Serena. Hon rodnade, hon darrade, men förblev stilla och såg upp till honom med den klara madohnablicken. Bruno såg i den och hans själ blev lugnare; där spridde sig den onämnbara ljuvlighet, som han aldrig erfor utom nära henne. Men denna känsla föll nu som en ros på glöd. Mildrad en stund sög elden i nästa ögonblick näring därav.

"Skall även ni fly mig? Vill även ni förkasta mig?'1 frågade han med de dunkelt flammande ögonen fästade

på henne. Och när hon ännu såg stilla på honom med frågande och sorgfull blick, sade han: "Serena! säg mig ett vänligt ord. Min själ behöver det/'

Serena dröjde ännu. Djupt kände hon vikten av detta ord, av denna stund.

"Ni vill icke?" utbrast Bruno, och redan brunno mörka lågor i de mildas ställe, och ropade med smärta: "Serena! Jag är då alldeles likgiltig för er?" "O nej, nej!" sade djupt upprörd Serena. "Icke?" återtog Bruno eldigt och fattade hennes hand. "O Serena, plåga mig ej mera: lämna mig ej i detta sönderslitande tvivel, o sig, vill... kan Serena älska mig?" Serena såg på honom med tårfyllda ögon och sade: "Ja!" Hela hennes själ låg i detta svar.

"O, så måste du bliva min, himmelska varelse!" utropade Bruno, omfattande hennes knän med passionsfull glädje. "Serena, i denna stund giv mig din tro, svär att tillhöra mig, svär att intet skall mera skilja oss åt!" '"Bruno, Bruno!" sade Serena förskräckt över hans

häftighet, "har ni glömt... er mor-------mina föräldrar?

De skulle bli olyckliga, de skulle stiga upp om morgonen och ej finna mig, de skulle gå till sängs med tårar över sitt barn" ...

Bruno såg vad som föregick inom henne. Demoniska makter härskade över hans själ, och de jublade, då de sågo henne svikta, och i hans röst voro toner ljuva, djärva — för sådana ha änglar fallit.

"O, Serena!" sade han, "låt icke barnslig svaghet förleda dig att ljuga till ditt eget hjärta. Var stark, var din kärlek trogen, och — tro på mig. Bliv min, och jag vill gottgöra var smärta, jag vill vända i salighet var suck, som oroar dig. Voro icke sedan barndomen våra själar förenade? Värmas de icke nu av samma låga? Serena, vi äro redan ett, ett inför den, som göt sin kärlek i våra hjärtan. Eller tror du de kunna åtskiljas ? Fåfängt! Se-rena, evigt älskade, du är min, minI" Han hade fattat hennes hand, med ljuv och mäktig kraft drog han henne närmare sitt bröst.

Serenas knän sviktade, hon skulle ha sjunkit till jorden, om icke i denna stund Fransiska kommit och emottagit henne i sina armar.

* **Fransiska W. till Maria M.**

TOLFTE BREVET.

Rosenvik den 31 augusti. I

Ännu två dagar, sedan jag sist skrev, bidade vi i stor oro, men då ännu ej minsta förändring blev i ma chere méres tillstånd, for björn till Carls fors och skrämde Elsa till att tala. Denna erkände då, att "generalskan var nästan likadan" som en gång för femton år sedan. Hon sov icke om nätterna, talade icke, åt och drack nästan intet. Hon hade låtit förmörka rummen och satt jämt med ansiktet lutat i händerna och suckade stundom, som om hjärtat ville brista.

"Det här går ej längre an", utbrast björn, sedan han omtalat detta för mig. "Det kan bli ett recidiv av förra sjukdomen. Vi måste på något vis bryta denna förtrollning, och det måste ske genom — dig, Fanny!

Du måste bryta dig in genom hennes dörr och in i hennes bröst. Ja, du måste det, och vara därvid varsam och djärv, som en tjuv om natten."

Jag lät övertala mig att våga försöket. Men modig var jag ej därvid. Att emot ma chere méres uttryckliga förbud tränga in i hennes rum och synas inför henne ... hu! Vi beslöto vidare, att Bruno under mitt samtal med ma chere mére skulle vara i Jean-Jacques' rum, emedan om det tog en lycklig vändning, han genast skulle kunna kasta sig för sin mors fötter. Man borde ej ge hennes möjligen

upptinande känsla tid att kallna, man borde smida medan järnet var varmt.

Björn skrev om detta förslag till Bruno, som blott svarade med dessa ord:

"Jag samtycker och skall infinna mig."

Dagen därpå foro vi.

Ju närmare vi kommo Carls fors, desto längre önskade jag vara därifrån. När björn tog min hand för att hjälpa mig ur trillan, var jag helt darrande. Den kloke björn sade ingenting, frågade intet, men tryckte blott fast min hand.

Bruno var redan hos Jean-Jacques. Jag häpnade över hans blekhet och förändrade utseende. Sedan vi en stund talat om just ingenting, och med långa pauser, fäste björn på mig sin stilla, allvarsamma blick. Däri stod att läsa: nu I Jag steg upp. Jag kände mig såsom ett offer. Jag gjorde darrande ett par steg mot dörren. Plötsligt befann jag mig i Brunos armar, som med sin djupa, mäktigt ingripande ton sade:

"Välsignad vare din vandring; välsignade fridens ord på dina läppar! Mitt liv hänger på dem."

Och den underliga människan tryckte mig häftigt till sitt bröst, och hans tårar föllo på min panna.

Häpen och rörd stod jag där, då björn drog mig till sig, kysste mig och sade sakta men innerligt: "Gud välsigne

dig!" Han gjorde det. Från detta ögonblick vek ifrån mig

all fruktan, all tvekan. Mitt hjärta blev starkt, och med säkra och lätta steg gick jag mot de rum, där ma chére mére satt i sitt mörker. Jag smög mig in i kabinettet. Det var tomt och skumt. Gardinerna voro nedfällda. Sakta låste jag upp dörren till sängkammaren, och när jag steg in i det stora dystra rummet, blev jag förskräckt vid att se ma chére mére ligga framstupa på golvet. Hon reste sig till hälften upp vid mitt inträde, och såg på mig med154

en blick, så vild och förvirrad; att jag ryste. Likväl gick jag ett par steg närmare och sade med en öm oro: "Är ma chére mére sjuk ?"

"Huru vågar du bryta dig in i mina rum? Huru vågar du störa mig ?" frågade hon med en vild och sträng blick i det hon gick nära intill mig.

"J&& fann ej ma chére mére där ute, därför kom jag hit", sade jag så lugnt som möjligt och utan att vika ett steg tillbaka. Hon såg på mig en stund i det hon tycktes sansa sig, varefter hon sade lugnare och såsom för sig: "Jag hade väl glömt att stänga dörren... dumt!" Hon gick ifrån mig, öppnade en byrålåda och tycktes vilja lägga dit något, som hon höll i handen, men detta trillade ur hennes hand ned på golvet och fram mot mig. Jag böjde mig ned och tog upp det. Ma chére mére nalkades mig med en hyenas uppsyn och ville, tror jag, riva det ur min hand, men jag betraktade den lilla medaljongen, på vilken ett skönt barnhuvud var målat, och sade med en oförvägenhet, som jag nu knappt begriper: "Vilket skönt barn i" j

Ma chére mére stannade. Hon syntes våldsamt upprörd, men vekare till sinnes. Hon tog medaljongen sakta ur min hand, men höll den så, att jag kunde betrakta den med henne. "Ja", sade hon, "ja, i sanning ett vackert barn! Vet du vems barn han var ? Säg!"

Hon såg ivrigt forskande i mitt ansikte. Jag måste slå ned mina ögon för hennes genomträngande blick. "Nej!" svarade jag, med sanning, ehuru jag gissade det.

"Han hette Bruno!" återtog ma chére mére, "han var min enfödde son! Min, min!... I dag för trettiotre år sedan födde jag honom. O, att jag hade dött i denna stund — jag eller han! O!... Bara gå från hjärtat till hjärtat igen, med liv eller död. Mitt gav mig värre än döden!" Här korsade hon armarna över sitt bröst och böjde ned huvudet, liksom förkrossad av sorg.GRANNARNA

"Gud bevare dig, Fransöska, att någonsin lida vad jag har lidit, att någonsin känna vad jag har känt, ja, ofta ännu känner, Gud bevare dig...!

Vad önskar den lyckliga modern för sina barn? Att de må länge leva på jorden. Men vad önskar jag för min enfödde son? Jo att" — och här antog hennes ansikte ett förfärligt uttryck — "att han må vara död! Att han må ligga djupt ned i jorden, eller på havets botten; att dessa ögon aldrig skola se honom mer, dessa öron aldrig höra hans röst... O!... att han må vara död, död ... död... !"

När sonen går utur fädernehuset ut i vida världen, var ger modern honom med på den långa färden? Sin

välsignelse ger hon honom. Men åt min ende son gav jag — min förbannelse. Ser du" — fortfor hon med allt högre vildhet — "jag hade på hans huvud lagt hela min kärlek, min ära, min stolthet, och han — lade skam på mitt. Se!" — och hon rev slurkan av huvudet och kastade den häftigt till golvet; det grå, nästan vitnade håret föll i vågor ned på hennes axlar — "se! då strödde sorgen aska i mitt hår. Förr var det svart, men en natt föll snö — och det blev vitt.

Sedan förbannelsen var sagd och den förbannade borta, blev det mörkt inom mig, och jag satt i mörkret, och dagar, månader och år gingo om, och jag visste blott, att allt var mörkt. Jag sökte att glömma honom, jag tänkte: han är död!"

Mina tårar flödade, min hela själ var upprörd och jag utropade: "O, den olycklige! Han vandrade förskjuten omkring, fann törhända intet bröd och intet hem! Han dog kanske på främmande jord och tänkte på sin mor, längtade att trycka hennes hand till sina läppar och få förlåtelse... och hon!... o den arme!"

Ma chére mére var dödsblek och darrade häftigt; hon tycktes ha möda att andas. "Fransiska", sade hon slut-156

ligen med stark röst, "Fransiska, låt bli den onödiga jämmern. Bröd — behövde han ej sakna. Han kunde arbeta; han var en man, och redan i ungdomsåren stark som ett lejon. Hem — sökte han ej. Hans håg stod efter den vilda världen, och den har väl givit honom nog. Men förbannelsen — förbannelsen har mitt hjärta lyft ifrån honom. Han rymde från förlåtelsen — men — på hans grav har jag lagt den ned."

"Och om han ännu andades ... ?" sade jag med en känsla, som jag ej kan beskriva — "om han ännu levde och hade genom månget lidande försonat vad han bröt i sik ungdom, om han hellre än all världens ära önskade att erhålla sin mors förlåtelse, att ännu en gång trycka henne till sitt bröst... ?"

Ma chére mére steg tillbaka styv och blek; hennes ögon flammade fruktansvärt, och hon gjorde en förbjudande rörelse med handen i det hon sade:

"Vore det så, Fransiska... har du hört att han lever" — och hennes röst darrade — "vet du något om vad han vill och söker — så säg honom: att han icke vänder om till det land, som skulle blygas för honom, att han ej skall bära det namn, som han vanhedrat, att han ej må våga komma inför den mor, som han betäckt med skam. Men säg honom, att jag tagit bort förbannelsen... halva min förmögenhet vill jag sända honom i främmande land; han kan skriva till mig oc^ begära vad han vill, och jag vill sända honom vad han vill, men — på min tröskel sätte han ej sin fot I"

Jag böjde mina knän och omfattade hennes: "Moder, moder", utropade jag, nästan utom mig, "är det kristligt? Är detta rätt?"

"Stig upp!" sade hon häftigt. "Intet ord mer. Ingen

kan döma mig i denna sak! Vad jag har sagt, det har jag

sagt. Jag förbjuder dig att tala mera med mig därom."

Jag steg upp. Mitt hjärta svällde av stridande känslor.Men ma chére méres vilda utseende och åthävor visade mig att det nu ej var tid att ge dem luft.

Tag gick. Ma chére mére stängde dörren i lås efter mig. När jag kom ut i kabinettet, såg jag en man stå där, med pannan lutad mot väggen. Det var Bruno. Förskräckt gick jag till honom och tog på hans arm. Bruno vände långsamt sitt ansikte till mig. Det var blekt som döden, kallsvett stod på hans panna. Men plötsligt fattade han sig och störtade med handen för pannan ur rummet. Jag följde honom och tackade Gud när jag såg björn möta honom, fatta hans arm och förmå honom att sansa sig, på det tjänstefolket ej måtte få misstankar. Skenbart lugna lämnade de huset tillsammans.

Jag längtade efter björn. Jag väntade tröst och stöd blott av honom. Äntligen kom han. Han var upphettad, upprörd och såg sorgsen ut. Jag kastade mig om hans hals och grät. Jag kunde ej annat. Han tryckte mig till sitt

bröst och sade blott: "Vi skola ej fälla modet, ej ge allt förlorat! Trädet faller icke vid första hugg.

Emellertid är dock ett gott vunnet. Detta farliga apatiska tillstånd är brutet och skall nog ej återkomma denna gång. Det är en seger, som kan bereda väg för en annan. Låt oss ej misströsta! Jag skall se Bruno i morgon."

Emellertid är jag betryckt till själ och hjärta och — vet ingenting mer att säga.

*

TRETTONDE BREVET.

Den 4—5 september.

O, Maria, min söta Maria, vilka händelser, vilka uppträden, vilken förvandling! Huru en natt kan förändra hela... men jag måste berätta dig allt från början. — Jag har sett döden nära, Maria, döden, hemsk och förfärlig. — Ack, den är ju nära ännu! Men jag måste sätta ordning på min själ och mina koncepter.

På tvenne dagar, sedan mitt sista samtal med ma chére mére, hörde vi ej något ifrån henne. Tredje dagen for björn till Carlsfors för att ta reda på huru det stod till. Han fick då veta, att ma chére mére varit i en högst upprörd och orolig sinnesstämning. Om nätterna hade man hört henne nästan oupphörligt gå i sina rum; om dagarna hade hon ofta gråtit häftigt och haft vapörer. Nu var hon likväl mycket lugnare, mottog björn vänligt, frågade huru "hustrun mådde", kom vid teet ut i förmaket och tycktes småningom återkomma i sitt vanliga väsende.

Berättelsen om ma chére méres lidande rörde mig. Jag nästan längtade att se henne igen och höra ifrån henne ett vänligt ord, och jag kände verklig glädjerörelse då jag tidigt nästa morgon, som var den tredje september, fick ifrån henne en liten vänlig biljett, i vilken hon sade, att hon på förmiddagen ärnade fara till staden för att köpa upp åtskilligt "krimskrams" samt föreslog mig att göra henne sällskap. Om jag samtyckte, ville hon komma och hämta mig och skulle till aftonen föra mig till mitt hem igen.

Jag behövde just köpa "tre hattar, en sil och ett litet

durkslag", och samtyckte av hela mitt hjärta till förslaget, sedan jag sagt ett litet ord åt björn och lovat honom en god middag hemma, fast jag ej skulle se honom äta den. Björn såg ej förtvivlad ut, omfamnade mig och for sina färde i trillan till staden, där vi gåvo varandra rendez-vous.

Det var ej utan någon oro och förlägenhet, som jag tänkte på att nu återse ma chére.mére. Från denna ovisshet blev jag hastigt befriad, när ma chére mére kom. Hon gick dock ej ur vagnen, men när jag steg upp till henne, räckte hon mig handen med en allvarlig, men öppen min, drog mig till sig, vek upp min hattskärm och kysste mig på panna och mun med stor hjärtlighet. Det gjorde mig gott, och ifrån detta ögonblick kände jag allt tvång försvunnet. Men jag var sorgsen till mods. Ma chére mére var tyst, himmeln mulen, luften tung. Ingen kan säga, att vår färd var munter. Vid stället, där vägen tar av till Ramm, vände ma chére mére huvudet åt andra sidan. Mitt hjärta upprördes inom mig vid detta tecken till oförsonliga känslor, men när ma chére mére efter en stund med någon obetydlig fråga vände sig till mig, blev jag slagen av hennes hemska blekhet och jag kunde ej vara ond på henne, men däremot blev jag så sorgsen, att jag var gråtfärdig. Så kommo vi till staden.

Där var mycket liv och rörelse. Det var torgdag, och stora torget var fullt av vagnar, kärror och folk. Lukten av friskt hö doftade från bondvagnarna, Bastanta gummor sutto i rad längs husen kring torget, med sina mjöllårar, sina stora bröd, sina korgar med bär och bakverk, och snäste duktigt småpojkarna, som, i det de gingo förbi, ibland med ett litet näsvist ord sökte hålla sig skadeslösa för sin brist på penningar.

"Mor, varför frestar du mig med dina sköna plommon? Jag måste ha ett halvt stop. Slå dem hit i min näsduk! Men pengar? Ack, de passa ej."

Grumman måste gå in i en bod och växla, "men vem skall sälja päron och plommon emellertid?" — "Jag!" Gumman går, och jag sitter nu på gummans stol och säljer frukt med fart och tar emot löspengar. Jag har ingen svårare kund än ma chére mére, som vill ha mycket, men prutar obarmhärtigt och grälar på mig och min frukt. Jag svarar så gott och ovettigt som jag förmår. Äntligen återkommer gumman med sina växlade pengar, och så nöjd blir hon med min förvaltning av hennes egendom, att jag får ett kvarter plommon på köpet.

Du undrar på ma chére méres tålamod vid allt detta. Men sådant roar henne, och en av de egenskaper, som göra henne så angenäm för mig, är hennes goda och lustiga sätt att gå in på allt oskyldigt skämt.

Men tiden led. Kyrktornets klocka slog tolv. Vi måste skynda oss, om vi innan middagen skulle bli färdiga med vår handel. Jag såg åt alla portar och gathörn för att upptäcka björn, och vad får jag se i gathörnet — jo, en bred, grå rygg, omisskännligen björns. Jag sprang sakta fram, tog fatt i honom, sägande: "Du får ej gå lös, din björn! Nu tar jag dig fast. Du kommer med mig!"

"Och äter middag med oss hos prostinnan Rhen och reser först ut på eftermiddagen", tillade ma chére mére.

Björn var ej svår att övertala, tog sin lilla hustrus arm och spatserade av med henne till prostinnan Rhen under moraler över hennes tilltag att agera polis. Men fast han skämtade, säg jag att han ej var glad.

Jag såg att han hade Bruno i huvud och hjärta. Nu kom han även in hos mig, och borta var mitt lustiga lynne; ja, jag förebrådde mig, att jag kunnat ha det. Björn såg ofta uppmärksamt och genomträngande på ma chére mére, och jag märkte, att hon sökte undvika hans blick. Detta björns välde över henne gjorde mig nöje. Men på en gång blängde hon med sina stora, mörka ögon

skarpt på honom, så att han måste slå ner sina små grå, och jag måste inom mig le åt denna Ögonskärmytsel.

Strax efter kaffet lämnade oss björn för att besöka ännu några patienter; sedan skulle han fara ut till Rosen-vik. Jag följde honom ut i förstugan, ty inom rummen kunde man ej få frid. "Björn, du är ledsen, orolig 1" sade jag sorgsen och tog hans hand. "Jag har sett Bruno i dag I" sade han. "Jag fruktar mycket, att allt detta kan ta ett olyckligt slut!" — "Gode Gud!" utropade jag. "Ja, han hjälpe/" sade björn, "ty här kan ingen annan hjälpa. Bruno tyckes vilja göra något förtvivlat försök. Vad han hade i sinnet, kunde jag ej utröna. Ej heller skulle jag numera vilja avhålla honom från att själv kämpa ut sin sak. Vad man ej kan böja, måste man stundom bryta.

Men gå in, Fransiska! gå in!-------i afton mer, i afton

ser jag dig igen."

U Björns ord hade alldeles uppgrumlat min själ, och mina känslor syntes väl på mitt ansikte, ty ma chére mére frågade mig livligt "om jag mådde illa?" och mina värdinnor utropade, att jag var "så blek, så blek!" Jag klagade över någon svindel och sade, att fria luften nog snarast skulle göra mig frisk. Ma chére mére steg därvid strax upp och vi gingo ut.

Vi tillbragte över två timmar med handel och vandel i bodarna. På återvägen till prostinnan gingo vi över det stora torget, som varit så livligt på förmiddagen. Nu var det öde, ett enda lass stod ännu i ett hörn av torget, och kring detta hade en mängd folk skockat sig. Ma chére mére stannade och frågade en person, som kom därifrån, vad man hade där. "En stor varg, som blivit skjuten i dag!" var svaret. Bonden, som körde lasset, berättade på ma chére méres frågor, huru han på morgonstunden gått ut med sin bössa och vid skogbrynet fått se två vargungar ligga vid en tall i solen. Han gick närmare och lade an på dem. I samma ögonblick sprang med ett stort tjut

deras mor ur skogen och ställde sig framför dem. Skottet gick av, hon föll, ungarna sprungo in i skogen. Jag säg att djurets tunga hängde långt ut på ena sidan, och när jag sade något därom, visade mig bonden, att tungan var nästan alldeles avbiten. "Hon har väl gjort det i dödsångesten", tillade han. För första gången kände jag

medlidande med en varg. Jag kunde ej avhålla mig att smekande stryka det vackra djurets huvud, i det jag sakta sade: "Goda moder!" — "Låt oss gå, Fransiska!" sade tvärt ma chére mére, och vi anträdde vårt återtåg på samma vis, som vi gått fram. Ma chére mére såg mörk ut, och under det vi gingo över torget, kunde jag ej låta bli att ur mitt rörda hjärta säga: 'Vilka sköna känslor kunna ej ligga hos djuren, som människan dock anser så långt under sig! En varghona dör för sina ungar...!" "Varghonans ungar", sade ma chére mére med ett bittert uttryck, "hade ej gjort sin mor sorg. Hon dog i sin stolthet över dem. Bättre dö med sönderbiten tunga, än att leva med sönderfrätt hjärta."

Vi tego härefter båda. Längre fram kommo vi till en Uten grön plan, inom vars plank vackra popplar reste sina dallrande pyramider. Bänkar voro satta utanför planket, på det även främmande vandrare skulle njuta av trädens skugga. På en av bänkarna sutto två personer, som ådrogo sig vår uppmärksamhet. Den ena var ett äldre fruntimmer av hyggligt utseende, klädseln tarvlig men utmärkt snygg. Bredvid henne satt en man, även snyggt klädd, med ett | långt, blekt ansikte, hängande läpp och utseendet av en fåne. Ma chére mére, som har en viss portion nyfikenhet, nalkades de två. När vi kommo närmare, sågo vi att man- | nen var blind. "Är denne hennes bror, kära fru ?" frågade ma chére mére. "Min son!" svarade frun suckande. "Son? Hur gammal är han?" — "25 år." — (Han såg ut att vara femtio.) "Han är blind och — även döv, tror jag?" fortfor ma chére mére. "Blind och döv och stum",

svarade modern. "Huru länge har han varit så?" — "Sedan han föddes/' — "Har han något begrepp?" — "Det har jag svårt att märka; man måste leda, föda, skota och akta honom som ett litet barn. Men ibland gråter och ibland skrattar han." — "Vad är det, som låter honom skratta ?" — "När han kommer ut i fria luften, blir han glad och skrattar, även när jag länge smeker honom. Gudskelov, han känner mig!" Med detsamma började hon vänligt stryka sonens kind med sin hand samt klappa honom på axeln. Han log härvid allt livligare, allt gladare, och hans ansikte fick nästan ett förnuftigt uttryck. "Är han ond ibland?" frågade jag. "Ja, ofta, och då blir han alldeles ursinnig. Men nog har han ändå ett gott hjärta. Han sover sällan om nätterna och brukar då vanka omkring till sina systersöners sängar och känner efter om de äro väl betäckta. Ha de kastat av sig sina täcken, så breder han dem varsamt på. 1 synnerhet är han mån om lilla systerdottern, och när han kan förnimma, att hon gråter, blir han utom sig."

"Frun får väl då se till honom mer än till alla de andra barnen?"

"Ja, det förstår sig. De ha förnuft, men han har blott mig. Jag kan sällan gå ifrån honom."

"Och detta har räckt i fem och tjugu år och kan räcka längre !" sade ma chére mére med en röst, som tillkännagav huru djupt det grep in i hennes själ — "tröttnar hon ej, kära fru 1"

i "Nej! Med Guds hjälp skall jag aldrig tröttna vid mitt barn, men vänta tåligt på stunden, då vår Herre behagar förlossa oss. Måtte jag blott icke dö före honom r

"Vad heter hon, kära fru ?"

"Margareta Beck, änka efter bagare Beck."

"Go afton, fru Beck. Gud välsigne henne! Vi träffas164

åter." Ma chére mére gick, under det hon sade halvhögt för sig: "Fem och tjugu år!"

Jag sade ingenting, men hoppades inom mig, att denna händelse ej skulle vara utan frukt för hennes hjärta. Vi gingo en stund tyst och långsamt, då ma chére mére hastigt såg upp, tycktes vilja slå ifrån sig och sade halvt förebrående, halvt muntert: "Du går som en sköldpadda, Fransiska, och därmed gå vi och drömma bort tiden. Nu måste vi skynda oss till prostinnan Rhen och dricka fort vårt te, på det vi ej må komma hem i mörkret."

Men att komma fort ifrån prostinnan och hennes te var omöjligt.

Jag var matt av prat och mat; jag längtade obeskrivligt hem till min björn, och sade: Gudskelov! när vi satte oss i vagnen. Det hade blivit mycket mörkt, himmeln hade dragit över sig en grå molnkappa, som ej släppte igenom minsta lilla stjärnglimt. Men i väster, vid horisonten, blixtrade det starkt och ofta, ehuru utan åska. Det var vad vi kalla kornblixtar. Ma chére mére tog tömmarna av betjäntgossen, som satte sig bakpå vagnen, där vi snart hörde honom småsnarka.

Aftonen var varm och lugn, och denna färd vid blixtarnas ljus hade ej varit mig oangenäm, om jag ej varit ängsligt stämd och dessutom litet rädd, ty mörkret var emellanåt så djupt, att man ej kunde urskilja vägen, och ma chére mére hade ej sin vanliga vaksamhet. Hon tycktes vara vid en upprörd sinnesstämning och förde ofta näsduken till ansiktet. Denna rörelse hos henne gjorde mig gott, men ingav mig oro för vår fart. Den gick emellertid säkert, ehuru ytterst långsamt, och oaktat min fruktan, oaktat alla oroliga och ängsliga tankar, blev jag vid den långsamma åkningen och vagnens sakta vaggande sömnig. Jag nickade och drömde, jag vet ej huru länge, men blev plötsligt väckt av en häftig knuff, som vagnen fick i det den körde på någon stock eller sten. Jag sågGRANNARNA

mig om. Vi foro i en mörk och tjock skog. Jag var hemsk, jag tyckte, att vi hade åkt nog länge för att redan vara hemma.

"Vi må väl vara på rätta vägen?" sade jag litet tvekande. "Jag tycker vi ha åkt så länge. Tänk om vi farit vilse!" U

Ma chére mére tycktes härvid vakna såsom ur en dröm och sade hastigt och liksom litet stött: "Hav ingen oro, kära lilla vän, när det är jag som kor. Skulle jag och mina kampar", tillade hon vänligare, "ej hitta vägen, som vi ofta strapatserat på? Vi ha farit tillsammans i väl femton år och ännu ej farit galet.,,

Hon gav hästarna en smäll, och de sprungo hastigare. Jag var ängslig och tyckte vid ljuset av den något klarnade himmelen, att allt omkring oss såg främmande och underligt ut.

"Jag kan ej begripa var vi äro!" sade jag slutligen ur stånd att dölja min oro. "Jag känner alls icke igen mig. En så tjock och hög skog finnes icke nära Carlsfors."

"Var ingen kråka, Fransiska", sade ma chére mére ond, "och se ej spöken, där inga äro l Om natten synes skogen dubbelt så hög och tjock som om dagen. Jag kan ej se precis var vi äro, men jag känner på mina bruntar, att de vädra hemmet och stallet. Så springa de ej utom nära Carlsfors, och hör, hur de fnysa! Se, äro vi icke i stora allén? Jo jo män, vi äro strax framme. Jag tycker mig se där borta huset skymta."

Vi voro verkligen nu i en allé: ma chére mére påskyndade hästarnas fart och de flögo med var minut hastigare fram. Nu kom en stor, stor blixt, som varade flera sekunder, och likt ett gigantiskt spöke steg därvid ur natten ett stort och dystert hus, ej Carlsfors, utan — Ramm. Ramm med sin mörka fasad, sina stora flyglar, låg framför oss i blixtskenet. Det liksom sträckte emot oss hotande armar166

— och närmare och närmare drogos vi med vart ögonblick. W

Jag såg med förskräckelse på ma chére mére. Hon satt liksom förstenad; blicken var stel och stirrande. Handen, som höll tömmarna, sjönk ned. Nu var allt åter natt, men blott för få sekunder. Åter kom en blixt, så stor, så stark, att träd, buskar och hus stodo i låga. I detta ögonblick stod en hög mörk figur plötsligt framför oss. Hästarna, skrämda och ej mer återhållna av en styrande hand, kastade sig till höger, till vänster, och över gräsplan och buskar flögo de ned mot sjön, som i blixtskenet skimrade klar mellan träden.

Med konvulsivisk häftighet sökte ma chére mére att rycka till sig tömmarna, som hade fallit ur hennes hand. "Hjälp! hjälp!" skrek jag av min förtvivlans alla krafter. Då störtade någon framför hästarna och fattade i deras tyglar. Jag såg dem resa sig, såg en man brottas med dem; vid ljuset av oupphörliga blixtar kände jag igen Bruno. Jag såg honom kastas ned av hästarna, jag tyckte, att de gingo över hans kropp. Mer såg jag ej — jag förlorade sansen.

När jag åter vaknade, fann jag mig i ma chére méres armar; jag såg över mig hennes bleka ansikte; det hade ett uttryck av ångest och ömhet, som jag aldrig, aldrig skall glömma. "Gud vare lov, hon kommer sig!" sade ma chére mére och tryckte en moderlig kyss på min panna. En hög rotunda välvde sig över oss, ovanifrån upplyst av en lampa. Ett stort och mycket mörkt fruntimmer, som jag förr ej sett, var även nära mig och gav mig starkt luktvatten. Mina sinnen voro ej rätt rediga, och jag kunde ej återkalla i mitt minne vad som nyss hade hänt, men dunkelt med tanke och blick sökte jag Bruno. I den mörkaste delen av rummet stod... var det ett blodigt spöke, som min uppskrämda inbillning hade besvurit upp? Var

det en verklig människogestalt? Mina Ögon stirrade forskande därpå. Det trädde fram — det var Bruno; men, min Gud, huru han såg ut! Blod flödade över hans panna och ned på hans blottade bröst, kläderna voro sönderslitna, kinderna dödsbleka, vild oro brann i ögonen, i de sammandragna ögonbrynen tycktes ljungeldar gömma sig, och fast beslutsamhet hade sammanpressat läpparna. Han nalkades oss. På en vink av honom avlägsnade sig det främmande fruntimret, och vi tre voro nu allena. Jag gjorde mig los ur ma chére méres armar och satte mig upp på soffan. Hela min besinning hade återvänt; min själ var i den häftigaste spänning, och med en obeskriv-bar ångest betraktade jag mor och son, som nu stodo ansikte mot ansikte. Ett ögonblick tego de båda. Deras blickar tycktes vilja genomtränga varandra. Ma chére mére syntes fattad av en hemsk häpnad — hon vek ett steg tillbaka. Bruno gick ett steg fram och talade långsamt och liksom med stelnad tunga: "I ären räddade. Gudskelov l Och mig återstår blott — att dö, eller vinna ... förlåtelse. Min mor! min mor!" utropade han, vill du ej förlåta, vill du ej välsigna din son? Tag bort förbannelsen från min panna! Jag har lidit så mycket. Jag har irrat fridlös omkring. Jag har lidit, jag har ångrat... jag kan, jag vill försona. Men, då måste du förlåta, du måste välsigna mig, min mor!"

överväldigad av mina känslor kastade jag mig på knä bredvid Bruno och ropadet "förlåtelse! förlåtelse!"

Vad som under denna tid föregick inom ma chére mére, vet jag ej. Det såg ut som en strid mellan Uv och död. Hon rörde sig ej; med en stel, orörlig blick såg hon på den knäböjande, och darrningar flögo över hennes bleka läppar. Men när hans röst tystnade, då höjde hon handen och tryckte den häftigt mot sitt hjärta. "Min son! O ...! O ...!" sade hon med dov röst; hon drog en djup, djup suck, hennes ansikte gulnade, ögonen slötos, hon vacklade

och skulle ha sjunkit till golvet, om ej Bruno hastigt rest sig upp och tagit emot henne i sina armar.

Han stod en stund stilla, med modern tryckt till sitt bröst, och såg på hennes ansikte, över vilket döden tycktes ha gjutit sitt hemska lugn. Och han kysste hennes bleka läppar och kinder med häftig ömhet.

"Bruno! Bruno!" sade jag bedjande och fattade gråtande hans arm, "Bruno, ni dödar er mor och er själv med att förfara på detta sätt. Kom, låt oss lägga henne på en säng; vi måste söka återkalla hennes sansning; vi måste

förbinda er."

Bruno svarade intet, men tog modern i sina armar och bar henne in i ett annat rum, där han sakta lade henne ned på en säng. "Hagar!" ropade han, och det långa, mörka fruntimret kom genast in. Hon kastade sig för hans fötter, kysste gråtande hans händer och talade häftigt och bedjande till honom på ett språk, som jag ej förstod. Han sköt henne bort med hårdhet, och jag förstod, att han befallde henne sysselsätta sig med ma chére mére. Hon lydde under snyftningar. Jag såg, att Bruno sviktade och stödde sig mot muren. Jag gick till honom.

"Bruno", sade jag, "för er mors skull, tänk på er själv! Ni måste lägga er ned, ni måste låta förbinda er."

Han fattade i en lätt soffa och drog den fram så, att den stod mitt emot sängen, där hans mor låg, och kastade sig ned på den. Hans huvud var åt samma sida som hennes, och hans blick var fästad på henne. Hagar och jag stodo emellan dem. På bruten svenska och med häftig sinnesrörelse sade Hagar till mig: "Förbind, förbind honom, eljest dör han."

Jag vek ihop min näsduk, fuktade den med kallt vatten och sade till Bruno: "För er mors skull låt mig förbinda er så gott jag kan! Ni skall förblöda eljest." Jag ville lägga gärning till ord, men han höll tillbaka min hand och sade med en ton, vars stränghet så liknade moderns:MPMPI ^

"Det får ej ske. Hon har ej ännu förlåtit, ej välsignat mig. Blodet skall ej stannas förr. Jag har svurit det."

Att övertala Bruno var ej tänkbart. Jag vände därför all min omsorg till ma chére xnére. Men länge voro alla bemödanden att återkalla hennes sansning förgäves. En stund av obeskrivlig ångest förflöt. Jag fruktade verkligen nu, att mor och son skulle följa varandra i graven. "Om man kunde få upp ådern!" sade jag. "Det kan ske !" sade Hagar och sprang ut. Nästan i samma ögonblick slog ma chére mére klart upp sina ögon och fäste dem skarpt på mig. "Var är han?" frågade hon häftigt, "jag har ej drömt l"

"Han är här", svarade jag, "han är nära; han förblöder i väntan på sin mors välsignelse."

"Var är han?" frågade hon ännu en gång. Jag stod vid hennes huvudgärd; jag stod emellan mor och son; i stället att svara på hennes fråga, drog jag mig bort, och deras blickar möttes. En stråle av gudomligt ljus, av outsäglig kärlek bröt fram ur dessa —- i den smalte deras själar samman.

Hon reste sig hastigt upp och räckte ut sin hand, sägande med moderskänslans fulla uttryck: "Min son, kom hit! Jag vill välsigna dig t" Han steg upp. Den store, reslige mannen stapplade som ett barn och f ÖH på knä vid moderns säng. Hon lade sina händer på hans blodiga huvud och sade med stark röst och djup högtidlighet:

"Jag tager bort den förbannelse, som jag en gång nedlade på min sons huvud. Jag skänker honom min fulla förlåtelse. Må mannen försona vad ynglingen bröt. Det förflutna vare såsom hade det ej varit. Jag erkänner, att jag nu har min son att tacka för mitt liv, och jag ber Gud den allsmäktige välsigna dig min son Bruno Mansfelt, såsom jag nu gör det. Amen!" Och nu öppnade hon sina armar för honom, han kastade sina om henne; bröst slöt170

sig till bröst; läppar tryckte sig till läppar; de höllo varandra i en lång, stark omfamning. Vart andedrag tycktes vara fullt av försoning, av kärlek, av salighet. Femton års bittra kval voro förgätna och gottg jorda i denna stund. Jag stod bredvid dem och grät i glädje och tacksamhet.

Hagars återkomst avbröt denna stund av ren förtjusning. Bruno kysste ännu en gång med djup kärlek sin mors händer, varefter han reste sig upp och utropade glad: "Förbind mig nu! Stanna blodet! Jag är välsignad av min mor!"

Han satte sig ned på soffan, lät göra med sig som man ville, och var god och stilla som ett vänligt barn. Hagar vårdade honom med stor skicklighet och lyckades att någorlunda stämma blodflödet.

Emellertid skaffade jag mig skrivredskap och skyndade mig att skriva en biljett till björn, för att underrätta honom om vad som hänt. Hela huset var nu i rörelse och det blev mig lätt att få ett bud, som genast begav sig sjövägen till Rosenvik.

Därefter gick jag ut och satte mig på ett trappsteg av den stora stentrappan och såg morgonen gry och tänkte på de försonade. Jag tänkte också på björn med ömhet och stolthet. Jag kände mig lycklig att leva för honom. Jag tänkte på framtiden, och underliga känslor — aningar fulla av både glädje och smärta uppstego i min själ... längre fram skall jag törhända tala mera om dem.

En gåendes steg på trappan bakom mig gjorde, att jag vände mig om, och jag såg Hagar, som med ett uttryck av stor ångest och med händerna korsade över bröstet nalkades mig, i det hon häftigt och på sin brutna svenska frågade: "Vad tror ni, skall han leva ? Säg, o säg att han skall leva!"

"Jag hoppas, jag tror det", svarade jag. "Min man är läkare, kommer snart hit och skall vårda honom."

Hagar teg en stund, böjde ned huvudet och sade: "OmGRANNARNA 171

ni har ett rent hjärta — bed för honom, som blöder där inne! Bed att han må få leva !"

"Ni deltar varmt för honom", sade jag — ej utan nyfikenhet — "ni är törhända nära släkt med honom, eller..." Hon kastade på mig en genomträngande blick och sade därefter med ett uttryck av stolthet och smärta: "Hagar var en tjänstekvinna. En tid älskades hon av sin herre, och hon lämnade allt för hans skull och drog bort med honom i främmande kalla länder — sedan försköt han henne för en annan kvinnas skull, men hennes hjärta var honom troget, och i öknen, dit hon utstöttes, ber hon för honom till himlarnas herre." Därpå lämnade hon mig hastigt. Jag var i begrepp att följa henne, ty jag kände, att luften nu började bli mera kylig, men jag stannade, ty — vad tror du väl jag fick se komma i allén guppande, skumpande på en flämtande kamp, flaxande lik en stor, stor läderlapp genom skogen, om icke min egen, goda, efterlängtade björn?

Under det vi gingo upp, sade jag i korthet hur här stod till, och björn gick in till de sjuka.

Jag följde honom ej, utan gick att göra mig hemmastadd i köket och där beställa en styrkande frukost åt min björn. Det goda folket fann sig rätt väl uti att lyda mig, och inom en halvtimme hade jag i ordning i salen ett bord med varmt kaffe, smör och bröd samt ett fat förträfflig och rykande biffstek. Det vattnades mig i munnen på björns vägnar.

Under det jag sysslade vid bordet, kom den gode mannen in med en blek, allvarlig, men ändå förnöjd uppsyn. "Nå, huru är det?" frågade jag andtruten i det jag gick emot honom, "men nej! — säg ingenting; sätt dig och ät först — blott ett ord: är det bra eller illa?"

"Med Bruno — bra, hoppas jag. Blodförlusten är stor, såren djupa, men, efter vad man nu kan skönja, ej far-172

liga. Med ma chére mére är det — ej bra, nu åtminstone. Men det kan bli. Jag tror du kan gå in Fanny. Jag skall emellertid expediera ett bud till staden för att hämta åtskilligt." it mm&

"Och kaffet? och biff steken?" utropade jag konsternerad.

'Törs jag ej nu se på!" utropade björn och skyndade ur rummet med en blick på bi ff steken, såsom hade själva djävulen i den antagit kött och blod för att fresta honom. Jag täckte suckande över den stackars biffsteken och gick in till ma chére mére.

När jag kom in, såg jag med forvåning huru björn

grasserat där inne. Vad mina böner fåfängt hade sökt

utverka, det hade nu björn med myndighet verkställt

Bruno var flyttad i rummet näst intill ma chére méres.

Hagar var inne hos honom. Dörren emellan rummen var öppen. Ma chére mére låg ensam. När jag kom in, räckte hon mig handen, drog mig till sig och omfamnade mig med en ömhet, som rörde mig djupt. "Fransiska", sade hon, "vår Herre har förvandlat mitt hjärta. Förr var det så mörkt, så underligt; nu känns det så ljuvligt och ljust. Underbara äro Herrens vägar! Din man, Fransiska, har drivit sitt tyranni här och jag har låtit honom göra det, emedan han det förutan sade sig ej kunna ansvara för Brunos liv. Men fram på dagen skall jag se min son. Det må ingen tänka på att hindra. Jag vill se honom. Vem vet huru länge jag får se honom här på jorden?"

Så glad jag var över ma chére méres sinnesstämning, så^ orolig var jag över hennes hälsotillstånd. Hon syntes mig mycket feberaktig, och det låg något besynnerligt stirrande och torrt i blicken. De häftiga utbrott av tårar, som hos henne bruka följa på starka sinnesskakningar, hade denna gång alldeles uteblivit. Stormen hade gått helt och hållet inåt.^

"Gå och se om han sover!" sade ma chére mére, vinkande åt Brunos rum.

Jag gick. Bruno låg verkligen i en stilla slummer. Han var mycket blek, men syntes mig skönare än jag någonsin trott honom kunna vara. De så ofta sammanrynkade ögonbrynen hade skilt sig och drogo i milda linjer över de stora ögonvalven. En tår glänste klar på hans färglösa kind. Mittemot honom, med armen stödd på sängkarmen och huvudet lutat mot handen, stod Hagar, blicken oavlåtligt fäst på hans ansikte. De rika, svarta flätorna föllo ned över hennes arm och läto mig blott se en skymt av ansiktets profil. Ännu en gång måste jag beundra dess orientaliska och regelmässiga skönhet. Hagar såg mig icke, och sakta återvände jag till ma chére mére.

"Han sover", sade jag.

"Himmeln välsigne hans sömn!" sade hon.

Om en stund hörde jag något krafsa i salen, och med tanken på björn bad jag ma chére mére att få lämna henne ett Ögonblick,

Riktigt fann jag min björn i salen, hoverande över frukostbordet, men icke för sysselsatt därmed att ej bli mig varse och hjärtligt räcka mig handen. Jag satte mig bredvid den gode mannen, såg honom förtära sin frukost och fröjdade mig över hans kostliga aptit. Sedan tvingade han mig att söka någon vila. Jag måste lyda, och jag bekänner, att jag fann mig väl därav. Uti ett litet vackert kabinett, klätt i rött och vitt damast, beläget på andra sidan om salen, njöt jag några timmar en välgörande sömn.

När jag vaknade, såg jag Hagars huvud titta in genom dörren. Hennes ansikte strålade av en glädje, som tycktes gränsa till vildhet. "Han skall leva! Han skall leva! ropade hon till mig. Hon böjde sig över mig och kysste flera gånger häftigt mina händer, reste sig därefter upp, gick omkring rummet, slog ihop händerna och skrattade

nästan konvulsiviskt, i det hon upprepade: "Han skall leva! Han skall leva!"

Till min förvåning och glädje hörde jag, att ma chére mére var åderlåten. Hon hade villigt ingått på björns förslag därom. Efter åderlåtningen hade hon fått mera lugn, ehuru ännu ingen sömn. Björn var inne hos henne och jag

gick dit. I

"Han vill, att jag skall sova", sade till mig ma chére mére, icke utan harm, "han vill, att mina ögon skola stänga sig i ro, och jag har ej ännu vid dagens ljus sett min enfödde son, den, som nu vågat sitt liv för att frälsa mitt! Men jag säger eder, att förr än jag fått se honom, får jag ingen vila till själ eller kropp, och hade jag någon makt i mina ben, så skulle jag — ta mig böveln, ej be någon om lov!"

"Björn", sade jag avsides till honom, "hindra henne icke! Låt henne få sin vilja fram. Människans vilja är hennes himmelrike."

"Kära du, kära du, med dina himmelriken", sade björn med en grym grimas och rev sig i huvudet, "sådana himmelriken kunna föra till helvetes, eller åtminstone till döden, när de givas i orätt tid."

"Men du ser själv, att det visst icke blir något himmelrike här, om icke ma chére mére får sin vilja fram. Och den är ju bra naturlig. Jag skulle ej i hennes ställe vara annorlunda. Låt henne få se sin son! Bruno kan

ju komma in till henne."

"Nej! Han får icke röra sig ur fläcken i dag. Då är

det bättre att hon föres till honom, efter de nödvändigt

skola se och uppröra varandra. Obegripligt, att icke folk

kunna..."

"Stå icke där och tassla", sade ma chére mére häftigt,

"utan kommen hit, och om I haven förnuft och känsla,

så hjälpen mig in till min son. Jag lovar, att besöket skall

bli kort och att vi icke skola tala."Björn vägrade ej mer. Han stödde henne på ena sidan, och jag på den andra, och så fördes hon in till Bruno och sattes i en stor länstol bredvid hans säng. Det var där inne en stum, men rörande scen. Mor och son omfamnade varandra tyst. Sedan satt hon länge och höll hans hand och såg på honom. Man såg på dem båda hur djup försoningen var. När ma chére mére suttit så omkring tio minuter, lade hon sin hand liksom välsignande på Brunos panna och bröst. Han ville säga något, men hon lade förbjudande handen på hans läppar; han höll den länge kvar där. En tår vätte hans kind; o, huru jag längtade att se dem bada moderns ögon, men de förblevo torra, ehuru de voro fulla av ömhet. Hon tecknade till oss, att hon ville avlägsna sig, och det var tid på, ty hon var häftigt angripen och dödsblek.

Vad mig beträffar, har jag måst inrätta mig för att bli här så länge ma chére mére är sjuk. Hon och björn önska det och jag ej mindre. Jag skulle ej kunna lämna henne, så länge hennes tillstånd är betänkligt. "Får hon blott sova", säger björn, "så är all fara över." Men just sömnen flyr hennes ögon, och en inre oro skakar henne.

Två dagar senare. Bruno är bättre, men får ej gå uppe och nästan icke tala. Björn är minsann en sträng doktor, ser jag. Jag tror ej jag tar honom till min. Jag sade honom det. Han gjorde blott en hånfull grimas och sade: "Det skola vi få sel" Jag vet ej huru jag kan skriva så muntert; ma chére méres tillstånd oroar mig djupt — men jag har så mycket förströelse; dessutom är ma chére mére själv vid ett så friskt och lyckligt lynne, att man ej kan annat än bli glad däråt. Gud låte dock denna händelse ej få en sorglig utgång! Måtte jag i nästa brev kunna säga, att allt här är även så glatt som det nu är gott!

*

FJORTONDE BREVET.

Ramm den 6 september.

Jag är alldeles översvämmad av budskickningar, biljetter, visiter. Ryktet om vad som hänt löper omkring och förvandlar hela orten i en frågkommitté. Alla strömma hit. Man frågar och undrar och hoppas och gratulerar. Ma chére mére tyckes vara ortens högsta notabilitet. Även stadens borgmästare och rådmän ha förfrågat sig om hennes hälsotillstånd. Ma chére mére har småningom kommit därhän att bli ansedd som en halv magistratsperson, emedan hon så eftertryckligt beivrar alla oordningar i staden och emellanåt gör stora middagar åt borgmästare och råd. Ma chére méres tillstånd är tyvärr ännu detsamma. Detta är nu tredje dygnet, på vilket hon ej sovit. Björn är mycket missnöjd, vilket jag likväl mera ser än hör.

Just nu fick jag en biljett ifrån Serena, som jag här avskriver:

"Goda Fransiska! Säg mig ett ord och om möjligt ett gott, ett tröstande! Här gå så underliga rykten. Man säger, att generalskan Mansfelt varit i stor fara, att herr

-------du vet vem jag menar — frälst henne därur; att

hon i honom igenkänt sin son, att de äro försonade, men

att de nu båda äro-------döende! Man säger, att även ditt

liv varit i fara — man berättar så mycket och så oredigt. Jag sökte dig i går på Rosenvik, men du var ej där. Du var på Ramm, sade mig din Sissa. Dina blommor sågo modstulna ut. Jag försökte uppliva dem med friskt vat-

ten. Det hjälpte. Men även jag, Fanny, är modstulen, och sedan i går är allt, som jag läser för morfar, latin för *nig. Min goda, kära Fanny, giv ett upplivande ord åt din

Serena."

Ja, Serena, ej blott ett ord, men många skall du få. Jag förebrår mig att ej ha förekommit din önskan. Goda hjärta, vem vill icke ge hugnad åt dig ? Jag lämnar dig nu en stund, min Maria, för att skriva till Serena.

|g Den 8: e.

Allt samma och samma! Ingen sömn, ingen vila. En stirrande vakenhet, en oupphörlig inre oro, som har med sig något obeskrivligt plågsamt för dem som omgiva ma chére mére. Hon själv år nu övertygad om att hon skall dö, och har i dag låtit sätta upp sitt testamente. Jag var närvarande därunder och måste sannerligen beundra hennes oväldiga rättskänsla samt den samvetsgranna trohet, med vilken hon omfattar allt, som på något vis står under hennes vård. Märkvärdigt är även den reda hon har på även de minsta saker och med vilken noggrannhet och klarhet hon förordnade om dem. Det är en slags järnordning, som går ända till småaktighet. Men vid avskedet från det jordiska är detta aktningsvärt. Ma chére mére bevisade sig här densamma hon varit under hela sitt liv: strängt redlig och ordentlig, välgörande utan allt skryt, vänfast och tacksam.

Jag kan emellertid ej finna mig uti att hon skall dö. Björn tyckes snarare frukta för hennes förstånd. Han spekulerar på att bereda en sömndryck för henne, men huru man skall få henne att dricka den är en annan sak.

Ma chére mére vill icke höra talas om att hon skall leva; hon har — som hon säger — "nu tagit sitt parti, och med fullt allvar slagit sig på döden", och tänker blott på att göra sig väl färdig och beredd.

Den 9: e.

Ett besynnerligt uppträde! Vilka underliga idéer kunna ej dväljas i människohuvuden!

Ma chére mére hade i dag på morgonen beställt till sig en snickare — ingen kunde begripa varför. När han kom, lät hon honom gå in i sitt rum och taga mått av sig till — likkistan.

Därefter förordnade hon mycket noggrant om siraterna på kistan och lät mig skriva upp vad hon ville skulle stå på plåtarna. (N. B. Dörren till Brunos rum var under denna tilldragelse stängd.)

"Nå, mäster Svensson", sade hon, sedan allt detta var i ordning, "vad skall min kista kosta?"

Förlägen och förvånad över denna affär, besinnade snickaren sig en stund och sade slutligen: "Femtio riksdaler banco, ers nåd!"

"Är ni galen, mäster Svensson ?" sade häftigt ma chére mére, "femtio riksdaler banco! Tjugufem riksdaler mer än ni tog för likkistan åt min salig man! Besinna er på vad ni säger. Jag kan visa er räkningen på generalens kista, mäster i" -

"Ekvirket, ers nåd ... har blivit så dyrt sedan ..."

"Och vem böveln ber er ta ekvirke? För min del må ni gärna ta björk, eller gran, eller tall, eller vad virke som helst. Den usla kroppen blir nog mull, tänker jag, antingen den ligger i kista av ek eller gran. 'Arm och rik, i döden lik/ Väl är jag av gammal adlig släkt, och så var även min man, salig general Mansfelt. Men vad mer, mäster Svensson?

'När Adam plöjde och Eva spann, var var då en adelsman?'

Och var är han när kroppen ligger i graven? Ta ni gärna gran — eller hellre björk — till min kista, kära

Svensson, och giv mig den för femtio riksdaler riks-gäld."

"Sextio riksdaler, ers nåd!"

"Femtio riksdaler, mäster Svensson! Mer ger jag icke, och ni får rätta er därefter. Femtio riksdaler riksgälds, säger jag. Ingen skilling mer. Men jag bjuder er på kalaset, som mitt folk får vid min begravning. Kom ihåg det, Fransiska, att master Svensson skall vara med, eller — jag skall komma ihåg det själv, när jag förordnar om begravningen. Adjö, min kära mäster. Det blir vid avtalet. Stor tack, mäster! Välkommen! Adjö!"

Ehuru mycket jag sett av ma chére méres egenheter, så tillstår jag, att detta uppträde mycket förvånade mig. Jag insåg likväl klart, att intet begär till besynnerlighet, utan endast ett obarmhärtigt ordningsbegär förde henne att beställa och pruta på sin egen likkista. Ma chére mére tycktes finna den saken helt naturlig och sade till mig, sedan snickaren var bortgången: "De hantverkarna äro ena glupska djur. Man måste hålla noga räfst med dem. Men deras räv biter inte min gås !"

Härefter förordnade ma chére mére om sin begravning. Hon dikterade och jag skrev upp huru därvid skulle tillgå, huru många skålpund konfekt skulle köpas o. s. v. Hon lät avsända ett bud till sin församlings kyrkoherde, med begäran, att han dagen därpå ville komma till Ramm. "Jag vill", sade ma chére mére, "dö som det ägnar och anstår en kristen."

Sedan allt detta var i ordning, yttrade hon mycken tillfredsställelse, att "nu ha gjort rätt och reda för sig", och bad mig giva sig något att dricka. "Den gamla soppan", sade hon, "är jag bra ledsen vid. Jag skulle vilja ha något annat, men — vet icke vad."

En lycklig tanke for igenom mig, och jag skyndade mig att säga: "Jag har recept på en slags limonad — egent-

ligen ett slags brödvatten — en dryck med ett ord, mycket läskande och välgörande. Gärna vill jag tillreda den åt ma chére mére I"

"Gör det, Fransiska! Du är icke rådlös du. Du hittar alltid på något, och det är en lycklig natur. Bättre vara brödlös än rådlös."

Jag skyndade mig till björn och meddelade honom mitt förslag. Han var mycket nöjd över min "påhittighet" och började genast brygga sin sömndryck och mitt brödvatten, ty de tu äro ett.

Bruno är emellertid vid ett oroligt och dystert lynne och icke fri från yrsel. Han älskar verkligen högt sin mor, och

vill icke att hon skall dö. Björn söker lugna honom med goda ord och förhoppningar. Hagar är mycket omkring honom, men han tycks vara plågad därav. Han bemöter henne ofta hårt, tycker jag, men hon bär allt med slavisk undergivenhet.

Nu är sömndrycken färdig, och jag skall bära den fram. Gud hjälpe mig! Jag tycker, att jag spelar en bedräglig roll mot ma chére mére, och det plågar mig.

Senare.

Det är gjort! Det lyckades, men på ett hår när var allt förlorat.

Jag gick in till ma chére mére och bjöd henne bägaren, sägande så tryggt jag kunde: "Här, ma chére mére, är min hälsodryck!"

'Nå, det var galant!" sade hon, satte sig upp, smakade på drycken, studsade och grinade. "Vad är det för ett förbaskat galümatias, som du rört ihop, Fransiska ?" utropade hon, "det smakar ju helt förgiftigt!" Hon fäste därvid en av sina skarpaste blickar på mig.

Om jag hade hållit en giftbägare i min oskyldiga hand, så hade den ej kunnat darra mer, och jag ej se mera brottslig ut. "Din olyckliga bj örn!" tänkte jag nästan

gråtfärdig, "nu får jag väl lov att själv dricka ut bägaren, för att bevisa min oskuld, om jag ock därav skulle sova till domedag." I

"Gud nåde dig", fortfor ma chére mére med samma blick, "om du är i maskopi med din man för att lura

mig! ,; . . I

"Och om så vore", sade jag i det jag kastade min fria arm om hennes hals och kysste henne och vätte hennes kind med tårar, frampressade halvt av ömhet, halvt av fruktan, "om så även vore, skulle icke mor vilja vara god emot sina barn och taga en dryck för deras skull, och tro dem, att, om än den smakar litet illa, så skall den icke göra annat än gott!" I

Ma chére mére såg på mig en stund allvarligt, men vänligt, och sade sedan: "Du är en fintlig kvinna, Fransiska, och ett gott barn, och förstår dig väl på gumman, och för dessa tre ting tycker hon om dig och vill nu göra dig till viljes, det må nu bli därav vad det vill. Skål, mitt barn!" Och med ett drag tömde hon bägaren.

Jag omfamnade henne, tackade henne och grät i glädje. Hon klappade mig vänligt på kinden och tycktes ha nöje av att se sig avhållen.

Triumferande sprang jag till björn och visade honom den tömda bägaren.

Jag hyser ett tyst hopp, att drycken redan verkar. Ma chére mére sover väl ej, men hon är mycket stilla. Klockan är nio. Jag skall i natt vaka hos ma chére mére.

Klockan ii. Nu sover hon! Gudskelov, hon sover riktigt fast och gott. Det är en njutning att se henne sova. Björn har skrämt alla människor i huset till ro. Ingen får knysta eller röra sig.

I Klockan 2. Ma chére mére sover ännu, sover djupt och börjar att svettas starkt. Jag har signalerat det till björn. "Gott tecken!" tecknade han igen. Gudskelov, nu

hoppas jag att allt går väl. Elsa har kommit hit från Carlsfors och vakar med mig.

Klockan 4. Nyss kom Elsa till mig och viskade med en knappast hörbar röst:

"Tror frun, att det blir till livs? Tror frun, att hon vaknar?"

"Ja, det tror jag med visshet."

"Om hon dör, så vill jag dö med." I

"Varför det, kära Elsa?" |

"Vad skulle jag göra här på jorden utan henne? Och sedan — måste väl generalskan behöva någon i himmelriket att passa upp sig, att ha till hands både dag och

natt."

"Hon är då med Guds änglar, Elsa."

"Ja, kära fru, de kunna ej passa hennes humör så noga som jag. De ha ej levat ihop med henne i fyrtio år!"

Elsa gick åter till sin post.

Klockan 6. Ännu sover ma chére mére, sover djupt, och id det inbrytande dagsljuset ser ansiktet så hemskt blekt ut. Tänk, om hon sover sin sista sömn!

Klockan 9. Bort med likkista, konfekt och begravning!

Ma chére mére lever och skall leva! Hon har vaknat, är

lugn, redig, känner sig bra, men är endast ytterligt matt.

Björn svarar nu för hennes liv. Vi ha omfamnat varandra

till höger och vänster i glädjen däröver. Och Bruno! Jag

måste gråta när jag såg honom omfamna björns knän.

O, jag ville hålla av Bruno, ty Bruno kan älska. Ma

chére mére tyckes själv vara något förvånad, men är nöjd

och lugn. Nyss gav jag henne te. När hon tog koppen ur

min hand, såg hon på mig med en god, skälmaktig

min och gav mig ett litet slag på kinden. Hon har åter

slumrat in helt lugnt, och nu skall jag gå att njuta någon

vila.Den II.

Allt går bra, mycket bra, och vi bli snart alla friska, såframt icke jag blir sjuk av lutter hemlängtan till mitt lilla Rosenvik. Ma chére mére återtar hastigt sina krafter, kan redan gå något uppe, men vill icke fara härifrån, förrän Bruno är frisk nog att följa henne till Carlsfors, och förr får jag ej heller fara hem. "Tålamod!" säger björn. Ett avskyvärt ord! Just när jag hör det, blir jag otålig.

*

FEMTONDE BREVET.

Ramm den 18 september.

Gudskelov! jag ser dager till att få komma hem. Man talar om i morgon eller i övermorgon. Jag längtar så hjärtligen till mitt lilla Rosenvik. Denna boning här är stor och präktig, men jag trives ej här. Det är för dystert, och en faslig mängd kajor skrika jämt i det gamla tornet. Jag blir hemsk till mods och liknar, tycker jag, alltmer ett gammalt familjeporträtt, som hänger i mitt rum. Bruno och ma chére mére äro mycket tillsammans; de tala föga, men tyckas vara lyckliga av att se varandra och sitta i samma rum. Bruno tyckes ha lugnat ma chére méres skrupler över Hagar, och Hagar synes, sedan Bruno är bättre, föga till. Bruno vinner alldeles mitt hjärta genom sin stora ömhet för sin mor. SEXTONDE BREVET.

Rosenvik den 20 september 18—

Jag kom hit i går afton. Jag kan ej säga dig huru lycklig jag är att åter vara här. Jag har farit omkring som en eldslåga hela dagen, från vind och till källare, i ladugård och trädgård; jag har bannat, jag har berömt. Audumbla har fått en kalv, som jag tillbörligen kristnat till Bör, en liten modig busse! Jag har hälsat på mina blommor och förundrade mig att finna dem så friska och vårdade. Det rörde mig då jag fick höra, att Serena varit här två gånger i veckan och sett efter dem. Det hade regnat litet om dagen och allt i trädgården stod friskt och doftande, ehuru frosten låtit ett och annat blad gulna. Jag är lycklig och tacksam. Jag väntar min björn hem från staden, där han tillbragt hela dagen, och har berett ett litet kalas åt honom. Som det är något kallt i afton, har jag låtit göra eld i salen och lagt björns stoppade rock och tofflor tillreds vid brasan. Jag vill skämma bort honom. Medan jag nu väntar på den gode mannen, vill jag säga dig något om gårdagens uppträden.

Lagman Hök kom till Ramm för att följa ma chére mére till Carlsfors. Vi åto frukost en famille, varefter vagnarna körde fram. Vädret var vackert och vi alla "in Wgh spirito". Hagar biträdde vid inpackningen, men gomde^sig bakom folket när ma chére mére med styv och stolt hållning skred ut på trappan. Bruno förde sin mor till hennes vagn. Hon var ännu ej uppstigen dit, då hästarna

skyggade (de hästarna äro ohyggliga!) för ett lass, betäckt med svart kläde, som kom sakta åkande upp på gården. Bruno ropade häftigt att det skulle stanna. Det stannade även, och mannen som körde det, kom fram mot ma chére méres vagn. Det var mäster Svensson. Lasset förde likkistan, som ma chére mére beställt, och som — förunderligt nog — man hittills alldeles glömt att avbeställa.

Detta besynnerliga möte lät oss alla komma litet ur koncepterna. Ma chére mére fann sig först och sade med hög röst till snickaren:

"Kära mäster, jag hade den gången — som ni ser — gjort upp räkningen utan värden. Jag tänkte dö, men det behagade vår Herre att låta mig leva. Hans vilja vare lovad! Men uppskjutet är icke försummat. Kistan kommer allt till pass en gång. Det blir i alla fall efter avtalet med priset, och på kalas — på glädjekalas, mäster Svensson, bjuder jag er till söndag på Carlsfors. Nu kan ni vackert köra kistan dit varthän jag själv är på färde. V*:^k#i

Mäster Svensson var i stort bryderi. Hans häst var trött, dessutom hade han själv ärende åt ett annat håll. "Nåväl", sade ma chére mére, "så låt ställa likkistan uppå vinden här, tills vidare. Jag skall låta avhämta den endera dagen."

Bruno ropade: "Hagar!" sade några ord till henne, och på hans vink kommo några karlar, som lyfte likkistan av lasset och buro den, anförda av Hagar, upp i huset. "Giv akt på mina ord!" sade Hagar i det hon gick förbi mig. "Någon olycka kommer snart att ske i detta hus. Denna likkista bäres ej tom ut härifrån t"

Jag hade gärna sagt Hagar ett vänligt ord till avsked, ty hon var olycklig och hade varit vänlig emot mig, men detta uppträde och Hagars ord förbryllade mig, och då

jag åter samlat mina tankar, var hon borta, och ma chére mére ropade otåligt på mig att komma.

Vi kommo lyckligt fram. Det var vackert att se, i den med festligt lövverk prydda porten, Jean-Jacques och Jane-Marie högtidsklädda, som kommo ut för att mottaga de ankommande; det var vackert att se huru tjänstfolket och en mängd av de underhavande samlade sig i synbar glädje och tillgivenhet omkring ma chére mére, när hon steg ur vagnen. Hos henne själv tycktes djup rörelse och glädje mildra den vanliga stolta hållningen, under det hon

gick uppför trapporna vid sin sons hand, åtföljd av en mängd folk, som upphöjde lyckönskande och välsignande röster.

Bruno tillbragte några timmar ensam på sina rum; när han kom ner till oss, var han mycket blek, dock uppklarnade han allt skönare under inflytelsen av sin mors glädje. Och den verkade i sanning upplivande på oss alla. Ma chére mére hade så hjärtligt bett björn och mig dröja hos sig till kvällen, att vi måste samtycka, men rätt lycklig blev jag icke förrän vi i månskenets strålar rullade av mot det kära Rosenvik. När jag äntligen fann mig hemma i mina rum, hoppade jag högt till av glädje, och omfamnade och kysste min lilla Sissa, som gav mig det ivrigt och hjärtligt igen. Björn såg på och skrattade.

Den 22. I Minns du, Maria, en liten visa, vars strofer begynnas så: "Tro ej livet-------tro ej glädjen!" Den skulle jag vilja sjunga i dag, om jag hade den allra minsta lust att sjunga, men det har jag ej. När björn kom hem i går var han blek och såg upprörd ut, ehuru han så hjärtligt som någonsin räckte mig sin kära hand.

"Vad är det, björn ? Är du sjuk ?" — "Nej!" — "Har något ledsamt hänt ? Ack, säg, vad är det ?" — "Jag skall säga dig det sedan!"

"Sedan" kom snart, ty björn såg min oro, och när vi voro ensamma i förmaket, satte han sig på soffan, drog mig till sig, lade sin arm kring mig och sade med lugn och ömhet: "Det är på det hela blott en världslig sak, min Fanny, en olycka, som jag är viss på, att du skall bära lika väl, om icke bättre än jag. Se här! Läs själv!" Och björn lade ett brev i mina händer. Det var ifrån Peter och skrivet i synbar hast och sinnesrörelse. Det innehöll underrättelsen att huset L. & Comp., där björn på Peters inrådan hade insatt hela sin förmögenhet, hade gjort bankrutt, och en sådan, som ej gav kreditorerna hopp om att kunna få igen det ringaste. Även Peters lilla besparing hade där gått förlorad. Vad björn samlat under tjugu års mödor, var med ens borta.

"Min bror", så slutade Peter sitt brev, "min mest älskade bror, vad jag förlorat är ringa och väl förtjänt, då jag ej varit försiktigare. Men du — du är olycklig genom mig, och det gör mig förtvivlad. Det är den bittraste känsla jag haft i mitt liv. Vore jag ej fängslad här av W .. .ska processen, så vore jag nu hos dig i stället för detta brev och kastade mig i dina armar och begärde din förlåtelse." Några rader som följde, voro högst otydligt skrivna. En fläck på papperet, tydligen av en tår, gjorde det sista ordet oläsligt.

På denna fläck stirrade björns ögon. "Min stackars Peter!" sade han, och nu började även stora tårar att rulla utför hans bleka kinder. Han lutade sitt huvud mot mitt bröst och grät häftigt en stund. Jag sade intet, men kysste hans panna och lät honom känna, att jag förstod honom och kände med honom. Han blev lugnare och om en stund började vi helt stilla tala om den händelse som timat och om vår ställning.

"Jag är nu", sade björn, "vid samma punkt, på vilken jag befann mig för tjugu år sedan. Utsikten för en sorgfri

ålderdom är förlorad. För mig allena skulle jag ej sörja. Vore jag ensam ..."

"Björn", utropade jag, "ville du vara utan mig?'5 "Icke för hela världen", svarade han, "men jag ville, att du skulle dela min trevnad och ej min brist."

"Lust och nöd, björn! Var det ej nöd och lust, som vi i vår vigselstund lovade dela. Ack, så begrip då, människa, att det är min lust att dela nöden med dig när den kommer, och att ingen verklig nöd är till för mig, så länge du älskar mig såsom jag dig."

Jag upptecknar ej mera av detta samtal. Björn var kärleksfullare mot mig än vanligt; ja, han syntes tacksam för

min ömhet, men hans panna ljusnade ändå ej. "Stackars Peter I" suckade han slutligen djupt, "jag kan förstå vad han känner, och han kan icke komma! — Jag skulle vilja kunna ..."

"Fara till honom!" inföll jag livligt, anande vad som tryckte björn.

"O, så far min björn! Far och giv Peter lugn, och tillfredsställ ditt hjärta."

Björn räckte armarna till mig; nu först klarnade hans panna. O, den goda människan! Broderns lidande hade tryckt honom mer än hans egen förlust. Sedan resan var besluten, blev han lugn, och vi talade om våra affärer och om huru vi skulle inrätta oss för framtiden, ända långt inpå natten.

I går reste björn, först till staden, där han skulle tillbringa dagen. Ännu samma afton skulle han fara vidare. Han blir väl borta inemot fjorton dagar. Det blir långt! Som gräsänka sitter jag nu här och känner, att icke modet mer är så högt, som det steg i olyckans första stund. Men lågt får det icke falla. Det har jag föresatt mig.

Den förändring i vår levnadsställning, som mest kostar på mig, är att vi måste lämna lilla Rosenvik och för alltid190

bosätta oss i staden. Vi få ej hädanefter råd att ha ett lantställe blott för nöjets skull.

Tyst inom mig tänker jag på att åter börja giva musiklektioner.

Björn önskar, att vår olycka må tills vidare förbliva okänd på orten. Jag skall således akta mig för att låta någon få aning därom.

Den 23 om aftonen.

Serena har tillbragt dagen här och öppnat för mig sitt hjärta. Allt är så, som jag anat. Serena älskar Bruno, Bruno Serena. Ändå tyckes förhållandet emellan dem nu vara avbrutet. Att det förblir så, tror jag icke. Men skall jag önska en förbindelse emellan dem? Ack, jag vet ej! Jag har utförligt berättat för henne allt vad jag sist upplevat på Ramm, och sett henne blekna, rodna, gråta, lida och förklaras i strålande förtjusning.

Senare.

Jag har blivit skrämd och är ännu helt hemsk till sinnes. När Serena skulle fara hem, följde jag henne ut på gården. Luften hade en vid den sena årstiden ovanlig mildhet, och naturen i dess höstliga, halvt vemodiga skönhet, stod lugn omkring oss, belyst av en klar aftonrodnad.

Serena for, och knappt hade jag förlorat henne ur sikte, då helt plötsligt min blick träffades av ett ögonpar, vilkas uttryck var bra olika Serenas. De glödde som två eldkol ur syrenhäcken, där deras ägare tycktes ha gömt sig. Jag studsade, tänkte "Lucifer!" och stirrade på de två brinnande svalgen. De riktades nu mot mig och Hagar sprang fram ur häcken. Med ett anlete, som vilda känslor gåvo ett förskräckligt uttryck, kom hon till mig och frågade häftigt: "Var det hon... var det hon, som han älskar?... säg, var det hon?" Jag ämnade att lugntförkunna henne min okunnighet om vad hon menade, men någon kom i detsamma och Hagar stampade häftigt, vred liksom ursinnig sina händer, i det hon mellan tänderna sade: "Ve! ve henne och — mig I'1 I detsamma störtade hon bort,

Detta uppträde har stört och oroat mig, Gud give att björn vore väl hemma!

* SJUTTONDE BREVET.

Rosenvik den 28 september.

Det föregår något underligt med ma chére mére sedan dagen då hon återkom till Carlsfors. Hon är icke rätt lik sig. Hon är så besynnerligt stilla och liksom försjunken i en dröm. Hennes steg och röst dåna ej mer genom de stora salarna på Carlsfors. Man hör ingen "husåska", inga bannor mer, men också inga ordspråk, intet friskt och husligt skämt. Med var dag tyckes hon deltaga mindre i vad som föregår omkring henne. Inspektor och bokhållare komma för att förfråga sig i godsets angelägenheter; hon visar dem till Jean-Jacques. Pigorna komma för att tala om deras sysslor. Hon visar dem till Tuttén. Tuttén kom- med för att redogöra och emottaga order, och

står länge och talar och föreslår åtskilligt utan att få svar. Ma chére mére tyckes slutligen glömma, att hon är i rummet, och Tuttén, efter att ha hostat och undrat och frågat och väntat, går bort hemsk till sinnes, men ändå hemligen förtjust över utsikten att bli ensam rådande och bjudande i hushållet, men stöter plötsligen på Jane-Marie, som så småningom tar henne under sitt tyranni. Även med Bruno är ma chére mére förändrad, och när han är inne, sitter hon stum och ser oawänt på honom. I går såg jag huru, bäst hon satt med ögonen fästade på honom, två stora tårar rullade nedför hennes kinder. Det var de första, som jag sett ma chére mére fälla sedan hon återfunnit sin son. Vad kommer det vid ma chére mére? Måtte intet

anfall av hypokondri, eller av något ändå värre, vara a bane! Jag är mycket orolig. Bruno även anar ont. Han tog mig avsides i går och frågade orolig huru det var fatt med hans mor.

Jag kunde icke svara honom något därpå. Och björn, som är borta! Vad skola vi göra utan honom? Jag har skrivit till honom hur här står till, på det han — om det låter göra sig — må kunna påskynda sin återresa.

I Den 7 oktober.

Ack, Maria! Nu vet jag allt, och allt skall du även nu få veta. Björn kom hem i förrgår afton. Jag tog emot honom, som om han varit den enda människa i världen, N. B. utom jag själv. Vad han sade mig om sin resa, våra affärer, om Peter och Ebba, skall jag säga dig en annan gång. Nu kan jag blott tala om vad som tilldrog sig i går. #

Det var söndag och vi voro till middagen på Carlsfors. Björns ögon stodo forskande på ma chére mére, och grimaserna röjde ingenting gott, d. v. s. att de alldeles uteblevo, vilket är ett tecken att björn är allvarsam och sorgsen till mods. Vid bordet hade ma chére mére björn till höger, Bruno till vänster om sig. Hon var tyst och stilla som vanligt sedan en tid, men alldeles ovanligt blek. Ej heller var hållningen så stolt, toaletten ej så ordnad som vanligt. Slurkan satt på sned, och några testar vitt hår föllo ned mot den gråbleka kinden. Det gjorde mig ont att se på henne.

Sedan vi ätit soppan, slog nu ma chére mére i vin åt Bruno. Vinet rann i strömmar på duken och hon märkte det ej. Bruno ville taga buteljen ur hennes hand, i det han sakta sade: "Min mor slår vinet på duken!"

"Gör jag det?" sade hon med en hemsk röst, "nå, då ser jag, att det är slut med mig; slå i vin åt dig själv, min son, din mor skall ej göra det mer!" Hon satte härvid

buteljen på bordet, sköt stolen ifrån sig och steg upp. Vi alla reste oss av en gemensam rörelse. "Sitten stilla", sade ma chére mére med stark, imperatorisk ton, "sitten stilla, ingen må följa mig!"

Hon hälsade med handen och skred långsamt och majestätiskt ut mitt ibland den förvånade betjäningen, men stötte emot i dörren, varvid björn och Bruno häftigt sprungo upp. Hon vände sig hastigt om och utropade: "Den som följer mig, är icke min vän! Bliven alla stilla här", tillade hon mildare, "jag skall snart låta kalla er." Vi kände för väl ma chére méres lynne för att sätta oss emot hennes så strängt uttalade vilja, men du kan knappt föreställa dig i vilken spänning vi alla voro. Över en timme tillbragte vi i den mest plågsamma väntan. Jag led av Brunos lidande. Med djupt sammanrynkade ögonbryn gick han häftigt upp och ned i rummet och torkade stundom ångestsvetten från sin bleka panna. Äntligen kom Elsa. Den lilla tjänarinnan var icke lik sig. Med förvirrat utseende och osäker röst bjöd hon oss att "komma in till generalskan!"

Bruno störtade fram, vi skyndade efter honom och med en inre bävan väntade jag att få se något förfärligt. Men nej! Ingen förfärlig syn mötte oss i ma chére méres rum. Hon satt i sin stora länstol i fonden av rummet, upprätt och lugn, men utan generalsmin, och endast på det bleka ansiktet, på de röda och svullna ögonlocken, syntes spåren av en stark, men överstånden sinnesskakning, fl "Ären I alla här?" frågade ma chére mére med fast röst.

Det bejakades, under det vi samlade oss omkring henne.

"Mina barn", började nu ma chére mére med en underlig blandning av styrka och ödmjukhet, "jag har velat vara allena en stund, för att bereda mig på att såsom det anstår en kristen synas inför er med min olycka uppenbarad. Nu har sorgen tagit ut sin rätt, nu är det tid att

förnuftet tager sin. Mina kära barn, vår Herres hand är tung över mig. Han har slagit mina ögon med mörker.,, Ett dovt rop av smärta hördes, och ekon därav upphöide sig runtomkring. Jag fattade björns hand och såg på honom, att han hade anat förhållandet.

"Mina kära barn", började åter ma chére mére, "I skolen icke sörja över mig. Jag sörjer icke mer. I begynnelsen var det svårt, det bekänner jag, och länge ville jag icke tro, att det var med mig så som det är. Nej, jag ville icke gå in därpå. Men det blev skummare och skummare, olyckan blev vissare och vissare; i dag blev den mig fullt klar, och nu — har jag ödmjukat mig/'

Jag kunde icke längre stå lugn där. Jag kastade mig om ma chére méres hals med tårar i det jag utropade: "Björn skall hjälpa ma chére mére, han skall skaffa mor sin syn igen!" r>

"Jag hoppas verkligen kunna det!" sade björn i det han gick närmare, tog hennes hand och sag skarpt i hennes ögon. "Det är grå starren. Den kan botas. Om ett eller par år har den troligen mognat, och en operation kan da företagas."

"Lars Anders", sade ma chére mére i det hon tryckte hans hand, "jag vill tro på dig och leva glad i denna tro. Jag skall vänta tåligt tills dagen kommer, då jag får återse vår Herres sol. Och kommer den aldrig för mig här på jorden, så skall jag dock med undergivenhet sitta i mitt mörker. Jag har suttit i svårare mörker förr. Nu är jag jämförelsevis lycklig. Mina ögon ha dock fått mätta sig av en stor glädje. Och fast jag nu ej mera kan se, så kan jag dock höra min son — och er alla!" tillade hon, liksom fruktade hon att begå någon orättvisa emot oss.

"För övrigt vilja vi så litet som möjligt göra av denna händelse. 'Det är käringtröst att kvida och lida', sade vår store konung Gustav Adolf, och jag säger, att det höves

var förnuftig människa att ta Gud i hågen och tåligt bära det kors, som han pålagt."

Härvid steg ma chére mére upp och räckte sin arm åt Bruno, men han lade sin kring hennes liv, och under det han med oändlig ömhet förde hennes hand till sina läppar, ledde han henne så ut ur rummet. En svag rodnad flammade härvid upp på ma chére méres bleka kind, och med ett leende, som man väl kan kalla lycksaligt, lutade hon sitt huvud mot hans axel. Så gingo de båda.

Under samtal förgingo eftermiddagen och aftonen. Bruno talade efter måltiden länge med björn om starr, och underrättade sig noggrant om dess art, dess utveckling, operation o. s. v., vilket allt den goda doktorn beskrev con amore.

Björn anser troligt, att ma chére méres blindhet härrör från hennes häftiga sinnesrörelse då hon igenkände sin son. Men därom får Bruno ej ana något. Besynnerligt, att denna mor och denne son skola såsom av ett öde föras att verka olycka för varandra! Men nu, sedan mörkret inbrutit, måtte väl kampen upphöra, och den försoningsängel, som nedstigit i deras själar, även utbreda sina vingar över deras liv!

Den 9.

Vi söka att reda oss med våra affärer. Det blir svårare än vi i bör jän trodde. Betydliga skulder komma att trycka oss. Björns välgörenhet mot fattiga anförvanter på sin mors sida faller nu tillbaka på honom som en tung börda. Många indragningar komma att ske i vårt hushåll, och med allt det ser jag ändå, att vi till vintern komma i fullkomlig penningbrist. Men björn är stark och god, och jag skall ge musiklektioner, så fort jag kommer till staden. Vi flytta snart dit. Björn har hyrt en liten våning om tre rum och kök.

Den 14.

Leve! leve ma chére mére l Man kan icke bättre och förståndigare än hon finna sig i sin olycka; man kan icke med mera värdighet "kuscha" under vår Herres hand. Hon har lämnat ifrån sig allt yttre hushållning till Jean-Jacques, all inre till Jane-Marie och endast förbehållit sig att vid vissa tillfällen rådfrågas. I anledning härav har hon hållit ett stort och ståtligt tal för underhavande och tjänstfolk, (Tuttcn har sagt sig upp till våren; hon och Jane-Marie äro icke de bästa vänner.) Vidare har ma chére mére eftersänt en person från Borgska institutet i Stockholm, vilken under vinterns lopp skall undervisa henne att i sitt blinda tillstånd utföra åtskilligt, såsom: skriva, spela kort o. s. v. Emellertid knyter hon flitigt på sin stora not och övar sig ivrigt i fiolspelning. Till lynne är hon lugn, god och även glad. Jag måste även säga, att Jane-Marie nu är förträfflig med henne och spelar om aftnarna med en självförsakelse, som är aktningsvärd, gamla sonater av Steibelt och Pleyel, "avec accompagnement de violon", dem ma chére mére kan utantill på sin fiol. Ma chére mére är nu även hjärtligare i sitt sätt att vara med Jane-Marie, och det tyckes göra denna gott. Bruno är alla dagar på Carlsfors. Ma chére mére känner på avstånd igen galoppen av hans häst och rodnar då och ropar: "nu kommer han!" När han är med henne, råder något vida mer kvinnligt och behagligt än eljest i hennes väsen. Bruno köper Ramm och bosätter sig där.

Den 15.

Vi hade i dag gjort åtskilliga utbetalningar, som medtagit alla våra pengar. Jag trodde icke att vi hade en styver kvar. Då upptäckte jag att vi ännu ägde en tolvskilling. Jag blev så förtjust åt den, att jag måste skrattaöver mig själv, men sedan grät jag; till slut skrattade jag åter och omfamnade min björn.

I övermorgon flytta vi till staden. Jag tänker med glädje på, att jag där skall se Serena och de förträffliga gamla Dahls. För övrigt skola vi alls inga bekantskaper göra, utan leva stilla inom oss. Vintern skall nog gå för sig, men i vår!... Ack, i vår, när allt blir så vackert på landet, när luft och blommor och fjärilar och fågelsång... Nej, jag ville icke göra mig bedrövlig. Jag vill det ej. Jag vill ha blommor i mina rum och själv vara fjäril och sångfågel för dem och för min björn.

* ADERTONDE BREVET.

W. den 20 oktober.

Sedan tre dagar äro vi i staden.

Våra tre små rum äro snygga och trevliga, men äro icke åt solsidan, vilket mycket kostar på mig. Farväl, mina blommor! I går satte jag själv upp gardiner i våra rum. Serena var här och hjälpte mig.

Den 1 november.

Vår olycka är nu allmänt känd. Vet du väl varigenom vi först erforo det? Därigenom att Bruno kom en morgon ivrig till björn och satte halva sin förmögenhet till hans disposition. Det gjorde honom ont, att björn ej ville emottaga något utom såsom lån, och det endast för att kunna likvidera en skuld, som nu tryckte honom. Den gode gubben Dahl kom även själv till björn för att erbjuda honom sin tjänst. Alla våra bekanta ha visat oss mycken vänlighet och deltagande; flera av de hus, där björn är läkare, ha iakttagit denna stund för att erlägga deras vanliga årsavgift. Med allt det där äro våra närvarande bekymmer till större delen avhjälpta, och jag är helt förtjust över människornas godhet.

Intet besök, ingen godhet har dock rört mig så som ma chére méres. Hon kom i går eftermiddag, så hygglig och hjärtlig och efter téet sade hon plötsligt, bannande:

"Hör, Lars Anders! Vad är det för dumheter, som folk pratar om att du tänker på? Lämna Rosenvik? Det200

FREDRIKA BREMER

undanber jag mig. Och kan du icke betala arrende på några år, så skall du ta mig böveln ha det utan arrende. Det är nu sagt och beslutat/'

Björn med sin vanliga oavhängighet ämnade säga ganska mycket däremot, men jag blev så förtjust åt ma chére méres ord, att jag i ett kysste hennes kinder, händer och klänning, och det tog kraften av björns motstånd. "Kära Lars Anders! stå icke där och brumma som en tordyvel i ett trästop; för mycket och för litet skämmer allt", fortsatte ma chére mére. "Att vara oberoende och karl för sig är en god sak. Men att av en vän icke vilja emottaga en tjänst, är högmod och duger ej. Dessutom, när jag gör er denna tjänst, mina vänner, så gör jag även mig själv en tjänst, ty jag tycker om att ha er till grannar — det finnes inga, som jag tycker så mycket om. Det blir som jag sagt. Behållen Rosenvik utan arrende på fem år. Sedan kunnen I betala mig som förr. Var icke enstö-rig, Lars Anders! Se på din hustru; hon är mycket förståndigare än du. Se så! Kom nu och kyss min hand och låt oss vara ense!" Och hon räckte ut handen till björn, som, halvt murrig, halvt tacksam och öm, kysste och skakade den. Saken var nu avgjord, talades ej vidare om, och ma chere mére reste god och glad som hon kom. Jag var så innerligen lycklig över att åter ha Rosenvik och där få njuta våren med dess blommor och fåglar, att björn ej stod ut med sin oberoende enstörighet, utan blev lycklig med mig.

Den 14 november.

Sedan halvannan vecka ger jag musiklektioner. Serena, till vilken jag förtrott mig, har skaffat mig fyra elever. De komma om förmiddagarna, medan björn är borta. Han vet icke av^mitt företag och skall en stund få undra på "huru hushållet går och pengarna dock så föga förminskas i schatullet". För en man, så god och så litet fordrandeär det en njutning att göra sådant. I motsatt förhållande vore det en plåga.

Med de gamla Dahls kommer jag i ett allt förtroligare förhållande. De bemöta mig som om jag vore barn i huset. I Serena har jag den bästa, den mest älskvärda vän, björn är så god, men jag är icke rätt frisk, sedan — har jag vissa tankar, som...

* NITTONDE BREVET.

W. den 17 november.

Vi ha nu varit en månad i staden. Den här dimman, den här mörka tiden trycka lynnet Och sedan det eviga slasket! Man kan icke få en näsa frisk luft. Också ha alla människor snuva och bröstfeber. Björn är så upptagen, att jag blott får se honom till middagen och sent om aftonen. Gubben Dahl har fått ett anfall av podager, och Serena kan icke lämna honom. Jag är icke nog frisk för att kunna gå mycket ut och får då ej se henne ofta. Jag söker att sysselsätta mig hemma, men ingenting vill gå. Nyss ville jag uppliva mig med den sköna "sången till solen", men jag hade ingen röst. Så ville jag skriva en liten vers, men kunde till "hjärta" ej få något annat rim än "smärta", vilket gjorde mig gråtfärdig; sedan ville jag rätt och slätt sy, men arbetet föll sig varken rätt eller slätt. Slutligen har jag satt mig vid fönstret för att vid ljudet av kärror och takdropp berätta för dig mitt dåliga lynne. Mina små elever tynga mig också. Vi komma omöjligt fort med bataille de Prague. Vi måste försöka med något annat. Säg, vet du något mera tröttsamt än oupphörligt takdropp ?

Den 19.

Jag ville i går se Serena; jag behövde hennes vänliga anblick och ord. Jag var missmodig över mycket och särdeles över mig själv. Mina elever hade på förmiddagen

så kvalt mig, att jag grät, då jag blev ensam. Vid middaden var soppan rökt. Björn måste lämna mig strax efter middagen. Jag tyckte att allt var odrägligt, och för att köra det elaka lynnet ur huset, vandrade jag under paraply och i smutsen bort till Dahls.

Jag fann dem ensamma. Den lilla familjen var församlad i gubbens sjukrum. Han satt i sin stora länstol med fötterna lindade i flanell. Serenas blick och vänlighet skulle ha upplivat mig, om icke hennes blekhet hade förskräckt mig och låtit mig ana, att här icke heller stod rätt väl till. Herr och fru Dahl voro även ovanligt tysta och allvarsamma. Jag såg likväl tydligt, att förhållandet emellan de gamla och deras älskling var lika hjärtligt som vanligt.

Efter teet gick fru Dahl in till sig och bad mig följa med, emedan Serena skulle läsa högt för sin morfar, som denna afton ej orkade språka. När vi voro allena berättade den goda gumman att Bruno för några dagar sedan hos Serenas morföräldrar anhållit om hennes hand,

"Hans begäran", fortfor fru Dahl, "gjorde mig ont, och dubbelt så, när han framförde den på en gång så varmt och så manligt, ty jag har alltid hållit av Bruno, och likväl kunde vi, för många orsakers skull, ej tänka på honom till make åt Serena, åtminstone icke ännu, då vi så litet känna honom. Det har gått underliga rykten om hans ungdom och anledningen till hans flykt ur modershemmet. Min man tog således kallt emot Brunos begäran, och, utan att avslå den, bad han honom för närvarande ej tänka vidare därpå, talade om framtiden, om att närmare lära känna honom o. s. v. Med en dyster blick tog Bruno sin hatt, bugade sig och lämnade oss utan att säga ett enda ord.

Sedan han var borta, kände vi oss alldeles förstämda, och vi beslöto att yppa för Serena allt vad som nyss förefallit och höra vad hon skulle säga därtill.204

Vi gjorde så, och hennes djupa sinnesrörelse därunder bekräftade vad jag anat och vad hon själv på vår tillfrågan öppet erkände — Serena älskar Bruno! Redan som barn fattade hon för honom en besynnerlig innerlig tillgivenhet, och denna har nu blivit kärlek. Men när min man förelade Serena de skäl, som förmått honom att lämna Bruno ett så föga uppmuntrande svar, sade hon — fast under tårar — att han hade alldeles rätt.

Sedan denna stund ha vi icke mera talat om saken, men — Gud vet huru det kommer sig — vi äro alla litet förstämda/'

Under det vi samtalade, hade klockan blivit nio. Fru Dahl och jag åto en lätt aftonvard. Serena blev inne hos sin morfar. En stund efter måltiden gingo vi även in till honom för att bevista aftonbönen, som sedan femtio år hålles var afton i detta hem. När jag kom till dörren, hörde jag Serena läsa högt.

Då vi åter voro ensamma, märkte jag, att Serena såg trött ut. Hon hostade några gånger. Jag tyckte ej om den hostan, men då jag såg på henne med frågande oro, log hon mot mig så glatt och vänligt, som om hon velat förtaga detta intryck.

Då jag tog avsked och önskade gubben Dahl "att sova väl!" sade han: "Sömnen är icke min vän sedan en tid, men jag är lycklig nog att ha en liten Scheherazade vid min bädd, som förkortar för mig en del av den långa natten genom sina angenäma historier. Och det har hon väl gjort i mer än ett tusen och en natt. Men törhända är du i afton trött, min goda flicka ?" tillade han i det han såg på Serena.

"Jag kan gärna läsa en stund till!" svarade hon hjärtligt.

Serena följde mig ut i salen. "Serena", sade jag förebrående, "varför säger du icke sanningen åt din morfar? Du är trött; jag ser det. Tror du, att han är belåten medatt du läser dig ihjäl för att roa honom? Detta är orätt, oförståndigt!"

"Tyst, tyst, du förståndiga människa!" sade leende och smekande Serena, under det en tår glänste i hennes öga, "låt mig i afton följa mitt förstånd; en annan afton vill jag följa ditt. Morfar är ej frisk, och hans lynne är i dag mycket nedstämt. Om han trodde, att jag ej mår fullt väl, så skulle han bli mycket orolig. Jag mår ej heller illa. Jag är blott litet trött. Snart skall jag åter vara som ett vinterny." "Ack, kom snart till mig, Serena!" "Det allra första, som blir mig möjligt!" Dahls betjänt lyste mig hem. Det regnade, och tunga som dropparna föllo sig mina tankar. "Skall Serena", så talade de, "vissna i sin ungdom, därför att hon blivit så kär för de gamla och gjort sig så oumbärlig för dem? Jag önskar, att hon bleve enleverad — hon blir eljest fast-trollad i den läsningen. Bruno skulle vara den rätta mannen att göra en sådan gärning.

* TJUGONDE BREVET.

W. den 4 december.

Du säger, Maria, att jag "icke är lik mig". Du forskar efter orsaken, nåväl jag vill säga dig allt.

Jag känner, att jag — är mor — och denna känsla gör mig sjuk. Det har på en gång vaknat inom mig så mycket underliga och ängsliga tankar. Jag upptäcker i världen tusen faror och lidanden, som jag ej tänkt på förr, och som jag nu tycker alla hota mitt barn. Och alla plågor sedan, ifrån den första tandvärken och till den sista dödsångesten, alla faror för kropp och själ, fall utför trappor, kärleksfall, syndafall m. m.

Och det värsta av allt, jag fruktar, att mitt barn ej blir välkommet för min man. Jag tycker mig märka det på många tecken. Han talar aldrig om barn, yttrar aldrig en önskan att få några, och då det en gång blev fråga om någon som har en stor familj, kastade han på mig en hastig blick, som tycktes säga: "Du må väl icke komma med något sådant!" Och om jag nu får två flickor på en gång och sedan åtta till (tiotalet, som Stellan spådde), vad skall han tänka? Vad skall han tycka? Du kan icke föreställa dig, Maria, huru dessa tankar trycka mig!

Den 5.

I går afton satt jag allena och sydde på en liten barnmössa. Mitt hjärta var tungt och gråten satt mig i halsen. Björn var ännu ute. Det blåste mycket, och blåsten gjordeGRANNARNA

207

mig ont. Den gjorde även, att jag icke hörde björns återkomst hem, förrän han med vanligt buller öppnade dörren till förmaket, där jag satt. Jag kastade hastigt mitt arbete under en schal, rodnade och kom mig knappast för att säga honom: "God afton!" Björn såg ovanligt glad ut och ropade högt: "God afton, min lilla hustru! Hur står det till med dig ?"

"Rätt bra!" svarade jag och, för att undvika vidare frågor, frågade jag själv: "vad är det du har i handen?"

"Bara en otäck pappask!" svarade björn. "En gammal fru plågade mig att köpa den. Få se om du kan begagna den till dina kammar, hårnålar o. s. v. Han satte nu den stora, förmenta asken på bordet, löste med en hisklig grimas upp klädet, i vilket den var insvept, och för mina ögon låg en tavla i präktig gyllene ram. Två figurer stego liksom levande fram ur den; den skönaste Guds moder svävade på skyarna med gudabarnet på sin arm. Det var en kopia av Rafaels "Madonna Sixtina", utförd i svartkrita av den skickliga m: He Röhl. Jag såg den himmelska friden i Marias ansikte; jag såg barnets gudomliga, allt förklarande buck, och det blev mig så väl, så himmelskt väl till mods; jag kunde ej tala, och utan att jag visste det, runno ljuva, saliga tårar ned på tavlans glas. Jag hade glömt allt omkring mig, jag visste icke om jag var på jorden eller i himmeln, då plötsligt jag kände mig omfattad av björns armar och hörde honom säga med en öm, rörd, men förebrående stämma: "Fanny, varför skall jag icke veta, att jag-------är far?"

I denna stund reste det sig våldsamt inom mig. Det var som om barnet hade rört sig i mitt sköte och räckt sig mot sin far. Jag lutade mitt huvud mot hans axel och kunde blott stamma: "O, björn, jag fruktade att du ej skulle vara nöjd däråt!"

Min Maria! huru blev det mig till mods när jag såg tjorn falla på sina båda knän framför mig, när han kysstemina händer, mina kläder, under det han med stora tårar i ögonen och med bruten röst sade:

"Jag icke nöjd? Jag icke lycklig? Jag är lycksalig! min Fanny, min hustru! mitt barn! iw*

Så hade jag ännu aldrig sett honom, och mitt hjärta upplöste sig i outsäglig ömhet och glädje.

Denna stund var skön, var gudomlig. En sådan i jordelivet och man kan vara nöjd. Man har förstått himmeln. Huru förtjust blev icke björn av den lilla mossan! Han hade aldrig sett något "så litet", "så sött". Jag slutade nu att sy den lilla spetsen omkring. Björn satte den härefter på sin tjocka knytnäve och smålog åt den liksom såg han den redan pryda sitt barns huvud.

Hela denna afton var en följd av de ljuvaste uppträden och känslor. Det skulle blivit för mycket för mig om icke björn satt ordning därpå. Han nödgade mig att dricka ett par koppar te och ville även distrahera mig med smörgåsar. Själv njöt han nästan intet. Han såg på mig, på den lilla mössan och fick ofta tårar i ögonen. Vi voro lyckliga.

* TJUGUFÖRSTA BREVET.

I W. den 13 december.

Hur tid och saker gå torde jag själv en vacker dag bli kär i Bruno. Ja, man kan få skjuta hästar — och hundar med — då man är så god mot människor. Hår fanns en beklagansvärd änka med mänga små, nåväl, Bruno har givit henne ett kapital med vilket hon ser sig i stånd att begynna en lönande handel, och två av gossarna har han helt och hållet åtagit sig att låta uppfostra. Huru lyckliga äro ej de rika, som kunna så verksamt hjälpa.

Ma chére mére lär sig att skriva och spela kort, och är lycklig åt Bruno, som enligt vad Jean-Jacques sade, ser dyster och tärd ut.

Varför skall han täras ? Varför undviker han den som vill och kan ge hans hjärta frid?

Den 19.

Jag gick i går på förmiddagen till Dahls. Serena var i förmaket sysselsatt med två unga fruntimmer, som hon undervisade i den svåra konsten att göra blommor. Hon omfamnade mig hjärtligt och bad mig hålla hennes mormor sällskap en liten stund.

Jag fann fru Dahl i sin sängkammare. Hon var sorgsen och suckade tungt. Hon frågade mig om jag inte fann att Serenas utseende mycket förändrats på den sista månaden. Hon tyckte att dotterdottern fallit av, magrat i

oroväckande grad. Ja hon gjorde sig själv och sin make förebråelser därför att de genom sin egoism lade hinder i Vågen för Serena att bliva lycklig. Serena, den ängla-goda varelsen hade ju inte med ett ord låtit någon ana att hon led, men hon led, det förstod hennes mormor. Det låg något i den där kärleken sedan barndomen och den har tydligen djupa rötter i hjärtat. Och efter vad den goda gumman sett häromdagen fanns intet tvivel längrej om att Serena älskade Bruno. På min fråga om vad hon sett berättade hon att hon funnit Serena en afton badande i tårar inne i sitt rum. Hon hade då gått till sin make och sagt honom sin tanke om saken, men han hade

inte velat sätta tro till hennes påståenden.

j

I detta ögonblick kom herr Dahl in och som jag tyckte mig se att han ville tala med sin fru, lämnade jag dem och gick in i Serenas rum för att där vänta på henne.

Det dröjde en stund innan hon kom. Jag såg mig om i rummet. Man ser att ömma föräldrar där velat att ett älskat barn skulle trivas väl och en doft av frid, ordning och ren smak fyller den täcka boningen. Jag beslöt mig för att tala rentut med Serena för att utforska hennes tankar och känslor. Och när hon till slut stod framför mig sade jag: "Serena, jag är allvarsamt ledsen på dig. Du får inte envisas längre med att uppoffra dig och din lycka för dina gamla morföräldrars skull. Varför visa dig annorlunda inför dem än du verkligen är? Varför ingiva dem en falsk säkerhet under det att smärta tär dig, och det så mycket djupare, ju mera du sluter dig

inom dig själv.,,

"Och vad ville du att jag skulle göra, goda Fanny!" sade Serena, i det tårar trängde sig fram i hennes ögon. "Skulle jag låta mina gamla, goda föräldrar känna lidanden, som de ej kunna avhjälpa? Skulle jag med min svaghet förbittra deras dagar? Och skulle det hjälpa

mig? Skulle det göra mig gott? O nej, Fanny! Det kan du icke vilja; det kan du icke tro. Jag är övertygad, att de för mig handla rätt och ömt; övertygad även, att ingenting från vår sida nu kan eller bör göras. Det har kostat på mig att Bruno kunnat vara så länge ifrån oss — jag tyckte det vara ovänligt, ja, hårt av honom — men jag liar nu vant mig vid att vänta, och vill härefter vänta tåligare, ty en gång skall han dock återkomma, det känner, det vet jag... Men, Fanny, låt oss nu ej tala därom, låt oss ej tänka på mig; låt oss snarare tänka på allt annat. Det blir nu mycket att göra till guldbröllopet. Det blir en stor, en skön dag, Fanny! Tänk blott, ett halvt århundrade av dygdig och lycklig sammanlevnad! Nu ha vi även julen nära. Du och din gode man äta ju julgröten med oss. Du vill vara med därom? Å, det var skönt! Skola vi nu genast gå ut och köpa våra julklappar? Vädret är vackert. Jag skall vara din kassör."

Vi gingo. Det var roligt se folket i marknaden och barnens nyfikenhet och glädje, där de hoppade vid föräldrarnas sida på den nyfallna snön. Serena fägnade sig åt anblicken; vi meddelade varandra våra anmärkningar, vi handlade; jag köpte en atrapp åt björn. Två angenäma timmar förflöto. Serena tycktes, i deltagande, i verksamhet för andra, ha glömt, att hon själv ej var lycklig.

Juldagen.

Den trevliga julaftonen hos Dahls; barnens fröjd vid deras julträd, fulla av ljus och gåvor och konfekt, Serenas moderliga fasoner med dem, mitt nöje därav, julgröten, julnatten, allt hoppar jag över i hast, för att komma dit, vart Serena och jag gjorde upp att gå med björn, och dit du nu, söta Maria, mkste följa mig, nämligen till

Julottan.

Vi äro i kyrkan. Dess stora, sköna valv strålar av tusen ljus. Altare, pelare, läktare, allt tindrar, allt lyser så härligt och glatt. Orgeln ljuder ej ännu. Det råder ett högtidligt lugn i templet, som det sakta suset av den böljande mängden snarare ökar än stör.

Vi sätta oss i koret. En lamprad mitt emot kastar på oss ett starkt sken.

"Du ser helt förklarad ut!" sade björn, i det jag satte mig. Jag tyckte detsamma om Serena. Min själ var full av andakt.

Nära oss, med ryggen lutad mot en pelare och beskuggad av densamma, stod en hög, mörk figur, synbart försänkt i djupa tankar. Det var Bruno. Hans profil var skön, men syntes mig ovanligt blek. Han såg icke oss; hans huvud var nedböjt. Den yttre världen var för honom icke till. Men vid första tonen av den väldiga orgeln spratt han till och såg upp. Hans ögon mötte Serenas. Han hälsade ej, hon hälsade ej; de syntes helt och hållet för-j lorade i varandras anblick, och jag såg på dem. Såsom andar, vilka efter långa lidanden mötas och återförenas i en salig värld, så syntes de mig. Deras anleten voro bleka, men ett onämnbart uttryck av kärlek och en slags salig smärta liksom sken över dem. Det var en blick av djupt ömsesidigt igenkännande. Fuktiga av tårar sänkte sig Serenas ögonlock. Snart var Bruno vid hennes sida, och lutande sig mot hennes bänk sade han med en låg — men ej viskande — röst: "Låt mig bedja med dig!" Serena höll sin psalmbok så att han kunde se i den. När deras röster höjdes och förenade sig i en skön och djup harmonisk ton, då genomfor mig aningen, att de två voro bestämda att bli ett par, att deras förening var besluten i himmeln, emedan den var grundad i den själarnas sympati som är villkoret och den vissa borgen för en odödlig äktenskaplig sällhet. V ^ ^

Mellan Bruno och Serena växlades nu varken ord eller blickar, men när hon böjde sitt huvud i bön, böjde han sitt

när hennes finger visade honom versen, som skulle sjungas följde han. Han tycktes vara lycklig åt att bedja med henne. Då vi gingo ur kyrkan, var han vid hennes sida och banade oss väg genom folket. Han förde oss i vagnen. När den stannade vid Dahlska huset, stod han i porten och gav oss handen för att stiga ur. Hans ansikte var bestrålat av månen och hade ett skönt uttryck av milt och förhöjt liv. "Jag ser dig snart åter T sade han till Serena, i det han kysste hennes hand, sedan skakade han björns och min och försvann. Jag har ej sett honom så glatt vänlig.

Vi drucko vårt andra kaffe med de gamla Dahls. Serena berättade med oskrymtad glädje för sina morföräldrar sitt möte med Bruno samt hans löfte att snart hälsa på dem. Det tycktes göra de gamla nöje.

"Vilken morgon!" sade Serena till mig, då vi ett ögonblick voro ensamma. "O, Fanny, livet har sköna, underbara stunder! När jag såg honom där, i det klara skenet — när han sjöng med mig — ack! jag fruktar blott, att min andakt från denna stund ej mera var ren — alla mina böner voro för honom ...!"

Må ingen ha större synder att ångra!

Nu måste jag lämna dig, Maria, ty vagnen är kommen, som skall avhämta oss till middagen hos ma chere mére.

* TJUGUANDRA BREVET.

W. den 12 januari.

"Bevars, vilket fläng både utan och innan!" På alla kanter rustas här till guldbröllopet. (Jag vet icke om jag sagt dig, att den stora dagen är den 20 januari.) Hela staden, hela bygden taga sig därav. Det är som om allt folk här på orten vore släkt med de gamla, vördnadsvärda Dahls. Deras åtta barn och dessas familjer väntas hit i dessa dagar. Även jag är i rörelse för festen. Jag biträder Serena i vad jag förmår, och övar jämte Bruno in en kör, som skall sjungas vid festen. Bruno har komponerat musiken. Han är en verklig mästare och det är ett nöje att anföras av honom. Sångpersonalen samlas hos mig två gånger i veckan och övas in av den stränge mästaren, för vilken vi alla äro litet rädda. Serena har så mycket att göra för att ställa i ordning för festen samt för alla onklar, tanter och kusiner, som väntas, att hon föga synes till hos mig. En gång kom hon och blandade sin röst i kören, men då var all andakt borta ur sånglektionen. Brunos kropp satt vid instrumentet; hans själ var hos henne.

Bruno är ofta om aftnarna hos Dahls. Han söker att vinna de gamla, han talar för dem, läser för dem. Serena vilar, tror sig ha vunnit en bror och är lycklig.

Den 16.

Kullarna komma från öster och väster. Dahlar här och Dahlar där. Hyggliga människor, vackra barn! Hur som-

liga släkten frodas! En svärm av kusiner av alla åldrar mötas nu här. Duskaper, vänskaper knytas. Hela staden är i rörelse. Här blir en mängd baler och förlustelser i fil av guldbröllopet. Även ma chére mére vill ge ett stort gästabud. Jag kommer väl icke att se mycket av denna härlighet, ty jag får lov att hålla mig stilla, men jag skall hålla den glada högtiden i hjärtat.

Bruno är nu vid ojämnt och dystert lynne, och glädjen har slocknat i Serenas blickar. Ack!

Fröken Hellevi Husgavel är ovärderlig för Dahlska huset vid detta tillfälle, som råd och hjälp. Hon har övertagit anordningen av tablåer, som de gamla Dahls skola överraskas med. Hon går till råds med lagman Hök, och de drapera, eklärera, diskutera (disputera litet emellanåt), arrangera m. m., och jag är viss på att vi få se något vackert. Det blir en stor folksamling hos Dahls om aftonen på den stora dagen. Det är rätt så. Denna fest bör firas lika offentligt och högtidligt, som det första bröllopet bör hållas stilla och blygsamt. Där går man ombord för att segla över ett hav, där ofta vind och vågor äro stormiga; här åter (vid guldbröllopet) har man fullbordat resan, lupit i hamn och kan tryggt hissa segelflaggan.

Ma chére mére kommer in till festen, och jag får glädjen att behålla henne hos mig över natten. Själv skall jag bränna kaffe, för att kunna få utmärkt god den dryck, hon framför allt älskar.

Den 21 januari.

Evad du må hålla på med, Maria, om det är sista hoptagningen av en strumpa, eller första ordet av en komplimang, eller ögat på ett porträtt, eller en roman av Bulwer, eller ett samtal över odödligheten med B., eller ränningen av en väv, eller uppkokningen av en citronkräm, eller svaret på ett friarebrev, så lämna på stunden alltsammans216

och sätt dig helt andäktigt att läsa det kapitel, som jag nu ärnar skriva, och som heter:

Guldbröllopet.

Om du vill lära känna äktenskapets skönhet och värde, om du vill se vad denna förening kan vara för tvenne människohjärtan och för livet, så betrakta ej makarna i smekmånaderna, ej vid vaggan av deras första barn, ej vid en tid, då nyhet och förhoppning kasta en morgonglans över hemmets unga, nyfödda värld. Se dem hellre längre fram i mannaåren, eller då deras hus är stilla, då de stå ensamma kvar, men ännu stå hand i hand, ännu läsa ömhet i varandras ögon, och med samma minnen och samma hopp stå vid gränsen av ett annat liv, dit de äro färdiga att inträda tillsammans, ägande av alla livets önskningar blott en enda kvar, den: att få dö på samma dag-------ja — se dem då! Och därför nu till patriarkerna, till guldbröllopet!

"Det är i sanning något att fira IV tänkte jag i det jag vaknade om morgonen. Solen tycktes vara av samma mening; hon strålade klar över det snöbetäckta taket av de åldriga makarnas hus. Jag tog dagen i näbben, svepte pelissen omkring mig, kysste min björn och trippade bort för att lyckönska de gamla tu och för att se, om jag kunde vara Serena till gagn.

De båda gamla sutto helgdagsklädda i förmaket, i var sin stora länstol. Två snusdosor, en psalmbok och en stor bukett friska blommor voro på bordet. Solen sken in genom snövita gardiner. Det var glatt och fridfullt i rummet, och patriarkerna sågo i den soliga dagen helt förklarade ut. Med rörelse framförde jag min lyckönskan och blev av de gamla omfamnad såsom av mor och far.

De båda makarna logo och räckte varandra handen. Ett stort sorl uppstod nu i salen. Det var skaran av barn och barnbarn, som strömmade in, med festliga kläder och glada blickar, för att lyckönska de vördade föräldrarna.

Jag tog detta ögonblick i akt för att smyga mig ut och uppsöka Serena. Jag fann henne i köket, omgiven av folk och utdelande matknyten. (En stor utdelning av både mat och pengar ägde rum denna dag från Dahlska huset till stadens fattiga.) Serena beledsagade gåvorna med vänliga blickar och ord, och skördade välsignelser för sina föräldrar.

Fröken Hellevi Husgavel kom och vi måste följa med henne upp i andra våningen. Här var ett stök, ett väsen och en röra. I en sal draperades och ordnades till bal, i en annan stökades och ställdes till tablåer. Fröken Hellevi, som i andanom såg huru allt skulle reda sig, flög lätt som en fågel emellan ställningar och tåg och tusen anstalter i det hon sade: "Se, min söta fru Werner, detta skall vara så, och detta skall bliva så. Blir det icke bra? Kommer det icke att göra god effekt?" Jag prisade dem som strävade där, och lämnade dem. Efter att ha gått Serena litet till handa och avtalat åtskilligt med henne, gick jag hem till mig och lovade återkomma tidigt på aftonen.

Men innan jag gick, blev jag vittne till ett högtidligt uppträde. En deputation av stadens äldste kom i stadens namn och överlämnade till det vördnadsvärda paret en stor, förgylld silverterrin, såsom bevis på medborgares aktning och tacksamhet. Jag saknade, att ej ma chére mére var i borgmästarens ställe. Vilket ståtligt tal hon skulle ha hållit!

Klockan sex på eftermiddagen vandrade björn och hans hona, arm i arm, bort i bröllopsgården. På gatan, där den låg, tändes nu Iag a, efter låga; fönster efter f ön-218

ster stod i ljus, marschaller flammade vid gathörnen, snart stod hela gatan såsom i ljusaste dag, och en mängd folk med glada ansikten spatserade där fram och åter i den lugna, milda vinteraftonen. Staden illuminerade för sina patriarker. Dahlska huset såg skumt ut emot de övriga, men ljuset där var inom.

Just som vi skulle gå in i porten mitt ibland en mängd folk, som hade samlat sig däromkring för att se de ankommande, föllo mina ögon på en figur, som stod bland de andra. Den var insvept i en stor svart schal, men de två stora, brinnande ögon, som ljungade fram under densamma, gjorde att jag studsade och tänkte: "Hagar!" I samma ögonblick drog sig figuren tillbaka, och oviss om jag hade gissat rätt, men med en hemsk olycksaning, gick jag in i bröllopshuset.

I dörren till salen mötte mig Serena med en vit krans i sitt ljusbruna hår. Ack, vad hon var söt denna afton i den lätta, vita dräkten, med de vänliga blå ögonen. Hon var så vänlig, så behaglig för alla, och ändå — jag visste det — var hon denna afton icke lycklig för sig själv. Vänner och fränder samlades. Rummen fylldes. Ma chére mére kom med mycket brak. Hon fördes av Bruno, och ehuru blind var hon så hög och ståtlig som någonsin. Jane-Marie var grann och ämabel. Bruno var dyster. Hans mörka ögon följde jämt den ljusa Serena, men ljusnade ej därav. Han var tyst och sluten.

Klockan åtta voro alla gästerna samlade. Man hade druckit te, ätit glasser o. s. v. Nu uppstod på en gång en stor tystnad. De gamla tu intogo två länstolar, stående vid varandra mitt i salongen, på en rikt utsydd matta. Deras barn och barnbarn samlade sig i en halvcirkel omkring dem. En prästman av ädelt utseende stod framfor dem och höll ett tal över äktenskapets skönhet och helgd. Han slutade med att hänvisa till det vördnadsvärda parets liv, såsom en bättre predikan över äktenskapets värde förGRANNARNA

pivet och människohjärtat, än hans tal. Vad han sade var vackert och gripande. Ingen i församlingen hade torra ögon; björn och jag lutade oss till varandra. En ljuv och högtidlig rörelse hade intagit alla, och länge rådde i den talrika församlingen en stor stillhet, men det var icke ledsnadens.

Emellertid bereddes festens andra avdelning, och då allt var i ordning, fördes sällskapet uppför med mattor belagda trappor och upp i den övre våningen. Nu uppfördes de "tableaux vivants", vilkas skönhet och behag vida översteg allt vad jag väntat. Vid tillfälle vill jag beskriva dem. Den sista var en enda stor, men förträffligt ordnad grupp av alla Dahlska ättlingarna. Kören sjöngs till den och gick mycket bra, särdeles då vi togo den för andra gången.

Hela denna representation gjorde stort och allmänt nöje. När kören för andra gången var avsjungen och ridån för sista gången nedfälld, sprungo dörrarna till balsalen upp; ett bländande ljussken strömmade därifrån och en livlig dansmusik lät ungdomens hjärtan och fötter komma i rörelse.

Och nu, Maria, tag fram din eau-de-cologneflaska och bered dig på en katastrof, lika överraskande som oestetisk. Verkligheten är litet prosaisk ibland. I Gubben Dahl hade vid sin dotterdotters hand glättigt vandrat ut i danssalen; gästerna följde under muntert glam, då plötsligt jag blev varse en rörelse i den stora ljuskronan. Serena, som gav sin morfar armen och talade med några omkringstående, stod i detta ögonblick mitt under den. Jag uppsände ett rop: "Akta er, kronan faller!'5 Alla gapade förskräckta uppåt, men med blixtens hastighet störtade Bruno fram och lyfte Serena undan faran, i samma ögonblick som den präktiga kronan med dess sextio ljus och tusen kristaller föll i golvet under ett dövande skrammel. Bruno själv fick en häftig stöt i hu-220

vudet. Han bleknade och vacklade. "Bruno! Bruno!" utropade Serena med kärlekens omisskännliga och sönderslitande ton, och hennes armar omfattade honom då han dignade ned. Han slog sina om henne, han tryckte henne till sitt bröst — ett saligt leende sken, lik en solstråle, flög fram över hans anlete i det han sjönk ned och förlorade sansen.

Intet ord om vad verkan detta gjorde i församlingen. Inom en minut, olyckshändelse, kärleksförklaring och död,

eller vad som fullkomligt liknade det — man kan bli från sina sinnen för mindre. Jag tillstår, att jag föga vet vad som tilldrog sig ända till dess jag en stund senare befann mig i ett stilla och blott svagt upplyst rum.

Bruno låg på en soffa. Han var åderlåten, men hade ej ännu vaknat ur sin domning. Björn stod ruvande över honom och såg högst grym ut. Ma chére mére höll hans huvud på sina knän; hon var stilla, men tårar runno från hennes förmörkade ögon och rullade långsamt nedför hennes färglösa kind. Ett stycke ifrån dem satt fru Dahl. Serena låg på knä framför henne och gömde sitt ansikte vid hennes bröst, de hade lindat sina armar omkring varandra. Bredvid stod gubben, med ögonen fästade på sitt barn; bredvid stod även jag, talande tröstande ord till den nästan sanslösa Serena.

'Var är hon?" sade Bruno i det han vaknade ur sin dödlika dvala, men tydligen icke redig ännu — "ack, var är hon ? Jag höll henne i mina armar... Serena!" "O, det är ett kval, ett kval!" viskade Serena. Bruno hade rest sig upp, han såg nu Serena och de andra, och med en häftighet, som jag ej visste om den härrörde från en återstod av sinnesförvirring eller från hans passionerade natur, som ville bryta sig fram till sitt mål, utbröt han: B

"Ha, jag ser, jag ser hur det är! I viljen gömma henne, I viljen skilja henne från mig. Men varför viljen

I det? Varför viljen I skilja åt två hjärtan, som sedan barndomen voro förenade ? Gören det icke. Gören hellre denna dag till en välsignelsens dag! — (Bruno var tydligen nu fullkomligen redig.) O, given mig i dag Serena till maka!..."

"Detta är icke stunden att tala om sådant", avbröt gubben halvt ond, halvt rörd, "en annan gång ..."

"Och varför icke nu ?" avbröt honom Bruno häftigare. Varför uppskjuta att göra en människa lycklig? Icke vill jag skilja er älskling ifrån er; låten mitt hem bli ert hem; låten mig med henne dela vården om er ålderdom. Goda moder, fortfor han i det han fattade fru Dahls hand och vätte den med en tår, "giv mig i dag Serena !" - ®

De båda gamla sågo på varandra och på Serena. Hon stod emellan dem, vit som rosorna i hennes krans, med nedslagna ögon.

Bruno hade dragit sig några steg tillbaka. De gamla Dahls omfattade då Serena och sade: "Vill du, önskar du tillhöra honom, Serena? Vill du i dag, nu räcka honom din hand?"

"Ja", viskade Serenas läppar, "o, mina föräldrar... om I viljen, om I tillåten det... Ja!"

"Nå i Guds namn då!" utropade gubben, "Bruno Mansfelt, emottag er fästmös hand!"

"Serena min!" utropade Bruno med en ton, som trängde genom märg och ben, och han störtade fram till henne.

De gamla höllo henne ännu kvar. I "Tag henne då ... gör henne lycklig!..." sade de med röster, som rörelsen gjorde osäkra. "Hon är vår yngsta, vår mest älskade ... vår ålderdomsglädje ... hon gjorde oss aldrig emot... (tårar föllo på deras vissnade kinder, och deras darrande händer höllo henne alltjämt omfat-

tad). Avlägsna henne ej långt ifrån oss... låt henne tillsluta våra ögon!... Bliv henne värdig!... älska henne ... gör henne... gör henne lycklig!"

"Lycklig!" utropade Bruno, i det han nästan med våld ryckte henne ifrån föräldrarna och till sitt bröst, "lycklig så visst som jag hoppas på Guds nåd genom henne!" Bruno förde Serena till sin mor. "Välsigna oss, min mor!" sade han. Ma chére mére nästan glömde sin vanliga ståtliga högtidlighet, och det var med ord, stammande av rörelse, som hon välsignade sina barn. Härefter slöt henne Bruno med häftig ömhet i sina armar och lät en stund sitt huvud vila på hennes bröst. Det var skönt att se dem så.

"Och nu till kungörelsen!" utropade gubben, som tycktes vilja förströ sina känslor. "I dag måste all glädje vara gemensam. Kom, min gumma, kommen, mina barn! Hör på, gott folie, där ute, vänner, fränder, hören hit!"

Han trädde ut i danssalen, hållande vid handen Bruno och Serena. Vid hans rop övergick sällskapets konsternation till häpnad och stor nyfikenhet.

"Mina vänner", ropade gubben i en glad ton, "jag får härmed ge er till känna en förlovning, och ber om era lyckönskningar för min dotterdotter Serena och hennes fästman Bruno Mansfelt!" Det var som om en ny ljuskrona hade fallit ner. Aldrig hade väl folket i den goda staden W.. blivit så överhopat av överraskningar inom en timmes tid. Nyss kärleksförklaring och dödsfall, nu uppståndelse och förlovning!

Det dansades sedan ända till supén. Den serverades på flera små bord i tre av rummen. Vid bordet där patriarkerna sutto, voro även Bruno och Serena, ma chére mére, lagman Hök, prosten, björn, jag samt ännu några andra. Vi voro tämligen tysta under större delen av måltiden, och jag började redan tro, att denna fest skulle slutas utan att någon hållit tal till dess ära. Men efter

kalkonen höjde lagman Hök sitt glas och bad att få dricka en skål, och med allmän fröjd dracks skålen för de rörda och leende gamla.<

Strax efter supén stod angläsen i rad. Den var mycket livlig, och ingen dansade så muntert och lätt som fröken Hellevi Husgavel. Med angläsen slutades dansen just vid midnattstimmen, i följd av Serenas kloka anordning, ty hon fruktade, att ett längre vakande skulle för mycket trötta hennes morföräldrar. Den långa ceremonien av tacksägelser och avskedstagning blev för dem tröttsam nog, ehuru mycken hjärtlighet upplivade den. I det ögonblick då hela salen och tamburen voro som en vimlande myrstack av folk, av damer, som svepte om sig sina pelisser, herrar, som sökte sina galoscher, fick ma chére mére ett av sina lustiga infall. Redan klädd i "Januarius" och stora vargskinnslappskor, begärde hon en fiol, och spelade raskt upp en munter polska. Alla häpnade, men i nästa ögonblick kom ett slags dansraseri på alla människon Man dansade i pelisser och kapprockar, man svängde om huller om buller, det var ett skratt, en lust. Man dansade i tamburen, i trapporna; man hade svårt att sluta upp därmed på gatan.

Under den allmänna munterheten och villervallan smög jag mig bort för att se efter Bruno och Serena, ty de voro ej bland de andra.

Jag gick från rum till rum, och i ett av de mest avlägsna, där sorlet i danssalen blott hördes som ett fjärran sus, såg jag två gestalter, en mörk och en ljus. Den mörka — det var Bruno — knäböjde för den ljusa — det var Serena — och hon lutade sig sakta intill honom.

Ma chére mére hade spelat ut det sista paret och ropade till mig med hög röst att komma. Just då jag gick ut i tamburen (som var full av folk), möttes mina blickar av samma svarta figur, med samma dystert lågande ögon, som hade förskräckt mig vid inträdet i huset, men återdrog den sig tillbaka och då jag i ett ögonblicks iver ville förfölja den, för att förvissa mig om min gissning var riktig, hindrades jag av björn, som är rädd om mig, såsom israeliterna voro det om arken, och som alls icke ville, att jag skulle ge mig ut bland filistéerna. Ännu brunno ljusen längs utmed gatan och ännu flammade marschallerna.

*

TJUGUTREDJE BREVET.

W. den 8 februari.

I går var stor bal på rådstun. Staden hade tillställt den för patriarkerna. "Du måste gå dit!" sade jag till björn. "Jag måste icke gå dit!" sade han. "Jag tänker bli hemma och dansa en pas de deux med min hustru!" Jag krusade väl litet i början, men måste slutligen samtycka, och i hjärtats munterhet dansade vi verkligen en menuett, till vilken jag sjöng och björn brummade bas. Sedan satte jag mig att sy små — profetior. (Du förstår vad det namnet

betyder.) Björn slog upp sin språklåda, vilket alltid högeligen gläder mig, och ur sitt rika förråd av levnads- och människoerfarenhet framtog han mången godbit. Jag har tecknat upp några av hans berättelser, och skall en annan gång meddela dig dem. Det är en stor sällhet, Maria, att i en god man även ha ett angenämt sällskap.

Hos Dahls rör det sig redan mot bröllopet. Bruno driver, driver, driver framåt med sin kärlek och sin — arga vilja. Må han förlåta mig det uttrycket. Det är nu beslutat, att bröllopet skall bli i maj, och att min Ulla vän Matthea skall stanna hos de gamla Dahls i Serenas ställe. Serena skall vistas ömsom på Ramm och hos dem.

Serena är den mest älskvärda fästmö och tillika samma goda vän, samma förträffliga dotter och husmoder som förr. Hon är samma blygsamma kvinna, som då hon var oförlovad, och blir nog ej annorlunda som fru. Ändå är

hennes sätt att vara med Bruno så intagande, att det ovillkorligt tvingar honom att tillbedja henne. Vad skall jag för övrigt säga om Bruno? Han är bra och icke bra, lycklig och icke lycklig; dag och natt, solstrålar och åskmoln växla beständigt hos honom. Han förefaller mig såsom en människa, den där känner sig icke förtjäna sin sällhet, och därför dels är oenig med sig själv, dels jämnt fruktar, att den skall ryckas ifrån honom. Måtte jag ha orätt däri!

Härom dagen kom han in i Serenas rum, då jag, men icke hon, var där. Han talade några ord med mig, men syntes snart glömma, att jag var i rummet. Han betraktade Serenas böcker, tavlor, sysaker med en slags smärtfull ömhet; han såg sig omkring i rummet och sade sakta för sig: "oskuld ... renhet... lugn!" Han tog en liten ljusgrön silkesschal, som Serena ofta bär, kysste den och lutade sitt ansikte i den. Om en stund steg han häftigt upp och gick ut* Jag såg på den lilla schalen; — den var våt av tårar.

"Lugn!" sade Bruno, och han suckade så djupt, så smärtsamt. Ack! lugn har han ej. Han kan ej vara ifrån Serena, men kan ej bliva när henne i ro. Han kommer och far och kommer åter, två a tre gånger om dagen. Han visar henne en kärlek, vars häftighet han] blott dämpar för hennes skull; han överöser henne med gåvor, som hon emottar för hans skull, men hans oro gör henne synbart ont. ;

"Det är ett jäktande och fäktande! Jag vet ej vad det skall tjäna till!" brummade nyss björn missnöjd.

"Det är mycket bättre att sitta trankil och äta sin söta gröt, är det icke?" sade jag i det jag ställde ett rykande grötfat på vårt aftonbord.

"Ja, när man äter den med sin Ulla allra sötaste hustru."

Jag var nöjd med artigheten, ehuru den litet andades

grötvärme. Men iven den värmen må vårdas och aktas. Äktenskapets myrtenträd trives ej väl här i norden förutan den.

I Den 12 februari.

En förskräcklig händelse i Dahlska huset l En natt har gått förbi sedan den skedde, men ännu darrar min hand så, att jag ej kan föra pennan stadigt. O, mina aningar!

I går afton voro björn och jag hos våra vänner.Björn satt med de båda gamla. Serena och Bruno voro i nästa rum. Där var även. jag; jag satt vid pianot och spelade några koraler, som jag nyligen fått. Småningom spelade jag allt saktare och gjorde långa pauser vid var orgelpunkt, ty jag hörde talas ord, som fångade hela min uppmärksamhet. Bruno hade denna afton varit vid ovanligt dystert lynne och jag hörde, att Serena, där hon satt i kåsösen vid hans sida, frågade honom om orsaken därtill, med denna ton av innerlig ömhet, med dessa ljuva och grannlaga ord, som det är givet åt kvinnans kärlek att framföda. Bruno svarade: "Jag har i natt haft en elak dröm, — dess minne plågar min ännu." "En dröm, Bruno ?"

"Ja, en dröm. Skall jag berätta den för dig?" parior all del." n $5 lno

"Nå väl då, Serena, jag drömde att du var — mitt maka! Du var min egen, mitt livs följeslagarinna, hälften av mitt jag, min maka! och jag — var ej lycklig. År hade gått om; du var min; jag älskade dig som nu och mera om möjligt; vi hade levat stilla dagar, vi hade många gånger sett solen gå ned och stjärnorna gå upp över Helga sjö; vid nattens skuggor hade jag slutit dig i mina armar, jag hade vilat vid ditt bröst, men jag -— var ej lycklig. Jag drömde att det nu åter var afton»

Stjärnorna stego upp den ena efter den andra och speglade sina dallrande strålar i den lugna böljan, himlen var klar, och skogen omkring oss var tyst och stilla. Du var min maka, du yar i min famn, men jag hade ej frid. Det var i mitt hjärta en dov värk, såsom av sår, som bulna; — ty själen, Serena, kan ock hava sådana sår, men dem känner du ej; — for att döva min plåga, tryckte jag dig till mitt hjärta, ack! det smärtade desto mer; — jag tycker mig känna det ännu; — lägg din hand här, Serena... Ah!..."

Bruno tystnade ett ögonblick och fortfor sedan: "Det kom en förändring över min dröm. Jag befann mig allena i parken vid Ramm. Jag jagade en hjort, och mina hundar förföljde den med gläfsande, blodtörstiga gap. Också jag var törstig — det förekom mig, att jag var törstig på blod. över berg och dal, genom skog och mark strövade rastlöst skallet. Det var en vild jakt. Från klyfta till klyfta, från gömma till gömma förföljde jag den flyende hjorten. Timmar gingo om, hjorten flydde, jag förföljde, hundarna skällde under rastlöst lopp; det syntes som om den jakten aldrig skulle sluta. Hundarna tröttnade, men jag tröttnade ej, min häst mattades, men jag sporrade den, en demon jagade mig och jag jagade hjorten — allt mera brännande var min törst.

Ett ögonblick tystnade skallet, jag hade förlorat hjorten ur sikte, men vid det jag red fram ur en skogsdunge, fick jag plötsligt se den stå flämtande vid en liten rinnande bäck. Den var ej långt från mig, den såg mig, men törst och trötthet övertogo fruktan. Den stod stilla och drack. Jag sköt, den föll. Vid skottets ljud fingo hundarna nytt liv; de rusade fram, och deras blodiga gap fattade om hjortens ben och sleto i de fina grenarna av dess horn. Jag kastade mig av hästen och skyndade mig närmare för att ge mitt offer

dödsstynget. Redan höll jag kniven på dess strupe; då vände det mot mig sina sköna, döende ögon, fulla av tårar, och såg på mig med en sorgfull, förebrående blick. Jag kände därvid som ett styng i mitt hjärta, och stum och dyster såg jag i dessa ögon, som i vart ögonblick blevo mer människolika. Slutligen — o gruvligt!

__. såg jag att de voro dina, Serena; — det var dig,

som jag hade mördat — det var du, som så såg på mig. Gud allsmäktig! om någonsin din blick..."

"Bruno, Bruno!" avbröt honom Serena, öm och upprörd, 'Varför tala så? Det var ju blott en dröm! Och en stygg och oförnuftig dröm var det. Se på mig, Bruno; nej, vänd dig icke bort! O, se på mig, att aldrig, aldrig en sådan blick kan möta dig ur mina ögon. Ack! att du visste, att du rätt kände, huru omöjligt det är. Hör, Bruno, även jag har en dröm att berätta dig, och en av mera sann betydelse än din. Jag drömde, Bruno, att världen hade stelnat, stelnat till is. Det fanns ingen sol mer, intet grönt på jorden, ingen blå himmel; i dess ställe var ett svart tomrum. Präktiga palatser, skogar och berg stodo ännu, men de voro förvandlade uti is. Underliga och hemska sken, vilkas upphov man ej såg, och som spridde ingen värme, men kastade omkring sig långa och ohyggliga skuggor, irrade bland dessa isgestalter. Alla levande varelser voro utdöda, endast två människor andades ännu med klappande och varma hjärtan i denna marmorvärld. Och dessa två, Bruno, voro du och jag. Ensamma svävade vi genom långa pelarrader av is; vi voro icke fästade vid jorden, men icke i stånd att höja oss över den. Vårt öde skulle bli att långsamt förfrysa sist av alla levande väsen.

Ditt hjärta var bittert, o! min vän, och din kind var blek. När skenen kommo och kastade mot dig hotande skuggor, då höjdes din arm, såsom till strid, och din

röst upphävde vilda rop. Men mitt i denna stelnade värld, mitt i denna natt av lidande och död, kände jag i mitt hjärta en värme, som jag tyckte att ingen is och ingen tid kunde förkolna. Det var därinne liksom en springande källa av liv, som spridde sig i hela mitt väsen och gav mig en högre kraft än den jag ägt under jordens soliga vårdagar. Jag älskade dig högre än någonsin, Bruno, jag var nöjd att lida med dig, för dig, och när ditt hjärta blev lugnt och varmt vid mitt, när din kind blev mindre blek, då blev det mig visst, att det var mig givet att giva dig mitt liv, att med mitt hjärtas värme skydda dig mot kölden och mot mörkrets skräckgestalter! Jag kände mig så lycklig, så salig i denna tanke, att jag vaknade därav; — min dröm var slut, men klart kände jag vad jag känt i drömmen, och jag känner det ofta och även nu, att jag skulle vilja lida någon stor smärta för dig, Bruno, ty jag kunde då bättre låta dig känna hur högt jag älskar dig."

„JD Gud!" sade Bruno med låg röst, men med uttryck av en kvalfull smärta, "o Gud! huru litet förtjänar jag denna kärlek... huru ovärdig... Serena, du hulda ängel, du som jag skall kalla min maka..."

"Aldrig skall hon bliva det!" ropade en hemsk, gall och sönderslitande röst. Hagar, mera lik en furie än en människa, rusade in i rummet; en dolk blänkte i hennes hand; i nästa ögonblick tycktes den genomborra Serenas hjärta. Men med blixtens hastighet hade Bruno fattat Hagars arm, stöten avvändes och dolken sårade blott Serenas axel. Med en ursinnig rörelse vred Bruno mordvapnet ur Hagars hand, stötte henne häftigt tillbaka, grep med ena handen i hennes hår och — stålet blänkte över hennes bröst. "Eländiga!" sade han med dov röst och bleka läppar, "mitt livs förbannelse,., du skall dö!"

"Bruno! o min Gud!" utropade Serena i det honGRANN AUNA.

sprang upp och hängde sig vid hans arm. Bruno hejdade sig, hans vilda blick blev mera sansad, hans läppar mumlade: "en kvinna I" Dolken föll ur hans hand! Han såg på Serena, såg hennes blod rinna, fattade henne med förtvivlan i sina armar och bar henne till soffan. I 'Din vilja skall sket" utropade Hagar vilt. "Se här, Bruno, ditt offer! Det ville blott dö vid dina fötter!" Hon sprang fram till honom, stötte dolken i sitt eget bröst och sjönk till hans fötter badande i sitt blod. "Bruno, för dig! För dig!.. /' stammade hennes läppar; sedan blevo de tysta, och hennes ögon slötos.

Allt detta var få sekunders verk. Det var en förskräcklig stund, men mera fasansfull ännu var den, som följde. Brunos förtvivlan var dyster och stum. Gubben Dahl slet av sig sitt gråa hår, ropande: "mitt barn! mitt barn!"

Björn allena hade lugn; han allena återställde sans och ordning. "Det är ju blott en rispa! det är, ta mig tusan, icke mera fara med henne än med mig!" skrek han till de gamla morföräldrarna, i det han lagade sig att förbinda Serenas sår. Men hon sköt bort hans hand och sade, visande på den orörligt liggande Hagar: "hjälp henne, hjälp henne! Hon behöver det bättre än jag!" Men björn lämnade henne icke förr än hon var förbunden; då bad han mig föra henne och de gråtande gamla i ett annat rum.

Hagar, som man trott vara död, visade snart tecken till liv, fördes i säng och överlämnades i björns vård. Med stor sinnesnärvaro bestyrde Serena om allt, som fordrades till hennes bekvämlighet, och tycktes ha glömt, att hon själv lidit något ont. Med de ömmaste ord sökte hon lugna de gamla och tillslöt deras munnar med kyssar, då de ville yttra förebråelser mot Bruno. 'Vi veta ju ingenting ännu", sade hon bedjande och232

intalande, "vi kunna, vi böra ej döma! Låt oss vänta, låt oss avbida tiden! Bruno skall förklara sigl... allt kan ännu bli gott."

Till Bruno gick hon, där han stod försänkt i dystert grubbel, och hon bad: "res till Ramm åter i afton, Bruno, och kom igen i morgon. Då skola vi alla vara lugnare. Och var icke orolig för denna natt. Hon skall ha den bästa vård. Doktor Werner skall bli hos henne. Min gode vän, res nu, men i morgon — kom och lugna mina morföräldrar, om du kan, och oss alla!"

"Serena! och du ? ... och du ?" stammade Bruno och stirrade smärtfullt på henne.

Serena vände bort sitt huvud för att dölja det lidande, vars uttryck hon fåfängt strävade att betvinga. "Jag tror på dig", sade hon milt, "god natt, Bruno!" Och hon betäckte ögonen med ena handen, i det hon räckte honom den andra.

"Du vänder dig bort ifrån mig, du vill icke se på mig!" sade Bruno med dyster klagan.

Då vände Serena sitt ansikte till honom, hon ville le mot honom, men ögonen stodo fulla av tårar.

Törhända såg Bruno i denna blick vad han sett i sin dröm, ty han blev liksom vild härav; han utstötte en förbannelse över sig själv, slog sig häftigt med den knutna handen för pannan och störtade bort.

Björn och jag gingo ej hem denna natt. Han satt inne hos Hagar, som hade fallit i häftig yra och sade ord, ömsom i kärlek, ömsom i raseri, men alltid lika vilda och bärande stämpeln av en oordnad och förtviv-själ. Jag blev inne hos Serena, vars sovrum är invid morföräldrarnas, och jag förmådde henne att gå till sängs och för deras skull söka vila. Hon gjorde som jag bad, låtsade sova, men jag hörde henne ofta gråta sakta. Flera gånger måste jag gå till Hagars rum för att hämta Serena underrättelser om hennes tillstånd

(Björn tror icke, att det är dödligt.) Allt emellanåt öppnades sakta dörren till de gamlas sängkammare, och ängsliga frågor över det älskade barnet viskades fram och fingo alltid tröstande svar. Björn var inne hos alla, brummade på alla, uppmuntrade alla och gav stillande droppar åt alla. Tre gånger om natten återkom Bruno, men ville ej gå in, utan begärde och fick av björn under rättelser om Serenas tillstånd och om Hagars, varefter han åter störtade bort, såsom jagad av furier.

Det var en lång, en plågsam natt. Serena frågade ofta: "blir det ej morgon snart? Dagas det icke?" Ack, hon längtade efter morgonen, ty hon trodde att ljus och Bruno skulle komma med den. Men när morgonen kom, kom icke Bruno, endast en biljett från honom, innehållande dessa vilda, osammanhängande rader: I "Jag skulle återkomma, jag skulle förklara... så bad du mig. O, att en önskan av dig till mig någonsin skulle bliva ouppfylld! Serena, jag kan ej förklara, jag kan icke komma!... Henne vill jag ej se; dig kan jag ej... din anblick förtär mig. Jag kan intet förklara — nu. Hedern bjuder, men hedern förbjuder... Hagar kan, men skall ej... farväl, dyrkade... beklagansvärda, ja, ty du älskar mig. Jag kan icke komma ... men jag vill omgiva dig osynlig och osalig. Var det icke de fördömdes straff att se paradiset nära, men att stängas därifrån av ett flammande svärd? Vedergällning, fruktansvärda vedergällning... bed for mig Serena! ty helvetet är i mitt hjärta!"

Efter läsningen av dessa rader böjde Serena huvudet i sina händer och satt länge så, liksom borttagen från världen. Men visst måste hon tyst ha bett till den evige tröstaren, visst måste hennes hjärta ha höjt sig till kärlekens fader, ty eljes kunde ej hennes ansikte, då hon åter reste sitt huvud, ha burit mitt i smärtan

uttrycket av en så hög, så mild resignation. Hennes första gång var till hennes gamla föräldrar, de första ord, hennes läppar yttrade efter detta slag, voro en bon till dem: "att hava tålamod, att för hennes skull hava tålamod, att intet förhasta, intet döma, att avbida stunden då detta mörker skulle ljusna och Bruno stå för dem i en klarare dager an nu." Hon gav dem del av Brunos brev, förstod att tyda uttrycken till hans fördel, gav en vink om gåtans möjliga tydning och — vann vad hon sökte. De gamla blevo lugnare och lämnade till henne att leda hela denna sak.

O, huru skönt är ett sådant förtroende emellan föräldrar och barn!

Jag lämnade Serena vid frukosten, som hon med vanlig omsorg besörjde för de gamla, under det hon försäkrade dem, att hon ingen plåga kände av sitt sår; att hon snart skulle bli alldeles bra.

Jag gick hem för att vila. Jag är trött, men ändå

mera orolig och upprörd än trott* För att lugna mig

• har jag skrivit till dig, min Maria, ty att meddela sig

till sitt hjärtas vän, är ett välgörande opium för själen.

Jag känner redan dess verkan och vill nu söka att sova.

Björn och Serena ha beslutit, att Hagar skall förbliva i Dahlska huset tills hon antingen dör eller tillfrisknar. Hon kunde icke flyttas utan fara. För övrigt skall man söka hålla den ohyggliga händelsen så förborgad som möjligt, och i synnerhet hindra att den kommer till ma chére mére's öron. Ack, huru skall väl allt detta utveckla sig! Mera skall jag säga dig, Maria, när jag får veta mera.

Till läsaren från ett främmande fruntimmer.

Men blott ytan av den följande utvecklingen får fru Werner veta. Mig gjorde ödet bekant med dess inre

väsen, och jag går nu att lyfta slöjan från några av d. scener, som vid denna tid tilldroeo sier ; ui aT de rum. Skuggbilder vill jag kalla dfm tVaÄt^ ker i starkt ljus äro de tillkomna. De kunna UW °m dessa konturteckningar, dem man vidSu f Vld terkvällen tar av människoanletens skuggor Om 1?°" naren av konsten och av människan skulle anskri skizzer alltför flyktiga, alltför litet utförda attr tjäna en djupare uppmärksamhet, men dock äea^J" för många drag av sanning att böra förkastas så T jag tillfreds och begynner trygg med

l:sta skuggbilden.

"Svartsjuka klappade på mitt Wärtan dorr och ropade: 'döda! dödaV"

Shakespeare.

T ett stilla rum, med fönstret åt en liten trädgård vårdad som om hon hade varit husets älskade barn' låg den sjuka, den brottsliga Hagar. Ett par dagar hade gått förbi, ömsom i yrsel, ömsom medvetande rasade Hagar. Doktor Werner satt vid hennes säng, betraktande nästan med förvåning kampen av passioner, som aldrig hade oroat hans stilla själ. Utom honom och en piga, som passade upp henne, såg Hagar ingen; men en för henne osynlig genius vakade troget om-kring henne. De dofter, som vederkvickte hennes brännande panna, den dryck, som stillade smärtan av hennes sår, räcktes fram av Serena. En afton låg hon i orolig slummer. Serena var allena med henne ett ögonblick. "Gudskelov", viskade hennes läppar, "Gudskelov, du vilar, arma, beklagandsvärda! Min sällhet har du förstört, men o! huru mycket mer olycklig är du!"

Hagar vaknade. Serena drog sig hastigt tillbaka, men hon hade blivit sedd. "Vem är där?" frågade Hagar häftigt. Serena teg, i hopp att hon ej blivit igenkänd; men Hagar fortfor: "du svarar ej, men jag känner dig. Jag har sett dig förr smyga kring min säng, du bleka flicka, för att suga mitt hjärteblod. Tro ej, att du kan hyckla för mig. Jag vet att jag är i ditt våld, och jag vet vad du vill. Plåga mig vill du, taga mitt liv genom långsamt gift. Till straff för mitt brott skall jag småningom kvävas i brist av livsluft, och därför har du tagit bort honom från mig, ätt jag ej mera skall se honom, ej mera höra hans röst — ty det var min luft, mitt liv. Han själv har överlämnat mig i ditt våld för att pinas. Ja, han och alla hata mig och glädjas åt mitt elände, men jag vill bedraga honom och alla... jag skall befria mig!" Och härvid ville Hagar rycka förbindningen från sitt sår. Men Serena sprang fram, fattade hennes händer och höll henne med nästan övernaturlig kraft tillbaka. Hagar stirrade på det milda ansiktet, betäckt av smärtans och medlidandets tårar, och sade:

"Vill ni uppehålla mitt liv för att så mycket långsammare låta mig dö?"

"O nej, nej, Hagar! Misstro mig ej. Jag önskar att ni skall leva!"

"Det tror jag icke! Ni älskar ju honom, som jag älskar, som tillhör mig — ja, blekna, darra — som tillhör mig, säger jag, ty jag fick hans löfte tidigare än ni; mina rättigheter på honom äro äldre, heligare... blod har beseglat dem! Ha, du vill mig väl, du ? Bort! Jag vet vad svartsjuka är, den svarta, svarta, svarta sjukan, som driver till mord, till galenskap... som i ensliga timmar, i nattens tysthet viskar med hes, spöklik röst: döda, döda! Ha, vita

flicka, nu svartnar även

du och hatar... hu! Allt omkring mig blir svart, svart... svart..."

Hagar svimmade. Serena inkallade hennes sköterska och skyndade själv, utom sig av smärta, in i sitt rum. Där kastade hon sig på knä och utropade: "o, min Gud, han ville då bedraga mig!" Allt var mörkt omkring henne; dock icke länge.

2:dra skuggbilden.

"Kärleken är tålig och mild."

Hagar, Ni vill då verkligen icke min död?

Serena. Nej, Hagar. Måtte ni leva och vinna lugn!

Hagar.

Men om jag lever, skall jag förstöra ert lugn. Om jag lever, skall ni aldrig bli lycklig!

Serena (med stilla nedslagenhet).

Jag har redan försakat hoppet därom.

Hagar. Hans älskarinna hade ni fått bliva. Ni hade då varit som jag, som många andra — men ^.f™ . aldrig, aldrig. Sara driver Hagar ur huset. Vill ni Diiva

hans älskarinna?

Serena (lugnt). ^

Nej, Hagar!

Hagar.

Ni är för stolt att bliva det? Serena teg.

Hagar.

Ni älskar honom ej. Ni vill ej offra något för honom.

Serena. Ack jo. Mitt liv, min jordiska sällhet — gärna.

Hagar.

Det är ringa. Men vet ni vad jag har offrat för honom? Rikedom, anseende, ära, fädernesland, fader, salighet, allt, allt, allt! I min faders hus kunde jag befalla över tusen slavar; jag övergav allt och blev hans — slavinna. Och därför bör han älska mig; därför bör han bliva min!__vem stod vid hans sida ibland blodiga dödar... vem trotsade med honom lagen och fördömelsen, om icke jag? Vita flicka! vit och kall som snön på ditt fosterlands berg, tror du, att du kan rycka honom från mig? Nej, till mig skall han återkomma; min eld löper även i hans ådror... svaga, frukta för hans kyss! den förtär ... fly honom, ty min är han här och härefter... aj! mitt sår! Gud, vilka smärtor! Hjälp, hjälp!...

Serena skyndade till henne. Med de lindrande salvor som doktor Werner berett med milda och skickliga händer skötte Serena och förband såret.

'Tack!" sade Hagar lindrad; tack... du är god!"

"O Hagar! Älska honom, men hata icke mig!"

"Nej, jag hatar ej er mer. Vem kan hata er?"

3:dje skuggbilden.

"Om någon nödgar dig ena milo, så gack med honom två."

Hagar (häftigt).

Om ni vill att jag skall leva, så gör att han återkom-mer. Bättre ligga på pinbänken och njuta hans åsyn, än leva i paradis utan den. Ni förmår mycket över honom, har man sagt mig. Gör då att han återkommer och — om möjligt — att han förlåter mig. Svartsjuka gjorde mig vild — men hans hat förtjänar jag icke... åtminstone icke ...

Hagar tystnade och blev tankfull. Sedan några da-gar var hon bättre. Serenas outtröttliga vård och mildhet verkade som en helande balsam på den olyckliga.

Senare samma afton satt Serena inne hos Hagar och skrev» Kärlek och vemod svävade på hennes läppar, som rörde sig sakta, såsom viskade de orden till pennan. Men på hennes sköna panna var en högre klarhet än vanligt. Den liknade ett dygdens och kärlekens segerlugn.

Hagar såg det, och på sitt djärva, bittra vis sade hon plötsligt:

"Ni är helt visst mycket nöjd med er själv!" Serena rodnade och Hagar fortfor;

"Ni yves säkert över att vara så ren och dygdig; ni känner er visst stå högt över en usling som jag!" | "Nej, i sanning Hagar l" sade Serena med en tår i sitt öga.

"Och ni skulle ha orätt", fortfor denna, "ty mycket olika äro gåvorna, och mera olika ännu äro frestelserna." I

"Det är sant!" svarade Serena ödmjukt.240

"Vad har väl den att berömma sig av, som aldrig varit frestad ? Om hon blivit det — törhända hade hon ej varit bättre än mången annan!"

Serena teg.

"Lycklig den, vars bröst ej skakas av lidelser, vars blod rinner stilla, vars tidiga omgivningar heta dygd och frid! Om hon förblir obeflackad, om hon icke faller — ringa är hennes förtjänst!"

"Ni har rätt!" sade Serena ödmjukt och stilla som förr. Hon böjde huvudet i sin vita hand.

"ödet bestämmer och världen dömer, båda lika blint!" fortfor den förbittrade. "Därför heter den ena människans väg seger och ära, den andras fall och förkastelse."

"Men Gud, som ser i det fördolda", sade Serena med fast stämma, "Gud som är mäktigare än ödet och världen, skall en gång jämna, vad här blev ojämnt. Då, Hagar, skall det ofta ske, att den, som blott arbetade i den sista timmen, skall få lika lön med den, som kallades redan i den första."

Hagar reste sig något upp och betraktade Serena med förvåning. "Vilken Gud lever i din själ?" sade hon, "och varför till mig så milda ord, till mig, den förhatliga, den förkastade?"

"Icke förkastlig, icke förkastad!" sade Serena, i det hon steg upp och närmade sig sjuksängen, "o nej, Hagar! er väntar ganska visst en gång en mild domare."

Med ett uttryck av hög spänning stirrade Hagars frågande blick på det hulda anletet, som nu var nära hennes bädd, och som såg ned på henne med en ängels förbarmande. Serena fortfor:

"Svartsjuka har fört er till en mörk gärning, men er kärlek är verklig och stor. Jag har lyssnat till er, Hagar, då er själ upplåtit dess innersta liv; jag harGRANNARNA

Hyssnat till er i skymningens och nattens stunder, då ni trodde er vara allena — och jag har förstått huru ni älskar... ingen låg själ, ingen vanlig kvinna kan älska så! Lidelse, omständigheter, mörkret i er själ har förvillat er — även över er själv. Men i klarare stunder, även nu, Hagar, stig ned i ert hjärta och fråga er; är det någonting

som ni ej ville offra för Brunos sällhet ? Finnes ett lidande som ni ej gärna ville draga för hans skull? Är icke kärlek till honom er starkaste, ja, nu ert hjärtas enda, djupa känsla?"

"Ja!" utropade Hagar, "ja, jag har älskat honom, brinnande, outsägligt: älskar ännu, men — denna kärlek har fört mig till brottet •.."

"Och hade ni träffat mitt hjärta, Hagar, och låge jag nu döende bredvid er, så skulle jag dock säga: ögonblickets verk skall icke fördöma det hjärta, som troget älskar!" I

Hagar drog efter andan. En svalkande känsla nedsteg i det förtvivlade hjärtat och släckte dess bittra brand. Med sammanknäppta händer sjönk Hagar tillbaka på sitt läger: "ja", viskade hon matt, "ja, ni har rätt! Ack! det finnes då en, som kan förstå mig, som kan tro mina ord. Hör mig då, Serena, du, som har änglars mildhet och änglars klarhet i din själ, hör! Jag ville icke döda dig! Nej! Jag ville icke göra Bruno så ont. När jag satt allena i den mörka skogen och svartsjukan ropade mordtankar till min själ, då visade jag dem bort i avsky. När jag fick veta Brunos förlovning, när jag såg, att mitt öde var oåterkalleligt bestämt, då beslöt jag att döda mig. Och för att få kraft därtill, skulle jag se honom tillsammans med er, med er, hans trolovade brud... Ack! redan när jag såg er för första gången, då gick det som ett kallt stål igenom mitt hjärta; jag kände, att han skulle älska er annorlunda än han älskat andra; jag kände att han

för alltid var förlorad för mig — och jag hade dock hans första kärlek, hans^första löfte. Men till saken! Jag kom en afton och såg er båda tillsammans. Men när jag sig ert huvud lutat mot hans axel, när jag hörde honom kalla er 'sin maka', då slet en furie sönder mitt hjärta och min hjärna. Det var svartsjukan. Vild blev min själ, och min dolk törstade efter ert blod, innan den skulle svalkas i mitt. Ja, det var ögonblickets verk — verket av en mörk, mörk stund, som har varat allt sedan; men nu, nu... tränger en stråle av ljus genom nattens slöja. Men du, du, som jag velat döda och som ger mig liv — säg, vem är du, underbara flicka? Är du ett barn av himlen, sänt att hugsvala jorden, och som intet har gemensamt med dess lidelser och smärtor? Eller är du en av de tjusbilder, som jag hört omtalas, vilka locka människorna med silverstämma och fagra ord — men sedan hastigt förvandla sig i avgrundsgestalter och draga den olyckliga ned i det eviga mörkret ?"

Hagars vilda och upphettade fantasi tycktes i denna stund för henne förverkliga den ohyggliga förvandlingen. Med förvirrad blick såg hon på Serena, som lugnt sade: 1

"Jag är blott en svag kvinna, men som Gud givit nåd att besegra sitt hjärtas lidelse och smärta. Läs, Hagar, dessa rader, som snart skola återföra till er den, som ni älskar; läs och misstro mig ej mera!"

Serena satte i Hagars händer det brev, som hon nyss hade skrivit, och Hagar läste:

"Du flyr mig, Bruno, du undviker mitt hem. Bruno, kom igen! Icke blott i mitt namn och för min skull ber jag dig — jag ber dig för någon, som tyckes lättare kunna umbära ljuset och livet än din anblick. Kom Bruno! o, kom till den beklagansvärda! Vid hennes säng väntar jag dig. Låt oss tillsammans återkalla

henne till livet, eller tillsammans hugsvala hennes sista stunder! Låt oss vara tillsammans, Bruno! O, min vån! i det mörker, som omger mig i denna stund, vet jag dock med klarhet ett, och det är, att jag älskar dig, att du ar mig dyrbarare än mitt liv, och att intet, intet i världen kan rycka denna känsla ur mitt hjärta. Vi kunna ej i denna stund bestämma över våra framtida förhållanden. Välan! låt oss avbida denna tid och hava frid i varandra! Och skulle något hindra att vi bli förenade som makar, o! så skall ingenting hindra att vi förenas som vänner. Hagar har talat om rättigheter, som hon har till dig... om tidigare band, som fästa dig vid henne. Har hon talat sanning, o, Bruno, så är min bön ändå densamma: kom igen, Bruno, till mig,

till henne!

Hör, Bruno! Låt oss bli barn på nytt! Låt oss vara som i de dagar — de sköna dar! — då vi tillsammans hälsade morgonsolen i skogarna på Ramm, och då aftonens skuggor där ännu funno oss tillsammans, fulla av frid och av förtröstan till varandra. Minns du en afton, då det blev mörkt i skogen, och jag sade: 'är du ej rädd att gå vilse i mörkret?' Du svarade: 'med dig är vägen ljus för mig!' Och jag sade åter: 'och med dig är jag ej rädd i mörkret!' O, min barndomsvän! kan det ej bliva som det var då? Livet är skogen, och mörk kan den vara — o! jag har känt det mycket sedan en tid; — låt oss gå tillsammans på den mörka vägen, Bruno; — räck mig din hand som vän, som broder — då skall törhända ännu vägen bli ljus för oss båda. Hör min bön — jag ber den med tårar — kom igen, Bruno, älskade, evigt älskade vän, Bruno, kom igen!

Din Serena"

Med darrande hand återlämnade Hagar brevet. "Du älskar honom bättre än jag!" sade hon. Ett bittert uttryck flög över hennes drag, och hon drog täcket över sitt huvud.

Serena avsände sitt brev. Få timmar därefter var Bruno vid hennes fötter. De talade icke, men ovillkorligt lindade de kring varandra sina armar, ovillkorligt smälte deras själar åter samman i en namnlös känsla.

Ifrån denna stund satt Bruno ofta vid Hagars sjukbädd. Den djärva och vilda Hagar var inför honom endast en svag, en ödmjuk kvinna, som hans blotta blick behärskade. Brunos förlåtelse och närvaro, Serenas godhet och grannlagenhet, hennes trogna och ömma vård verkade välgörande på den sjuka. Doktor Werner gav hopp om hennes liv. Fransiska kom ibland om aftnarna att besöka sin vän. Emellan Bruno och dessa två bildade och älskvärda fruntimmer uppstodo samtal av högt och ädelt intresse, dem Hagars eldiga själ insög med begärlighet. De gamla Dahls kommo även och förenade sig med de andra, och i det rum, i den krets, där ämnen funnos för allt vad livet har olycksaligast, i denna krets uppstod småningom, genom Serenas inverkan, frid, intresse, ja även trevnad, åtminstone för ögonblick, och själva den händelse, som tycktes böra slita kärlekens och förtroendets band, tjänade blott att fastare sammanknyta dem. Sköna makt av den godhet, som endast begär att försona, av den vishet, som, lik Guds egen, sätter mot all split och söndring blott en högre harmoni, blott en djupare ordning och kärlek!

Vad dessa samtal, vad den dagliga samvaron med Serena verkade på Hagars sinne och på Brunos själ, skola vi framdeles se.

4:e skuggbilden.

"Droppvis tränger stilla regnet småningom i klippans bröst." I Efter Schiller.

Stormen rasade därute. Det nalkades en av dessa vinternätter, då forntidens sagor om trollenas väsen tyckas bliva till sanning; då den fattige vandraren i norden ofta förvillar sig. Hans hustru eller en gammal mor saknar honom vid kojans aftonbrasa. Hon hoppas på morgondagen, men då berättas det: "han blev funnen död på snön i skogen."

Hagars hälsotillstånd hade undergått en ny förändring. Den förhöjning av hennes livskrafter, som en stund lät tro på hennes vederfående, gav plötsligt vika, och ett tillstånd av stor svaghet inträdde. "Icke hennes sår, men hennes själ fräter på hennes liv", sade doktor Werner. Det var nu tystare inom sjukrummet. Serena allena rörde sig där, stilla vårdande kropp och själ. Lugnare var även nu den sjuka, under det hon helt och hållet hängav sig till sin trogna, milda vårdarinna.

Mot fönsterna till sjukrummet slog den isiga skuren, och stormen skakade grenarna av trädet, som stod utanför. Men inne brann en lampa, stilla och klar, och en mild kvinnoröst läste dessa ord: i "JaS yiH s*å upp och gå till min fader och säga till honom: 'fader, jag haver syndat i himmelen och för *%♦ Jag är icke nu värd att kallas din son/ Och så stod han upp och kom till sin fader. Och då han ännu långt ifrån var, såg honom hans fader och begynte varkunna sig över honom och lopp emot honom, föll honom om halsen och kysste honom," i

'Välsignade, välsignade ord!" utropade här en matt stämma från sängen. "Och om jag gick hem, likt den

förlorade sonen — månne jag bleve så emottagen? Stor, stor är min skuld."

"Men Guds nåd är dock större!" svarade Serena. "Den förlorade sonen hade ju förspillt hela sitt arv; men när han vände om med ånger, blev han mottagen i kärlek." j| % ^

"Nåväl!" sade den sjuka med det brinnande hjärtat, "också jag vill vända om. Till min jordiske fader kunde jag ej gå. Han skulle för mig blott ha förbannelser. Jag vill stå upp och gå till min himmelske Fader!"

5:te skuggbilden.

"Kärlek intet mått vet av, ingen gräns och ingen grav."

St Schüts.

Det var natt och månen sken klar. Jorden låg begjuten av dess strålar, så vänlig och lugn. Borta var nu snölindan, och en uppståndelsevind väckte den slumrande till vårens liv.

Vi vilja följa himlalampans strålar in i Hagars sjukrum och betrakta de gestalter, som belysas av dem.

De falla starkt på en profil, som har varit skön. Nu äro dragen hårda och vassa, så, som lidelse och smärta bruka tillhugga dem med deras skarpa mejslar. Blicken, som vanligen rullade vilt, var nu lugnare. Det var ett förklarat uttryck i det tärda anletet, och händerna voro sammanknäppta som till bön. Hagar satt uppe i sängen. Bredvid henne och stödjande henne står en ung flicka. Törhända göra månens strålar att hon ser så snövit ut, där hon står lik en lilja begjuten av ljus. Törhända även är det lidande, som sugit den röda färgen från hennes kinder. Det har dock icke mäktat borttaga det lugna behaget i hennes väsen, ej förvandla den

fina, nästan barnlika rundningen av hennes anlete, hals och armar. Hon är mjuk, mjuk som godheten och intager som den. Hennes blick är klar, mild, man kunde säga — helig.

"Luta er bättre mot mig!' viskar hon till Hagar.

Det är Serena.

I skuggan, och mörkare än den, står Bruno med den dunkelt flammande blicken orörligt fästad på dessa två. Hans bröst häver sig långsamt, men starkt. Tankar kämpa där inom.

På litet avstånd från sängen, i en mild grå dager, sitta två åldriga gestalter, stilla, bleka, vålnadslika.

Sex veckor ha gått förbi sedan aftonen, då Hagar bar våldsam hand på sitt eget liv. Såsom en slocknande flamma ömsom uppblossar och sjunker, så hade hon länge svävat emellan liv och död. Men de senare dagarnas plågor blevo stora och hon kände sitt mål Hastigt nalkas. Det var natt, då hon, vaknande ur en lång sanslöshet, begärde att tala vid Serenas morföräldrar, men då de kommo, var hon länge ej i stånd att tala. Stödd vid Serenas trogna bröst, omfattad av hennes armar, återhämtade hon småningom någon kraft; på hennes bön nalkades de gamla. I korta, men starka uttryck tackade Hagar dem för den vård, de skänkt henne, och bad dem förlåta all den oro, hon förorsakat dem. "Nu", tillade hon, "nu skall jag ej mer oroa någon på jorden — nu går jag min sista dom till mötes. Men innan jag går, låt mig offra till sanningen; låt mig bota något av vad jag brutit! Hören en döendes bekännelse och sätten tro till mina sista ord! Jag har intet att förebrå Bruno. Själv har jag skapat mitt öde. I min faders hus älskade vi varandra och lovade varandra äktenskap. Jag var den, som bröt mot löftet — mina utsvävningar och brott väckte hans avsky. Jag ville neddraga honom — han flydde mig.

Då förföljde jag honom, och min dom blev, att, ehuru av honom föraktad, förkastad, dock vara tvungen att älska honom, att icke kunna andas utom i den eld, som förtärde mig. Kärleken till honom blev mitt straff. Den har böjt, men bättrat min själ. Bruno tålte mig nära sig — tålte stormvinden, som kringbrusade hans liv med aldrig vilande oro. Det gav mig kraft att leva, ja, att hoppas ännu återvinna det hjärta, som jag förlorat. Därför följde jag honom

till det land — i vars jord jag snart skall vila. Bruno fäste sig vid Serena, och nu ville han skilja mig vid sig. Han tillbjöd mig rika gåvor och bad mig återvända till mitt fädernesland. Det låg icke blott önskan, det låg befallning i hans krossande ord. Jag låtsade samtycka, men beslöt att dö. Vilda voro mina känslor. Kall var vinterkvällen, då jag ville göra slut på mitt liv — Bruno var hos sin fästmö, jag allena i mörka skogen — kall var vinterkvällen, och därför var väl mitt blod så stelt, min hand så domnad — den ville ej lyda. — Då beslöt jag att se honom och henne — jag sprang — jag såg honom och henne — då gjorde svartsjukan min hjärna vild; — det övriga veten I! Ännu en gång förlåten, ännu en gång hören dessa ord: jag har intet att förebrå Bruno — men mycket att bedja honom förlåta mig! Han förtjänar er dotterdotter, och i de okända rymder, dit min ande går, skall jag välsigna honom och henne. Om I förlåten mig, så räcken mig edra händer, att jag må trycka dem till mina läppar. Om I förlåten mig, då sägen mig, att I icke viljen hindra den förbindelse, som mitt brott hotade att lösa! Given den ångrande, den döende denna sista tröst!"

Hagar tystnade. De gamla tu räckte sina händer och talade till henne försoningens ord. Därpå, då Hagar tycktes vara mycket matt, avlägsnade de sig sakta. Hagar överväldigades av en ögonblicklig vanmakt,

•'Aen vaknade snart därur, vände sina slocknande ögon till Serena och sade:

"Och nu låt mig tacka dig, du rena, du klara källa, i vilken Guds himmel speglar sig! För mina bittra ord gav du mig goda igen; för det lidande, jag tillfogade dig, har du lindrat och förljuvat mitt. Vederkvickande drycker har du närmat till mina läppar, och barmhärtighetens olja har du gjutit i mitt hjärtas sår. Du har förklarat för mig kärlekens heliga lära — du har gjort, att nu milda känslor härska i min själ, att vid dödens port jag ännu kan hoppas ... Serena, Bruno, given mig edra händer, på det jag, som ville åtskilja dem, nu må förena dem, på det'jag må uttala en välsignelse över dem innan mina läppar tystna för evigt!"

Stilla gråtande gav Serena sin hand, men Bruno stod orörlig.

"Han vill icke!" utropade Hagar med smärta, "han fruktar den välsignelse, som mina läppar skulle uttala, han avskyr mig in i döden!..."

"Det är icke så, Hagar!" sade Bruno milt, i det han sakta lade sin hand på hennes våldsamt arbetande bröst: "hav frid med mig, såsom jag har det med dig. — Du har varit mig kär, och i denna stund är du det ännu."

"Hav evigt tack för dessa ord!" upprepade eldigt Hagar; "o, säg dem ännu en gång; säg att du har förlåtit mig!" r*HMKg-

"Vem är $ jag, att jag skulle förlåta dig?" sade Bruno dystert, "vad rätt har väl jag att synas bättre än du? Båda ha vi felat, båda stå vi inför den eviges öga, lika behövande av förlåtelse — av nåd!"

"Nej, icke lika!" utbrast Hagar; "var det icke jag, som förförde din eldiga, obetänksamma ungdom till gärningar, i vilka ditt hjärta hade ingen del? Var det icke jag, som lik en orm slingrade sig kring ditt lev-

nadstrad och göt gift i dess saft? Du var det, som väckte inom mig en mänsklig gnista: — vad som fäste mig vid dig för evigt, var icke din skönhet, din djärvhet, det var flamman av ett högre liv, som åter och åter ljungade fram ur ditt väsens åsknatt. — Fåfängt ville man till aska förbränna din kraft; lik Fænix steg du upp ur bålet, skakade askan från dina vingar och trängtade mot ljuset — så flög du från mig — och jag blev kvar i stoftet; men nu — det blir så mörkt — nu dör jag nöjd, ty jag vet min död är god för dig; — hör ännu en bön! — i parken på Ramm är en grotta

— jag har ofta vilat där — den är sval och stilla — där låt mig bli begraven! Och hör — en likkista står i ditt hus; dess träd har sugit luften i det hem där du andas — lägg mig i den. Ah! din hand gör mig gott:

— låt den vila där, tills hjärtat stannat! Farväl Bruno! Jag sjunker i det tysta, i det mörka, och med mig — det förflutna! Var lugn — bliv lycklig med din unga maka! Med mig är allt-------slut!"

Hagar tystnade. Hennes händer lossnade från Brunos ; hennes bröst blev stilla, och livets stora skuggbild

— döden, svepte över hennes ansikte den slöja, som ingen människa upplyfter. Hon andades ej mer.

Månens strålar bleknade. Påskmorgonens första gryning spridde i rummet sitt ovissa ljus, och dess rödaktiga skimmer svävade över den förbleknade. Högtidlig tystnad rådde länge kring henne.

"Död!" utbrast slutligen Bruno dovt, under det han lutande sig över Hagar, tycktes bestormad av ångestfulla känslor, "död — därför att hon älskade mig! Vem blev lycklig av att älska mig? Vem gav jag glädje? Min mors liv har jag förmörkat — här ligger

min ungdoms trolovade--------och I, olyckliga offer,

vilkas liv jag förspillt, även I uppstigen för att anklaga mig...! rätt så! I bleka skuggor, kommen och ställen

er emellan mig och henne, som skulle bli min maka — ty jag är icke vard henne! Jag vill ej bedraga henne

— ej med en lögn stjäla mig in i hennes hjärta och förgifta hennes himmel — nej, ingen skall älska mig

— ingen skall följa mig — utom denna olycksande, som går med mig genom livet. Jag trodde, att Serena skulle förjaga den, — Ack! denna änglablick förtrycker mig och störtar mig ännu djupare... min rövade himmel bleve min förbannelse — nej, jag vill fly — fly — jag vill..." En konvulsivisk rörelse genom-bävade Bruno, och det stirrande ögat visade att han icke mera var i sitt våld.

"Bruno! Bruno!" ropade Serena med ömhet och smärta, i det hon nalkades honom.

"Bort!" sade han hårt och vilt, "bort! min kärlek bär olycka med sig — kom icke din vinge vid avgrundsbranden — fly — fly!"

"Bruno l" sade Serena, i det hon, oaktat hans hotande åtbörder, gick honom närmare och lade sina armar kring hans hals, "tala icke så vilt! Vad god, var stilla. Du är sjuk, Bruno; kom, lugna dig; — sätt dig här vid min sida — luta dig mot mig — se på mig, min Bruno! Jag är ju din Serena, din maka, som älskar dig så högt, som skall följa dig i lust och nöd."

Spänningen i Brunos väsen gav efter, hans blick blev mildare, han andades lättare: "tala, änglastämma, tala!" sade han.

"Du har vakat för mycket; du har tröttat dig", fortfor Serena ömt och smekande, "nu skall du vila en stund. Jag skall vaka över dig medan du sover, och sedan skola vi gå ut tillsammans och se solen — den sköna vårsolen, som ger liv och glädje åt allt. Det blir en skön dag, min Bruno!"

I Serenas barnsligt ljuva ord och ömhetsbetygelser be-svuro demonen i Brunos själ. Han sansade sig och

tycktes vakna ur en plågsam dröm. Med en blick av outsäglig kärlek och outsäglig smärta såg han på Serena. "O!" sade han med tårfyllda ögon, "aldrig tjusade mer ljuvlig Davids harpa den rasande anden till ro! Men Serena! säg mig, vad har jag sagt? vad har jag gjort? — och såg, vad har du tänkt därvid?"

"Du var sjuk, Bruno; men Gudskelov, nu är du åter bra och allt är gott!" I

"Nej, med mig är icke allt gott, Serena — ty vet, att det vansinne, du nu varit vittne till, är ingen främmande gäst hos mig. Under dagens verksamhet, i nattens stillhet överraskar den mig och blir min herre, till dess jag åter blir herre över den; ser du! i den stund min mor lade förbannelsen på mitt huvud — i denna stund brast något därinom, som ej har helnat sedan — vilda gärningar och minnen ha sörjt därför. O! länge redan har jag längtat att ligga vid dina fötter med min fruktansvärda hemlighet -— men styrka har felat mig, styrka, att kanske för evigt... Dock nu är stunden kommen! Vänd bort din rena blick, Serena."

Bruno tecknade nu i hastiga, men starka drag sina första förvillelser. "Min brors manliga godhet", tillade han, "ryckte mig från min farliga och förkastliga väg. En stund trodde jag mig begynna ett nytt, ett bättre liv. Kanske hade jag gjort det, om icke följderna av mina första utsvävningar dragit mig ned. Jag hade tidigt och i hemlighet varit spelare; jag hade förfört därtill en ung man av mina kamrater. Jag blev orsaken till hans olycka. Det var för att rädda honom, som jag ånyo tillgrep förbjudna medel. Min stöld blev upptäckt — upptäckt av min mor. Hon ville straffa mig — strängt — för strängt törhända — dock nej ! Jag förtjänade det. Men jag ville ej underkasta mig; våld möttes med våld — jag trotsade min mor, och hon — förbannade mig!

Brunos röst skälvde vid dessa ord. Han drog efter ändan och fortfor: r^

"Jag rymde samma natt, med furier i min själ — de ha ej lämnat mig sedan. Jag flydde mitt hem och mitt fädernesland. Jag lade hav emellan dem och mig. Jag gick i främmande krigstjänst, skördade sår och någon åra. Efter krigets slut kom jag i förbindelser, som fängslade mitt hjärta och förvillade de begrepp om rätt och gott, som jag ännu hade kvar från modershemmet. Belastad av min mors förbannelse och med otyglade passioner rasande i mitt bröst, sökte jag att tillfredsställa dem och att glömma det förflutna, glömma, att jag hade ett hem, ett fädernesland, en mor; glömifta, att jag var förbannad — ack! det var iskäns-lan i mitt liv, som allt blindare drev mig in i avgrundens eld. Ro hade jag ej. Verka och hämna och härska ville jag. De människor som vid denna tid omgåvo mig, vinningslystnad, ja, själva faran, som var förknippad med företaget, drevo mig till — vad jag evigt skall ångra. Jag blev — människohandlare — själasäljare! Jag ryckte Afrikas barn ur deras hyddor, ryckte våldsamt makar från makar, mödrar från deras barn, och förde dem som slavar till Portugals kolonier. Människor — mina bröder — sålde jag för guld. De personer, som då hade fått makt över min själ, hade förestållt mig dessa olyckliga såsom utan allt människovärde, ja, underlägsna själva de oskäliga djuren. En förfärlig händelse öppnade mina förblindade ögon; — låt mig tiga med den nu;... jag kunde ej säga den med lugn. Allt nog: från denna stund övergav jag mitt blodiga hantverk. Ånyo ombytte jag namn och land.

"Förgäta och njuta voro nu mer än någonsin de eggande sporrarna i mitt liv. Vid Pharaobordet försökte jag min lycka, och lyckan gynnade mig. En afton vann lag en betydlig summa av en ganska ung man. Guld

blixtrade kring mig och förblandade mina ögon; men den askgrå förtvivlan, som färgade min motspelares ansikte i den stund han lämnade rummet, återkallade mig till sansning. Kanske hade han en mor, som... jag sprang ut efter honom. Jag ville återlämna honom allt vad han förlorat. Jag sprang ut på den mörka gatan, ropade den olyckliges namn (som jag händelsevis kände). En blixt och en knall helt nära svarade på mina rop. Stycken av den olyckliges hjärna flögo till mina fötter. Han hade skjutit sig. Han var enda sonen till en medellös änka.

Jag övergav pharaobordet. Jag sökte gottgöra något av det onda jag vållat. Jag sökte lindra bördorna av den människoklass, mot vilken jag förbrutit mig. Men vad är spelarens välgörenhet? Den är lik rövarens allmosa — en blodpenning. Ingen försoning kan den hämta till hans hjärta. Jag kände det. Då sökte jag kärlek. Kärlek tyckte jag skulle låta mig glömma allt och njuta allt. Jag kastade mig, jag sjönk i kärlekens — nej, heliga eld, förlåt! icke i dina, nej! i lustans armar sjönk mitt liv. Jag trodde mig älska; jag blev bedragen; jag bedrog, tumlade om från förvillelse till förvillelse... Men som böljan flyr för Tantals läppar, så flydde njutning och ro för mig. Under femton års tid har jag väl haft ögonblick av vild glädje, men ingen timma, till vilken jag ville säga: 'stannaV ingen dag, som jag ville bedja: 'kom igen!' En oändlig tomhet, som ingenting tycktes kunna giva fyllnad, en förtärande törst efter något — jag visste icke vad — fanns i min själ. Ibland — i lugnare stunder, ja, väl även i dem av vildaste njutning — bröt in i min själ en syn, vars tjusning och vars kval för mitt hjärta jag icke kan beskriva. Allt vad mina barnaår hade oskyldigt och skönt, allt vad min första ungdom hade av glänsande liv och lycksalighet, allt vad jag stundom drömt om

himmelen och dess frid, tycktes i dessa stunder sammansmälta i en enda bild; och denna bild — bar dina drag, Serena! Då föddes i min själ outsäglig längtan och — förtvivlan.

Ännu en gång ryckte jag mig upp ur ett vekligt och rusigt liv. I en vidsträckt och ordnad verksamhet sökte jag att använda mitt liv, som tryckte mig. Jag försökte mig i stora handelsspekulationer. Jag hade framgång; jag blev rik, ack! jag förblev dock fattig, och mitt i överflödet svälte min själ. Vid denna tid förde mig mina resor till England. Jag hörde Canning, då han inför ett ädelt folks representanter talade för negerhandelns avskaffande, för frihet och människoväl. Jag såg på hans panna glansen av en odödlig skonhet. För första gången begrep jag människovärde, människoadel, och — uselheten av mitt förra liv. O, Serena! då sörjde jag över förspillda dagar och krafter! Dock, jag var ung ännu; ännu kunde jag begynna... vad? En förbannad, en son, förbannad av sin mor — vad gott kan han begynna, som har välsignelse av höjden? Jag var förbannad! Det var eldsmärket, som brände min hjässa, den sten, som låg över mitt liv och fördömde det till evigt mörker. Vilken ängel kunde avvälta stenen? O! det var lång tid, som min själ kärn-pade i dov förtvivlan; ty min mor är den enda människa, för vilken jag fruktat. Ofta sedan min barndom hade våra själar brottats, men hon hade vunnit, hon hade slagit min. Slagit är ordet, slagit med förbannelsen. Bitterhet växte i hjärtat, men långa år gingo fram och kärleken kom åter och växte över bitterheten. Tanken på en försoning med henne blev den enda tanken i min själ. Denna försoning blev villkoret för ett nytt, ett bättre liv. Utan den var mig hela världen intet. Hopp hade jag ej, dock, jag måste våga, om jag skulle leva. Så mäktigt hade dessa känslor fattat mitt

hela väsen, att jag fysiskt försvagades. Vid blotta ordet 'moder' kunde jag gråta som ett barn.

Jag återkom. Jag återsåg mitt fädernehem. Jag såg även dig, Serena! Mitt barndomsparadis, min himla-syn, min längtans verklighet, mitt livs, mitt väsens förklaring — det såg jag allt med dig. Undra icke, att jag längtansfullt utsträckte mina armar för att rycka dig till mig; undra icke, att då jag såg modersfamnen sluten, jag ännu genom dig sökte erövra livets och kärlekens salighet — sökte vinna en ängel för min sjuka själ! Det gick i denna stund en dom över mig. Det var fråga om mer än liv och död. Det var fråga om själens försoning eller eviga förbannelse. Det låg ett åskmoln över mitt hjärta och min hjärna — jag såg, jag kände intet klart. Då frestade jag dig, Serena. Du stod emot, och jag trodde jag älskade dig mindre. Jag bedrog mig. Du hade endast gått djupare in i min själ. Du hade gjort dig ett med dess goda genius. Men det kände jag icke då. Min själ var mörk.

En vild förtvivlans stund gick över och — jag blev försonad med min mor; jag vilade mitt huvud mot hennes bröst; jag hörde henne välsigna mig! Allsmäktige, nåderike Gud! — skulle du uppväga denna stund med hundraåriga lidanden, så skulle jag dock såsom nu upplyfta mina händer och tacka dig, tacka dig för denna stund! Ord kunna ej säga dess makt. Den har räddat mig timligt och evigt.

Vad skall jag säga dig mer Serena? Försonad med min mor, älskande henne högre än någonsin, kände jag dock, efter de första stundernas himlasalighet, i mitt hjärta ingen ro. Dig, dig skulle jag vinna, du skulle bli min maka, om jag skulle få frid på jorden. Jag sökte vinna dig på den väg du själv anvisat mig. Jag visades bort. Det var icke sårad stolthet, Serena, som gjorde att jag en tid förviste mig från ditt hem. Nej, men jag

gick in i mig själv, och jag försökte att försaka dig. Fåfängt! En onämnbar, oemotståndlig makt drog mig till dig. Det var emellan oss ett band, som jag tyckte vara knutet av Gud Fader själv. Du blev min. O, stund av förtjusning, av gudasalighet! Du var min, och förnyat var livet, förglömt allt det förflutna, försonat, förklarat allt! Ack! blott för ett ögonblick! Snart reste sig åter furierna i min själ, minnets straffande gudinnor : och din tillgivenhet, Serena, din rena blick de blevo för mig aggande förebråelser. Jag var icke värdig dig, Serena — med var dag erkände jag det mer; — och dubbelt ovärdig, då jag ville rycka dig in i ett liv, vars mörker du ej kände. Ty fåfängt skulle jag vilja dåra mig — aldrig skall jag bli lugn, aldrig skall rena hjärtans sällhet bo i mitt bröst. Det skedda kan icke göras ogjort. Det ar händelser i mitt liv, som jag aldrig skall glömma, minnen, som skola förfölja mig till graven. Det finnes mörka spår, vilda känslor i min själ, som även din änglagodhet, din klarhet ej skola förmå utplåna; — ånger över det förflutna skall förfölja mig även vid ditt bröst...! O, Serena! Din oskyldiga hand borde ej läggas i en, fläckad av många brott; du den rena, den välsignade, skulle ej förenas med den, över vilken samhällets förbannelse hemligen vilar; åtminstone skulle du ej ägna din ungdom, din skönhet, din

kvinnliga dygd åt en — bedragare! Detta har blivit mig klart, i denna sista tid. Det har blivit mig klart, att om jag missbrukade ditt förtroende, om jag gjorde dig olycklig — och lycklig blir aldrig mina dagars och mina nätters deltagarinna — då först vore jag evigt förkastlig. Länge plågade mig dessa tankar. Hagars brott och din dygd, din seger över mig och över henne, ha drivit dem till mognad. Jag älskar dig nu så högt och heligt, Serena, som jag en gång älskade dig vilt och egoistiskt, och därför har jag avslöjat min själ för

dig, såsom inför dess evige skapare. Ännu Serena, ännu har icke altaret förenat oss; — ännu kan du skilja mig från dig, och ren inför världen, som du är det i din egen själ, draga dig tillbaka. Du är fri i denna stund. Om du än förskjuter mig, skall ingen förebråelse, ingen klagan från mina läppar smärta dig. Om än du vänder dig bort ifrån mig, så vill jag vörda och älska dig, och gå fram min ensliga, ödsliga väg — så gott jag det kan. Du har talat om vänskap, om bror och syster. Förlåt om jag sönderriver denna illusion av ett änglarent hjärta. Det kan icke bli så emellan oss. Gud skapade själarna av olika art. I min låga flammor, dem du ej känner. Allt nog, jag måste äga dig eller fly dig. Men om jag måste fly dig, Serena — skall jag dock bära din bild i mitt bröst. Den skall göra mig till en bättre människa. Jag är icke ensam — jag har en mor. För henne vill jag leva, om även själv utan lust, utan glädje. Dock — låt mig tillägga ännu ett ord. Jag har hoppats, o, Serena, du enda, som jag sannfärdigt älskat!... Vid din hand, vid ditt änglahjärta har jag ofta hoppats kunna begynna ett nytt liv. Jag tyckte de bättre fröna i min själ skulle under din vård gå upp, och... vem kan säga allt vad hjärtat anar — och vem mäter kärlekens kraft? Vem sätter en gräns för den Allgodes nåd? Med dig, med dig syntes mig vägen öppen till försoning och ett bättre liv... ja, med dig! Utan dig... dock jag har sagt nog. Allt vet du nu, Serena — fäll domen över mig! Jag böjer mitt huvud inför dig — och vill kyssa din älskade hand, evad den ger mig döden eller livet."

När serafen Eloa (så säger Messiadens ädle sångare) vid Frälsarens sida nedsteg till helvetet och såg mörkret och eländet där — då slocknade hans klara blick i skymningar. En känsla lik Eloas hade bemäktigat sig Serena under Brunos bekännelse — en obe-skrivlig tyngd hade lagt sig på hennes hjärta och hämmade dess slag — men den lyftes bort, den försvann; — såsom den friska vinden bortblåser töcknen, såsom stjärnan klarnar i den mörknande natten, såsom morgonrodnaden uppgår och upplyser och förklarar allt, så uppgick inom Serenas hjärta den eviga kärleken, stark, mäktig, ljuv och segrande. Det blev i hennes själ ljusare, friare, visare än någonsin; — där var ingen tvekan, ingen oro mer, och då Bruno slutat att tala, lutade hon sig till honom med stilla kärlekstårar och sade:

"Jag går med dig, Bruno. O! min vän, min make, det kan icke bliva annorlunda. Tillsammans låt oss vandra på jorden, tillsammans en gång knäböja vid Allför-barmarns tron." Stum slöt Bruno henne till sitt bröst. Ljus bröt in. En sång uppsteg ljuv och högtidlig och omslöt de förenade med melodiska vågor. Det var hymnen, som från templet höjdes till firande av den uppståndne.

"Skuggbilderna" äro till ända och med dem mitt värv. Hjärtligt gärna ville jag nu återlämna pennan i fru Werners hand, men liksom vore hon litet stött att jag fallit henne i talet, inträffar just vid denna tid, nämligen strax efter Hagars död, en betydlig lucka i hennes brevväxling, vars verkliga orsak jag ej kan angiva och som jag finner mig ur stånd att fylla. Du måste därför giva dig tillfreds, värde läsare, och — om du så behagar — övergå till

*

TJUGUFJÄRDE BREVET.

Rosenvik den 23 maj.

Åter här! Sitter ena. Har jagat björn till Ramm, på det han må väl se sig om där och först roa sig och sedan mig med tilldragelserna vid hemkomstölet. Jag mår ej bra, är tung och trög, ser åt Ramms gråa murar, tänker på

Serena, längtar efter björn/Det lider mot afton, han borde väl komma snart. Jag har ej mått bra alltsedan Serenas bröllopsdag. Jag blev för mycket upprörd då. Brunos oro denna dag, hans nästan vilda frågor till Serena på förmiddagen: "älskar du mig? Vill du bli min i lust och nöd, i tid och evighet ?" vad betydde väl de ? "Jag vill svara dig i afton; kom igen i afton!" sade Serena på sitt ljuva, innerliga sätt. Det lugnade honom. Och om aftonen, då de voro vigda och välsignelsen uttalad över dem, blev han förändrad. En stor tacksamhet tycktes upplyfta och lugna hans väsen. Jag såg honom sluta Serena i sina armar och — gråta. Ack! varför denna oro, varför denna smärta i själva sällheten, om hans samvete hade frid?

Men har jag icke orätt i att vara så ängslig och orolig, då jag sett hos Bruno så mycken sann kärlek, då jag känner hos Serena en ömhet, trohet och kraft, som kan förädla och förklara allt. I vigselstunden var det hos henne något som tycktes upphöja deras förening över all olyckans och tillfällighetens makt. Det lå,g en himmelsk klarhet över hennes rena panna; orden 'attGRANNARNA

älska dig i lust och nöd* uttalade hon med en så skön, så hög visshet, att jag ofrivilligt sade dem åter till björn, där jag stod lutad mot hans axel, omfattad av hans trogna arm. Huru den dagens uppträden nu drogo • förbi min själ! De grepo mig starkt då, för starkt! Jag har befunnit mig illa alltsedan. Måtte blott min lilla flicka ej ha ont därav! Jag älskar henne redan. Vad björn dröjer länge! Trädens skuggor äro redan långa och fåglarna börja sin aftonsång. Gud låte ingen olycka ha hänt på Ramm. Det gamla, svarta huset ser ändå ut som ett olycksnäste. Varför skulle Serena komma dit? Gudskelov! nu ser jag björn komma hit. Jag vill ned till bryggan att möta honom!

Den 24.

Fragment av vårt samtal i går afton.

"Nå, björn, det var skönt vad du säger om Serena, att hon var så älskvärd, och patriarkerna så tillfreds. Säg mig nu, huru var ma chére mére ?"

"Superb! men icke munter."

"Höll hon intet tal?"

"Nej. Hon var ovanligt stilla, men syntes nöjd och tacksam inom sig."

"Och huru var Bruno mot henne?"

"Som den ömmaste son. Jag har icke sett Bruno mer till sin fördel." t

"Och mot Serena? Vad kallade han henne? Såg han mycket på henne? Huru såg han på henne? Var han mycket omkring henne? Talade han mycket med henne? Hade han mycken omsorg, mycken uppmärksamhet för henne?"

"Min söta vän, det vore likaså gott om du hade en smula mindre 'flux de bouche', då kunde man svara litet i ordning. Huru var nu.den första frågan? Om262 FREDRIKA BREMER

Bruno med sin hustru iakttog sin värdighet av akta man ?"

"Ack, du är för svår! Låg han för hennes fötter?" "Icke precis. Det kunde icke rätt väl passa sig i så stort sällskap, men — det tycktes, på det hela taget, vara emellan dem ett ganska gott förhållande."

"Gott förhållande ? Du talar för eländigt!. Kanske vill du slutligen, att jag skall tacka Gud för att de icke storträtte ?" I

"Det kan du icke; ty de trätte." "Herre Gud! om vad ?"

"Himlen vet vad anledningen var! Men han sade så här: 'min söta Serena, min hustru, låt det bli som du vill ha det!' Och hon genmälde: 'Nej, Bruno, låt det bli som du sagt. Det är bäst så!'"

"Nå Gudskelov! Vad du kan skrämma mig...! Och hur såg Bruno ut när han sade 'min hustru' ?" I

"Huru? ... som en man ..." "Vilken tillber sin hustru?"

"Nåja! Och som i henne känner sig äga vad livet har bäst."

"Se nu talar du bra, min björn! Än maten då, björn? Tala nu litet om maten. Säg mig alla rätterna i ordning. Du minns ej ? Du är för ynklig! Åh visst kommer du ihåg något! Låt oss se; första rätten t. ex., som alltid smakar bäst, vad bestod den av?" "Jag tror ... kycklingar!"

"Kycklingar? Omöjligt! Serena kan ej ha kycklingar till förrätt; hon skulle då ha skinka till stek! Det är omöjligt, alldeles omöjligt."

Björn skrattade åt min iver, och efter några förnyade misslyckade försök att få reda på middagen, måste jag alldeles avstå därifrån; men jag sade till björn, att han var en ovärdig middagsgäst, och att jag skulle berätta det för Serena.GRANNARNA 263

i pgr att förströ och blidka mig, trollade björn fram

jag vet ej huru — en butelj bischoff och en korg

tsökta inlagda frukter, som han medtagit från Ramm

ill mig, 'illa tvungen därtill — som han sade -— av

Serena/

Tag var högst förtjust av den lilla trakteringen, skaf -fade glas, och vi satte oss att dricka skålar. Vi drucko det unga parets skål; vi drucko ma chére mére's skål; vi drucko varandras skål; vi drucko den lilla osynligas skål — vi hade kommit oss i en iver med skålar. Sedan satte vi oss i fönstret. Det var en vacker afton, och himlen låg klar över Ramm. En stråle av den nedgående solen sken på den mörka skogen, och jag kom ihåg, att jag en gång förr sett det så och tänkt därvid: 'Serena P Jag såg på den förr så dystra, nu förklarade stranden, jag såg på björn, som ej vände sitt fullmåns-ansikte ifrån mig; det blev mig varmt om hjärtat, tårar stego mig i ögonen och jag sade visande åt Ramm: "Nu är där klart, björn! Nu är där lyckliga hjärtan!" "Icke lyckligare än här!" sade björn i det han ömt drog mig till sig och höll mig kvar på sina knän. Solstrålen dog sakta bort; stranden sveptes i skugga, och med en djup suck sade jag:

"Ack, vem vet dock hur länge de bli lyckliga där! Gud vet om någonsin Bruno — denne orolige ande — kan få frid?" mfå

En melodisk dallring for genom luften och tycktes svara på min suck. Jag spratt till, och vi lyssnade vid det öppnade fönstret» Orgeln på Ramm brusade, men ej sorgligt, som förr. Toner, lika de i Händels 'Halle-.la > £*ng° ut därifrån. Jag lutade mitt huvud mot björns. Så sutto vi länge i den varma majkvällen och lyssnade. Och långt in på aftonen ljöd orgeln allt skönare, allt fridfullare, tyckte jag, och jag kom ihåg de sista orden av legenden om Näcken: "Då grät Näckenej mer, utan återtog sin harpa och spelade och sjöng ljuvligt tills långt inpå natten. Ty han visste nu, att han skulle bli salig."

Den 25.

Jane-Marie var hos mig i går, och var glad och kun-nig. Jag fick höra åtskilligt av henne, och däribland saker, som gladde mig. Ma chére mere blir allt mera lugn och mild, far ofta i kyrkan, och hennes ordspråk bli allt mera bibliska. Hennes hjärta tyckes mer nu än förr begära att göra lyckliga; hon ger bort mycket åt sina fattiga, däribland även 'gammalt linne', och bereder därmed, enligt en älskvärd, ung frus glada yttrande, 'sin himlaparyr'. Ett litet uppträde emellan Elsa och ma chére mere omtalade Jane-Marie, och gjorde mig nöje. Ma chére mére hade härom dagen stött omkull och slagit sönder ett par porslinskoppar, som stodo på ett bord; hon blev förtretad därvid (hon vill ännu ibland i småsaker alltför mycket agera den seende) och lät i ögonblickets hetta 'böveln' och bannor komma över Elsa, för det hon ställt sakerna 'på orätt ställe'. Ma chére mére hade orätt, men Elsa, som förr alltid med ett par kraftiga ord protesterat mot all orättvisa, medgav nu helt stilla, att felet var hennes. En stund därefter satt ma chére mére vid sin knytning och fällde sin knytnål. Den kom under soffan, och Elsa (som alltid

finner utväg att vara tillstädes, då hon kan behövas) lade sig på knä, i det hon tog upp och återgav den. Ma chére mére lade därvid sakta armarna kring den trogna tjänarinnan, i det hon sade med rörelse: "min kära Elsa! Vad skulle jag ta mig före, om jag ej hade dig!" Elsa lutade pannan mot sin matmoders knån, som hon omfattade, och en tår av ömhet och glädje smög stilla nedför hennes benhårda kind. Jean-Jacques rustar och styr fritt på Carlsfors, avskaffar

gamla missbruk och gör många nyttiga inrätt-Han är en verksam och kunnig man Ut, ^^gar. sedan han arbetar mer. Han och %£lg±?ITa* sig allt mer på Carlsfors, under JeTma Sir & tyckes allt mer dra sig undan världens bestyr \K roar henne nu mer an någonsin, och hon har ^7 gång, 'att hon skulle vilja dö vid ljudet av BrunoS toner.

Ma chére mére skulle i nästa vecka ge en stor fest för de nygifta. Fröken Hellevi Husgavel lär även för dem ställa till en liten utsökt soaré.

Det berättas, att 'natur och konst' ämna ingå en förenig genom unge Robert Stålmark och Adéle v. P De ha upptäckt varandras förträffligheter på fröken Husgavels soaréer under vinterns förlopp, förälskat sig i varandra och själva blivit mycket älskvärdare därav. Lagman Hök, som under våren mycket lider av sin leversjuka, har varit tvungen att länge hålla sig inne och grannar och vänner ha flitigt besökt honom under denna tid. Ma chére mére har varit hos honom två gånger var vecka. Även jag har tillbragt en och annan timma hos den intressanta och stilla gubben. I går — berättar Jane-Marie — var han åter för första gången ute och på Carlsfors. Ma chére mére och han utförde tillsammans 'trallen', varunder hon håller sig vid ett snöre, som är spänt tvärs över salen.

Det säges, att kusin Stellan skall resa till Italien i sommar för sin hälsas skull. (Säkert för att förströ sin ennui, men jag fruktar den följer med!)

Peter och Ebba väntas hit i höst. Det skall bli roligt se dem åter, och ej bli ledsamt att se huru svägerskorna nu skola förlikas. Jane-Marie väntar sig besök av några Stockholmsbekanta och bereder sig på en glad

sommar.

Men medan allt omkring mig livar upp, älskar, dan-

sar, tillställer gästabud o. s. v., går jag kanske med hastiga steg mot min sista stund. Men jag tänker ej mer med oro därpå. Jag har ordnat mina små affärer och berett mig på allt. Till björn har jag skrivit ett brev, som, om jag dör, skall säga honom huru mycket jag håller av honom och huru lycklig han gjort mig under vår korta förening. Min stackars gode björn! Han är nu så orolig, så fruktande för mig, att det är innerligen synd om honom. Jag ser, att han alls icke duger till min doktor. Jag måste nu ha mod för oss båda. Jag vill följa det exempel, jag en gång fick av en ung vän. Hon var i en belägenhet lik min, därtill ensam på landet och omgiven av snödrivor; men höll sig vid gott mod därmed att hon översatte några av Shakespeares skönaste scener. Jag har ingen Shakespeare till hands, men jag har nära till hands tanken på mina tio flickor. Jag vill sätta mig ned och skriva en epistel

Till mina döttrar.

Framför allt, mina döttrar, besinnen väl att I ären människor! Bliven goda, bliven sanna. Det övriga skall foga sig. _ :?. *;

Så mycket som möjligt varen goda mot var människa, ömma mot vart kreatur. Varen det utan pjunk, utan tillgjordhet. Tillgjordhet är en usel konst, mina döttrar; förakten den, så visst I viljen vinna människovärde !

Tron er icke mycket viktiga, I må äga vilka talanger och gåvor som helst. Betrakten livet och naturen och bliven ödmjuka.

Varen icke förödmjukade, om I ären mycket vanlottade, ofärdiga, fula o. s. v. I kunnen dock komma nära den allra högste.

Fordren icke mycket av andra människor, mina döttrar, särdeles icke mycket av varandra, I systrar. Konsten att komma i vantrevnad med sig själv och andra, heter: mycket fordra, litet giva.

Är det trångt på jorden för er, sen upp till himlen, men icke som kalkoner, titan som troende barn. Faller en av er, tanke genast på att stå upp igen. Det finnes för den felande, som för den olyckliga, en alltid utsträckt hand. Fatten den. Ack! mina döttrar ...

*

Fjorton dagar senare.

Vart ha mina döttrar tagit vägen? De ha förvandlat sig i en son! Och den unge herrn var ohövlig nog att avbryta episteln till sina systrar. Där ligger han nu i nya korgvaggan, under grönt taftvalv, myndig, röd och fet; och store björn ligger på knä för lille björn. Jag hade stor lust att göra honom sällskap i hans avgudadyrkan. Men björn fader finner det mer passande att sonen uppvaktar sin mor. Jag är stolt över min lille gosse, men — människan är nu sådan — jag hade så visst väntat en liten flicka — jag nästan saknar henne. Men 'uppskjutet är icke försummat', såsom ma chére mére tröstade mig.

'Vad skall jag göra med min epistel, björn? Den passar icke för den där gunsti-herm!"

"Jag skall gömma den för våra flickor. Skriv du en annan för pojken."

Lycklig den hustru, min Maria, som lik mig kan av själ och hjärta lämna sin son denna förmaning:

"Bliv lik din far!"

"Nej björn! du får ej se vad jag skriver. Du får ej ta papperet ifrån mig, din tyrann! Jag lovar att sluta snart; blott ännu några ord måste jag tillägga.Dessa goda människor och grannar! De ha från alla håll skickat till mig blommor och geléer och goda saker. Serena har systerligt vårdat mig under hela denna tid. Hon är lugn, god, deltagande, med ett ord lik sig själv, och synes bära till Bruno en kärlek för innerlig, för djup, att kunna yttra sig i ord. Min Maria, jag bjuder dig till fadder åt lilla björn. Lars Peter skall han heta. Ma chére mére vill själv bära gossen till dopet. Hon var här dagen efter hans födelse och lade en vacker gåva på hans vagga. Hon talade med mig om vad jag överstått och sade glatt: "Nå, det är därmed, som med livet, när ändan är god, så är allting gott!"

Nej björn! mitt papper, min penna! Ack, den ohygglige björn...

*